CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

महाराष्ट्र-राज्य-साहित्य-संस्कृति-मंडळ-पुरस्कृत

भारत-इतिहास-संशोधक-मंडळ, स्वीय ग्रंथमाला क्र. ९८
(त्रैमासिक वर्ष ४५)

ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य

१२ वा खंड

श्रीमंत चिंतामणराव आप्पा पटवर्धन यांची दिनचर्या

संपादक

श्री. यशवंत नरसिंह केळकर

Miscellaneous Sources of Indian History

Vol. XII

Diary of Chintamanrao Appa Patwardhan of Sangli

BY

Shri. Y. N. Kelkar

4769

श. १८८९]
रा. श. २९४]

किंमत ५ रु.
Price Rs. 5

[A. D.
1967

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

निवेदन

(१) या मंडळाच्या त्रैमासिकाचा, ४५ व्या वर्षाच्या चार अंकांचा हा जोड अंक आहे. हा श. १८८६ मध्यें मंडळाचे सभासद असणाऱ्यांसाठीं आहे. गेल्या वर्षी काढलेल्या अंकाच्या निवेदनांत त्रैमासिक मागें पडलें आहे तें गेल्या वर्षांतच चालू वर्षापर्यंत आणूं असें आश्वासन दिलें होतें. पण अनेक कारणांनीं त्याप्रमाणें घडलें नाहीं. या वर्षी तें आश्वासन पुरें करण्याचा आटोकाट प्रयत्न करूं. याचें दुसरें नांव **ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य १२ वा खंड आहे.**

(२) या अंकासहि महाराष्ट्र-साहित्य-संस्कृति-मंडळाकडून त्याच्या नियमांप्रमाणें मिळणारें अनुदान मिळालें आहे. याबद्दल मंडळास संतोष वाटतो. हें मंडळ त्या मंडळाचे आभारी आहे.

(३) दक्षिण महाराष्ट्रांतील सरदार घराण्यांपैकीं सांगली संस्थानाचे मूळ पुरुष चिंतामणराव आप्पा पटवर्धन यांनीं बुडती पेशवाई व उगवून क्रमानें स्थिर होत चाललेली आंग्लाई अशा दोन्ही सत्ता पाहिल्या. त्यांच्या दिनचर्येच्या शेवटचा कांहीं भाग श्री. य. न. केळकर यांस उपलब्ध झाला. त्यापैकीं प्रारंभींचा कांहीं अंश या जोड अंकांत प्रकाशित केला आहे.

(४) हा अंश श. १७६८ मार्गशीर्ष वद्य ३० (इ. १८४६ डिसेंबर १८) पासून सुरू होतो. या वेळीं कंपनीचें राज्य दक्षिणेंत प्रायः स्थिर झालें होतें, दुसरा बाजीराव ब्रह्मावर्तास पेन्शन खात बसला होता, तर छत्रपति काशीस वनवास कंठीत होते. दोघेहि पुन्हां आपल्या पूर्वीच्या पदांवर येण्याचा संभव उरला नव्हता. चिंतामणराव आप्पांनीं सत्तरी ओलांडली होती व आंग्लाईंत इंग्रजांना आवश्यकतेप्रमाणें सर्व साह्य देण्याइतपत निष्ठाही दाखविली होती. अशा समयीं त्यांच्या मनांत कंपनीसत्ते विरुद्ध उठाव करण्याची कल्पना येणेंच शक्य नव्हतें; मग तिचा उच्चार व आचार कुठून होणार ? आली स्थिति हीच ठीक आहे अशी भावना असणाऱ्याच्या दिनचर्येंत स्वातंत्र्याची खंत, भावनांची उत्कटता, प्रक्षोभ इ. सापडण्याची अपेक्षा आपण केली तर तें चूक नव्हे का ? तथापि इंग्रजी छत्राखालचा एक सुसंस्कृत संस्थानिक कोणते दैनंदिन व्यवहार करी ? त्यास रस कशांत असे ? इत्यादि समजण्यास या दिनचर्येचें साह्य खचित होईल. हा उद्देश मनांत धरूनच मंडळानें ही दिनचर्या प्रकाशित केली आहे.

श. १८८९ आषाढ शु. १
इ. १९६७ जुलै ८

चिटणीस

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

भारत इतिहास संशोधक मंडळ, पुणें स्वीय ग्रंथमाला क्र. [illegible]८

(त्रैमासिक वर्ष ४५)

सांगली संस्थापक

श्रीमंत चिंतामणराव आप्पासाहेब

यांची

दिनचर्या

4769

State Museum Library
Lucknow

संशोधक व संपादक

य. न. केळकर

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

प्रस्तावना

सांगली संस्थापक पहिले श्रीमंत चिंतामणराव आप्पासाहेब पटवर्धन यांच्या या अधिकृत खासगी दिनचर्या म्हणजे रोजनिशा हा इतिहासाचा एक बहुमोल ठेवा आहे. हा ज्यानी आपुलकीने माझ्या हवाली केला त्या श्री. गंगाधर गोविंद बिनीवाले यांचे हार्दिक आभार मानणे हे माझे प्रथम कर्तव्य होय. बिनीवाले सांगलीकरांचे पिढीजात सेवक. त्यानी हा जुनाट मोडी लिपीतील संग्रह रद्दीत न काढता अभिमानाने जतन करून ठेवला होता. हा संग्रह हवाली करण्यात जसे श्री. बिनीवाले यांचे उपकार आहेत तसेच उपकार सांगली संस्थानच्या इतिहासाचे अस्सल साधनांवरून आलोडन केलेले एकमेव तज्ञ रा. सा. गोविंदराव कुंटे (वय ८४) यांचेहि आहेत. माझ्या अनेक शंकांचे निरसन त्यानी आपुलकीने केले आहे.

हा दिनचर्यांचा पहिला हप्ता भा. इ. सं. मंडळाकडून प्रसिद्ध होत आहे. सर्व दिनचर्या छापून झाल्यावरच त्यावर सामग्र्याने लिहिणे सोईचे असल्यामुळे तें काम या प्रास्ताविकांत उरकले नाही. तथापि श्रीमंत चिंतामणरावांच्या जीवनाचा ढोबळ आराखडा यापुढे देत आहे. त्यावरून दिनचर्यातील पुष्कळ व्यक्तींची तपशीलवार ओळख होण्यास वाचकास सुलभ होईल.

पटवर्धन सरदारांचे आद्य पुरुष हरभट बाबा म्हणून ओळखले जातात ते योग्यच आहे. कारण तेच पहिले अर्जक पुरुष. तथापि चिंतामणराव आप्पा पटवर्धनांनी आपल्या घराण्याची ऐतिहासिक दृष्टीने जुळणी करण्याचा जो साक्षेप केला त्यातून हरभट बाबाच्या आजोबापर्यंत जुनी संगति लागली. त्यानुसार असे दिसते कीं, यांचा मूळ पुरुष कोणी हरभट बुवाच होता. त्याचे आडनांव पटवर्धन होते व या पटवर्धन घराण्याकडे मौजे कोतवाड्याची ग्रामोपाध्येपणाची वृत्ति व शिवाय कोतवड्याचे खोत सहस्रबुद्धे यांच्या कुलोपाध्यायपणाची वृत्तीहि होती. या मूळ हरभटाला तीन मुलगे होते. ते म्हणजे १ बाळंभट २ रघुनाथभट ३ कृष्णंभट. यांपैकी रघुनाथभट हा कोतवाड्यापासून जवळच असलेल्या शीळ नांवाच्या गांवी जाऊन तेथे स्थायिक झाला. त्याचे घराणे पुढे शीळकर या नांवाने ओळखण्यांत येऊ लागले. या शीळ गांवी सांगली संस्थापक चिंतामणराव आप्पांचे वडील पांडुरंगराव तात्यासाहेब यांनी श्रीहरिहरेश्वराचे देवालय बांधून पूजेच्या उर्जेकरितां पुढे कांही इनाम जमीन करून दिली होती.

असो. या पहिल्या हरभटाचा थोरला पुत्र जो बाळंभट त्याला तीन पुत्र झाले. ते म्हणजे अनुक्रमे हरभट, विठ्ठलभट, व केशवभट. यांपैकी हरभट हाच सध्या पटवर्धन-कुळाचा मूळ पुरुष मानला गेलेला आहे. हरभटबाबा हे वरदी तपस्वी पुरुष होते, त्यांची समाधि पुण्यास ओंकारेश्वरावर आहे.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

हरभटांना एकूण सात पुत्र झाले. पैकी एक लहानपणीच वारला. बाकीच्या सहां-पैकी दोघे वेदविद्या शिकून पारंपरिक वृत्तीने राहिले. बाकीच्या चौघांनी मात्र कारकुनी-पेशा आणि शिपाईपेशा स्वीकारून मराठी इतिहासात चिरंतन कीर्ति मिळविली.

त्यांची नांवें अशीं

(१) कृष्णंभटदादा उर्फ बापाजी
(२) त्रिंबकपंत आप्पा
(३) गोविंदपंत नाना
(४) रामचंद्रपंत आप्पा

ही कारकुनी व लष्करी पेशांत शिरलेल्या पुत्रांची नांवें.

यापैकीं गोविंदपंताला पुत्र चार. (१) गोपाळरावदादा ऊर्फ रावसाहेब, (२) वामनराव बाबा, (३) पांडुरंगराव तात्या, (४) गंगाधरराव ऊर्फ बाळासाहेब.

गोविंदपंतनानांचे पहिले दोघे पुत्र जे गोपाळराव व वामनराव ते निपुत्रिक वारले. म्हणून तिसरा भाऊ पांडुरंगराव तात्या यास सरदारी मिळाली. गोविंदराव नानांनीच प्रथम पाग्यापासून नोकरी करून पुढें पथक्यापर्यंत उत्कर्ष करून घेतला. १७६३ सालीं पेशव्यांनी गोविंदपंतांनाच तैनात जाबता करून दिला त्यानुसार गोविंदपंत नानांनी ८००० स्वार पदरी बाळगून चाकरी करावी व त्यासाठीं २१ लाखांचा मुलुख त्यांना सरंजाम दिला. मुख्य सरदारी गोविंदपंताची होती व त्याच्या पोटांत त्यांच्या भावांचे हिस्से दाखवून देण्यांत आले होतें. अर्थात् मुख्य घराणे गोविंदपंत नानांचे.

पांडुरंगरावांना शके १६९८ मध्ये सरदारीची वस्त्रे मिळाली. सन १७७६ सालीं सावशीच्या लढाईत पांडुरंगराव जखमी होऊन हैदराकडे पाडाव गेले त्यांना हैदराने कैद करून ठेवले ते कैदेतच कार्तिक शुद्ध ४ मंगळवार शके १६९९ या दिवशीं मृत्यु पावले.

पांडुरंगरावांचे वडीलपुत्र हरिहरराव यांना सरदारीची वस्त्रे शके १७०० आश्विन शु. १० दसऱ्यास देण्यांत आली. या वेळीं हरिहरराव वयाने फारसे मोठे नव्हते. या समारंभापूर्वीत ३ वर्षें आधी शके १६९७ मध्ये त्यांचा विवाह झाला होता. आप्पा बळवंत मेहेंदळे यांची कन्या झुराबाई त्यांना दिली. तिचे सासरचे नांव रमाबाई ठेवण्यांत आलें. हे हरिहरराव सरदारी मिळाल्यानंतर लवकरच म्हणजे १७०२ जेष्ठ व. ११ बुधवारी मिरजेस वारले. त्यांना मूलबाळ नव्हते व त्यांची बायकोहि रमाबाई थोडेच दिवसांत सासवडास निवर्तली. हरिहररावांच्या पाठचे चिंतामणराव आप्पा म्हणून त्यांनाच पेशव्यांनी सरदारी दिली.

चिंतामणरावांचा जन्म शके १६९७ पौष शु. ४ गुरुवारी मिरज किल्ल्यांत झाला; व त्यांची मुंज शके १७०२ त झाली व त्यांना सरदारीची वस्त्रें शके १७०४ माघ शु. ५ गुरुवारी मिळाली. म्हणजे ते त्या वेळीं अवघे ८ वर्षांचे होते. म्हणून

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

दौलतीचें काम चुलते गंगाधरराव पहात आणि लष्करी चाकरीचें काम पथक घेऊन परशरामभाऊ पटवर्धन करीत.

चिंतामणरावांना एक धाकटा भाऊ होता. त्याचें नांव विठ्ठलराव बापू.

चिंतामणरावांचे लग्न पुण्यास झालें. शके १७०७ मार्गशीर्ष शु. १० सोमवारी. त्याच सुमारास चुलते बाळासाहेब यांचा मुलगा केशवराव दाजी चिंतामणरावांपेक्षां महिन्या दोन महिन्यांनीच मोठा होता त्याचेंहि लग्न झालें. या दोघांना अनुक्रमें हरिपंत फडक्यांची कन्या व नात अशा नवऱ्या करण्यांत आल्या. चिंतामणरावांची बायको ही हरिपंत फडक्याचे चिरंजीव बाबा फडके यांची कन्या. चिंतामणरावांच्या बायकोचें नांव यशोदाबाई असें ठेवण्यांत आलें.

वर उल्लेखिलेल्या चिंतामणरावांच्या धाकट्या बंधूंची म्हणजे विठ्ठलराव बापूसाहेबांची थोडक्यांत हकिकत अशी. दुसऱ्या बाजीराव साहेबास शिंद्याआधी आपणच जुन्नराहून हस्तगत करून त्यांस पुण्यास न्यावे म्हणून नाना फडणिसांनी परशुरामभाऊ पटवर्धनास पाठविलें होते. त्यांचे बरोबर हे विठ्ठलराव बापूहि होते. पुढे त्यांची व बाजीराव साहेबांची चांगली जानपछान झाली व बाळासाहेब मिरजकर विरुद्ध चिंतामणराव या चुलत्या पुतण्यांत वाटणीची व अधिकाराची यादवी सुरु झाली. तेव्हा आपल्या थोरल्या भावाची म्हणजे चिंतामणरावांची बाजू पेशव्यांजवळ नेटाने मांडण्यांत यांनी फारच कसोशी केली व पुढें वाटणी मिळाली. हे विठ्ठलराव बापू, बापू गोखले पडले त्या मराठशाहीच्या अखेरच्या अष्टीच्या लढाईनंतर थोड्याच दिवसांनी वारले. विठ्ठलराव बापूंच्या दोन बायका होत्या. पहिली रखमाबाई व दुसरी अन्नपूर्णाबाई. रखमाबाईला मूल झाले नाही. अन्नपूर्णाबाईस मात्र मुलगा झाला होता. पण लहानपणीच निवर्तला अन्नपूर्णाबाई विठ्ठलरावबापूंच्या मृत्यूनंतर हरिपुरास सती गेल्या त्या जागी संगमेश्वराचे दक्षिणेस तेव्हा लावलेला अश्वत्थ वृक्ष अजून आहे. थोरली बायको रखमाबाई या पुढे मरेपर्यंत आप्पासाहेबाजवळच राहिल्या. अखेर अखेर त्यांना कांहीं पिशाच्च-बाधा झाली होती.

चिंतामणराव आप्पांचा पहिला विवाह पुण्यास झाल्याचे वर सांगितलेच आहे. त्या वेळी आप्पासाहेबांचे वय ११ वर्षांचे होते. त्यांच्या पत्नीचे नांव यशोदाबाई ठेवण्यांत आले होते. या कुटुंबापासून त्यांना पंढरीनाथ नांवाचा पुत्रहि झाला होता. परंतु तो कांहीं महिन्यांतच वारला या यशोदाबाई बाळंतरोगाने पुणे मुक्कामी सन १७९९ आश्विन व ८ रोजीं वारल्या.

नंतर आप्पासाहेबांचे दुसरे लग्न दोन वर्षांनी कोतवड्याचे खोत जकातवाडीकर नारो महादेव सहस्रबुद्धे यांच्या कन्येशी हरिपुरास झाले. तिचेहि नांव यशोदाबाईच ठेवण्यांत आले. या स्त्रीच्या पोटी दोन पुत्र व दोन कन्या अशी चार अपत्ये झाली.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पहिला मुलगा अल्पवयांतच वारला. दुसरा मुलगा गणपतराव तो मात्र मोठा होऊन व लग्न होऊन वारला. मुलींपैकी पहिली कृष्णाबाई ही इचलकरंजीकर व्यंकटराव दादासाहेबांना दिली होती. तो विवाह शके १७४२ च्या वैशाखात झाला. दुसरी कन्या काशीबाई नांवाची ती माधवराव रास्त्यांच्या पुत्रास दिली. तो विवाह शके १७४९ जेष्ठ शु. ८ रविवारी झाला.

सन १८१९ मध्ये आप्पासाहेबांचे दुसरे कुटुंब वारले म्हणून त्याच सालच्या ज्येष्ठांत लगेच आप्पासाहेबांनी आपला तिसरा विवाह पुणेकर जोशी यांच्या कन्येशी केला. तिचेहि नांव यशोदाबाई असेच ठेवण्यांत आले. त्यांना माईसाहेब म्हणत असत. त्यांना मूलबाळ कांहीं झाले नाही. त्या १८२८ साली भाद्रपद शु. ४ गुरुवारी एकाएकी घेरी येऊन निवर्तल्या.

यानंतर पुनः त्याच सालीं चिंतामणराव आप्पासाहेबांचा चवथा विवाह माघ शु. ५ इंदुवारी रामचंद्र सखाराम ऊर्फ गुंजूमामा करमरकर यांच्या बहिणीशी झाला. त्यांचे नांव अंबाबाई असें ठेवण्यांत आलें. त्यांना एक कन्या व दोन पुत्र झाले. पुत्रांपैकीं थोरला मोरेश्वर जन्मानंतर थोडेच दिवसांत वारला. दुसरा पुत्र म्हणजेच धुंडिराज ऊर्फ तात्यासाहेब. तात्यासाहेबांचा जन्म सन १८३८ आषाढ वद्य षष्ठीस झाला. हेच पुढें आप्पासाहेबांनंतर गादीवर येऊन पुढे १२ डिसेंबर १९०१ रोजीं वारले. अंबाबाईची एकुलती एक कन्या आवडाक्का. त्या माधवराव देशमुख पुणेकर यांना दिल्या होत्या. अंबाबाई या सन १८४० मध्ये अधिक ज्येष्ठ सप्तमीस वारल्या.

आप्पासाहेबांचे शेवटचे म्हणजे पांचवें लग्न मंगळवेढे येथील मायदेव घराण्यातील नाना मायदेव यांच्या कन्येशीं झालें. त्यांचें नांव पुनः एकदां यशोदाच ठेवण्यांत आलें. या यशोदाबाई श्री. आप्पासाहेब १८५१ मध्यें वारल्यावर त्यांच्या मागें सुमारें साठ वर्षेपर्यंत हयात होत्या. त्यांना मूलबाळ कांहींच झालें नव्हतें. त्या सन १९०९ मध्ये सांगली मुक्कामी वारल्या.

आप्पासाहेबांच्या दुसऱ्या विवाहातील स्त्रीपासून जी संतती झाली त्याचा उल्लेख वर आलाच आहे. त्यांपैकीं गणपतरावांसंबंधीं माहिती अशी. गणपतरावांना राव-साहेब असें म्हणत असत. त्यांचा जन्म २१-९-१८०९ रोजीं म्हणजे शके १७३१ भाद्रपद शु. त्रयोदशीस सांगली येथें झाला. बारश्याचा समारंभ मात्र पुढे पौष वद्य द्वितीयेस करण्यांत आला. त्यांचा व्रतबंध सन १८१६ सालीं झाला व विवाह पुढे ४ वर्षांनीं सन १८२० साली म्हणजे शके १७४२ वैशाख वद्य षष्ठी गुरुवारी झाला. पुण्याचे वे. मू. चिंतामण दीक्षित आपटे यांच्या कन्येशीं हा विवाह झाला. हे गणपत-राव ऊर्फ रावसाहेब लग्नानंतर ६ वर्षांनीं १८ जुलै १८२६ रोजीं नगर मुक्कामीं एका-एकी वारले. त्यावेळी त्यांची स्त्री सती जाणार होती. परंतु तुझ्या मांडीवर दत्तक मुलगा

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

देऊ असे कबूल करून तिची मोठ्या प्रयासाने समजूत करून तिला राहविली. हरभटाचे द्वितीय चिरंजीव बाळंभट त्या घराण्यातील श्रीपतराव हे पांडुरंगराव तात्यासाहेबांचे बरोबर सावशीच्या लढाईत कैदेत गेलें होते. त्यांचे नातू बळवंतराव मोरेश्वर म्हणून होतें. त्यांच्या ५ पुत्रांपैकीं दुसरा मुलगा गणपतरावांच्या पत्नीचे मांडीवर दत्तक देण्यांत आला. ही दत्तकाची व्यवस्था श्री. आप्पासाहेब पुण्यास असता परस्पर झाली. इंग्रजांनी प्रथम दत्तकास मान्यता देण्यास विरोध केला परंतु आप्पासाहेबांना पुत्र संततीची आशा नसल्याने त्यांनींहि नेट धरला ते प्रकरण ७–८ वर्षे चालले व अखेर ज. मालकमने फार फार खटपट करून कोर्ट ऑफ डायरेक्टर्सची मंजुरी दत्तकास मिळवून दिली.

गणपतराव रावसाहेबांच्या बायकोचे म्हणजे सत्यभामाबाई यांचे निधन गणपतरावांच्या मृत्यूनंतर अवघ्या ६ महिन्यांतच सन १८२० च्या जानेवारीत झाले. (पौष वद्य १२ गुरुवार शके १७४८)

गणपतरावाच्या बायकोच्या मांडीवर मुलगा दत्तक देण्यांत आला त्याचे नांव विनायकराव ऊर्फ भाऊसाहेब. त्यांची मुंज शके १७५२ चैत्र शु १० भृगुवारी झाली व विवाह शके १७५८ वैशाख वद्य षष्ठी गुरुवारी (मे १८३६) मध्ये केला. नरगुंदकर गंगाधरपंत लिमये यांच्या कन्येशी हा विवाह झाला. तिचे सासरचे नांव गंगाबाई ठेवण्यांत आलें. या दत्तक भाऊसाहेबांना–आप्पासाहेबांच्या पोटी धुंडिराजपंत तात्या जन्मले त्यानंतर लवकरच एक पुत्र झाला. त्याचे नांव गणपतराव ऊर्फ बाबासाहेब असें ठेवण्यांत आलें. नंतर त्यांना दुसरा पुत्र विठ्ठलराव उर्फ बापू झाला. भाऊसाहेब या उभयतामुलांसह गणेशदुर्गात म्हणजेच सांगलीच्या किल्ल्यांत रहात असत.

धुंडिराजतात्यासाहेब व गणपतरावबावासाहेब यांच्या मुंजी बरोबरच करण्यांत आल्या.

असो. चिंतामणराव आप्पांनी गतपुत्राच्या बायकोच्या मांडीवर दत्तक देऊन दौलतीला वारस निर्माण केला परंतु नंतर त्यांना औरसपुत्र झाल्यामुळे सहाजिकच त्यांचे मन त्याकडे ओढले व त्यांनी खटपट करून त्या मुलाला म्हणजे धुंडिराजतात्यालाच दौलतीचा स्वामी केले. आप्पासाहेब हे १५ जुलै १८५१ रोजी वयाच्या ७७ व्या वर्षी वारले. त्यांच्या मृत्यूनंतर अपेक्षेप्रमाणे औरसात व दत्तकात मोठाच वाद माजला.

य. न. केळकर

◆◆◆

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

भारत-इतिहास-संशोधक-मंडळ, पुणें

वर्ष ४५] त्रैमासिक [अंक १-४

दिनचर्या श्रीमंत चिंतामणराव पटवर्धन

१८-१२-१८४६

यादी दिनचर्या सु॥ सबा आर्बैन मयातेन व अलफ माहे जिल्हेज ऊर्फ मार्गसीर्ष मास शके १७६८.

मार्गशीर्ष व॥ ३० भृगुवार मेहरबॉ ग्रामसाहेब बहादुर बेलगावाहून आपासाहेब यांचे भेटीकरिता शाहापुरास संध्याकालचे घटका दीड घटका दिवसास आले. आपासाहेब, तात्यासाहेब वाड्याचे दरवाज्याचे सदरेपर्यंत सामोरे जाऊन साहेबास घेऊन सदरेच्या दुमजल्यावर बैठक घातली होती तेथे गेले. खैरयतीची बोलणी जाहली. नंतर खाना घ्यावयास दुसरे ठिकाणीं मेज केले होते. तेथें खाना घेऊन पुन्हा कचेरीस येऊन बसले. विडे हार तुरे गुलाब अत्तर जाहले. कचेरीत साहेबाचे व आपासाहेब यांचे बोलणे जाहले त्यातील भाव, साहेब बोलले की " उच्छव समारंभ मोठा आहे कीं आम्हा लोकांत असी अब्रू कोणास मिळाली नाहीं, तसी आपली अब्रू विलायतपर्यंत जावोन तरवार आली आहे. अशा तरवारी आपले जवळ बहुत असतील परंतु या तरवारेची अबरू मोठी आहे." त्याचे उत्तर आपासाहेब याणी केले की "आपली मेहरबानगी आहे येवढीच गोष्ट !" त्याचें उत्तर साहेबानी केले कीं " आमची मेहरबानगी कशाची ? आपली कीर्ति व अबरू विलायतेपर्यंत विख्यात आहे आपले सिपाइगिरीबद्दल बहुमान आला आहे असा कोणास व्हावयाचा नाहीं व जाहला नाहीं." मधोनच तात्यासाहेब यास 'आमचे हवाली करा' म्हणोन तात्यासाहेबाचा हात धरून पुसिले की आपण घोड्यावर बसता ? शिकारीस येता ? आम्हाबरोबर कोलापुरास येता ? म्हणोन पुसिले. तात्यासाहेब याणी सांगितले 'घोड्यावर बसतो, सिकारीस येतो.' नंतर निरोप घेऊन साहेब निघाले. साहेब आपासाहेब यास म्हणाले कीं आपण पोचवावयास येऊ नयें मी जातो म्हणाले. आपासाहेब पाठवणेस दुमजल्याचे खाली सदरेपर्यंत आले होते. कचेरीस कलवांतिणीचा नाच जाहला.

मु॥ शाहपूर अस्तमानचे दोन घटका रात्रीस परशरामपंत भाऊसाहेब तासगावकर आपासाहेबांचे भेटीस गावात असता तीन दिवसानी आले होते. येरवीच बोलणे

 CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

होऊन निरोप घेऊन माघार गेले. ग्रामसाहेब याणी तरवारीचे पडदळे किती लांब कंबरेस लागते त्याचे माप घेऊन गेले.

१९–१२–१८४६

पौष शु॥ १ मंदवार प्रातःकाळी मिरजमळ्यातील श्रीमंत रा॰ बापू व राव बाबासाहेब भेटीस आले होते. भेटून निरोप घेऊन गेलेनंतर तिसरे प्रहरी स्वारीची तयारी येकंदर करून आपासाहेब व तात्यासो व भाऊसो व बाबासो व पदरची मंडळी भाऊबंदसुद्धा एकंदर जमेतीनिसी, स्वारी बेलगावास जाणेस चालती जाहली. प्रथम मेहरबा शा साहेब बहादुर कलकटर जिल्हा धारवाड यांची भेट त्याचे बंगल्यास जाऊन घेतली. साहेब बोलले "आपली कीर्ती व नांव ऐकत होतो आज दृष्टीस पडले. आपले येणे धारवाडास व्हावे" म्हणोन वगैरे बोलणे जाहलेनंतर विडे, अत्तर, गुलाब, होऊन स्वारी पुढे चालती जाहली. मेहरबा रिव्हिससाहेब, येकंदर लष्करचे साहेब सरदार वकील व पलटणे व मेहरबा ग्रामसाहेब जिल्हा कोलापूर व आपासाहेब व आबासाहेब कुरुंदवाडकर × × लक्ष्मणराव व आणासो मिरजकर व व्यंकटराव राजे मुधोळकर, कागलकर सुधा माळावर उभे होते. आपासाहेब यांची स्वारी माळावर गेली. मेण्यातून उतरली. साहेब वगैरा सरदार घोडयावरून उतरले. पुढे निशाण रोवले होते. आपासाहेब याची व साहेब लोक वगैरेची भेट मुजरा जाहला. नंतर काही पायउतारा शेपन्नास पाउले जाऊन तेथे सर्वत्र सरदार होते त्याचे देखत गौरनरसो याची थैली व करांचली व पडदळें विलायतहून आलेले असे रिव्हिसनसो याणी पेटीतून घेऊन आपासाहेब यास दिली. आपासाहेब याणी पडदळ सुद्धा करांचली घेऊन रीव्हीसन साहेब यांचे हातात देऊन बोलले कीं मुलास द्यावी म्हणोन. त्या प्रो रीव्हिससाहेब व ग्रामसाहेब याणी बरे आहे म्हणून तरवार पडदळे सुधा तात्यासो यास दिल्ही. तात्यासाहेब उभयता साहेबास सर्व सरदारा देखता बोलले कीं ही तरवार दिल्ही त्यासारखे आमचे हातुन दोस्तीचे ठिकाणी काम घ्यावें. ते सर्वत्र सरदार व साहेब याणी ऐकून बहुत खुष जाहले. उभयता साहेबानी बहुत बरे आहे म्हणोन म्हणाले. खुषीच्या तोफा ×× बार कर्णोविसी सांगितले. आपासो याजकडील तोफेचे बार भेटीचे खुषीबद्दल जाहले नंतर दोन घटका पलटणचे लोकांची कवायत होत होती. नंतर अगदी अस्तमान जाहला सबब आज फैरा व बार करू नये आणखी येकेदिवशी करावयास येतील म्हणोन आपासो याणी साहेबास सांगितले आणि उभयता साहेब बोलले जे आम्ही फौजसुद्धा पोहोचवावयासी येतो आपासो याणी सांगितले जे आता काही यावयास नको. तत्राप रीविससाहेब व ग्रामसाहेब हे तीनशे स्वारानिसी पोहोचवावयास बरेच लांब आले.

तासगांवकर, कुरुंदवाडकर व मिरजकर व मुधोळकर व खरडेकर सर्व लोकानी साहेबास मुजरा करून व आपासो याचा निरोप घेऊन सर्व आपले ठिकाणी गेले. आपासाहेब याची स्वारी मोठे सभारंभाने शहापुरास आली. तरवार तात्यासो यानी श्री

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

गणपतिमहाराजापुढे ठेऊन नमस्कार केला. त्या दिवशी आसपास गावचे व शहापूर बेळगांव मिळोन पाउणशे मनुष्य रामोशी पाहावयास आला. त्या वेळेस कोणी लुच्याने आपासाो यास लग्गून घात करावा या बेताने दगड मारला तो श्रीगणपतिमहाराजाचे कृपेने चुकून आपासाहेबाजवळ डावे आंगास आप्पासाहेबाच्या पदरचे राजश्री हरी यशवंत निमये होते त्यांचे डावे डोळ्याचे भिवईखाली पापणीवर लागला. खाच गहू इतकी खोल पडली श्रीचे कृपेने लौकरच बरी जाहली.

२०।१२।१८४६

छ १ मोहरम पौष शु॥ २ रविवार मु॥ शाहापूर प्रातःकाल दहा घटका दिवसाचें सुमारे रा. दाजीबा पंडित कारभारी करवीर हे श्री. रा. आपासाहेब यांचे भेटीस शाहापूरचे वाडयांत आले होते. भेट होऊन कचेरीस बसले. श्री. रा. श्रीमहाराज छत्रपती करवीरवासी उभयता यांचे लग्नाच्या गोष्टी व आंणसटलीच्या घाटास इकडील छत्र आहे तो गांव मोबदल्यात देण्याचें वगैरे बोलणी जाहली. नंतर विडे देऊन निरोप दिला. सायंकाळचे प्रहर दिवसाचे सुमारास रावसाहेब खरडेकर करवीरकर हे श्री. रा. आपासाहेब यांचे भेटीस आले होते आगतस्वागताची बोलणीं होऊन निरोप दिला वरकड नवल विशेष कांहीं नाहीं आपासाहेब यांचे × × × × × सापुरकर स्वामी आले आहेत त्याचे दर्शनास गेली त्याणी × × मंत्र अक्षता

२१।१२।१८४६

छ २ मोहरम पौष शु॥ ३ सोमवार मु॥ शाहापूर श्री. रा. आपासाो. याची स्वारी वडगावचे बापू नावलीकर याणी मळा केला आहे तो पाहावयास गेली होती. अस्तमानी रा. व्यंकटरावराजे मुधोळकर हे भेटीस आले होते. आगत स्वागताची बोलणी जाहली व त्यांस इंग्रजी सरकारातून तरवार आलेली दाखविली स्वारी मळ्याहून येते वेळेस वे. शा. सं. सुब्रम्हण्यशास्त्री यांचे घरी गेली होती.

२२।१२।१८४६

छ ३ मोहरम पौष शु॥ ४ मंगळवार मु॥ शाहापूर तिसरे प्रहरचे दोन घटका दिवसास मेहेरबा मेजर पाद्रीसाो व त्याचा जावई मेहेरबान उंटसाो व उभयतांच्या बायका व उंटसाोची तीन मुले पैकी एक मुलगी व दोन मुलगे असे आपासाो यांचे वाड्यात आले होते. भेट खालचे दिवाणखाण्यात बैठक घातली होती तेथे जाहलीं. त्यानंतर तीन मुले व मडमा दोघी अशी आतल्या बंगल्यात गेल्या. तेथे श्री. सौ. मातोश्रीसाहेब व आवडाबाई व गंगाबाई यांस भेटून खाना जाहाला. आगत स्वागत बोलणी जाहली नंतर उठोन गेली. नंतर उभयता साहेब त्याच ठिकाणी खान्यास आले. खाना होऊन विडे दिले नंतर साहेब मडमा व मुलें अशी पहिले ठिकाणी बैठक घातली

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

तेथे आले. इंग्रजी सरकारातून तरवार आलेली सर्वत्रास दाखविली पाहून निरोप घेऊन साहेब वगैरे आपले बंगल्यास गेले. सदरहु साहेब वगैरे येणेचे पूर्वी सावनूरकर वैष्णव स्थळी याचे देवाचे सोन्याचे दागिने १ घंगाळ, १ तामण, १ तबक व समताखडी, १ अखेरड व लहान समई (?) एकूण तीन व घागर १ आव्याच्या कवल[1] तीन असे दागिने कुरुंदवाडकर याचे घरी ४०००० हजार रुपये साधाण होते. ते दागिने स्वामींनीं मोडून दिले. ते दागिने वजन आदमासे २००० रुपये होते. सदरहु दागिने आपासो यास दाखवण्यास बापू शहापूरकर याणीं आणिले होते ते सर्वत्रा मंडळीनी पाहून बापूनी नेले.

२३।१२।१८४६

पौष शु॥ ५-६ छ ४ मोहरम मु॥ शाहापूर कालचे प्रहर दिवसाचे सुमारे दाजीबा घोरपडे याचे चिरंजीव मल्हारराव घोरपडे रिसालदार हे आपासो यांचे भेटीस वाड्यांत आले होते. भेट होऊन परस्परे मुदारतीची बोलणी जाहली. नंतर निरोप घेऊन गेले. तिसरे प्रहरी आपासो यांची स्वारी मेहेरबा रीविसनसाहेब याचे बंगल्यास बेळगांवचे किल्ल्यात बंगल्यानजीक तंबूत गेली चार घटका स्वारी होती तेथे मेहरबा हंट साहेबबहादूर आले. त्याची व आपासो याची भेट जाहाली नंतर विडे अत्तर गुलाब हार वगैरे जाहले आपासो याणीं आपले भाईबंद मंडळी व पदरची जुनी मंडळी वगैरे यास मेहेरबा रीविसनसो यास भेटविले व त्यांचे कोण कोणचे पुरुषानी सरकार कामे बजावली व सरकार कामावर जखमा लागल्या व ठार जाहले व हा अमूक अमूक पिढीचा चाकर व त्याजकडे अमुक काम आहे हे सर्व सांगितले. नंतर साहेब बोलले जे बहूत अछा आहे. सर्वत्रानीं मिळून तात्यासाहेब याजकडे लक्ष ठेवून नोकरीवर हाजेर राहावे. त्यांस सांभाळावे. नंतर साहेब यांचा निरोप घेऊन मेहेरबा डेक साहेब डाक्तर याचे बंगल्यास आपासो यांची स्वारी गेली तेथे अर्ध घटका बसून नंतर स्वारी किल्ल्याचे बाहेर आली. बेळगांवचे भेंडी बाजारातून रा. व्यंकटराव घोरपडे मुधोळकर याचे ठिकाणी आली. बरोबर भाऊसाहेब होते. परस्परे खैरयतीची बोलणी जाहली घोरपडे याणी आपासाहेबास दुपट्टा पागोटे व भाऊसो यांस शेला पागोटे दिल्हे नंतर विडे अत्तर गुलाब होऊन स्वारी बेळगांवाहून सडकेवर काळे लोकांची कवाईत छावणीत होत होती त्या वाटेने शहापूरचे गांववेशीने स्वारी शहापूरास आली. त्याच दिवशी दोन प्रहरी वे. रा. रामभट्ट भट शहापूरकर याणी तात्यासो व भाऊसो व बाबासो व श्री. सौ. बाईसो व आवडाबाई व वहिनी बाई यांस पदरची मंडळी कांहीं यास मेजमानी केली. उत्तम प्रकारचा बेत केला होता. त्यादिवशी श्री. सौ. बाईसो यांची स्वारी वडगावचे मळ्यात जाऊन आली

---

1. समताखडी–आभिषेक पात्र ठेवण्याची तिवई. आखेरड–हारातील मध्यावर लोंबणारे पदक.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ-५ मोहरम पौष शु॥ ५ गुरुवार मुक्काम शाहापूर श्री. रा. आपासाो याची स्वारी तिसरे प्रहरी बेळगांवचे किल्ल्यांत मेहेरबा रिविसन साहेब बहादूर यांचे बंगल्यास गेली. साहेबाची भेट होऊन बोलणे होऊन नंतर निरोप घेऊन मेहेरबा सांडणी साो पाद्री याचे किल्ल्यातील बंगल्यास गेली. तेथे क्षणभर बसून नंतर त्याने आपले बंगल्याचे पाठीमागे दुसरा बंगला आहे तेथे नेऊन आगीचे यंत्र लाकूड कापावयाचे व लाकूड कातावयाचे दुसरे यंत्र व विहिरी वरील पाणी काढावयाचे पीप (पंप) असे दाखविले. नंतर स्वारी शहापूरास आली. भाऊसाहेब हे साहेब लोक यांचे बंगल्यास भोजनास यावे म्हणून बोलवावयास गेले होते. तेहि आले नंतर आस्तमानचे घटका दिवसास मेहेरबा रिविसन साहेब व फ्रेलसाहेब व मेहेरबा डेक साहेब डाक्तर व त्याचा एक मुलगा व मेहेरबा दुवीत्री साहेब बेळगांवचा कामगार व मेहेरबा सांडणी साहेब पाद्री व दोन साहेब पलटन सरदार असे आले व वाड्यांत सदरेचे दुमजल्यावर कचेरी जाहली. त्यानंतर क्षण एक बसून नंतर पाठीमागील दिवाणखान्यांत दुमजल्यावर खान्याचें मेज केले होते, तेथे सर्वत्र साहेब लोक येऊन खाना घेतला. त्यावेळेस तात्यासाहेब यांणीं साहेबलोकास बंदुकीचा बार काढून दाखविला व कवाईतीचे शब्द म्हणून हुकूम सांगितला. नंतर साहेबलोक व आपासाो वगैरे सर्व मंडळी कचेरीस आले. कचेरीस इंग्रजी सरकारातून करांचली आपासाो यास दिल्ही ती साहेब लोकास दाखविली नंतर अत्तर गुलाब होऊन आपासोानी आपले भाऊवंद मंडळी एकंदर यांस आणून भेटविले व सर्वत्राचा थोरपणा सांगितला. साहेब लोक निरोप घेऊन गेले

२५ । १२ । १८४६

छ. ६ मोहरम पौष शु॥ ८ भुगूवासरे साहेब लोक याजकडील, दिवाण व मुनशी वगैरे कामगार लोक यांस भोजनास बोलावण्याकरिता भाऊसाो गेले होते. भगवंतराव दिवाण हे परभु सबब ते खेरिज करून बाकी सर्व मंडळी भोजनास आली होती. नंतर दिवाण येऊन आपासाोस भेटून गेले. आपासाो यांची स्वारी बेळगावास असतखान लहरी पीर याचे दरग्यास गेली होती तेथून वडगांवास बापू शहापूरकर यांणी मळा केला तेथे जाऊन अस्तमानी माघारी आली.

२६ । १२ । १८४६

छ. ७ मोहरम पौष शु॥ ९ मंदवार मु॥ शहापूर दादा सराफ शेणवी पेठ शहापूर याणे श्री. रा. आपासाो वगैरे मंडळी व पदरची मंडळी यांस मेजवानी केली. भोजनाचा बेत वाड्यांत व बापू कृष्ण याचे वाड्यात जाहला. मेहेरबा साहेब **सासे कापूस दिकी बचे (?)** कामाकरिता आहे तो येऊन क्षणभर बसून गेला.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

२७।१२।१८४६

छ. ८ मोहरम पौष शु॥ १० रविवार मु॥ शहापूर श्री. सत्यबोध स्वामी मठ सावनूर यांस भिक्षा करावयाचा बेत टरवून भाऊसो प्रातःकाळी बोलवावयास गेले. नंतर स्वामी मंडळीसुद्धा सरकार वाड्यांत आतले चौकात येऊन बसले. त्याची पाद्यपूजा भाऊसाहेब याणी केली. नंतर स्वामी वाडयातून बापू कृष्ण याचे घरातील चौकांत जाऊन बसले तेथे देवपुजेचे सामान आणून सोन्याचा देव्हारा वगैरे मांडून अस्तमानचे चार घटका दिवसपर्यंत पुजा वगैरे जाहले नंतर आपासाहेब सर्वत्र मंडळी-सुद्धा जाऊन पुजा वगैरे सर्व पाहिले नंतर स्वामी वगैरे मंडळीचे जेवण शहापूरकर याचे घरी जाहली व आपासो याजकडील मंडळीची भोजने व आपासो यांचे भोजन अस्तमानी जाहले. प्रातःकाळी स्वामी आले त्यावेळेस आपासोचे स्वारीबरोबरचे वैष्णव मंडळी होती त्यांस तप्त मुद्रा दिल्या. स्वामीनी तात्यासो व भाऊसो या उभयतास दोन दुपट्टे दिले. आपासो यांस शालजोडी पौष शु॥ २ दिवसी स्वारी त्याचे दर्शनास गेली ते समई दिली होती. बेळगांवचे मुनसी वगैरे कचेरीचे लोकापैकीं कांहीं मंडळी भोजनास यावयाची राहिली होती ती जेवावयास आली होती.

२८-१२-१८४६

छ. ९ मोहरम पौष शु॥ ११ सोमवार मु॥ शहापूर आपासाहेब याची स्वारी बेळगावास तिसरे प्रहरी शाळा पाहावयास गेली होती बरोबर तात्यासो व भाऊसो बाबासो वगैरे सर्व पदरची मंडळी कांहीं होती. तेथे मुलांची परीक्षा व भूगोल व खगोल यंत्र व धक्याचे यंत्र असे साहेब पाद्री यांनीं दाखविले नंतर स्वारी अस्तमानी शहापुरास आली

२९-१२-१८४६

छ. १० मोहरम पौष शु॥ १२ मंगळवार मु॥ शहापूर प्रातःकाळचे दोन घटका दिवसास तासगावकर भाऊसाहेब याचे बारगीरांचा डोला निघाला. बराबर भाऊसो याणी हत्ती व कोतवाल घोडे दोन, अत्पागीर चवरी असे दिल्हे होते नंतर तिसरे प्रहरी श्रीमंत तात्यासो व भाऊसो यांची स्वारी बरोबर मंडळी अशी हात्तीवर बसून बेळगावास डोल्याचा समारंभ पाहावयास गेले होते. समारंभ सुमारात. उत्तम नव्हे. तीन चार डोले होते. एक डोला मात्र पलटनचे लोकाचा बराच होता व मोठाहि होता १०००० मनुष्य आदमासे मिळाले होते

३०-१२-१८४६

छ. ११ मोहरम पौष शु॥ १३ बुधवार मु॥ शहापूर

अपासो स्वारी बेळगांवास हणमंतास गणपतीस जाऊन आली भाऊसो पलटनची छावणी पाहून आले.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

३१-१२-१८४६

छ. १२ मोहरम पौष शु॥ १४ गुरुवार मु. शहापूर श्री. रा. आपासो स्वारी बेळगांवास दोंनप्रहरी एकघंटा वाजवलेवर किल्ल्यात गेली प्रथम मेहेरबा डेकसाहेब डाक्टर याचे बंगल्यात जाऊन बसली तेथे दोन तीन घटका होते इतक्यांत तेथें मेहेरबा रिविसनसाहेब बहादूर हे आले व मेहेरबा कर्नलसाहेब हेही आले एक घटका अदमास बसून गेले नंतर रिवीसन साहेब व अपासाहेब असे रिवीसनसो-च्या डेऱ्यास गेले तेथे दोन घटका बसून बोलणे होऊन नंतर अत्तर विडे होऊन साहेब कँपास जावयास चालते जाहले. आपासो स्वारी शहापूरास आली व त्याच दिवशी स्वारी बेळगांवास जावयाचे पूर्वी सावनूरकर स्वामीचे येथे जाऊन त्यास धोतरजोडी एक व दक्षणा १५० रुपये दिल्हे नंतर स्वारी बेळगांवास गेली

१-१-१८४७

छ. १३ मोहरम पौष शु॥ १५ भृगुवासरे मु. शहापूर पाद्र्याच्या शाळेतील पाद्रीसाहेब यार्णे धक्याचे यंत्र बाईसाहेब यास वाड्यात आणून दाखविले व त्यादिवसीं गांवचे बायकास हाळद कुंकू श्री. सौ. बाईसो यांची स्वारी आली सबब बापू शहापूरकर याचे वाड्यांत बैठक बायकांची घातली होती. सरकारचे वाड्यापुढे रात्री राधेचा तमाशा देशिंगचा आला होता त्याचा केला मध्यरात्रपर्यंत जाहला.

छ. १४ मोहरम पौष व॥ १ मंदवासर मु. शहापूर श्री. रा. आपासो व तात्यासो व भाऊसो व बाबासो व पदरची मंडळी वगैरे मुद्धा बेळगांवचे किल्लयात तोफखाना पाहावयास गेले होते. तोफा व तोफाचें गोळे व बंदुखा वगैरे सामान फार चांगले होते व लोखंड कातावयाचे यंत्र वगैरे पाहिली स्वारी जाते वेळी बेळगावास श्री मारुतीचे दर्शनास गेले.

छ १५ मोहरम पौष शु॥ २ रविवार मु. शहापूर शहापूरचे वाड्यात काकणे करणार आणून काकणे कशी करतात ते पाहिले [भट्टीत काचा घालून सळई भट्टीत घालून, तापविल्यानंतर त्या वाकवून बांगडी करणे] वाकूघ करतात ते पाहिले नंतर अस्तमानी इंग्रजी काळे पलटणचे हणमंतराव वगैरे सुभेदार व हवलदार मद्रासी ३–४ आसामी आले होते त्यांत अस्तमानचे घटका दिवसास तासगांवकर भाऊसो आले होते तासगांवास जाणेचा निरोप घेऊन गेले.

छ. १६ मोहरम व॥ ३ इंदुवार मु. शहापूर आपासो याणी कासार याजकडून काकणे करविली कोष्टी याजकडून लुगडे कसे विणतात तेहि पाहिले.

छ १७ मोहरम पौष व॥ ४ मंगळवार श्रीमंत घरच्या बायका मंडळीसुद्धा श्री वैजनाथ म्हणोन शिवस्थान मोठे शहापूरचे पश्चिमेस डोंगरात आहे तेथे स्वारी

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

जाऊन माघारी परत उचगांव म्हणोन शहापूराहून तीन कोस आदमासे आहे तेथे मुक्कामास आली तासगांवकर हे तासगांवास निघोन त्याच दिवशी चालते जाहले

छ १८ मोहरम उचगांव येथे स्वारी गेली तेथे गोपालपंत उचगांवकर याणी मेजवानी केली नंतर स्वारी माघारी बेळगांवास सायंकाळचे चार घटका दिवसास छावणी पलटणीची आहे त्याचे पश्चिमेस माळ आहे तेथे आली. त्यादिवशी इंग्रजी सरकारचे पलटणापैकी गोरे पलटणाची कवाईत जाहली बाराच्या फैरा जाहल्या. जनरल व कर्नेल साहेब वगैरे साहेब लोक आले होते त्याचे मुजरे होऊन नंतर स्वारी अस्तमानी घटका रात्रीच्या सुमारास शहापुरास आली त्याच दिवसी प्रातःकाळी इंग्रजी सरकारचे पलटणापैकी मद्रासी पलटणाची कवाइत झाली बाणाच्या फैरा जाहल्या व तोफाची कवायत बेळगांवचे उत्तरेस माळावर जाहली. गोरे पलटणाची कवाईत पाहण्यास श्रीमंत घरच्या सर्व बायकामंडळी सुद्धा होती मिती छ १८ मोहरम पौष ५ बुधवार.

छ १९ मोहरम पौष व॥ ६ गुरुवार मु. शहापूर बापू शहापूरकर याणी मेजमानी केली भोजनानंतर सरकार वाडयांत दुमजल्यावर नाच जाहला.

छ २० मोहरम पौष व॥ ७ भृगुवार मु॥ शहापूर मेहेरवां वद्रूसाहेब याची स्वारी रिवीसनसाहेब याचे काम पहावयास आली उमदगीहून (?). त्याचे भेटीस त्याचा बंगला बेळगांव उत्तरेस आहे, तेथे जाऊन भेट घेऊन दोन घटका बसले. बोलणे वाघाचे लढाईत आपासाहेब यास नाकावर व कुशीस भाल्याच्या (जखमा) अशा लागल्या त्या प्रकरणांत होऊन ते निरोप घेऊन निघाले ते सडकेनेच तोफाचें गोळे मारण्याचे मातीचा ढीग घालून तोदा केला आहे तो पाहून इंग्रजी सोजराचे पलटणांत आले तेथे मेहेरबा कर्णेलसाहेब व त्याचे हाताखालचे मेजर वगैरे सरदार येऊन भेटले साहेब याणी रिजमेटचे लोंक राहतात त्या बंगल्यात नेऊन शिपाई लोकांचे सामानसुमान वगैरे दाखवून दुसरे बंगल्यात नेले तथेहि तसेच दाखवून नंतर रथात आपासो बसून रजिमिंटातील सोजर वगैरे दुखण्याने पडिले असतात ते एका ठिकाणीं राहून दाक्तर याजकडून बरदास्त करवितात तो बंगला रिजिमिंटचे छावणीचे उत्तरेस आहे तेथे नेले. आत जाऊन सर्व सोजर वगैरे लोक आजारी होते ते पाहिले आपासाहेब याणी एका सोजराचा हात पाहिला आणि त्याचे प्रकृतीचे मान त्या दाक्तरास सांगितले त्याचे परीक्षेस मिळाले तेव्हां ते कर्णेल वगैरे सरदार दाक्तर साहेब बहूत खूप जाले नंतर आपासोनी कर्णेलसाहेब व आणखी सरदार यांस शहापूरास येणे विषयी सांगितले रविवारी येतो म्हणोन साहेब बोलले नंतर आपासाहेब यांची स्वारी कर्णेलसाहेब सुद्धा रिजमेटचे छावणीहून आली कर्णेलसाहेब यांनीं एकंदर साहेब यांस जेवणाचा बेत करतात तो बघितला व जेवणाची भांडी सुऱ्या कातऱ्या वगैरे होती ती सर्व रुप्याची होती ती दाखविली व बंगलाहि दाखविला त्या भांडयात एक भांडे भात केल्यापासून प्रहर दोन प्रहर पर्यंत ऊन नसाअसतो तसा असावा असे भांडे दाखविले.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
ते भांडे असे आहे कीं खाली तीन पाय करून त्याजर ताम्हणासारखे करून त्याजवर तबकडी त्या तबकडीत भात शिजवून घालून त्याचे खालचे ताम्हणांत ऊन पाणी आधण सारखे घालावे आणि भाताचे थाटीवर पालथे टोपणासारखे असते ते घालावे म्हणजे खालचे पाण्याचें उबेने भात ऊन राहतो व वरील झाकणाचे योगाने भात निवत नाही असे आहे. दाक्तर साहेब याणीं आपले औषधी तेले वगैरे जिन्नस सर्व दाखविले नंतर स्वारी अस्तमानाबरोबर रथांत बसून माघारी शहापूरास आली त्याच दिवशी दोन प्रहरी कै. तात्या देशपांडे शहापूरकर यांचे चिरंजींव याणी श्रीमंतास वगैरे मंडळीसुद्धा मेजवानी केली. हंड्र साहेब याणे बोलला जे "करवीरचे बंडाचे वेळेस आपली फौज आम्हाजवळ चिकोडींस होती म्हणून आमचे संरक्षण झाले नाही पेक्षा आम्हास बंडवाले धरून नेत होते" म्हणून वगैरे बोलणे झाले रात्री दुगासानी व कुशी बक्षीची कसबीण इचे गाणे आप्पासाो याजजवळ जाहले नंतर फडणीस राहतात त्या बंगल्यात झाले. गाणे चांगले जाहले.

छ २१ मोहरम पौष व॥ ७–८ मंदवार मु॥ शहापूर अपासाहेब बेळगांवचे किल्ल्यात जनरल सो बंगल्यास गेले तेथे उंटसाहेब आले होतें जनरलसोनी तात्यासोास जवळ बसवून घेऊन फार संतोषे करून बोलले तात्यासाहेब याणी इंग्रजी कवाईतीचे शब्द भाऊ भावे यांस सगितले भावे याणी कवाईतीचे हात केले जनरल फार संतोष जाहले. नंतर जनरल साहेब याचे चिरंजीव यास शहापूरास मेजवानीस बोलावले साहेबाची प्रकृती नीट नाही सबब येणे होत नाहीं म्हणोन बोलले.

छ २२ मोहरम पौष व॥ ८ रविवार मु. शहापूर सकाळचे प्रहर दिवसाचे सुमारे रा. मोरोपंत आणा लेले आपासाहेबाचे भेटीस वाड्यातील मागील चौकात आले. बरोबर कै. साबाजीराव बागणीकर याचे नातू, पुत्राचे पुत्र ते, चिटणीस व त्याज बरोबर विसाजी पंत करंदीकर आणखी भले लोक सिलेदार वगैरे आदमासे ७-८ आसामी होते आपासाहेब याणी भरताजीम घेऊन भेटले नंतर कचेरीस बसले बोलणे जाहले व गोमांतकचे फिरंगी याजप्रकरणी मजकूर बोलले त्यातील अभिप्राय. फिरंगीयाचे व इंग्रजाचे वैमनस्य यावयाचे कारण कीं पुर्तकालास फिरंगी याचा पातशहा होता तो वारला त्याचे पोटी पुत्र नाही सबब त्याचे लेकीस गादीवर बसविले तेव्हा त्या बादशहाचा भाऊ होता त्याचे म्हणणे की माझे वडिल भावाचे पाठीमागे मी मालक त्यापेक्षां मी गादीचा मालक परंतु ते त्याचे कारभारी याणी न ऐकिता लेकीस गादीवर बसवून भावास दुसरे देशांत रवाना केले त्याणे तिकडे काही जमाव करून इंग्रजास अनुकूल करून घेतले आणि इकडे गोमांतकास गौवनर आहे तो हल्ली गादीवर जी आहे तिचे लगत्याचा आहे त्याचा काही घात करावा असा बेत त्याचा होता परंतु ते काही साधले नाही अशी अजब तरेची वाकडी आहेत व सावंतवाडीकर सावंत याणी बंड केले होते ते हल्ली कोठे आहेत म्हणोन

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

आपासाहेबाणी पुसले. लेले याणी सांगितले जे गोमांतकास फोड सावंत तेथे आहेत म्हणोन बोलणे होऊन नंतर दोन प्रहरी इंग्रजी सरकारचे काले पलटनचे चपराशी पैकी हणमंतराव हवालदार वगैरे लोक ८-९ आसामी व गोरे रेजिमेंटचे रैटर कोंडों रामानुज २५–३० असामी सुमार असे भोजनास आले होते. रामानुज यांची पंगत बापूचे घरी केली होती व हवालदार वगैरे यांची पंगत सरकारीं वाडयात मागील चौकात केली होती बेत जेवणाचा सुंदर जाला होता भाऊसाहेब याणी समाचार घेतला बहुत खुष जाहले नंतर विडे पान सुपारी जाहली नाच जाहला नंतर सर्व लोक याणी आपासाहेबाचा निरोप घेऊन गेले ते समई इंग्रजी सरकारातून तरवार आली ती सर्वत्रास दाखविली सर्वत्रांनी आपासाहेब यांचे लौकीकाची व कीर्तीची व इंग्रजी सरकारचे दोस्तीची तारीफ बहूतच केली. श्री. रा. तात्यासाहेब व बाबासो–उभयता व मंडळी कांहीं बालभा (?) वर्द (?) याचे येथे भोजनास गेली होती. तात्यासो व भाऊसो यांस सनगे दिली नंतर अस्तमानचे दोन तीन घटका दिवसास आपासो याची स्वारी वडगांवचे मळ्यात जाऊन परत आली. अस्तमानीं चार घटका रात्रीस वे. रा. त्रिंवक दिक्षीत वाटवे याणी आपले घरी फराळास आपासो वगैरे मंडळीस बोलाविले फराळास स्वारी आपासो भाऊसो वगैरे मंडळी गेली होती मोरोपंत आणा लेलेहि तेथे पंगतीस होते •

छ २३ मोहरम पौष वा॥ ९ सोमवार मु. शहापूर रा० जगन्नाथपंत गाडगीळ पोतनीस परगणे शहापूर याणी आपासो यांस मेजवानी केली सिलेदार मंडळीहि आली होती त्याचा निराळा बेत केला होता. त्याच दिवसी प्रात काळी इंग्रजी सरकारचे पलटणपैकी महारांच्या पलटणाची कवाईत बाराची जाहाली. आपासो कवाइत पाहण्यास गेले होते. आपासो यांची स्वारी येशवंत नाईक सराफ व बाजीपंत मराठे यांचे घरी गेली. तिसरे प्रहरी सांगलीहून वर्तमान आले कीं रा. रघुनाथ हणमाजी सरनोबत यांस पुत्र दुसरे पत्नीस प्रथम जाहला, दिवस नववा म्हणून सांगितले- अस्तमानी गोऱ्या रेजिमेंटचे बेंडबाजेवाले सुमारे ३६ व कर्नलसाहेब व त्याच्या हाताखालचे मेजर व सुभेदार वगैरे मिळोन १६ असामी शहापुरास आले. वाडयात बेंडबाजा जाहला आपासो व गोरे अधिकारी याणीं कचेरीत बसून बाजा बघितला. तरवार बघीतली. आतल्या दुमजल्यावर गोऱ्या अधिकाऱ्यांचे मेज झाले. नंतर अस्तमानी हंड्र साहेब आले त्याणी तरवार पाहिली त्यात तरवारीवर बाळबद किताब लिहिलेला वाचून पाहिला व तरवारे-बरोबर गौरनर सो याची थैली आलेली साहेब याणी आपणच वाचून पाहिली. कर्नाटकी कळवातिणी नाचत होत्या. साहेब म्हणाले हिंदुस्थानी गाणे यास येते किंवा नाही तेव्हां येते म्हणोन सांगितले आणि तुंगसानी इला उभी करून हिंदुस्थानी नाच जाहला. साहेब गेले तेव्हां रात्र जाहली होती सबब त्यांचे बरोबर महतापा दिल्या होत्या. उद्या संक्रमण सबब कगराळी नदीस स्नानास जावे

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
असा बेत केला होता परंतु आपासाहेब यास किंचित् शैत्य होऊन पडसे आले सबब राहिला.

छ. २४ मोहरम पौष व॥ १० सोमवार मु. शहापूर

संक्रांत १६ घटका दिवसास लागली त्या दिवशी स्वारी शहापुरांत होती तिळ-शरकरेचा समारंभ जाहला गावातील सावकार वगैरे आले होते. अपासोनी इंग्रजी पलटणातील लोकास तिळसाखर पाठविली.

छ. २५ मोहर पौष व॥ ११ बुधवार मु. शहापूर
काही गोरे पलटनचे, वाड्यात आले होते त्यास तात्यासो यानी कवाईत करून दाखविली

छ. २६ मोहरम पौष व॥ १२ गुरुवार

आपासो याची स्वारी बेळगाव किल्ल्यात सांडणीसोपाद्र्याचे बंगल्यात गेले. तेथे उंटसाहेब आले होते. तेथे लाकूड कापणारे व कातणारे आगीचें यंत्र होते ते पाहण्यास आपासो बरोबर कारागीर घेऊन गेले होते. साहेबाच्या मडमेने इंग्रजी वाद्याची पेटी बुक ठेवून त्याप्रो वाजविली. नंतर दुसरी पेटी चागली वाजती ती दाख-विती म्हणोन उभयतासो सुद्धा साहेब यांचे आदितवारी देवाचे स्मरण करावयाचे हपीस आहे तेथे गेले. तेथे ते वाद्य वाजवून दाखविले फार सुंदर आहे. नंतर एक बुक इंग्रजी अक्षराचे छापलेले पाद्रीसाहेब याणी आणिले. ते आपासो याजकडील भवानसिंग रजपूत याणे वाचून दाखविले. त्यात हाशील—भगवान याणे आपल्यास उत्पन्न केले आहे त्यापेक्षा त्याचे ठिकाणी विश्वास ठेवून त्यास भजावे म्हणजे तो आपणास कांहीं संकट पडू देत नाही म्हणोन वगैरा आहे ते वाचून पाहून नंतर आपासो स्वारी शहापुरास आली या भेटीत पाद्रीच्या बंगल्यात विहीर आहे ती पाहिली. ती पाहताना साहेब म्हणाले (उंटसो) " बाजूने हळूच उतरावे. आपले सारखे माणसे कोठली ? " आपासो मेण्यांत बसावयास लागले तो पाद्रीसाहेबाच्या दोन तीन मुली आल्या आम्ही मेण्यात बसतो म्हणाल्या आपासो दोघी मुली ७-८ वर्षाच्या होत्या त्यास मेण्यांत घेतले व एक मुलास हत्तीवर बसविले आणि थोरले वाद्य ऐकावयास गेले. त्याच दिवशी तिसरे प्रहरीं शहापूरचे वाड्यात इंग्रजी सरकारचे काळ्या पलटणचे हाणमंतराव वगैरे आपासोचे भेटीस आले होते

छ. २७ माहे मोहरम पौष व॥ १३-१४ शुक्रवार मु. शहापूर मेहेरबा इलवर्ड साहेब हे बेळगांवास रिवीससाहेबाचे कामावर मुंबईहून आले. आपासो याचे वडील चिरंजीव कै. गणपतराव बाबासो यांची पत्नी कै. सत्यभामाबाई यांचे सांवत्सरीक श्राद्ध झाले. सकाळचे १२ घटिका दिवसास बेळगांवाहून सोजर ६ असामी आपासो पाहाण्यास आले होते त्यास केळी वगैरे मिठाई दिली. अस्तमानचे घटका

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

रात्रीस मोरोपंत लेले हे आपासो याजकडे भेटीस आले होते चार पांच घटका बसले होते. त्यास इंग्रजी सरकारची कामे दोस्तीखातर बऱ्याविली त्या प्रकरणी वाका तयार जाहला तो रिवीसनसाहेब याजकडे दिला. त्याची नकल वाचून दाखविली.

ते निरोप घेऊन गेल्यावर रणमली म्हणोन कर्नाटकी गाणे आहे तो अर्धघटका-पर्यंत जाहला. काल स्वारी आपासो यांची किल्ल्यात पाद्रीसाहेबाचे बंगल्यास गेली. तेथें त्याची मुले हत्तीवर बसतो म्हणाली सबब आज हात्तीवर हौदा व अंबारी घालून किल्ल्यात पाठविली होती त्यात त्याणीं बसून घटकाभर फिरविली

छ. २८ मोहरम पौष व॥ ३० शनिवार मु. शहापूर

अपासोस्वारी तिसरे प्रहरी वडगांवचे मळ्यांत गेली होती दुसरे कांहीं नवलविशेष नाहीं. रा. गोविंदराव कारकून निसबत पंत प्रतिनिधी हे आले त्याचें सांगण्यात प्रतिनिधी याणीं ममईस लिहिले होते कीं आपणास मुल नाही सबब ओट्यात घेणार म्हणोन त्याजवरून हुकूम आला कीं मुल दत्तक घ्यावा व नजर व मुलाचे नांव येविसी महाराज सरकार यास लिहिले. बाबा सिराळकर हे मशारनिल्हे बराबर आले

छ. २९ मोहरम माघ शु॥ २ रविवार मु. शहापूर

आपा फडणीस याणी मेजमानी केली बापू शहापूरकर हे अनगोळाहून शहापूरास आले. मोरोपंत लेले यास अस्तमानी आपासो याणी आपलें पंगतीस फरालास बोलाविले होते. आपासाहेब याचे भाईबंद याणी आपासाहेबाचे नाशाविसी कसकसे उद्योग केले व आपासाहेब याजकडून भाईबंद याचे कल्याणाविसी कसे उद्योग केले त्याप्रकरणी वाके बंद दोन रिवीस साहेबाकडे दिले त्याची नकल व मजमदार प्रकरणी वाका काही वाचून दाखविला. नंतर आपा रैटर वगैरे रैटर मंडळी इंग्रजी सरकारचे पदरचे आपासाहेबाकडे मेजमानीस आले होते. इंग्रजीसरकारचे पदरचे साहेब लोक वगैरा कामगार गैर आदबी करतात त्याप्रकरणी गोष्टी निघाल्या होत्या. तिसरे प्रहरी कृष्णराव सरआमीन आपासाहेबाचें भेटीस आले होते त्याणी इंग्रजी सरकारचे येथे एकंदर जमेची कलमे व खर्चाची कलमे तपशिलवार किती प्रकारची त्याची याद व इंग्रजी सरकारचे दौलतीचा बंदोबस्त कसा कोणच्या रीतीचा करितात तेसुद्धा लिहून आणिली होती. लेले निरोप घेऊन गेले

छ. ३० मोहरम माघ शु॥ २ इंदुवासर मु. शहापूर.

प्रातःकाली गोविंदपंत निसबत प्रतिनिधी कराडकर हे आले होते बोलणे जाहले त्यातील हाशिल. श्री. सौ. मा. लक्ष्मीबाई प्रतिनिधी याणीं दत्त मूल घ्यावयाचा ये विषयी छत्रपती सातारकर याजकडे याद दिली. त्याणी उटरामसाहेब रसिडट याजकडून मुंबईस लिहविले त्याजवरून दत्त मूल घेणेविषयीं हुकूम आला आहे. त्यास मूल घ्यावयाचा तो थोर प्रऊढ शहाणा मुंज लग्न झालेला घ्यावा किंवा लहान घ्याव-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

याचा विचार करून श्री देवीस चिटया टाकून मग अज्ञा देईल तसें करण्याचे ठरले म्हणोन बोलले. आपासो म्हणाले फार चांगले केले. मुलाचे जातक वगैरे पाहून घ्यावा असे आपासो म्हणाले गोविंदपंत निघोन गेले. दोनप्रहरी कै. गोपाळराव यांचे श्राद्ध सावत्सरीक जाहले. मोरोपंत लेल्याकडील ५० शिलेदार मंडळी भोजनास बोलावले होते ते जेवण करून गेले. सायंकाळी स्वारी इनवर्डसाहेब याचे भेटीस बेळगांवचे उत्तरेस पोलटक्क्यालिचा बंगला थोरला आहे तेथे गेली. साहेब व हंटसाहेब असे उभयता बंगल्याखाली मैदानांत सामोरे आले. आपासोचा हात धरून वर गेले. आम्हीं तुमच्या भेटीची इच्छा फार दिवस करीत होतो म्हणाले आपासो नी विचारले आपले येणे या मुलखात कधी झाले होते किंवा नाही ? साहेब नाही म्हणाले. नंतर साहेबांनीं तात्यासाहेबास विद्या कोणच्या येतात म्हणून पुसले. तेव्हां इंग्रजीचा आभ्यास करण्यास सुरवात झाली आहे, मराठी येत आहे, बंदूक पट्टा दांड लकडी घोडयावर बसणे शास्त्र व वेदाभ्यास वगैरे बहूत चालला आहे म्हणोन सांगितले आणि बुक होते तें घेऊन कांहीं अक्षरे वाचून दाखविली. मराठी पुस्ती दाखविली. बंदुकीचा बार काढला व पट्टयाचे हात केले. नंतर साहेबानी आपासो पुसले इकडील हवा चांगली किंवा सांगलीकडील चांगली ? आपासो उत्तर केले इकडील हवा सर्द बहूत आहे-ते पुढे म्हणाले आणखी चार दिवसांनीं धारवाड व शिरटीस जाऊन मग सांगलीस जाऊ. तात्यासोकरितां नवस केला आहे म्हणून कोकणातहि जावयाचे आहे. साहेब म्हणाले आता तेथे उन्हाळी दिवस. आपासो म्हणाले पाहू. उन फार झाल्यास पुढले वर्षी जाऊं. साहेबांनीं तरवार पाहण्याची इच्छा दर्शविली तेव्हा उदईक उंटसाहेबाचे एथे यावे तेथे दाखवितो. साहेब बरे म्हणाले.

छ. १ सफर माघ शु॥ ३ मंगळवार मु. शहापूर.

श्री. स्वामीसंकेसवर याच्या पदरचे शिवरामभट लाटकर व बाबा दिवाण वगैरे मंडळी भेटीस सकाळीच आली होती. घटका दिवसाचे सुमारे इनवर्डसो व हंडूसो व ग्राटसाहेबाचे चिरंजीव असे तिघे शहापूरचे वाडयांत मेजवानीस आले. आपासोनी तोफाचे पांच बार करविले. इंग्रजी सरकारातून आलेली करांचली दाखविली. नंतर आतल्या दिवाणखान्यात जेवणे झाली. जगद्गुरु प्रकरणी आपासोनी बोलणी काढली तेव्हां उदईक कागदपत्रे पाहून चौकशी करतो असे साहेब बोलले. साहेब गेल्यानंतर आपाजीराव देसाई जांबोटीकर हे भेटीस आले.

छ २ सफर माघ शु॥ ४ सोमवार मु. शहापूर.

अपासो तात्यासो इंग्रजी पलटणाच्या कवाइती पाहण्यास गेले होते. मोरोपंत लेल्यास भोजनास बोलावले होते. बाजीपंत मराठ्यांनीं आपले घरी कांहीं मंडळी भोजनास बोलाविली होती. तिसरे प्रहरी लेले निरोप घेण्यास मंडळीसुद्धा आले होते त्यास शेलापागोटी दिली. सकाळी स्वारी जांबोटीकर देसाई यांजकडे गेली होती आपासो स्वारी वडगांवचे मळ्यात जाऊन अनगोळास ठाण्यात कुरुंदवाडकर याचे येथे गेली होती.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

मोरोपंत लेले यास निरोपसमई खास पागेपैकी एक घोडी दिल्ही तिचें नांव महबूगांगी, देशपांडे इची सिंगी.

छ. ३ सफर माघ शु॥ ५ गुरुवार मु. शहापूर.

मल्हारराव घोरपडे रिसालदार यांस जेवावयास बोलाविले होते. पावणोजीराव देसाई जांबोटीकर व आपासाहेब व आबासो कुरुंदवाडकर ही मंडळीसुद्धा भोजनास होती. देसायाबरोबर कारकून मंडळी ८-१० शेणवी होते. त्यांची पंगत निराळी मांडली होती.

रात्रौ वसंतपचमी सबब तुगांसानी इचा नाच झाला.

धर्मराव देसाई काकतीकर याणी आपला मुलगा लहान दोन वर्षांचा, काल आपासाहेब यांचे पायावर घालणेस आणला होता. ते वेळेस त्याजकडून पुतळी व कांहीं मिठाई जिन्नस नजर ठेवली व सनगे दिल्ही ती आपासाहेब याणी मान्य करून त्यास पुतळी दिल्ही व अनत्यास (आणणाऱ्यास) सनगे व दाली पडदळे दिले.

छ. ४ सफर माघ शु॥ ६ शुक्रवार मु. शहापूर भाऊसो शहापूरचे दक्षिणेस एक कोस सुमार, महिपालगड आहे तो पहावहास गेली होती. जाऊन परत आले. तिसरे प्रहरी आपासो बेळगांवचे किल्ल्यात दाक्तर साहेबाचे बंगल्यात जाऊन तेथून साहेबसुद्धा प्रकृती व हत्त्यार वगैरे औषधी ठेवावयाचे हपीस किल्ल्यांत आहे तेथे जाऊन सर्व हत्यारे व औषधी कुप्या वगैरे दाखविली व कागद सेण एकत्र करून मनुष्य केलें आहे; त्या मनुष्याचे अंगातील रक्त मांस व शिरा व हाडे दिसावी असे रंग निरनिराळे करून ठेवले आहे ते दाखविले. नंतर स्वारी साहेब-सुद्धा दाक्तराचे बंगल्यास आली. तेथे त्याणी आपले मूल ७ दिवसाचे लहान तान्हे दाई मडम इजकडून आणून दाखविले. मुलगा होता. मनुष्याची परीक्षा कोठे शिरा किती असतात, पोटात बाईकाचे मुल असते ते कसे असते, ते उपजते कसे, त्याच्या तसबीराची वही एकंदर इंग्रजी होती ती दाखविली. नंतर स्वारी दोन घटका दिवसास बेळगावास आली. आज दिवस चांगला मुहूर्त स्वारी निघण्याचा, म्हणून प्रस्तान ठेविले. उदईक भोजनासच स्वारी बाळे कुंदरीस जाणार-वे. शा. स. रा. शुभकृष्ण शास्त्री यांस संभावना धोतरजोडा व उभयता चिरंजीवासहीं दोन धोतर जोड दिल्हे.

रा. गोविंदनाना भिलवडीकर हे मिरजेस गेले वे. रा. सखंभट मामा करमरकर याणी आश्रम घेतला. सबब त्याचे चिरंजीव गुंजुमामाहि गेले.

छ ५ सफर माघ शु॥ ७ मंदवार मु. बाळे कुंदरी. आपासाहेबाची स्वारी दोन प्रहरचें सुमारे बाळेकुंदरीस पोहचली. बाळेकुंदरीस पाणी अगदी जवळ दोन अडीच हातावर विहिरी निघतात सबब तात्यासो याणी दोन मनुष्याकडून विहीर अस्तमानी खणवली. तीन हातावर पाणी लागले. दोन तीन घटकात विहीर जाहली. विहिर औरस चौरस दोन हात रुंद व लांबीची खंटली शहापुराहून बाळेकुंदर कोस अडीच-

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

आवशीचे प्रहर रात्रीचे सुमारे हरीहरराव दादा लागू शिरटीहून आले. आपासाहेबास नमस्कार करून लगेच गेले. स्वारी निद्रेस गेली.

छ. ६ सफर माघ शु॥ ८ रविवार मु. बाळेकुंद्री. बापू शहापूरकर यांचे चिरंजीव हे उदईक आष्टेयास आपले घरी मेजमानी आपासो यास करणार.

छ ७ सफर माघ शु॥ ९ सोमवार मु. बाळेकुंद्री-आष्ट्यास बापू शहापुरकराचे घरी मेजवानीनंतर तात्यासोस तमंच्या एक फर्दिप.चा दिल्हा (?) स्वारी अस्तमानी दोन घटका दिवसास आष्टेहून बाळेकुंदरीस आली. गोविंद कृष्ण पटवर्धन हे काही डाक्तरी जाणतात सबब त्यास व भाऊसाहेब यास बेळगांवास इंग्रजी सरकारचे पदरचे डाक्टर आहेत त्याजवळची हत्यारे व कलमे वगैरे पाहून सर्व समजून घेऊन यावे म्हणोन आज प्रातःकाळीं बेळगांवास पाठविले होते.

छ ८ सफर माघ शु॥ १० मंगळवार मु. बाळेकुंद्री, उदईक प्रातःकाली हंडसाहेब हे बेळगांवाहून अथणीकडे जाणार त्याचा मुक्काम उदईक मारेहाळास आहे. जाताना आपासाहेबास भेटून पुढे जाणार असे पत्रच साहेबाचे आले. बापटाचें घरची चाळीसपन्नास मनुष्ये कुटुंबीय पाहून आपासाहेब संतुष्ट झाले.

छ ९ माघ शु॥ ११ सफर बुधवार मु. बाळेकुंदरी. इनवर्डसाहेब बाळेकुंदरीस भेटीस आले होते.

छ १० सफर माघ शु॥ १२ गुरुवार मु. सुळेभावीं, आपासाहेब यांची स्वारी काकतीस काल गेली होती ते आज प्रातःकाळीं स्नान संध्या जाहाल्या नंतर मंडळीसुद्धा करगुपीकर याचे वाड्यांत त्याणी मेजमानी केली, उत्तम केली. त्याणी सणगे दिली नंतर स्वारी धर्मराव देसाई काकतीकर याचे घरीं गेली. त्याणी साखर वगैरे जिन्नस नजर ठेविली व सणगे दिल्ही. नंतर धर्माआपाचे चुलत पुतणे दोडीपा देसाई याचे घरी स्वारी गेली. तेथेंहि सदहू प्रमाणेच सणगे वगैरे दिल्हे. नंतर स्वारी खानापा देसाई काकतीकर याचे घरी गेली. तेथेहि त्याणी सदरहू प्रमाणे सनगे वगैरे दिल्ही. नंतर स्वारी गौडवाड कऱ्यात काकती पेटा शहापूर येथे गेली. बापुराव कुळकर्णी याचे घरी त्याणी बोलाविले. सबब गेली. तेथे त्याणी जिन्नस वगैरे व सनगे दिल्हीं. नंतर स्वारी निघाली ती आष्टेचे मार्गाने निघाली ती अगस्तीतीर्थ भरमहट्टीचे वाटेस डोंगराचे कडेस आहे तेथे जाऊन दर्शन घेऊन आष्टेस आली. आष्टयास बापू शहापूर याच्या सुनेचे गर्भादान. सबब श्री. रा तात्यासाहेब व भाऊसाहेब वगैरे व श्रीं सौ. मा. बाईसो वगैरे सभारंभास गेली. बापूचे चिरंजीवास आहेर करून चार घटका बसून स्वाऱ्या सुळेभावीस गेल्या. मागाहून आपासाहेब यांची स्वारी आष्टयास आली. बापूचे घरी आली. बाबांनी मानाची सनगे दिल्ही--मंडळीनी बाबास आहेर केले. साखरपाणी घेऊन स्वारी अस्तमानचे चार घटका दिवसास सुळेभावीस आले. पुढे सामोरे रा- रामचंद्र नाना

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

देशपांडे व त्याचे तिसरे चिरंजीव रा. दाजीबा उभयता शंभर आसामी अदमासे काटक घेऊन पुढे आडवे आले व गांवकरी याणी भेट ठेविली. स्वारी गांवालगत श्री महादेव याचे दर्शन व श्री. गणपतीचे दर्शन घेऊन स्वारी नानाचे घरी आली. तेथे राहणे जाहले. मंडळी गांवात राहिली. पुणेकडील पत्रे आली त्यांत रा. माधवराव देशमुख याचे पत्र आले त्यात त्याचे दायार कोणी वारले ते वर्तमान लिहिलें होते, सबब श्री. सौ आवडाअक्का यांस आशौच तीन दिवसाचे आले. आज प्रथम दिवस रा. बाबा मन्यालेली (?) याणी काल श्रीमंताचा निरोप बाळेकुदरीस घेऊन आज आष्ट्यास राहून उदईक तासगांवास जाणार. नाना देशपांडे याणी घोडीं व हत्तीस चंदीवैरण वगैरे दिल्हीं. काकतीपासून सुळेभावी कोस चार.

छ. ११ सफर माघ शु॥ १३ शुक्रवार मु. बुध्येहाळ. श्री. रा. आपासा वगैरे व श्री. सौ. मा. वगैरे मंडळी यास मेजवानी सुळेभावीस नाना देशपांडे याणी केली नानांची पत्नी नुकतीच वारली सबब सगने देऊ नये येविशी नानास आपासाहेब याणी आज्ञा केली परंतु त्याचा मनोदय देण्याचा फार पडला. सबब सर्वत्रास सनगे दिल्ही. रा. हरहरराव दादा लागु त्याची पत्नी हरीपूरास आहेत त्याचे प्रकृतीस बरोबर नाही सबब पत्र आले यावरून हरीपुरास जाणें करितां आजच सुळेभावीहून चालते झाले. आपासो याची स्वारी सुळेभावीहून अडिच प्रहरी निघाली ती सुळेभावी-चे पेठेत चावडी आहे तेथे जाऊन क्षणभर बसले. पेठकरी याणी नजर नजराणा केला. स्वारी चालती जाहली ती गांवचे दक्षिणेस कै. आण्णादेशपांडे याणी आंबराई लाविली आहे ती पाहून गांव सारा डावा टाकून बुध्देहाळचे मार्गे निघाली. पावकोस पर्यंत. नाना देशपाडे स्वारीस पोचवित आले नंतर निरोप घेऊन माघारे गेले. स्वारी पुढे चालती जाहली. श्री. रा. तात्यासाहेब हे रा. बळवंतरावजी फडणीस याचे घोड्यावर फडणीस यांजपुढे बसले आणि दोन कोस बुध्देहाळ पर्यंत रपटेसातला (?) गेले. मागाहून स्वारी अस्तमानचे तीन घटका दिवसास बुध्देहाळास आली. पुढे सामोरे अदकोस पर्यंत रा. लिंगोपंत तात्या देशपांडे हे शेपन्नास काटक, हलगे शिंग तासेवाले सुद्धा आले होते. स्वारी अण्णा देशपांडे याणीं वाडा बांधला आहे तेथे राहिली. मंडळी वगैरे गांवात घरोघर राहिल्या. स्वारी बरोबर तोफखाना आहे त्यांस बुद्धेहाळचा रस्ता नीट नाही सबब परभारे सुळेभावीहून ज्यासरगीस उदईक सडकेवरून न्यावा हेविसी सांगितले. तोफखान्याबरोबर हशम व स्वार वगैरेचा बंदोबस्त केला आहे. वे. रा. गोपाळभट तात्या वाटवे हे सांगलीहून आपले मुलाची मुंज माघ शु॥ २ स व दाजीबाचे मुलाचे लग्न माघ शु॥ ५ चे करून स्वारीत बुद्धेहाळचे मुक्कामास आले. दाजीबाचे मुलास नवरी जनवाडयात केळकर यांचीं कन्या. तात्या देशपांडे याणी घोडयास चंदी वैरण दिली सुळेभावीपासून बुद्धेहाळ कोस चार.

छ. १२ सफर माघ शु॥ १४ मंदवार मु. कोणूर श्री. रा. आपासो याणी स्नानसंध्या आटोपून सहा घटका दिवसास बुध्देहाळ नजीक गुजनामाळ म्हणोन

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पाव कोसावर आहे तेथील कुळकर्णीपणाची वृत्ती बापू शहापूरकर याची आहे सबब त्याणी तेथे घर बांधले आहे तेथे सडीस्वारी गेली होती. चार घटकानीं माघारी आली. नंतर १३ घटका चतोर्दिसी टाळून स्नान करून रा. लिंगो निळकंट देशपांडे याणी मेजमानी केली ती जेवणे मंडळीसुद्धा खाशांची जाहली. देशपांडे याणी आपासाहेब यांस शालजोडी पागोटे व तात्यासाहेब वगैरे यास दुपट्टे व शेले पागोटी व श्री. सौ. बाईसाो वगैरे यास लुगडी खण दिल्हे व कांहीं मंडळीस सनगे दिल्हीं नंतर ३॥ प्रहरी स्वारी गोकाकचा धबधबा घटप्रभा नदीचा डोंगरावरून पडतो तो पाहावयास निघाली, ती पाछापूरनजीक दक्षिणेस कंगराळी नदी उतरून कोणूरास आली. पाछापुरास रा. भाऊ देशपांडे याचे घरी स्वाऱ्या सर्व गेल्या साखरपाणी घेऊन अस्तमानी कोणूरास आल्या. त्या मुक्कामी इनवर्ड साहेबाचा मुक्काम जाहला आहे. स्वारीचा मुकाम गांवचे अग्नईस घटप्रभेचे दक्षिणभागी ज्या ठिकाणी नदीची दोन वळणे होऊन मध्ये बेट झाले आहे त्याचे दक्षिणेस जाहला. रा. बापू चोळीकर (जनतीकर ?) हे खुद्द व धाकटे चिरंजीवासह निरोप घेऊन गेले. थोरले चिरंजीव रा. आबा हे मात्र आहेत तो मुक्काम बुद्धेहाळापासून कोस सहा.

छ. १३ सफर माघ शु॥ १५ रविवार मु. पाछापूर श्री. रा. आपासाहेब व श्री. सौ. मा. बाईसाो वगैरे सर्वत्र मंडळीसुद्धा स्वारी भोजन करून कोणूर नजीक आठ कोसावर पूर्वेस डोंगरात घटप्रभा नदीचा धबधबा पडतो तो पाहावयास गेली. धबधबा पडतो तेथे दोहीकडून डोंगर. मध्ये कडा शंभर दीडशे हात उंची व पांचशे हात लांबी तुटला आहे. तेथे नदी पूर्व मुख पडती आहे, मोठा खळाळ होऊन पडती. तेथे आवाज मोठा होतो. पाणी पडते ते पांढरे सफेत असे दिसते. त्या पाण्याचे वाखाने (रोखाने ?) जर मधून दगड मारला तर कांहीं जाऊ पाहात नाही अलिकडे येऊन पडतो, पलीकडून मारल्यासारखा येतो. नदी खाली पडते त्याचे दक्षणेस व उत्तरेस दोही कडेस श्री. महादेवस्थाने देवालये आहेत. दक्षणेचे देवळात एक गोसावी राहात आहे. तो सारंगी करमणुकीकरिता वाजवीत बसतो. त्यास एक रुपया दिल्हा. नंतर स्वारी माघारी फिरली. खासा स्वारी पुढे आली. आदकोसाचे अंतराने तात्यासाहेब व श्री. सौ. बाईसाहेब यांची स्वारी आली तो डोंगरात माणसाचे आवाजावर वाघ उठला तो स्वारीतून गेला. लहान होता. हे तात्यासाो यांस कळताच घोड्यावर बसतो म्हणून बोलून पालखीतून घोड्यावर बसले आणि भालदारास हुकूम केला जे पुढे हत्तीवर निशाण आहे त्याचे मागे करोल स्वार चालावे त्यामागे भालेकरी स्वार चालावे व त्यामागे आडाव स्वार व आडाव पायदळ व बाणदार वगैरे जिलीब चालावी. तसे पाठीमागे बंदोबस्त आसावा म्हणोन सांगितले आणि आपले हातात बंदूक भरून तोडा पेटवून घेतली आणि म्हणाले जे वाघ कोठे आहे तो येऊ दे पाहतो कसा आहे त्याचा तमाशा म्हणोन-परंतु वाघ कांहीं आला नाहीं झाडीत निघोन गेला. स्वाऱ्या पुढे आल्या. हे वर्तमान सर्वत्रांनीं

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पाहून या वयात अशी अक्षरे हिमतीची निघतात व तरतूद करवितात त्याजवरून आश्चर्य केले. आपासाहेब पुण्यवान व मर्द त्या पुण्याच्या या गोष्टी आहे. नंतर स्वारी पाछापुरास आली. हे वर्तमान सर्वत्रानी आपासाहेब यास विनंती केली. फार संतोष जाहला. आणि तात्यासाहेब यांस विचारले कीं कसे जाहले ते सांगावे म्हणोन-नंतर तात्यासाहेब याणी जो जाहला प्रकार सांगितला. स्वारी सहा घटका दिवसास सायंकाळचा होते वेळेस आली. स्वारीचा मुक्काम गांवचे ठाण्याचे आग्नेयीस कगराळी नदीचे उत्तर भागी मळ्यांत जाहला. रामचंद्रपंत बाबा देशपांडे व भाऊ देशपांडे पाच्छापूरकर हे भेटीस आले. त्याणी उदईक मेजवानीचा बेत आपले घरी गांवात केला आहे व आपासाो याचा मुकाम गांवात पाणी व रस्ता चांगला नाही सबब ठिकाणास जाहला आहे. सर्वत्र खाशे मंडळीसुद्धा यास आमंत्रण केले व सरकारी वगैरा एकंदर हत्ती, घोडी, उंट वगैरे यास चंदी वैरण दिली. कोणूराहून पाछापूर मुक्काम कोस पांच.

छ. १४ सफर माघ व. १ सोमवार मु. न्यासरगी ताो कित्तूर पाच्छापूर येथे बाबा व भाऊ देशपांडे यांचे घरी सर्व मंडळी भोजनास गेली होती. आपासाो व तात्यासाो भोजनाचे साहित्य आणून ठिकाणी दिल्हे होते. भोजन करून नंतर देशपांडे याचे घरी गेले. १४ घटका दिवसाचे सुमारे स्वारी निघोन आडीच कोसाचे सुमारे आडवी आय्या जंगम मठ मौजे आंकले पाो पाछापूर याचे रानांत त्याचा मठ आहे तेथे गेली. अय्या हा मोठा थोर माणूस आहे. त्याणे मठ मोठा बांधिला आहे. जो मनुष्य जितके येईल त्यास अन्न घालतो. त्यास प्राप्ती म्हटले तर आंकलेचे आसपास सात आठ कोसपर्यंत जितके गांव आहेत त्या गांवचे लोक जे आहेत त्याणी नित्य एक भाकरी नेऊन पोचविल्या खेरीज जेवण करीत नाहीत व कोणी वर्षाचे काठी दोन चार रुपये ज्याची जशी शक्ति असेल ते देतात. त्या पैक्याचा मठ बांधला आहे व ज्या भाकरी वगैरे येतात त्या वाटसरू वगैरे लोकास देतो असे आहे. तेथे दोन तीन घटिका स्वारी बसून नंतर निघाली ती हणमर हट्टीचे वारीने नासरगीस आली ती आस्तमानाबरोबर आली. हणमरहट्टीकर कमाविसदार याणी नजर वगैरे ठेविली व सणगाबद्दल कांहीं रुपये ठरवून दिल्हे. सुळेभावीस तोफखाना होता तो न्यासरगीस आला. जंगम आय्या यांस वीस रुपये पाठवून दिले. पाछापूराहून न्यासरगी मुक्काम जाहला तो गांवचे उत्तरेस ओड्याचे पलीकडे आंबराइत व विहिर आहे तेथे जाहला. मुक्काम कोस सात.

छ. १५ सफर माघ वा॥ २ मंगळवार मु. संगोली नासरगीहून सर्वत्रांनीं भोजन करून दहा घटिका दिवसाचे सुमारे कूच जाहले ते देवलापूर ताो कित्तूर यांजवरून संगोली मलापहारी नदीचे दक्षिण तिरास संगोळीचे पूर्वेस मुक्काम जाहला. रा लिंगोपंत देवपूर याचे घर देवलापुरास आहे तेथे त्याणी तात्यासाो व बाबासाो यांस उदईक भोजनास बलाविले. सबब जाणार. आपासाो वगैरे यांस उदईक संकष्टी आहे सबब एरवीच घरी जाऊन येण्याचा बेत आहे.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

संगोळीकर गांवकर याणी फडफरमास आणून दिल्ही काशीहून साहेबी द्राक्षे रा. जगन्नाथ पंत खाडिलकर याणीं पाठविली ती पुण्यास आली तेथून मुक्काम मजकुरी देवलापूरकर यांजबरोबर येऊन पोहचली न्यासरगीहून संगोली मुक्काम कोस चार

छ–१६ सफर माघ व० ३ बुधवार मु. गुरलहसूर.

श्री. रा. तात्यासो व बाबासो यांची स्वारी प्रातःकाळी स्नानासच देवलापूरास लिंगोपंत याचे घरी गेली. तेथे स्नान संध्या करून उभयता जेवण केले मागाहून श्री. रा. आपासो व भाऊसो श्री. सौ. बाईसो व आवडाबाई व सूनबाई यांस संकष्टीचे उपोषण सबब तशीच जाऊन विडा घेऊन आले लिंगोपंत याणी सर्व खाशा मंडळीस सणगे दिल्ही नंतर स्वारी गुरलहासुरास परभारे देवलापुराहून आली. प्रातःकाळी तोफखाना होडवाडास परभारा गेला बुणगे वगैरे संगोलीहून दुसरे वाटेने गुरलहासूरास आले स्वाऱ्या रा. नाराप्पा नाईक याचे घरी उतरल्या मंडळी गांवात घरोघर उतरली पागा व हत्ती वगैरे पेठेत श्रीचिदंबर दिक्षित याची समाधी आहे त्याचे पुढे उतरले रा बाळकृष्णराव भाऊ लागू हे शिरटीहून परवा सोमवारी हरीपुरास त्याचे मातुश्रीची प्रकृत नीट नाहीं सबब जाण्यास आले ते याच मुक्कामी काल आले आज निघोन रातोरात पुढे चालते झाले संगोलीहून गुरलहासूर कोस सहा.

छ १७ सफर माघव० ४ गुरुवार मु. गुरलहासूर.

श्री. रा. अप्पासो यांची वगैरे जेवणे रा. सिनाप्पा नाईक याचे घरीच होऊन दोन प्रहरचे सुमारास श्री यल्लमाचे डोंगरास दर्शनास जाण्यास स्वारी निघाली गुरलहासूरचे पूर्वेस दोन कोस सवदत्ती म्हणून गांव आहे त्या वाटेने सवंदत्तीस जाऊन गांवालगतच पूर्वेस डोंगर आहे तो दीड कोस सुमार आहे तो चढून स्वारी वर देवीजवळ गेली देवीचे दर्शन घेऊन दक्षणा वगैरे सर्वत्र खास मंडळीनी ठेविली. देवीजवळ ब्राम्हण भिक्षुक वैष्णव वगैरे होते. त्यास संभावना व देवीजवळचे सेवेकरी व जोगत्यास कांहीं देऊन अस्तमानचे चारपांच घटका दिवसाचे सुमारे माघारी फिरली श्री. देवीचे दर्शन घेऊन देवीपुढे मंडपांत आपासो याची स्वारी क्षणभर बसली होती जवळ भाऊसो व गोविंद हरी चिनिवाले व रामाजी नाईक वगैरे मंडळी काहीं होती चिनिवाले हे आपासो याजवळच लगत होते त्यास त्या मंडपात सोने वजन अर्ध गुंज सुमार सांपडले ते त्याणी लागलेच आपासो यास दिल्हे आपासो याणी पाहून सोने असे खरे समजून देवीजवळ आज लाभ जाहला म्हणोन म्हटले आणि बिनीवाले यांस आज्ञा केली कीं देवीजवळ नेऊन पुजारी यांजकडून प्रासादिक सुवर्ण घ्यावे त्याप्रो बिनीवाले याणी श्री देविजवळ नेऊन पुजारी यांजकडून पायास लावून प्रसाद म्हणोन आणिला. स्वारी निघाली ती पुन्हा सवदत्तीस आली तो अस्तमान जाहला स्वारी जाते समई सवदत्तीस गेली तेव्हां सवदत्तीस नजिक परसगड आहे तेथे इंग्रजी सरकारचे मामलेदार रा० गणेश रामचंद्र मलठणकर सिद्धटेकजवळ

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

जि० पुणे माहाल भिमथडी येथील राहाणार, हे प्यादे वगैरे घेऊन आडवे आले नमस्कार केला कोण कोठिल हे विचारिले त्याणी सदहू लिहिले अन्वये सांगितले त्यास आपासो याणीं सांगितले जे पूर्वी आम्ही वाघाचे पारपत्त्यास मेहेरचा वसली साहेब याजबरोबर सरकारातून उमराव होतो तेव्हां समदत्तीस मुकाम ब्राम्हणाचे घरी होतो त्या घराची माहिती व नांव स्मरणांत नाहीं त्यास कोणी वृद्ध मनुष्य गावांत असल्यास त्या वेळची माहिती विचारा म्हणोन. त्याणी शोध करतो म्हणोन म्हणाले. त्यांस आपासो याणी विडे देऊन निरोप दिला नंतर स्वारी पुढे गेली स्वारी परत येताना पुन्हा मामलेदार हे आणखी सदरील मजकुराचा शोध करून दोनतीन आसामीस माहिती होती त्यास विचारून ज्याचे घरी होती त्याचे नांव लिहून त्या यादीवर ज्यास माहिती होती त्याणी सांगितले त्या तिघांचे रुजू करून घेऊन याद आणून दिली ती आपासो याणी पाहिली नंतर अस्तमान जाहला सबब यास निरोप विडे देऊन दिला. स्वारी गुरलहासूरास चार घटिका रात्रीचे सुमारे पोंचली स्वारी जाते वेळी वाघाचे स्वारीत ह्या रानातून वसली साहेबाबरोबर आपासो फिरले ती माहिती आमके ठिकाणी बसलो होतो अमक्या वाटेने गेलो वगैरे जो मजकूर जाला तो सर्व तात्यासो वगैरे यांस सांगितला. स्वारी येतेवेळी मजकूर श्रीमंताचे कारकिर्दीचे वगैरे बोलण्यांत आले त्यात एक गोष्ट आपासो याणी बिनीवाले याजवळ सागितले कीं श्री. कै. पंतप्रधानसो यांची स्वारी कर्नाटकात आली त्या समई आमचे जाहागिरीतील महाल त्या महालातून स्वारी गेली तेव्हां कोणा एका दोघा चौघा रयतांच्या शेतातून स्वारी जाऊन पिकाची खराबी होऊ लागली तेव्हां त्यास त्यानी गोपाळराव यांची द्वाही घातली परंतु लष्करचे लोक ऐकेना हे वर्तमान श्रीमंतास समजताच त्यांनीं लोकास ताकीद करून ज्या वाटेने स्वारी गेली तेथील पिकाची खराबी होऊ दिली नाही एसे श्रीमंत कदरदां होते आम्हा सरदार लोकावर अशी कृपा करीत होते अशी बोलणी झाली. मजल कोस जाता येता मिळोन कच्चे आठ कोस.

छ. १८ सफर माघ वद्य॥ ५ शुक्रवार गुरलहासूर.

प्रातःकाळी ह. भ. प. बाबा नासिककर संस्थानिक हे मुकाम मजकूरी आले आहेत त्याणी देवाचा प्रसाद वगैरे आणून दिला. नाईक याणीं मेजवानी केली. तिसरे प्रहरी श्री. सौ. मा. बाईसो व आवडाबाई व सूनबाई व भाऊसो व कांहीं मंडळी अशी गुरलहासूरचे इशान्येस एका कोसावर मयूरतीर्थ म्हणून आहे ते पाहून अस्तमानी माघारी आली तीर्थासबंधे अशी कथा आहे की पूर्वी मलप्रभा नदीचा ओघ जात होता तेव्हा डावेकडे डोंगर त्या वाटेने मार्ग नाही सबब मधून मऊ रानातून जात होती ते डोंगरावर मोर बसला होता तो म्हणतो काय मऊ रानांतून जाती आहे म्हणून हसला तेव्हां ते नदीने ऐकून तशी उलटली आणि डोंगर फोडून चालली तो एक कोसभरपर्यंत डोंगर फोडून दुभांग करून निघोन गेली तसे ते वळण नदीचे

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
फिरलेले आहे. हा चमत्कार पाहिला. आपासो यांची स्वारी बडली म्हणोन गुरलहासूरनजिक पाव कोसावर आहे तेथे शंकर दीक्षित यांचे चिरंजीव आहेत त्याचे दर्शनार्थ गेली होती माघारी आस्तमानी आली त्यास पंधर रुपये १५ दिले व गुरलहासूरास दिक्षीत बाबाचे देवालय आहे तेथे गेली दर्शन घेऊन दिक्षीत यांचे वंशिक असतात त्यास पंधरा रुपये दिले हरिहरदादा यांची पत्नी सौ. विठाबाई यास देवआज्ञा झाली म्हणून सांगलीहून लिहून आले असे. माघ वा। १ सोमवारी वारली.

छ. १९ माघ वा। ६ मंदवार मु. दोडवाड

सिनआपा नाईक याचे घरी भोजने झाल्यावर नाईकांनीं पोषाख शालजोडी पागोटे दुपेटा हातात हिऱ्याची पोहची वगैरे दिल्हे बायकास लुगडी खण दिले तीन प्रहरी स्वारी निघून गांवातील नाईकांनीं बांधलेला हनुमंताच्या देवळांत जाऊन बाबा नासिककराकडे जाऊन आणि त्यास धोतरजोडा व ५० रुपये देऊन स्वारी निघाली ती करिकटावरून दोडवाडास अस्तमानी आली.

छ० १९ सफर माघ वद्य ६

कोन्हेररावबावा पेठे यांचे घरी उतरले तोफखाना घेऊन भाऊ भावे वद्य ३ बुधवारी संगोलीहून परभारे दोडवाडास आले ते ठाण्याचे पश्चिमेस तळे आहे त्याचे दक्षणेस आंबराई आहे त्यात उतरले. आज स्वारीबरोबरचे लोक हत्ती वगैरे आले ते गांवात उतरले भवानसिंग रजपूत शहापूरकर हा इंग्रजी शिकवणार त्यांस चाकरीस ठेवला तो परवाचे दिवशी आला तो आज श्रीमंतास भेटला आपासो यांची स्वारी वाड्यात दाखल जाहल्यानंतर ठाण्यांत मंडळीसुद्धा जाऊन ठाण्यातील जागा व तोफा व जेजाला वगैरे सर्व दाखविले स्वारी आली तेव्हां आडवे बावा पेठे कमावीसदार हे शेपन्नास गाडदी व तासे वगैरे शिंग-वाजंत्री घेऊन आले करीकट्ट्यापर्यंत आले होते गुरलहासूराहून दोडवाड कोस चार स्वारीस व लष्करच्या लोकास वगैरे पाणी ठाण्याचे उत्तरेस होंड आहे त्याचे पाणी चांगले आहे आज गुरलहासूरात रा० राघोपंत लिमये हे धारवाडास इकडून असतात ते आले रा० व्यंकाजीपंत महाजन याचे घर गुरलहासूरास आहे त्याचे घरी स्वारी गुरलहासूराहून येते समई गेली होती दोडवाडास आल्यावर ठाण्यातील तोफेचे बार ५ केले.

छ० २० सफर माघ वद्य ७ रविवार मु. दोडवाड

प्रातःकाळी स्नानसंध्येचे वेळेस आपासो यास पहिली आठवण जाहली त्या वाघाचे स्वारीत दोंडवाडास वाघ आला त्या वेळेस गांवातोल सोनार हा हस्तनाला म्हणोन हातातून तोफेचे बार काढतात ती तोफ वीतसवावीत लांब असती ती घेऊन बार काढी तो सोनार किंवा त्याचा कोण आहे याचा शोध केला त्याचा नातू आहे असा पत्ता लागून त्यास आणून विचारले त्याणे सांगितले जे आपला आजा होता

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

तो काढी. व मलाहि काढावयास येतो म्हणोन सांगितले त्याजवरोन ठाण्यातील हस्तनाळ आणून सोनार याजकडून बार काढविणेविसी भाऊ भावे यास सांगितले व सुभाना म्हणोन प्यादा दोडवाडास होता तो एक दिवसात दोडवाडाहून सांगलीस चाळीस कोस चाले त्याचा कोण आहे म्हणून विचारले त्याचा नातू सरकारात ठाण्यांत चाकरीस आहे असे समजले व दोडवाडात मुसलमान मुल्ला होता तो रमलाचे फासे टाकून शकून सांगे त्याचे कोण आहे म्हणून पुशिले त्याचा लेक आहे तोहि फांसे टाकून शकून सांगत असतो म्हणोन समजले त्याजवरून त्यांस आणणेविसी आज्ञा जाहली रा० कोन्हेर राव बावा पेठे हे किल्ल्याकडील मेजमानी सरकारवाड्यांत होणार सबब खासे मंडळी व पदरचे मंडळीस आमंत्रणास आले होते सांगलीहून रा० चितोपंत भिडे याचे पत्र आले त्यांत श्री० रा० महाराज छत्रपती संस्थान पन्हाळा याची स्वारी श्री नरसोबाचे वाडीस आली आहे माघमासी यात्रा आहे सबब आली आहे पांच दिवस राहणार म्हणोन व रा. कृष्णराव आपटे मामलेदार मामला आष्टे वाळवे हे मेहेरबा अटसन् साहेब बहादूर हे मिरजेस आहेत त्याचे भेटीकरितां म्हणोन सांगलीस येऊन एक दिवस राहिले होते म्हणोन. कुडलगीकर स्वामी हे संचारास निघाले ते एकोंडीस राहिले आहेत त्यांचेबरोबर हत्ती आहेत त्यात एक हत्ती बुजला तेणे कडून वरील महात खाली पडला. हात्तीने रागाने दांताचा मोहरा मारून त्यास ठार मारला म्हणोन वर्तमान आले दोन प्रहरी ठाण्यातील वाड्यांतच भाऊसो मंडळीची भोजने जाहली श्री सौ. बाईसाहेब व तात्यासो हे पेठे याचें घरीच जेवले नंतर तिसरे प्रहरी ४-५ घटका दिवसास आपासो भाऊसो व मंडळी असे ठाण्यात दर जाऊन दुरभिणीतून नरगुंदचा किल्ला वगैरे पाहून नंतर आपासो व भाऊसो यांची स्वारी गांवचे पश्चमेस तळे आहे त्या तळ्याचे पश्चमेस जाऊन कित्तूरचे स्वारीस तोफा ठेवून खाशांनीं आणखुद्द (?) मध्ये फिरले ते वगैरे जागा दाखवून नंतर स्वारी नवी अंबराई लावली आहे त्यात आली. शौचास जाऊन स्वारी परत ठाण्यात आली ते समई गांवचे महार याणीं आडवे पडून अर्जी दिल्ही. त्यांत पेशजी सरकारातून आपले वतनाची जप्ती होती त्या वेळेस वसुलाची मेहनत पडते सबब रयतेकडून अर्धा आणा ठरवून दिला होता. पुढें सरकारांत नजर घेऊन वतन मोकळे केले. परंतु रयतेकडील बैत म्हणून काही आम्ही घेत नाही. अर्धा आणाच घेत असतो व व गांवातील पेवे काढतात त्या समई आमचा हक्क आम्हास देत नाहींत ये विसई आज्ञा व्हावी म्हणोन. तो मजकूर खाशानीं खुद्द मनास आणून जप्तीचे पूर्वी जे बैते रयत देत होते त्याचा दाखला पाहून त्याप्रो द्यावें व पेवाचेहि पोटगी, दाखल्याप्रमाणे द्यावी. ये विसई आज्ञा जाहली गांवचा काजी मुसलमान याजकडून रमल आणविले होते ते पाहिले सोनार याजकडून हस्तनालेचा बार काढविला तो हस्तनाल फुटली मागील दुमाला फुटून जाऊन तटास लागला. सोनार यांस दोन चार बिराणे लागले त्यांस खुषीबद्दल सरकारातून दिल्हे आणि निरोप दिला.

छ० २१ सफर माघ वद्य ८ सोमवार मु. नरेंद्र नजीक धारवाड

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

श्री. रा. आपासो वगैरे याची स्वारी रा. कोन्हेरराव बाबा पेठे याचे घरी भोजन केले शालजोडी दुपट्टा पागोटे लुगडी खण वगैरे यथाक्रम पेठ्यांनीं दिल्यानंतर स्वारी बेटगिऱ्यावरून मुक्काम मजकूरी आले मुक्काम कोस दोडवाडाहून चार. दोडवाडास ग्रामस्थ ब्राह्मणास घरटी रुपयाप्रो दिल्ही रा. राघोपंत × × × ×

छ २२ सफर माघ व० ९ मंगळवार मु. केलगीर बागनजीक.

श्री. रा. आपासो वगैरे मंडळी दहा घटका दिवसाचे सुमारे निघाली ती मुक्काम मजकूरी दोन प्रहरी आली. आपासो यानी बंगला व बाग केला आहे त्यात उतरली लष्कर व तोफखाना बागेत बंगल्याच्या दक्षिणेस उतरला नंतर रा. कृष्णरावजी हुलगोळ हे आपासोचे भेटीस आले होते. आपासो स्वारी निशाण नौबत डंका आंबारी हौदा फौजसुद्धा अस्तमानी धारवाडास गेली. प्रथम मेहेबा हरिसन्‌सो बहादूर इंजनेर याचे बंगल्यास गेली तो पुढे सामोरा आला होता. तात्यासो याजकडे क्षणभर पाहून साहेब म्हणाला यांचे डोळ्यांत बहूत जरब आहे व शाण छान आहे तात्यासाहेबानी पुस्ती कवाईत बंदूक दाखवून इंग्रजी २६ अक्षरे म्हणून दाखविली आपलेपाशी सिंव्हाचे कातडे आहे ते आपासो दाखविण्या करितां आणविले परंत ज्या गड्याजवळ होते तो गडी गांवात गेला सबब उदईक दाखविण्यास पाठवितो म्हणोन साहेबांनीं सांगितले. त्याचा निरोप घेऊन स्वारी मेहेरबा शाबसाहेब याचे बंगल्यास गेली साहेबाचे बोलण्यांत उदईक मेहेरबा वैसन (रसेल ?) हे येणार नंतर तात्यासो याणी साहेबास पुसले की तुमचे बाबालोक मुले कोठे आहेत मुलगा पांच वर्षाचा मुलगी साडेतीन वर्षाची त्यास आणून हातात हात धरून भेटले मुले हत्तीवर बसतो म्हणाले म्हणोन आपासो याणी हात्तीण बसविणेस सांगितले ती मुलें बाहेर येऊन अंबारीत बसली नंतर स्वारी अस्तमानचे सुमारी कलगिऱ्याचे बंगल्यात आली आज प्रात:काळी नरेंद्रचे मुक्कामी राघोपंत काळे याचा शागीर्द गंगाधर दुर्वा आणण्याकरिता शेतात गेला तेथे लमाण उतरले होते त्याणी दुर्वा तोडू नको म्हणोन बोलले त्याजवरोन याची व त्याची कटकट होऊन लमाणांनी त्यास मारून उसांत नेऊन ठेवले इकडे शागिरदाचा शोध पुष्कळ केला पत्ता लागला नाहीं अस्तमानी शागीर्द कलेगिऱ्यास आला व त्यानेच मग सर्व हाकीकत सांगितली नरेंद्राहून कलेगीर एक कोस.

छ २३ माघ व० १० बुधवार मु. कलेगीर.

अंताजीपंत साठे हे इंग्रजी सरकारचे तालुक्यात इंग्रजी सरकारातून जमीन-मोजणीचे कामावर असतात ते आपासो यास येऊन भेटले त्यांनी जमीनमोजणीचा शिरस्ता कसे मोजतात व बारनिशी वगैरे व प्राची साधावयाचे यंत्र असे आणून दाखविले भाऊसो याचे दुसरे चिरंजीव विठ्ठलराव बापू याचे जावळ काढले. सिद्धराज भोजराज देसाई आथणीकर याजजवळ जनार्दन आपाजीपंत करमरकर हे आसतात. ते आपासाहेब याचे भेटीस आले त्याणी सांगितले त्यात इंग्रजी सरकारातून

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

हल्ली ठरले कीं वतनदार देसाई वगैरे याणीं कोणापासून पुर्ववत् प्रमाणे हक्क वगैरे कांहीं घेऊ नये म्हणोन. त्याजवरून आथणीकर देसाई याणीं आपले इलाख्यातील वाणी उदमी वगैरे याजपासून मामुल शिरस्तेप्रा। १००–१५० रुपये सुमार घेतले होते ते परत देऊन त्याच्या पावत्या देसाई याणी घेतल्या. नंतर देसाई याजकडील कारकून याणे वाणी वगैरे यास म्हणाला जे तुम्ही रुपये घेऊन पावत्या दिल्या हे ठीकच जाहले परंतु सालमजकूरचे रुपये हे देसाई यांस द्यावे असे म्हणताच सर्व बरे आहे म्हणोन काहीं जणानी ३५ रुपये परत कारकूनाजवळ दिले त्यातील एका उदम्याने रुपये दिल्हे नसतां धारवाड अथर्णं चे मामलेदार याजकडे फिर्याद केली त्यात सरकारचें हुकुमाप्रा। देसाई याणी रुपये परत दिल्हे आम्हाजवळील पावत्या घेतल्या असता पुन्हा रुपये परत आम्हा जवळून घेतले म्हणोन त्याजवरून मामलेदार याणी चौकशी केली त्यांत ३५ रुपये कारकुनाने घेतले हे देसाई यास माहित नाही असे जाहले तो कट्ट व देसाई वगैरे यांस मेहेरबान हंटुसाो याजकडे गेला त्याणी पाहून देसाई यास कैद करून धारवाडास पाठविले व मागाहून कट्ट पाठविला तो हल्ली आला आहे देसाई याणी जामीन देऊन चौकशी चालली आहे, काय होते पाहावे म्हणोन व श्री. रा. मिरजकर हे मेहेरबा शावसाहेबाचे भेटीकरितां आले होते साहेबानी अमूक घटकेस यावे म्हणोन सांगितले परंतु त्या वेळेस त्याचे जाणे जाहले नाहीं. उशीराने गेले सबब भेट घेतली नाहीं म्हणोन साहेब बोलले मिरजकर माघारी गेले व आपासाो यांचे देणे मिरजकर याणीं असून त्याचे गाव कसे सुटले त्याचे उत्तर हिसेब चालला आहे म्हणोन साहेबाने हिशेब न न पाहाता गाव सोडले हे ठीक न जाहले म्हणोन व येथिल इंग्रजी सरकारची शाळा आहे त्यांत पतोजी बाळकृष्ण म्हणोन आहे तो म्हणत होता की आपासाो याणी बेळगांवास शाळेत मुलास १२५ रुपये दिल्हे म्हणोन. तेहि बोलले. आपासाो याचीं व तात्यासाो व भाऊसाो यांची स्वारी संध्याकाळचे चार घटका दिवसास धारवाडचे मेहेरबान कायसन असिष्टंट व म्यानिसिपलसाहेब हे उभयता एकाच बंगल्यात होते. तेथे स्वारी गेली उभयता साहेब पुढे सामोरे येऊन आंत घेऊन गेले नंतर पूर्वीच्या नसपिल साहेब याचेवर आपासाो याचे बोलणे जाहले नंतर मेहेरबा टौसनसाहेब (?) शासाहेबाचे बंगल्यात होते तेथे स्वारी आली आपासाो यानीं विचारले मडमसाो व मुले बरोबर आहेत काय ? साहेब म्हणाले ती सर्व विलायतेस आहेत त्याच्या तसबिस काढल्या आहेत त्या नित्य पाहात असतो असे म्हणून एक ऐनावर सहा तसबीरा काढल्या होत्या त्या आणून दाखविल्या. साहेब म्हणाले वैशाख अखेरीस येऊन नहरास आम्ही जाऊ नंतर साहेबानीं तात्यासाो च्या आभ्यासाची चौकशी केली त्यास खेळण्यास फुरसद नाहीं म्हणोस आपासाो म्हणाले. त्यावर साो म्हणाले तसे करू नये दिवसातून एक प्रहर पर्यंत खेळण्यास वेळ द्यावा साो नी गोष्ट सांगितली कीं कोणी एक पंडित होता त्याज- बरोबर एक मूल थोराचा खेळत होता दुसरे एकानें विचारले कीं तुम्ही पंडीत. हा मुलगा खेळत आहे तुम्ही कसे पाहाता ? म्हणोन. पंडीत याणे आपले काखेस कमान होती ती

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
दाखविली आणि त्यास सांगितले कीं ही कमान आहे हिचा चिल्हा आहे तो उतरून ठेविला आहे याचे कारण हा चिल्हा जर नेहमी चढविलेला असला तर नीट नाही. कमान भागेल. ज्या वेळेस काम त्या वेळेस चिल्हा चढवावा काम झाले. म्हणजे उतरून ठेवावा म्हणजे समयास नीट राहतो म्हणोन मुलास फार विद्येत गुंतवून त्याचे मनास खेद क नये. काहीं तरी वेळ मोकळा असला तर त्याचे बुद्धिस वढती असतो. माझी मुले विलायतेस आहे त्यास बरे वाटत नाहीं म्हणोन वर्तमान आले त्याजवरोन मी आपले आईस लिहून पाठविले कीं मुलास खेळण्यास किती वेळ दिला आहे तो लिहून पाठवावा. आईने दोन घटका मोकळया दिल्या आहेत म्हणून लिहिले त्यावर मी एवढया पुरणार नाहीं आणखी सहा घटका द्याव्या म्हणजे प्रकृती नीट होईल म्हणोन लिहिले त्याप्रो एक प्रहर मोकळीक देताच प्रकृती नीट झाली. नंतर स्वारी एक घटिका रात्रीचे सुमारे बंगल्यास कलगीर्यास आली रात्री पाऊस दोन चार घटका सुमार बराच पडला. नंतर आणखी दोन वेळ मोठा आला सारी रात्र टपका लागला होता लष्करची खराबो फार झाली.

छ० २४ सफर माघ वद्य १ गुरुवार मु. केलगीरे

प्रातःकाळी कृष्णराव हुलगोळाचे वडील चिरंजीव नरसिंगराव व रा. जीवनराव देशपांडे याचे चिरंजीव व्यंकटराव असे भेटीस आले होते आपासोनी त्यांस मागील दाखल्याचे कांही कागद असल्यास आणून देण्यास सांगितले आपासो नी धारवाडचे स्वारीची गोष्ट अशी सांगितली की किल्ल्यास मोरचे होते त्यात गोळीचा बार भरलेला होता ती बंदूक तशी ठेविली होती आदले दिवसी गोळागोळी झाली दुसरे दिवशी त्या बंदुकेचे समोरून माणूस जात होता तो अकस्मात बंदुकीचा बार जाहला कोणी तोडा लाविला नव्हता यापुढे सुद्धा जवळ असे असतो बार होऊन तो माणूस मेला म्हणोन रा. बाळकृष्णपंत गडबोले पावसकर हे कै. निळोपंत गडबोले यांचे दायाद हे धारवाडास इंग्रजी सरकारातून पाठशाला आहे त्यातील पंतोजी त्यांस ३० रुपये दरमहा आहे ते आपासो याजकडे दोनचार मुले व तात्यासो याजकरितां व्याकरण बुके व कांहीं गोष्टी वगैरेची बुके अमरकोश सटिक व रूपावळी वगैरे पाठपुस्तके छापलेली व भूगोलचे बुके आशी आणून त्यातील अर्थ वगैरे सर्व समजून दिले शाळेत स्वारी येणे विषयी मुलांची विनंती आहे म्हणोन गडबोल्यानी विनंती केली शाळा कोठे आहे म्हणून आपासोनीं विचारले विठोबाचे देवळयाजवळ आहे म्हणून सांगितले पंतोजी याणी सात बुके तात्यासो याजकरितां दिल्हीं इतक्यांत श्री स्वामी कुंडलगिकर याजकडील गोविंदशास्त्री व केशवशास्त्री हे मंत्राक्षता व नारळ प्रसाद घेऊन आले स्वामीचे पत्र वाचून दाखविले स्वामीचे हलीचे वास्तव्य कोठे आहे म्हणून विचारलेवर म्हणाले हेबळीस आहे हेबळीस येण्याचे कारण असे सांगितले की हुबळीस कोणी आग्या आहे तो पालखीत बसून आडवी चालवितो स्वामीची बरोबरी करतो

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

धारवाडास साहेबाकडे फिर्याद केली आहे त्यांत साहेब आग्र्यासारखे बोलतात तरी आपण साहेबास सांगून बंदोबस्त करवावा म्हणून त्यांनीं विनंती केली नंतर कांहीं सुभाषित श्लोक चर्चा झाली येते वेळेस स्वामीचे हत्तीने माणून मारले ही गोष्ट निघाली होती तो हत्ती मोठा बाट आहे त्यांस आपासोकडे द्यावा असा स्वामीचा मनोदय. रा. आपाजीपंत रानडे शिरटीहून पन्नास प्यादे व दहा स्वार घेऊन मुक्काम मजकूरीत स्वारीत आले.

छ २५ सफर माघ व॥ १२ भुगुवार मु. कलगिरे दहा घटका दिवसास तात्या-सो व बाबासो उभयता ठौसनसाहेब यांचे बंगल्यास गेले.

छ ८ सफर सोमवार माघ व० ३० मु. कलगिरे आपासो स्वारी प्रातःकाळी जिन्नत मकान निसबट साहेब यांनी बाग केला तो पाहण्यास गेले तिसरे प्रहरी जडज प्रेरसाहेब याचे बंगल्यास जाणेकरितां निघाले प्रथम हारीसन्ससाहेब इंजनेर याचा बंगला आहे त्याचे पश्चिमेस त्याच्या दुरबीणी व नकाशे वगैरे काढण्याचा बंगला आहे तो पाहण्यास स्वारी गेली साहेबाचे कारकून परशरामपंत सर्वेयर याणी सर्व दाखविले त्यात त्याणी बेळगांव कुडचीचा नकाशा दाखविला हरिसन साहेब यांना त्यांच्या बदलीचा हुकूम मुंबईहून आल्यामुळे दिलगीर होते म्हणोन स्वतः दाखविण्यास आले नव्हते नंतर जडज्ज साहेबाचे बंगल्यास स्वारी गेली तेथल्या बोलण्यांत साहेबानें आपली मुले विलायतेत आहे त्याच्या तसबिरा दाखविल्या विलायतच्या राणीसाहेबाची तसबिर दाखविली विलायतेस जाण्यास एक महिना लागतो म्हणोन.

व विद्या कोणची शिकत असता म्हणून विचारले बाबासोनी आपले नांव, लिहिणे अमूक लिहित असतो म्हणोन सांगितले नंतर साहेबास बंगल्यास येण्याविषयी आमंत्रण करून उभयता परत आले आपासोचे बंगल्यास साहेब लोक येणार सबब बंगल्याचे पुढे कापडी मंडप देऊन आंत बैठक घालून खुरश्या मांडून तयारी केली संध्याकाळी वेसन शा व हरीसन व दुसरे एक असे चार साहेब आले वेसनसाहेब आपासो यास बोलले जे आपणास नाकावर तरवारीची जखम लागली ती कोणाचे लढाईत कोणाचे हातून ? आपासोनी उत्तर केले धोंडजीवाघाचे लढाईत आम्ही फौजसुद्धा हल्ल्याळास सरकार हुकूमावरून होतो त्यावेळीस त्याजकडील स्वाराचे हातची जखम नाकावर तरवारीची लागली पाठीस ढाल होती ती दोन अडिच बोटे तुटून वार नाकावर लागला पाठीस भाल्याची जखम ढाल फाटून लागली कुशीस भाल्याच्या दोन लागल्या. नंतर ढाल आणून दाखविली तेव्हा साहेब बोलले जे ढालेने बचाव फार झाला आपली किर्ती वाढविली म्हणून हिला जतन करून ठेवावी. नंतर तात्यासोनी बंदुकीचा बार काढून दाखवला व इंग्रजी कवायत बंदूक लाकडाची केली आहे ती आणली भाऊ भावे-याणी कवाईत सांगितली त्याप्रमाणे तात्यासोनी केली. नंतर साहेबानी मेज घेतले-नंतर अत्तर गुलाब होऊन साहेब गेले

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

साहेबांची स्वारी यावयाचे पूर्वी त्रिंबकराव जिवाजी जोग व कृष्णराव हुलगोल हे आले होते आणखीही धारवाडची कांही मंडळी भेटीस आली होती बडे साहेब काझी सांगलीहून आज आले रामजी काजी व दांडखडकर मुल्ला हेही येऊन कांहीं पारशी कित्ताब व विलायतेस पातशहास पत्र जाणेचे मायने पारसी वाचून त्याची सुधरत होत होती.

छ. २६ सफर माघ व॥ १३ मंदवार महाशिवरात्र मु. मेलगिरे श्री. आपासो सर्व मंडळीसह दोन प्रहरी श्री. सोमेश्वर म्हणोन महास्थान शिवाचे धारवाडचे दक्षिणेस एक कोसावर मैराळ टेकडीचे पलिकडे आहे तेथे दर्शनास गेले गांवचे वगैरे लोक दर्शनास बहूत आले होते देवाचे पुढे एक मोठे तीर्थ आहे त्यात लोकांनी स्नाने केली देवाचे दक्षिणेस एक मोठे तळे डोंगरात आहे स्वारी तेथून माघारी येते समई मैराळ टेकडीवर चढून श्री. खंडोबा देव आहे त्याचें दर्शन घेऊन तेथे क्षणभर बसले त्यावेळीं आपासाो याणी सर्व मंडळीस पूर्वीची धारवाड वेढयाची हकीकत सांगितली धारवाडास मोर्चे होते त्यासमई जनोबा भाऊ पटवर्धन मेवश्यामराव बापूचे चिरंजीव यास गोळी लागली ते व कृष्णराव लिमये यासहि गोळी लागली ते व अमूक ठिकाणी मोर्चे होते व श्री. कै. परशुरामपंत भाऊसाहेब याचा घोडा गोळा लागून मेला वगैरे सर्व सांगितले नंतर दुरबीण लावून आपासोनी नरगुंद पूर्वेस आहे ते पाहिले नंतर पूर्वेचें अंगास घाटासारख्या पायऱ्या बांधल्या आहेत त्या वाटेने उतरून सिनाप्पा नाईकाचा मळा पाहून नाईकानी बांधलेल्या मारुतीचे दर्शन घेऊन परत धारवाड सारे उजवे घालून मेलगिऱ्यास परत आली.

त्या रात्री श्री. मलमेश्वराच्या देवळात दाजीबा बहूलकर व बापू सहस्रबुद्धे उतरले होते त्यांचे सर्व चोरट्यांनीं चोरून नेले. इंग्रजी सरकारचे पलटण काळे मद्रासी धारवाडास होते त्याची बदली होऊन दुसरे पलटण मुंबईहून आले पहिले नागपुराकडे गेले

छ. २७ सफर माघ व॥ १४ रविवार मु. कलगिरे शेखअल्लो जमादार कित्तूरकर याचा कोणी आप्त आहे तो इंग्रजी सरकारांत चपराशीपणाचे कामावर धारवाडास आहे तो आप्पासो भेटावयास आला होता त्याणे एक दस्ताना हातातील जोडा एक व एक पारसी कितात्र आपासोस नजर केला तिसरे प्रहरी कृष्णराव हुलगोल आले होते त्यानी विलायतेस राणीचे नावे पत्रा लिहिण्याचा मायना पारसी आणून दिला आपासो स्वारी इंग्रजी छावणी पाहून आली स्वारी पाहण्यास शहरातील हजारो लोक मिळाले होते रा. रामराव ताडपत्री दिवाण वैसनसाहेब हे सडकेवर भेटीस आले होते.

छ, २८ सफर माघ व ॥ ३० सोमवार मु. कलगिरे

स्वारी तीन घटका रात्रीचे सुमारे कलेगिरचे बंगल्यात परत आली संध्येचे वेळेस रा. भिमराव नैटी व जडज्ज हे प्रेर साहेबाचे जवळ कामावर असतात त्यास पगार ५०० रुपये आहे ते भेटीस आले होते.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २९ सफर फाल्गुन शु ॥ १ मंगळवार मु. कलगिरे

आप्पासाहेब धारवाडास बंदीवानांचा तुरुंग पाहण्यास गेले प्रेरसाहेबानी तुरुंगातील बायकाच्या व पुरुषाच्या खोल्या बंदीवान काय काय कामे करितात त्या जागा कोणी कांबळी विणतात कोणी धोतरे पासोड्या कोणी सतरंज्या जे ज्यास काम येते ते त्याजकडून करवितात ते सारे दाखविले नंतर बायकाचे हाविसात गेले त्यावेळेस एक बायको म्हातारी ५०-६० वर्षाची आदमासे होती ती दाखवली तिणे अपराध मोठा केला सबब तिला काळे पाण्यास सोडली असतां पुन्हा समुद्रातून पोहून आली तिला विचारले असता ती म्हणते की मला एक केवड्याचे झाड सांपडले त्याला धरून पोहून आले. ती ही बाई आहे. हिला पुन्हा काळे पाण्यास पोहचवयाचे आहे म्हणून साहेबानीं सांगितले-नंतर स्वारी कलगिऱ्यास परत आली जिवनराव देशपांडे यांनी बंगल्यात मेजवानी केली होती तिसरे प्रहरी कृष्णराव हुलगोल हे आले त्यांनीं श्रीरंगपट्टणचा किल्ला व टिपूसो यास मारले ती इंग्रजाची लढाई जाहली किल्ला घेतला मीरसाबदीन (?) याणे फितूर केला वगैरेचा नकसा चित्राचा आणून दाखविला. अस्तमानी जडज्ज साहेब व असिष्टंट साहेब हे उभयता आले होते.

छ. १ रबिलावल फाल्गुन शु ॥ २ बुधवार मु. कलगिरे

विलायतचे पादशाह राणीची तसबिर जडज्ज साहेबांनीं आपासोकडे पाठविली होती ती पाहून आपासोनी उतार उतरून घेतले धारवाडास चंदनाचे काम पेट्या वगैरे करनाटकी खापिसे (?) करतात-त्याणी पेट्या व चौऱ्या वगैरे सामान विकाधू आणिले होते व चौऱ्या करितात ते दाखविले. फणी करंड्या फार चांगली जलद करतात

छ. २ रबीलावल फाल्गुन शु॥ ३ गुरुवार मु. कलगिरे प्रात:काळी स्वारी जाणार सबब कुचाचा नगारा करविला नंतर श्री. सौ. बाईसो अस्पर्श झाल्यामुळे तीन दिवस राहाणे झाले कुंडलगिकर स्वामी याजकडील तीन हत्तणी व एक हात्ती ज्याणी चार माणसे मारली तो असे पाहण्यासाठी त्याजकडील केशवशास्त्री व गोविंदशास्त्री घेऊन आले होते कोणचा खात्रीस येईल तो ठेवून घ्यावा म्हणोन सांगितले त्याजवरोन हत्तीण फौजलक्ष्मी म्हणोन हत्तीण देखणी वरीच आहे ती ठेवून घेऊन बाकीचे परत पाठविले तिसरे प्रहरी पाऊस चार घटका मोठा पडला.

छ. ३ रबीलावल फाल्गुन शु॥ ४ भृगुवासर मु. कलगिरी

कुन्डलगीकर स्वामी नरेंद्रास आले आहेत त्याच्या दर्शनास स्वारी गेली होती स्वामीनी जयलक्ष्मी हात्तीण दिली तिसरे प्रहरी नबाब अबदुल हाकीमखान याची कन्या तिचा बंदोबस्त चालणेचा नबावानीं करून दिल्हा असतां त्याचे वंशज हरकत करितात त्यासाठी ती धारवाडास आपासोकडे आली होती ती आपासो यास भेटण्यास आली येते समई मेण्याचे गाडीत बसून आली आल्यानंतर सभोवते पडदे बांधून खोलीत

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

श्री. सौ. बाईसाो बसली होती तेथे आली बाहेरील पडदा लावून आपासाोहि बसले होते इकडे कोणीकडे आला होता म्हणून तिज बरोबर मुसलमान भला माणूस होता त्याजकडून विचारले नंतर घटकाभर बसून विडेनिरोप जाहाला चार घटका दिवसास हारिसन इंजिनियरसाो याचे कारकून रा. परशुरामपंत सरवेर हे भेटीस आले ते नकाशे व चित्रे वगैरे कामांत कुशल आहेत.

छ. ४ रवीलावल फाल्गुन शु॥ ६ मंदवार मु. कलेगिर

प्रातःकाळी स्वारी सजून कुंडलगीकर स्वामीस बंगल्यास घेऊन आले स्वामीजवळ शास्त्री यांनी आपासाोच्या वर्णनाचा श्लोक म्हटला व अर्थ सांगितला नंतर स्वामीची स्वारी कलेगिऱ्यास श्री. कलमेश्वराचे देवालयात जाऊन उतरली रघुनाथराव देशपांडे यांचे बंधु गोविंदराव देशपांडे त्याणी आपासाोस नजर पाच बरुची पेरे रंगीत व आरशातील व्यंकोजीची तसबीर व गव्याचीं शिंगे अशी दिली सायंकाळी आपासाोनी स्वामीकडे जाऊन दीडशे रुपयाचीं शालजोडी, दक्षणा रुपये २०० व धोतरजोडा खेरीज जवळील शास्त्रीपंडित भिक्षुकास दिली. स्वामीनी काल हत्तीण दिली तीच पुन्हा आणून तयार करून तात्यासाो यास दिली धारवाडास नवे पलटण आले त्यांत रत्नागिरीचें लोक आहेत ते आपासाोच्या लष्करातील माणसाचें ओळखीचे सबब भेटावयास आले होते सबब त्यास जेवावयास बोलाविले होते.

छ. ५ रबिलावल फा॥ शु॥ ७ रविवार मु. कलगिर

प्रातःकाळचे प्रहर दिवसास दत्तात्रय निळकंठ मामलेदार ताो धारवाड व परशराम सरवेयर व बाळकृष्णपंत कानेटकर पंतोजी वगैरे भेटीस आले होते चमत्कारिक गोष्टी निघाल्या होत्या स्वारी धारवाडास गेली जाताना किल्ल्याचे रेवणी नजीक खंदकावर जाऊन बांहेरूनच खंदक बघितला धारवाडाहून परत येताना गांवचे सर्व लोकास साखर वाटली.

छ. ६ रबिलावल फाल्गुन शु॥ ८ इंदुवार मु. कलेगिर

तिसरे प्रहरी अपासाो धारवाडास बाळकृष्णपंत गडबोले पंतोजी यांची शाळा पाहण्यास गेले व मुलांची परिक्षा घेतली पंतोजी फार चांगले चपळ आहेत मुले उत्तम तयार केली आहेत त्यांचे शेजारी कानडी पंतोजीनी कानडी शाळा घातली आहे तीही पाहिली गडबोले पंतोजीच्या शाळेतील मुलास मिठाईबद्दल ५० रुपये दिले कानडे शाळेतील मुलास १५ रु. दिले नंतर जोग व परशरामपंत सरवेअर याजकडे जाऊन स्वारी बगीत बसून बंगल्यास आली उदईक स्वारी शिरटीस जाण्याचे ठरले आहे

छ. ७ रबीलावल फाल्गुन शु॥ ९ भोमवार मु. हुबळी

आपासाोचे जहागिरीतील हुबळीतील इंग्रजी सरकारास चौथाई चाकरीबद्दल महाल दिले त्यांत दिली, त्या गावचे रयत लोक आपले धनी आपासाो म्हणोन त्यास पाहण्यास

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

हजारो आले होते प्रभाकर शास्त्री मुनसफ हे चार महिन्यापूर्वी चिकोडीहून बदली होऊन हुबळीस आले आहेत ते येऊन भेटले शास्त्रीबावाचा ऋणानबंध फार आहे हुबळीचे मामलेदार नरहरपंत जावडेकर हेहि आले होते खेरीज उद्धव नाईक तबीब वगैरे शे दोनशे आसामी नजर घेऊन आले होते.

छ. ८ रबिलावल फाल्गुन शु॥ १० बुधवार मु. कुन्दगोल

प्रहर दिवसाचे सुमारे हुबळीहून नरसोबा नाईक तबीब याचे चिरंजीव आपासोस आपले घरी येण्याविषयीं निमंत्रणास आले होते उद्धव नाईक तबीब यांचे घरच्या बायका श्री. सौ. बाईसाहेबांस बोलावण्यास आल्या होत्या सबब त्यास जाणेविषयीची आज्ञा झाली सावनुरकर नबाब याचे कारभारी याचे बंधु भेटीस आले भाऊसो सडे तेग्याचे कनाथीपर्यंत आडवे जाऊन त्यास आणणेविषयीं आज्ञा झाली आपासो भरताजीम घेऊन गाड्यावर त्यास बसविले त्याचे बरोबर नबाबाचे मुनसी वगैरे ५-४ मुसलमान होते करांचली मिळाल्याचे ऐकून नबाबास फार खुषी जाहली या देशांत स्वारीचे येणे बहूत दिवसानीं झाले सावनुरास येण्याविषयी मी नबाबाची आज्ञा घेऊन आपणाकडे आलो आहे वगैरे सांगितले त्याना निरोप दिल्यावर स्वारी पाव तास दिवसास निघाली ती हुबळीचे पेठेतून प्रथम उद्धव नाईकाचें घरी गेली नजर नजराणा झाला कचेरीत नाच झाला नंतर गडीत तबीबाचे भाऊबंद विष्णू नाईक तबीब बोलवण्यास आ? त्याचें घरी गेले प्रभाकर शास्त्री मुनसफ यांचेही घरी स्वारी गेली शास्त्री याणी तात्यासोस पागोट्यावरून बांधावयाचा रुमाल कंदी दिला नंतर नरहरपंत मामलेदार तसेच बाळाप्पा नाईक तबीब याचे घरी गेली गढीचे बाहेर नाईक याणीं मुरलीधर देऊळ बांधले आहे ते पाहिले नंतर लांखडे सावकार यांचे घरी स्वारी गेली नंतर लांखडे याचे घरून स्वारी निघाली ती हुबळीचे पेठेतून दक्षिणेचे वाटेने सडकेनें कुन्दगोलाचे मार्गानें निघाली स्वारी पाहाण्यासाठी गावातील दहापंधरा हजार मनुष्य मिळाले होते आपासोस पाहून धनी पाहिल्याचा संतोष त्यास वाटला तो कोठवर लिहावा ? अस्तमानचे सुमारे स्वारी कुन्दगोळास आली. कुंदगोळचे ठाण्याचे व गांवचे दक्षिणेस हांड पाण्याचा आहे त्याचे दक्षिणेस शेतात स्वारी उतरली. हुबळीहून कुंदगोळ कोस कच्चे पांच.

छ. ९ रबिलावल फाल्गुन शु॥ ११ गुरुवार मु. माडहळी ता॥ शिरटी.

प्रहर दिवसाचे सुमारे स्वारी कुंदगोळ ठाण्यात श्री. महादेवस्थान मोठे आहे तेथे दर्शनास गेली नाडगीर याचे घरी जाऊन स्वारी बेगीहाळ कुंदगोळचे दक्षिणेस अदकोस आहे तो उतरून सावशी उजवी टाकून हुनहिरे गुजाळचे उत्तरेकडून स्वारी मुक्काम मजकूरी प्रहर दिवसास आली मुक्काम सरकारवाड्यात झाला लष्कर गांवचे उत्तरेस देशपांडे याचा मळा आहे तेथे राहिले चिमणाबापू चिटणीस काल ज्वर आला सबब कुंदगुळासच राहिले माडहाळीस पाणी एक विहिर व उत्तरेस ओढा आहे ती लागते.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
कुंदगुळाहून मडवली मुक्काम कोस पांच. आज प्रातःकाळी नरगुंदकर देसाई याजकडील घोडा नजर आला.

छ. १० रबीलावल फाल्गुन शु॥ १२ भृगुवार मु. एळवती ताो शिरटी

प्रातःकाळी स्वारी निघाली ती पांच घटका दिवसास मौजे मजकुरी आली सिरटी तालुक्यातील कांहीं गांवचे लोक प्रातःकाळी शिरस्तेप्राो एक होन, विडा नारळ वगैरे नजर घेऊन आले होते एळवंतीस आल्यावर ते ठाणे चांगले सबब पाहण्यास गेले मग वाड्यांत स्वारी आली गावचे कमाविसदार गोविंदराव जीवणराव देशपांडे धारवाडकर यांनीं गांवाकडून चंदी वगैरे साहित्य दिले माडवलीपासून एळवंती कोस दीड १॥

छ. ११ रबिलावल फाल्गुन शु॥ १३ मंदवार मु. आदरकट्टे ताो शिरटी

स्वारी दोन प्रहरचे सुमारे निघाली प्रथम ठाण्यांत अग्नेचे बुरूजावर बांगडी लोखंडी तोफ आहे ती दहा हात लांब आहे ती पाहून आले तीन कोसावर मागडी ताो शिरटी येथे लागू याचा मळा आहे तेथे गेली तेथून लक्ष्मेश्वरास आली तेथले मामलेदार विनायकराव प्रभू व फडणीस व गांवकर शेदोनशे आसामी वाजत गाजत सामोरे आले वाड्यात कचेरीस बसून नंतर आतील वाडा सर्व पाहून स्वारी निघाली.

लक्ष्मीश्वरलिंग देवालय आहे येथे जाऊन देवूळ पाहून नंतर मारुतीचे दर्शन घेऊन गांवात मशीद फार चांगली दगडी काम खोदीव केले आहे त्यात पारशी अक्षरे उतरली आहे काम फारच चांगले केले आहे ती मशीद पाहून श्रीसोमेश्वर लिंग महास्थान चांगले मोठे देवूळ आहे तेथे जाऊन ते पाहून स्वारी लक्ष्मीश्वरापासून अर्ध कोसावर लागूचा मळा आहे तेथे मुक्काम जाहला. शामजी गिरमाजी कुलकर्णी मंगळवेढे यास देवआज्ञा झालेचे वर्तमान आले.

छ. १२ रबिलावल फाल्गुन शु॥ १४ रविवार मु. बिदरहली

आदरकट्टाहून स्वारी निघाली ती मौजे बेलहट्टीं ताो. शिरटी येथे आली नंतर तेथून मुक्काम मजकूरी आली स्वारीचा मुक्काम श्रीअश्वथ नारायणाचे देवालय तुंगभद्रातीरी घाटावर आहे त्याचे सनिध धर्मशाळेत झाला आदरकटयाहून बिदरहाळी मुक्काम कोस आठ.

छ. १३ रबिलावल फाल्गुन शु॥ १५ सोमवार मु. बिदरहाळी

तिसरे प्रहरी वाघाचें कातडे संबंध त्यात गवत भरून वाघासारखे केले होते लष्करचे सारे हत्ती आणून मैदानांत नेऊन त्याजवर हत्ती घालविले फत्तेगज हातीनें एकदोन मोहरे व ठोकारा मारल्या व फुंदणगज यानीं तसेच भीतभीत दोन मोहरे केले वर राजमोहर धसला होता हत्तीनें झाडणी फार केली परंतु माहूत याणे खूप संभाळून टकरा मारविल्या नंतर येशवंतगज आणून त्यावर घातला त्याणे न भितां मोहरे व टकरा मारून दातात धरून पायाने रगडला वरकड सारे भिऊन माघारी गेले रात्रौ रामआवतारी खेळ धर्मशाळेंत केला दहा घटका रात्रपर्यंत झाला.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ १४ रबिलावल फाल्गुन १५–१ मंगळवार बिदरहाळी

काल सोमवारी सावनुरकर नबाबाचे कारकून जीवनराव कृष्ण याजबरोबर केळीचे घड व तात्यासाो यास चंदनाची चवरी २ जोडी एक आली पत्रहि होते आज धुळवडसा आपासाो सर्व मंडळीसह खेळ खेळून तुंगभद्रेची स्नाने करून भोजनास आली. सौ० पुसाबाई ओक आपासोोची भाची इचे घर इटगले ताो. शिरटी तुंगभद्रातीर येथे आहे ती बोलवण्यास आली तिचेकडे उदईक जाणेचे ठरवून बायकामंडळी आज तीन प्रहरा इटगलेस गेली रात्री इटगलेचे वाणी खेळकरी याणी कळसुत्र बाहुल्याचा खेळ केला.

छ १५ रबिलावल फाल्गुन व ॥ १ बुधवार मु. सासरवाड ताो शिरटी नजिक शंकर गड्डा

काल रात्री गावातील वाणी खेळ केला ते आले होते त्याणी पदे म्हटली व त्यांचे पाठीमागे बनीकोपचा अप्पा हा भागवतपणा करीत असतो त्याणे नरसिंव्ह अवताराची चुर्णीका कानडीत म्हटली फार चांगली सुरात म्हटली खेळकरी मुले यास दोन आसामीस दोन रुपयाचे तोढे ५० पन्नास पन्नास रुपये भाराचे आदमासे दिले मुलांनीं खेळ चांगला केला सबब त्यास शाबासकी दिली मुलांनीं विनंती केली जे या प्रांतात गावचे गांवी खेळ आहेत सरकारातून आम्हास निशाण द्यावे म्हणजे आमचा लौकिक व सरकार कृपा आहे असे होईल त्याजवरून खेळात निशाण करून खुतनीचे दिल्हे व आप्या यांस सरकारातून ज्याहाली एकसाली महाली पडते त्यासाली अप्या याजपासून एक होन सरकारांत घेत असतात तो माफ करावा म्हणोन त्याने अर्ज केला त्याजवरून सदरी ××× लिहिल्याचे होन घेऊ नये ये विसई त्यास पत्र दिले अडिच प्रहरचे सुमारे स्वारी बिदरहलीहून निघाली ती अस्तमानचे चार घटका दिवसास गड्ड्यास आली शंकर गड्डा व श्रीचे दर्शन घेऊन स्वारी माघारी डेऱ्यास आली गावकरी भेटीस आले होते त्यात ह्या गड्ड्याचे दोही बाजूने तुंगभद्रा नदी आहे. तुंगभद्रेचे दक्षण प्रांतीं आंमल इंग्रजी सरकारचा आहे तेव्हा बेटावर आंमल कोणाचा म्हणोन विचारणा झाली तेव्हा ह्या गोष्टीची चौकशी पूर्वी इंग्रज सरकारचा आंमल झाला तेव्हा या प्रांती मंडरोझ (?) साहेब होते त्याजवळ खटला आपासाो यांचे गांवकरी म्हणत हा गड्डा आमचा पलिकडील गांवकरी म्हणत आमचा तेव्हां साहेबानी ज्या ठिकाणी तुंगभद्रा दुभंग जाहली त्याचेवर जाऊन कडब्याची पेंढी टाकली ती ज्या ओघाने जाईल त्याच्या अलिकडचा गड्डा असे ठरवून पेंढी टाकली ती पेंढी पलीकडून पूर्वेच्या ओघाने गेली तो गड्डा सासरवाडचा ठरला. गड्ड्यांत झाडी फार मोटे मोटे अंब्याचे व चिंचेचे वृक्ष आहेत आंत श्वापदे व मर्कटे व मोर वगैरे बहुत गड्डी लांबी दक्षिण उत्तर आदमास दीडकोस आहे व रुंद आदमासे १००० हात सुमारे आहे जागा फार चांगली रमणीय व देवस्थान दोहीकडून नदीचे पाणी किल्ला फार चांगला होईल अशी आहे व ह्या जागीं साक्षातकार आहे कीं कधी तरी छ्यावण्या वाळत घातल्या आहेत असे दिसते म्हणोन

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
मागे कै. केशवरावजी लागू याचें सांगण्यात होते त्या विसईचा शोध गावकरी या जवळ केला त्याचें सांगणेत आम्ही कांहीं पाहिला असे नाही परंतु जागा देवस्थान सिद्धाची आहे ह्या गड्ढयांत एक समाधीही आहे त्याजवरून असेल असेहि वाटते उदईक इटग्यास भोजनास स्वारी जाणेचा बेत ठरला आहे सदरहू मुक्काम बिदरहळीहून कोस दोन कच्चे पश्चिमेकडील नदीचा ओघ उथळ आहे उन्हाळे दिवसात पाणी गुडघ्या इतके असते पूर्वेकडील ओघात पाणी फार डोह आहे त्यात मोठ्या मोठ्या सुसरी आहेत स्वारी आल्यावर पलीकडील काठास मेंढरे पाणी पिणेस आली होती त्यातील एक मेंढरू सुसरीने ओढून नेले तिजवर बारही टाकिले परंतु ती पाण्यात घेऊन गेली.

छ. १६ रबीलावल फाल्गुन वद्य २ गुरुवार मु. इतगे ता। सिरटी तुंगभद्रातीर

स्वारी चार घटका दिवसास पांडर (?) गव्याहून निघाली इटग्यास प्रहर दिवसाचे सुमारे आली ती प्रथम केशवराव भाऊ ओक यांचे घरी गेली तेथे मेजमानी झाली केशवराव ओकांचे कुटुंब मोठे घरात विहीर आहे परंतु पाणी ओढावे लागते सबब त्यास शागिर्दाची नेमणूक सिरटी महालाकडून करून दिली रात्रौ इटग्याचे राम-अवतारी यांजकडून खेळ करविला स्वारीचा मुक्काम शिरगड्ड्याहून इटगे कोस एक
छ. १७ रबीलावल फाल्गुन वद्य ३ शुक्रवार संकष्टी चतुर्थी मु. बनिकोप ता। सिरटी

खासा स्वारी गांवांत ओक याचे घरी गेली आपासोचे भेटीस वे. रा. जगन्नाथ शास्त्री याचे पुतणे आले होते त्यास संभावना दिली गांवात माकडे धरणारा व सर्प धरणारा वाणी आहे त्याणे काल एक सर्प (धामण) आणिली होती व एक माकड आणिले होते त्यास घटिका भर खेळविले त्यास एक रुपया दिला रात्रौ खेळ रामआवतारी करविला त्यास बिदागी दिली स्वारी मुक्काम मजकुरी आली तेव्हां शिरस्त्याप्रमाणे वगैरे नजर दिली गांवाचे कोष्टी वाणी वगैरे याणी गांवगुंडाचा खेळ दोन घटका सुमारे खाशापुढे केला स्वारीचा मुक्काम इटग्याहून बनिकोप कोस चार

६।३।१८४७

छ. १८ रबिलावल फाल्गुन वद्य ४ मंदवार मु.

प्रातःकाली बनीकोपाहून निघाली ती अडीच प्रहरचे सुमारे मौजे वरवी ता। सिरटी येथे आली रा. विष्णुपंत पटवर्धन निसबत लागू यांचे घरी गेली घटका दिवसाचे सुमारे शिरटीचे नैर्ऋत्येस लागूच्या मळ्यांत आली कचेरीस येऊन बसले अस्तमानीं दारु नळे चंद्रजोती लावून गांव डावा टाकून ओढयातून पेठेतून नीट किल्ल्यात आली गावातील बायका आरत्या घेऊन ओवाळण्यास आल्या होत्या स्वारी पाहावयास गांवातील बहुत मिळाले होते व रस्त्यातून चिराखदान केले होते स्वारी वरवीस आली त्या वेळस सिरटीहून भाऊ लागू वगैरे मंडळी १००–२०० सामोरे आले होते खासास्वारी व मंडळीचे राहणे किल्ल्यातील वाड्यात व किल्ल्यातील ब्राह्मणाचे घरी जाहले स्वारी

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

किल्ल्यात आल्यानंतर जंबूऱ्याचे २५ व थोर तोफेचे दोन असे बार जाहले बनिकोपाहून सिरटी मुक्काम कोस ५

७।३।१८४७

छ. १९ रबीलावल फाल्गुन वद्य ५ रंगपंचमी मु. सिरटी

प्रातःकाळी मंडळी किल्ला पाहावयास बातेरीवरून गेली होती किल्ल्याचे वायव्य दिशेचे बुरूजावर तोरड तोफ व आणखी एक दोन तोफा पाहून परत आले भोजनानंतर तिसरे प्रहरी गांवचे हालगे करडोल वाजवणार लिंगाईत कोष्टी वगैरे दोन फड आले होते त्यांचे दोन घटका वाजविणे व टिपऱ्या खेळणे जाहले नंतर खासा स्वारी देवदर्शने घेऊन पेठेतून अस्तमानचे घटिका दिवसाचे सुमार किल्ल्यात आली स्वारी देवास गेल्यानंतर मंडळीनी वाड्यांतील कचेरीस बसून नाच करून रंग गुलाल बुका खेळले स्वारी आपासाो ची परत आली ती किल्ल्यातील दक्षिणेस खुरसीवर बसून लमाण आणवून त्याजकडून बल्लम व करांचली घेऊन नाच व खेळ करविला.

८।३।१८४७

छ. २० रबीलावल फाल्गुन व॥ ६ सोमवार मु. सिरटी

स्वारी सिरटीस फकीरस्वामीचा मठ देसाई याची राख केंचवा इणे मठ बांधला आहे तो पाहण्यास गेली होती तेथें रथ आहे तो व हालवर्ती म्हणोन गोडे विहिर आहे ती पाहून अस्तमानी परत आली.

९।३।१८४७

छ. २१ रबीलावल फाल्गुन व ॥ ७ मंगळवार मु. सिरटी.

तिसरे प्रहरी रामराव निगडे भेटीस आले होते रात्रौ नारायणाचार्य याणी पुराण सांगितले भागवत दशमस्कंद रुखमीणी स्वयंवर सांगितले रामाजी नाईक मिडे व हरिपंत नातु हे निरोप घेऊन सांगलीस गेले.

छ. २२ रबीलावल फाल्गुन व ॥ ८ बुधवार मु. सिरटी.

१०।३।१८४७

सकाळी गांवांतील किल्ल्यातील वैदिक व शास्त्री आशिरवादास आले होते रात्रौ सिरटी येथील रामअवतारी खेळ करणारा यास आणून खेळ करविला चार घटका खासे बसले होते.

११।३।१८४७

छ. २३ रबीलावल फाल्गुन व ॥ ९ गुरुवार मु. सिरटी

अस्तमान चार घटका दिवसास वाजहुद्दीनसाहेब पिरजादे विजापूरकर हे विजापूराहून आपले मुरीदतालीबाकडे या प्रांती येऊन पुढे सावनुराकडे जाणार ते आपासोची

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
भेट घेणार सबब बडेसाहेब काझी यास त्याणीं बोलावून नेऊन त्यांस विनंती करण्या-विसई सांगितले आपण मान्य थोर आपलेकडे प्रथम खाशापैकी कोणी यावे म्हणोन सांगितले त्याप्रो काझीनी विनंती केली सबब बाळकृष्णराव ××× लागू यास आज प्रातःकाळी पाठविले होते त्याप्रमाणे अस्तमानी पिरजादे येऊन आपासोस भेटून दुवा केला.

१२।३।१८४७

छ. २४ रबीलावल फाल्गुन व॥ १० भृगुवासर मु. सिरटी

प्रातःकाळी नारायणाचार्य व रामचंद्र ज्योतिषी रमल जाणणारे गंगातीरकर असे आले होते. त्याणी एक दोन शकून पाहिले दोन तीन घटका बसले होते व गोविंद हरी बिनीवाले याचे हात कागदावर छापून घेऊन गेले उदईक लक्षणे बघून सांगतो म्हणोन बोलले दुपारी परचुरे याचे घरी स्वारी भोजनास गेली होती स्वारीतील सर्व लोक बारगीर शिलेदार यास जेवणाचा बेत किल्ल्यातील पागेत केला होता जेवणें होऊन. विडे नाच होऊन आपासो यांस मुजरा करून ठिकाणास गेले नंतर कुसलापूर येथील लोखंड करणार आणविले होते त्याजकडून भट्टी लावून अस्तमानी भट्टी दोन घटका रात्रीस उतरून लोखंड जाहलेले सर्वत्रांनीं पाहिले सिरटीलगत तीन कोसावर गोजनूर गांव आहे त्या गांवालगत डोंगर आहे त्या डोंगरात वाघ आला होता त्यास गांवकऱ्यानी मारून त्याचे कातड्याचे भोत करून बिदरहल्लीस आणिला होता तसा आणखी वाघ येऊन कांहीं माणसे मोडली म्हणोन वर्तमान आले त्यावरून उद्या दोन घटका दिवसास शिकारीस जाण्याचा बेत तात्यासोचा केला आहे स्वारीबरोबर बरकंदाज व करोल वगैरे शेदोनास ताकीद केली आहे.

१३।३।१८४७

छ. २५ रबिलावल फाल्गुन व॥ ११ मंदवार मु. सिरटी.

तात्यासाहेब व भाऊसो शिकारीकरिता गोजनूरास गेले मागून चार घटकांनी आपासो स्वारी गेली सारा डोंगर पिटला व बार काढले परंतु वाघाची चाहुल कोठे लागली नाहीं एक दोन ससे उठले त्यास मारून आणले तात्यासाहेब यास वाघ मारावयाची हौस मोठी.

२४।३।१८४७

छ. ६ रबीलाखर बुधवार मु. सिरटी

देसाई यांस वस्त्रे दिऊन निरोप दिला नंतर नरगुंदकर दोन घटका बसले होते त्यास निरोप दिला ते किल्ल्यातील बागेत बंगल्यात राहिले त्याजकडे शिधापाणी पाठवून दिले रात्री नरगुंदकरास भोजनास बोलावले होते.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

हरिहररावाकडून देसाई याची हकिकत कळली ती अशी कै. बाळकृष्णपंत भाऊलागू यानी श्री. कै. गंगाधरराव काकासो यांचे कारकीर्दीस त्यांस विनंती करून दरसाल एक हजार नेमणूक देसाई यास करून दिली ती पांच चार वर्षे चालली पुढे वाघाच्या दंग्यात देसाई त्यास मिळाला व सिरटीस मोर्चे बसविले बेकैदी केली म्हणून सदरहू हजार रुपयाची नेमणूक तसेंच मागडी व बनिकोप येथील पाटीलक्याची वतने आदमासे ५०·१० रुपयांची अशी जप्त केली ती आद्याप जप्त आहेत ती सोडवावी अशी विनंती लागूनी केली तेव्हां पुन्हा एकदा सर्व हकीकत एकून मग निकाल सांगू असे स्वारी म्हणाली

२५।३।१८४७

छ. ७ रबीलाखर चैत्र शु ॥ ९ गुरुवार रामनवमी मु. सिरटी.

केशवरावजीचे मळ्यातील उसांत दहाबारा रानडुकरे आली म्हणून भाऊसाो व फडणीस व हरीहरराव दादा स्वारीची तयारी करून गेले सारा ऊंस भोवताला वेढून नागव्या कराचंल्या घेऊन व बंदुक घेऊन उसात माणसे घातली एक डुकर बाहेर काटला तो तितक्या माणसातून निघून गेला त्याचे मागे स्वार लागले गणपतराव भोसले देशिंगकर घोरपडे रामसिंग व गोविंदराव निगडे श्रीपतराव भोसले वगैरेनीं भाल्यानी तो डुकर मारला व खाशापुढे आणिला नंतर मळ्यातच स्नान फराळ होऊन तीन प्रहर हुल्लड केली आणखी ७ डुकर व एक कोल्हे असे मारले त्यापैकी २ दोन डुकर रातोरात घोड्यावर घालून धारवाडास रावसाहेबाकडे पाठविले चितांबर रामचंद्र कुळकर्णी मौजे हिरेगुंजाळ व एकप्पागौडा पाटील मौजे माडहळी तो सिरटी यांनीं लावणीसंचणीमध्ये फार मेहनत करून सरकारकिफायत केली सबब त्यांस अबदागीर द्यावी म्हणुन हरिहर लागू याणी विनंती केली म्हणून त्यास अबदागिरीबद्दल एक मारप्राो जमीन पडीपैकी ५·५ होनाचे आकाराची देऊन आबदागिरीबद्दल वस्त्रे पागोटी आज अस्तमानी दिली ज्याणी डुकर मारला त्यास शिकार वाटून दिली काश्मीराहून एक पांढरे अस्वल एक साधे अस्वल अशी दोन घेऊन दरवेशी शिरटीस आले आहेत पांढरे अस्वल मोठे आहे असे कधी पाहिले नव्हते.

२६।३।१८४७

छ. ८ रबीलाखर चैत्र शु ॥ १० भृगुवार मु. सिरटी.

हणमंतराव मुनसी यांनीं हरपनहाळीचे आमंत्रण आग्रहानें केले होते परंतु उन्हाळी दिवस २५ कोस जावे लागते म्हणून जाण्याचा बेत रहित केला हुबळीकर आय्या हा गोवनकोपेस जाऊन आडवी पालखी चालवित होता ते वर्तमान शावसाहेबास समजल्यावरून तसे न करण्याची व वीस माणसापेक्षां अधिक लोक घेऊन न फिरण्याचा हुकूम

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

त्यांनीं आप्यास पाठविला आप्याकडून त्याबाबद जामीनहि घेतला अशा वर्तमानाचे पत्र धारवाडाहून आले.

१४।३।१८४७

छ. २६ रबिलावल फाल्गुन व॥ १२ रविवार मु. शिरटी

स्वारीचे भेटीस आज प्रातःकाळी रामचंद्रपंत सहस्त्रबुद्धे कोतवडेकर हे इगल हलीचे दरखदार ते आपले चिरंजीवास घेऊन आले होते त्यांनीं जिन्नस पुढे ठेऊन भेटले तिसरे प्रहरी स्वारी किल्ल्याचे भोवतालेने फिरून आली.

१५।३।१८४७

छ. २७ रबिलावल फाल्गुन व॥ १३, १४ सोमवार मु. सिरटी

बाळाजी तमाजी सिरटीकर यानी मोठी मेजवानी दिली. रा. रामचंद्र आपासो जमखिंडीकर यास नवरी मुलगी पहिली कोकणचे केळकर याची पाहिली होती त्यास आणविली लग्न निश्चय मुहूर्त वगैरे सर्व पाहिले असता ती मुलगी न करितां दुसरी मुलगी हरी महादेव गोडबोले तासगांवकर सराफ यांची सात वर्षाची केली म्हणोन सांगलीहून लिहून आले. तिसरे प्रहरी फलज्योतिशी वगैरे मंडळी आली होती.

१६।३।१८४७

छ. २८ रबिलावल फाल्गुन व॥ ३० मंगळवार मु. सिरटी

आणासाहेब मिरजकर आज श्री. आपासोचे पंक्तीस होते दोघेही सायंकाळी फकीरस्वामीचा मठ पाहून आले रात्रौ सिरटीचे रामआवतारी याणी खेळ केला.

१७।३।१८४७

छ. २९ रबिलावल चैत्र शु॥ १ बुधवार (पाडवा गुढयाचा) शके १७६९ मु. सिरटी

गावातील जोशी येऊन पंचाग श्रवण जाहले नंतर दहा घटिका दिवसाचे सुमारे लगी व गुढीची पुजा केलीं व स्वारीबराबर बिनीकडील निशाण आहे त्याची पुजा बिनीवाले यांनीं केली नंतर आणासाहेब मिरजकरासमवेत खासे पंक्तीस भोजने जाहली आजचा बेत महालचे मेजमानीचा मामलेदार यानी केला नंतर आणासाहेब निरोप घेऊन मिरजेस गेले. छबीस सरकारीं पागा आहे त्या पागेत पीरखान हवालदार आहे त्याने सिंगरे व मादवाना वगैरे आणून दाखविली अस्तमानी गावातील विद्वान मंडळी आशिरवाद देण्यास आली होती.

१८।३।१८४७

छ. ३० रबीलावल चैत्र शु॥ २ गुरुवार मु. सिरटी

काल सोलापूराहून एक पत्र खाशास आले त्यांत बेळगांवास जनरेल साहेब होते त्यास कमेंडरचिफचे काम जाहले सबब काल ते मुबईहून गेले म्हणून

दुसरे वर्तमान कीं जाहागिरदार लोक आहेत त्याचे घरी भावबंदाच्या वाटण्या होऊ नयेत विसई इंग्रजी सरकारातून ठरले आहे म्हणोन. प्रातःकाळी तात्यासाहेबाची सोडमुंजी आज करावयाची त्याचे प्रायश्चित करून पुण्याहवाचन सर्व जाहले तात्यासोची मुंज होऊन तेरा महिने जाहले मध्ये आशौचे आली त्याच्या तीन दिवस आशौच बसावयाचे ते आज बसले. आज मुंजीसमई ब्राह्मणास भुय्सी दोन पैंसेप्राो व भोजनसमई आठ पैसेप्राो दिले आज रात्रौ चांदरात्र सबब तोफेचे पांच बार सिरस्तेप्रो येविसई तोफखाने याणी विनंती केली.

१९।३।१८४७

छ. १ रबीलाखर चैत्र शु।। ३ भृगुवार मु. सिरटी

स्वारी तिसरे प्रहरी सिरटीचे पश्चिमेस मौजे हरीपुर म्हणोन गांव इकडील नवा बसविला आहे तो पाहून स्वारी अस्तमानी परतली रा. रामचंद्र जोसी लक्ष्मेश्वरकर हे भेटीस आले होते त्यानीं आपासोना इंग्रज सरकारनें दिलेली तरवार न पाहताच आमुक आंगुळे लांब आहे म्हणोन गणीत करून सांगितले त्याप्रमाणे ती करांचली मोजून पाहिली.

२०।३।१८४७

छ. २ रबिलाखर चैत्र शु।। ४ शनिवार मु. सिरटी

तात्यासो यास आशौच तिसरा दिवस सबब विनोदाने सर्वत्रास शिवाशीव केली घटकाभर मौज केली चैत्रगौरीचे हाळदकुंकू सौ. मा. बाईसो. यानी करविले मखर वगैरे आरास चांगली केली होती रात्री राघोपंत बापट पुळ्याचे गणपतीचे हे गवई त्यानी येऊन कानडी पदे म्हटली

२१।३।१८४७

छ. ३ रबीलाखर चैत्र शु ॥ ५ रविवार मु. सिरटी

प्रातःकाळी लक्ष्मेश्वरकर गोंधळी येऊन एक घटकाभर सुमार पदे वगैरे कानडी तात्यासो याजवळ म्हटली तिसरे प्रहरी हमगीरकर किंचनगौडा देसाई भेटीस आले तो समारंभ जुन्या मानपानाच्या तरतुदीचा मोठाच जाहला शेवटी देसाई याने मुजरे करून स्वारी येऊन इतके दिवस झाले तरी मी भेटीस आलो नाही ही मजकडून गोष्ट सर्वस्वी गेली मी पदरचा आहे माझी स्थापना सरकारांनीं केली आहे म्हणोन अर्ज केला रात्रौ लक्ष्मेश्वर गोंधळी ब्राह्मण याणी खाशाजवळ पदे म्हटली चौडकेवाले यानी चौडके वाजविली.

२२।३।१८४७

छ. ४ रबीलाखर चैत्र शु ॥ ६ सोमवार मु. सिरटी.

रात्रौ लक्ष्मेश्वर गोंधळी याचे गाणे व रमा व गुलाबीचे गाणे चार घटका जाहले.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

२३।३।१८४७

छ. ५ रबिलाखर फाल्गुन शु ।। ७ भौम वार मु. सिरटी

(घेण्यासारखा मजकूर नाही.)

२४।३।१८४७

छ. ६ रबिलाखर चैत्र शु ।। ८ रोज मु. सिरटी.

अस्तमानचे चार घटका दिवसास कँचनगौडा देसाई तो सिरटी हा आपासो याजकडे आला सिरस्तेप्रमाणे कचेरीत येऊन बसला इतक्यात भास्करराव बावासो नरगुंदकर हे आपासोचे भेटीस आले त्यास सामोरे भाऊसो गेले शिरटीकर देसाई यास आपासोनी सांगितले तुम्ही सिरटीचे किल्यास मोरचे बसविले होते.

२७।३।१८४७

छ. ९ रवीलाखर चैत्र शु ।। ११ मंदवार मु. सिरटी.

प्रातःकाळी गांवातील विद्वान मंडळीस संभावनेस आणून नारायण आचार्य व नारायण जोसी सिद्धांती यास चार चार रुपये व धोतरजोडा दिला व समस्त ब्राम्हणास ६० रुपये संभावना दिली वनीकोपकर आप्पा यास दोन रुपये मांडवलीकर यास दोन रुपये व कवीश्वर कालीदास गरिब ब्राह्मण यास तीन रुपये दिले.

२८।३।१८४७

छ. १० रबिलाखर चैत्र शु ।। १२ रोज रविवार मु. कळसापूर

प्रातःकाळी दिवसा अडिच प्रहरचे सुमारे सिरटीहून स्वारी निघाली ती अस्तमानचे चार घटका दिवसास साडेतीन कोस वालेघडी म्हणोन गांव आहे तेथे येऊन थोडे थांबून नंतर कृष्णराव हुलगोळ यांचे इनाम गांव कळसापूर येथे आली गदगचे इंग्रज सरकारचे मामलेदार गणेश रघुनाथ तळावली (?) तसेच गदग येथे व्यंकटदास गुजर सावकाराचे चिरंजीव वासुदेवदास या मुक्कामी भेटून गेले सिरटीहून निघताना भाऊ लागू मामलेदार याणी एक कुमेद घोडा नजर केला होता तसेच शालजोडी पागोटे व तलवार निमच्या परज दिल्लीशाई पान आलेमान असा व सोन्याचे साखळीचे ७० सत्तर तोळे वजनाचे नवे पडदळे करून दिली. सिरटीहून कळसापूर चार कोस.

२९।३।१८४७

छ. ११ रवीलाखर चैत्र शु ।। १३ सोमवार मु. होवळ

कळसापुराहून येताना वाटेत गदगास स्वारी जाऊन आली. उदईक सूर्योदयाचे सुमारास नरगुंदास जावयाचे आहे. असे आहे.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

३०।३।१८४७

छ. १२ रवीलाखर चैत्र शु॥ १४ मंगळवार मु. नरगुंद

काल मध्यरात्री कूच होऊन शेलवडी वरून नरगुंदचे पूर्वेस नरगुन्दकराचा मळा आहे तेथे आली तेथे बावासो नरगुन्दकर आले नंतर स्नानसंध्या झाल्यावर श्री व्यंकोबाचे दर्शन व इतर देवांची दर्शने घेऊन सहा घटका दिवसाचे सुमारे कै. बापूजी गणेश गोखले यांनी वाडा गांवात पेठेचे पश्चिमेस श्री. विठोबा देवालय नजिक दक्षिणेस वाडा बांधला आहे त्या वाड्यांत राहाण्यास आली स्वारी मंडळी सुद्धा गांवात गोखले व आणखी देवालय वगैरेत राहिले. साहित्य भोजनाचे नरगुंदकर याजकडून आले तिसरे प्रहरी खासास्वारी नरंगुदकरासह नरगुंदचा किल्ला पहावयास गेली किल्ल्यावर जाऊन वर वाडी आहे तेथे जाऊन पाहून कचेरीत वसून विडे घेऊन स्वारी आली नंतर पुन्हा किल्ला फिरून पाहिला दुरबीणीनीं सर्व रान पाहिले अस्तमानी स्वारी नरगुंदास आली आज कळसापुराहून स्वारीं मुक्काममजकूरी आली ती कोस ८ आठ श्री. सौ. मातोश्रीबाई अस्पर्श झाली.

३१।३।१८४७

छ. १३ रवीलाखर चैत्र शु॥ १५ बुधवार चंद्रग्रहण घ. १७ रात्रीस गोणनगर मलप्रभा तीर.

प्रातःकाळी व्यंकोबाची पूजा पाहून बाहेर आले तेथे डवरी यानी पदे म्हटली ती ऐकून नंतर व्यंकोबा मोडक यानी गायन केले ते व रुद्रविणा वाजविला तो ऐकून स्वारी गोखले याचे घरी ठिकाणास आली अस्तमानी निघाले ते मुक्काम मजकुरी १२ घटका रात्री आले नंतर १७ घटकाचे सुमार ग्रहण मग स्नान करून गोप्रदाने दिली जप केला भुयसी वाटली पहाटेचे ५ घटिका रात्रीचे सुमारे मुख्य रस्त्याने कूच जाहले बाईसो अस्पर्श सबब नरगुंदासच राहिली आहे नरगुंदाहून गोणनगर कोस सहा सदरहू गाव रामदुर्गबाई याणी आपली कन्या थोरली सौ. बयाबाई यास इनाम दिला आहे.

१।४।१८४७

छ. १४ रवीलाखर चैत्र व॥ १ गुरुवार मु. गोणनगर.

रामदुर्गकर राधाबाई यांजकडून तात्या हुपरीकर बोलवण्यास आले तिसरे प्रहरी स्वारी गोणनगरचे रानांत गांवचे दक्षिणेस डोंगरानजीक शांबरीवन आहे तेथे गेली होती शांवरी देवीचे दर्शन घेतले देविचे दक्षिणेस तीर्थ आहे तेथे जिवंत पाणी आहे त्या तीर्थात एक लहान कुंड उत्तरेचे अंगास आहे त्या कुंडात शांबरी म्हणोन मोठ्याने हाक मारली असल्यास आतून बुडबुडे येतात हा चमत्कार सर्वांनीं पाहिला तेथें क्षणभर बसून देवीचे

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पूर्वेस जवळच मळा आहे तेथे स्वारी गेली मळ्यात नारळी पोफळी आंबे फणस बहूत आहेत अंबराई फार चांगली जागा फार रम्य अशी पाहण्यात थोडी तो मळा त्यांच गावचा आहे देवीजवळचे कुंडाचे पाणी आहे त्याचे धरण बांधून पाणी मळ्यात आणिले आहे तेथे माकडे आहेत अस्तमानी स्वारी परत तळावर आली शांबरी हे रामायणातील शबरीने दिलेली बोरे खाण्याचे ठिकाण.

२।४।१८४७

छ. १५ रबिलाखर चैत्र व॥ २ भृगुवार मु. रामदुर्ग.

भोजनोत्तर निघोन स्वारी डोंगराचे खिंडीनी रामदुर्गास आली रामराव रामदुर्गकर हे सामोरे आले होते व्यंकोबाच्या देवालयात मुक्काम जाहला तिसरे प्रहरी वाड्यांत स्वारी गेली आदर सत्कार झाला राधाबाई रामदुर्गकर व त्याची कन्या व धाकटी सून नमस्कार करून गेली गोणनगरहून रामदुर्ग कोस दोन

३।४।१८४७

छ. १६ रबीलाखर चैत्र व॥ ३ मंदवासरे मु. मिरजी.

रामदुर्गास किल्ल्याचे पश्चिमेस दरवाजा दुसरा आहे त्या वाटेने किल्ल्याचे पडकोटात आबाजीपंत भावे यांचे घरी गेले

४।४।१८४७

छ. १७ रबिलाखर चैत्र व॥ ३ रविवार संकष्टी मु. मिरजी घटप्रभातीरनजीक तेरदळ पांच कोस.

दोन प्रहरानंतर सारे हत्ती नदीत धुतले ऊन फार सबब तात्यासो मात्र गांवात देवळात थंड जागा सबब गेले होते

अस्तमानी तेरदळाहून राघोपंत काळे व विठ्ठलपंत सप्ती पंचपावड असे आले होते रात्रौच परत तेरदळास स्वारी उदईक जाणार सबब निरोप घेऊन गेले.

५।४।१८४७

छ. १८ रबीलाखर चैत्र व॥ ५ सोमवार मु. तेरदळ.

मिरजीहून स्वारी १२ घटका दिवसाचे सुमारे निघाली ती मौजे हदीगुंद या गांवात मळ्यात आली तेथे साखरपाण्याचा बेत झाला.

सदरहू मुक्काम मिरजीपासून कोस सहा गोविंदराव नाना हे सातार्‍यास गेले होते ते आले त्याणी वर्तमान सांगितले कीं श्री. पंतप्रतिनिधि कराडकर याणी दत्त मुलगा चैत्र शु॥ २ गुरुवारी शके मजकुरी घेतला श्री. सौ. मा. लक्ष्मीबाई यांची गांठ पडली होती तरवार प्रकरणी बाई बोलली जे आपास इतकी योग्यता आली सुखी असो

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

गोविंदपंतानी दुसरे वर्तमान सांगितले ते श्री. म. रा. श्री छत्रपती संस्थान सातारा याणीं भागी तारकसीण म्हणोन कसबीण होती; कोणी एक गरिब बायको होती तिचा दादला मेला व तीही मरू लागली त्यावेळेस तिचे लहान सहा महिन्याचे मुल होते ते पायावर ठेऊन महाराजास दिले म्हणोन सांगोन मेली. ते मूल महाराजांनीं भागीचे ओट्यात घालून त्यास सेनापती असा किताब दिला त्या मुलाचे लग्न साल मजकुरी करावें असे ठरोन दोन नवऱ्या केल्या इकडे लग्नपत्र आले होते त्याजवरोन आहेर गोविंदराव नाना बरोबर साताऱ्यास पाठविले होते भागीचा भाऊ रामराव म्हणून आहे त्याणे मुलाचे लग्न केले त्यास व महाराजास × × अशी पाठविली होती परंतु साताऱ्यास कारभारी व नातू यांचे विचारे एक आहेर महाराजास मात्र करावा असे होऊन सर्वत्रानी एकच केले त्याप्रो नानानीही एक केला लग्नाबद्दल २-२॥ लक्ष रुपये खर्च केला. निःकारण खर्च हा बेजाब केला याविसई वगैरा सर्वत्रास वाईट वाटले.

सातारचे दुसरे वर्तमान श्री. म. छत्रापती बुवासाहेब महाराज यास पेशजी काशीस इंग्रजी सरकारातून रवाना केले त्याची चौकशी जाहली त्यांत याजकडे कांही दोष नाही असे जाहले त्याजवरून महाराजास व त्याणी पेशजी कै. बाळासो सेनापतीचा मुल ओट्यात घेतले आहे त्यास गादीवर बसवून बुवासो महाराजानीं साताऱ्यास येऊन राज्यकारभार करावा असे आहे म्हणोन × × × ज्या वेळेस महाराजास काशीस नेले त्यासमई बाळासो सेनापती यासहि बरोबर नेले मागे आपासो महाराज याणीं सेनापतीचे घर जप्त करून त्याचा लिलाव केला त्यात जे जिन्नस मोठे मोठे होते ते चवथाई अशा हिश्याने किंमत लावून सारे घेतले. पंचविस हजार अदमासे सरकारात कागदी जमेस धरली आहे सेनापती व महाराज गेले त्यावेळेस महाराजानीं इंग्रजी सरकारांत याद दिल्ही जे मजकडे अपराध आहे म्हणोन इंग्रजी सरकारातून मला काशीस रवाना केले जे करणे ते मला करावयाचे माझे पदरचे सेनापती होते त्याजकडे काय आहे असे असतां त्याचे घरजिनगीचे लिलाव होत आहे पाहिजे तसे किंमत लावित आहे म्हणोन वगैरे दिल्ही नंतर लिलाव जाहाला हल्ली चौकशीअंती दोष नाहीं असे जाहल्या नंतर महाराजानी पुन्हा इंग्रजी सरकारांत जिनगीविसई याद दिली त्याजवरोन चौकशीबद्दल बिलायतेहून हुकूम आला त्याजवरोन सातारे मुक्कामी रसिदंट वगैरे साहेबलोक यांचे विचारे चौकशी जाहली त्यात सेनापतीचे नुकसांनीं बद्दल १। लक्ष रुपये आपासो महाराजानीं सेनापतीस द्यावे असे ठरले त्याजवरून सदर ऐवज द्यावा असा हुकूमही आला आहे

भागीचा भाऊ रामराव म्हणोन शिंदा गुलाम आहे त्याजवर मर्जी महाराजाची आहे त्यास झुंजारराव म्हणोन किताब दिला त्यांस सर्व सरदार व मानकरी याणी कचेरीत भर ताजीम द्यावी ये विसईचे महाराजाचे म्हणणे. त्यावरोन सर्वत्रांनीं विनंती केली जे महाराज लहान मनुष्यास कामाशिवाय मोठा मान देणे हे नीट नव्हे ही

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

गादीची जागा जशी ज्याची योग्यता तसे असावे पण महाराजाचा फार आग्रह की मी सांगतो हे सर्वत्रानी ऐकावे परंतु सर्वत्रानीं ऐकली नाहीं व कांहीं पाच चार आसामी मानकरी चाकरी सोडून निघून गेले सर्वत्रास जाहले कीं फार महाराज अनन्वित करतात कसबीण ती काय तिच्या पोराचा इतका बहुमान होतो हे राज्यकर्त्यास वाईट बेकैदी आहे ईश्वर सत्ता असेल तसे होईल महाराज थोरले हे येणार अशी वदंता आहे त्याजवरून नातू वगैरे कितीएकाची लक्ष्ये तिकडे आहेत सातारा येथिल लोक फार दिलगीर आहे

आणखी वर्तमान श्री रा. माधवराव गोविंद दाजीसाहेब चिंचणीकर हे श्री. रा. रामचंद्र गोपाळ यांचे लग्नास जमखिंडीस गेले आहेत

६।४।१८४७

छ. १९ रबीलाखर चैत्र व॥ ६ मंगळवार मु. तेरदळ

प्रातःकालचे चार घटिका रात्रीस स्वारी काळे यांचे मळयाहून निघाली ती तेरदळचे ठाण्यात सरकारी वाड्यांत दाखल झाली मामलेदार याणी चंद्रज्योती लाविल्या होत्या खाशाची भोजन व निद्रा झालेनंतर तिसरे प्रहरी राधा नायकिण इचे गाणे झाले चार घटका दिवसास स्वारी बाहेर ठाणे पाहावयास गेली होती ठाण्यासभोवते फिरून पडझड पाहून अस्तमानी परत आली चिमडकर कोटबागी याजकडून फर्मास ऊस आंजिर साखरखडी बेदाणा केळी वगैरे घेऊन कारकून आले होते

७।४।१८४७

छ. २० रबीलाखर चैत्र व॥ ७ बुधवार मु. तेरदळ

प्रहर दिवसाचे सुमारे राघोपंत काळे याणी तेरदळचे रानांत पूर्वेचे अंगास हल्ली इगलीचे वाटेस डोंगरात आंब्याची झाडे लाविली आहेत ती पाहावयाकरितां स्वारी निघाली शंभरदीडशे आंबे पंचवीस फणस व काजू लाविले आहेत ती अंबराई पाहून स्वारी परत निघाली आपासोानी जमखिंडीस यावे म्हणून विनंती करणेकरिता व उद्या रामचंद्र आपासाो जमखिंडीकर भेटीस येणार हे सांगण्याकरितां आबा आसंगिकर वगैरे आले होते.

सतीकराचे घरी भोजन झाल्यानंतर स्वारी गावांत श्रीप्रभुस्वामी वगैरे देवास जाऊन आली.

८।४।१८४७

छ. २१ रबीलाखर चैत्र व॥ ८ गुरुवार मु. तेरदळ

गोविंदसिंग सांगलीहून आले.

बापू नरळीकर विषमज्वराची भावना होऊन चैत्र व॥ ५ सोमवारी देवआज्ञा झालेचे वर्तमान आले

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

दुसरे वर्तमान बाबा नारोसकर वकिल इंग्रजी सरकारचे पदरचे हे जमाखिंडी व मुधोळास असतात त्याचे गडी दोघे कोणी फितविले किंवा कसे ते इश्वर जाणे बाबा शौचास जात होते त्याजबरोबर ते गडी होते त्याणी शौचास बसल्यानंतर दगडानी मारून डोचके फोडले व डोळ्याजवळ बहूत लागले दहाबारा दिवस झाले खैर आहेत येविसईचे पत्र आले आहे नारोसकरास ज्या गड्यानें मारले त्यांस मुधोळकर याणीं बेडी घालून ठेवून सदहूचा रपोट इंग्रजी सरकारात लिहिला आहे.

तिसरे प्रहरी काळे यांचे घरी राधानायकिणीचे गाणे दोन घटका जाहले अस्तमानी रामाजी अनंत फडणीस यांचे घरी विब्यास गेले फडणीसांचे घरी जाऊन गावांतील रयत लोकांनीं वगैरे नव्या विहिरी खणून मळे केले आहेत ते पाहण्यास गेले नंतर परत आल्यावर आकप्पा देसाई परगणे तेरदळ व सगुणाप्पा नाडगौडा व रयत वगैरेनीं नजर नजराणा किराणा जिन्नस ठेविला संप्रदायाप्रो देसाई यांनीं मोहर, नाडगौड्यानी पुतळी व गांवकऱ्यानी दोन पुतळ्या आशा भेटीबद्दल ठेवून मुजरा केला. तिसरे प्रहरी गांवातील पैलवान एक दोन येऊन तात्यासो याजवळ घटकाभर खेळून गेले.

९।४।१८४७

छ. २२ रविलाखर चैत्र वा। ९ भृगुवार मु. तेरदळ.

प्रातःकाळी स्वारी हानगंडीस यावी म्हणून आकप्पा देसाई विनंती करण्यास आले होते तीन प्रहर वाजताच स्वारी हानगंडीस गेली देसाई याचा मळा पाहून शेला पागोटे दुप्पट्टे नजर स्वीकारून घटकारात्रीचे सुमारे स्वारी परत तेरदळास आली.
छ. २२ रवीलाखर भृगुवासर मु. तेरदळ इतक्यांत चिमडकर वीरसंगाप्पा याचे चिरंजीव शिवलिंग अप्पा हे आले त्यांस निमताजीम घेऊन भेटण्याची वहिवाट त्यांनीं चिमडास येण्याची विनंती केली निरोप घेऊन ते गेले.

स्वारी हनगंडीस जाताना वाटेने गोष्टी निघाल्या त्यांत इंग्रजी सरकारातून तलवार दिली त्या तरवारीस सोन्याचे पडदळे ७० सत्तर रुपये भाराचे केले आहे असे इंग्रज सरकारास कळवीत आहो यापूर्वी कधी सोन्याचे पडदळ केले नव्हते ते केले त्यांस बाध येऊ नये म्हणून (दुसऱ्याने कोणी असे करू नये असा इंग्रजाकडून आदेश यावा म्हणून) तेरदळाहून हनगंडी ०॥० अर्धा कोस

१०।४।१८४७

छ. २३ रवीलाखर मंदवासर चैत्र वा। १० मु. तेरदळ

प्रातःकाळी भोजनोत्तर तेरदळचे ठाण्यापैकी रेहकले व जेजाला पाहण्यास आणिल्या होत्या खराब झाल्या त्या नीट करविल्या.

रा. अंताजी मल्हार दप्तरदार मिरज किल्ल्याकडील याचे व कै. केशव लक्ष्मण मोडक पेठ सांगली याचा देण्याघेण्याबाबद कज्या होता मोडकांनीं फिर्याद करून

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh
अंताजी मल्हार याची तैनात जप्त केली होती ती गेली १५ वर्षें जप्त आहे हल्लीं केशव नायकाचा मुलगा व्यंकोबा नाईक पांडोबा याणी विनंती केली कीं आमच्यामुळे ब्राह्मणाची तैनात जप्त झाली आहे आम्ही आतां आपसात उलगडा करून घेऊ तरी जप्ती मोकळी करावी. आपासोनीं ते मान्य केले आपासाो जमखिंडीकर व माधवराव चिंचणीकर यांच्या स्वाऱ्या येऊन भेटल्या रात्रौ जमखिंडीकर व चिंचणीकर भोजनास आले होते गांवातील गोंधळी रात्री येऊन दोन पदे म्हणून गेले.

११।४।१८४७

छ. २४ रवीलाखर चैत्र व॥ ११ रविवार मु. चिमड

तेरदळाहून चिमड कोस २॥ अडीच

१२।४।१८४७

छ. २५ रवीखलावर चैत्र व॥ १२ सोमवार मु. रबकवी

जमखिंडीकर यमना नाईकीण हिच्या दोघी लेकींचा नाच कर्नाटकी जाहला जमखिंडीकर यांस हस्तीदंती हिरवे रंगाचा आंवा लावन (?) आला होता तो दिल्हा फार चांगला होता.

सदरहू मुक्काम चिमडापासून रबकवी एक कोस.

१३।४।१८४७

छ. २६ रविलाखर चैत्र व॥ १३ रोज मंगळवार मु. रबकवी

रात्री श्री. वीरभद्रेश्वराचा रथोत्सव झाला स्वारी जमखिंडीस गेली जमखिंडीचे किल्ल्याचे इशान्येस मोतीबागेत बंगला आहे तेथे आली तिसरे प्रहरी किल्ल्यात गेले महादेवाचे दर्शन घेतले कचेरिस बसले नंतर बाहेर येऊन गांवात धोंडोपंत आपटे याचे घरी ज ाऊन सायंकाळी मुक्कामास आले १५-२० पंधरावीस हजार माणूस स्वारी पाहण्यास जमले होते.

१४।४।१८४७

छ. २७ रवीलाखर चैत्र व॥ १४ मु. जमखिंडी

१५।४।१८४७

छ. २८ रवीलाखर मु. जमखिंडी

कुशाबा नाना लिमये पंतोजी इंग्रजी शिकवणार आपासाो जमखिंडीकर यांस, ते भेटींस आले होते.

१६।४।१८४७

छ २९ रबीलाखर वैशाख शु॥ १ .मु. हुलकहळी.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

जमखिंडीकर याणीं वडलांचे वेळची हत्यारे तरवारी बंदुका, पेशकबजे व पिस्तुले वगैरे दाखविली त्यांत श्री. कै. परशरामपंत भाऊसाो यांचे हातचा पट्टा आहे किंवा नाहीं याचा शोध केला परंतु नाहीं ! भाऊसाो पाडाव जाहले त्या समई गेला किंवा कसे याची माहिती नाहीं. श्री. रामचंद्रपंत आपासाो यांचे हातची मात्र फिरंग दाखवली तिला गोळी चिमठ्याचे वर दोन तीन बोटे सुमार लागून पोंचा येऊन भोंवरा जाहला आहें ती व आणखी एकदोन तरवारीच्या जखमा आहेत त्या पाहिल्या आपासाो याणी सगिंतले जे भाऊसाो यांचे हातचे पट्टयास खूण खोबळ्यावर तरवारीची जखम आहे व खोवळ्यावर रूपेरी वरखी मुलामा भरगच्ची आहे म्हणोन. तो कांहीं नाही.

जमखिंडीकर याचा निरोप घेऊन माघारी बंगल्यास आले हुलूकहळीस मध्यान रात्रीस जाऊन पोहोचले जमखिंडीपासून सदरहू मुक्काम कोस नऊ.

१७।४।१८४७

छ १ जमादिलावल वैशाख २-३ अक्षय तृतीया मंदवार मु. म्हैसाळ इलाखा सांगली.

नरसिंगरावजी यांनीं वर्तमान सांगितले त्यात श्री. रा. पंतप्रधान बाजीरावसाो यांची कन्या ७ वर्षाचीं आहे ती तात्यासाो यांस द्यावी म्हणून कलकत्त्याचे गवरनरास बाजीरावसाोनी लिहिले तिकडून विलायतेस लिहुन जाऊन तीन महिन्यांत मान्यता आणविणार. कसेहि करून हा योग घडविण्याची बाजीरावांची इच्छा आहे. स्वारी म्हैसाळाहून तीन प्रहरचे सुमारास निघाली ती वाडीवरून मिरजेस म्हैसाळ वेशीनें किल्ला उजवा घालून शनिवार पेठेतून तळ्याचे वेशीने येऊन तळे डावे घालून कमानी वेशीनें बाहेर येऊन श्रीगणपतीचे मळ्यांत स्वारी आली. रात्रौ पाऊस फार पडला उजाडेपर्यंत पडून लष्करचे माणसाचे फार हाल जाहले.

प्रातःकाळी किल्ल्यातून श्री. रा. बाळासाो व दादासाो व विनायकराव पंडित येऊन भेटले व वाड्यांत येण्याविषयी विनंती केली त्याप्राो गेले होते किल्यात देवघर चौकांत कचेरीस बसून माधवजीचे दर्शन घेऊन नातेवाईक मंडळीच्या भेटी घेऊन किल्ल्या बाहेर आले अंडरसन साहेब याचें भेटीस गेलें होते. काशीहून नरसिंगरावजीचे पत्र आले ते दोन प्रहरी वाचून पाहिले त्यांत श्रीमंताची कन्या तात्यासाोस देणेचा मजकूर होता.

२०।४।१८४७

छ. ४ जमादिलावल वैशाख शु ।। ६ मंगळवार मु. मिरज

२१।४।१८४७

छ. ५ जमादिलावल वैशाख

मु. मिरज स्वारी अडीच प्रहरी निघाली ती सांगलीस सुमुहूर्तें पंचवीस घटका दिवसानंतर आली गणपती माहाराजाचे देवळांत दाखल झाली करांचली देवापुढे

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

ठेविली पांच घटका रात्रीनंतर मुहूर्त होता किल्ल्यांत वरी जाण्यास. किल्ल्यांत कचेरी व नजरा झाल्या.

२२।४।१८४४

छ ६ जमादिलावल वैशाख शु॥ ५ वृद्धी गुरुवार.

मु. सांगली रा. बापूजीपंत भट पुणेकर हे पुण्याहून सांगलीस येऊन दोन महिने सुमार झाले ते आज संध्याकाळी भेटीस आले कोल्हापूरकर छत्रपतीचे लग्नाचे पत्र आले श्रीमंताच्या वेळच्या गोष्टी निघाल्या होत्या. श्री. कै. पंतप्रधान सवाई माधवरांवसो यांचे पंतोजी रा. राघोपंत भट त्याचे चिरंजीव बापूजीपंत भट. माहितगार वृद्ध ६५ वर्षांचे आहेत. बरे आहेत.

आज बापूजी भटास व निळकंठराव पेठयास खासे पंक्तीस बोलावले होते.

२४।४।१८४७

छ. ८ जमादिलावल वैशाख शु॥ ९ मंदवार.

मु. सांगली रा. बाबाजी सोनी यार्णी बेळगांवास मेहेरबान जनरलसाहेब होते त्याची बदली होऊन दुसरे हुद्यावर गेले त्याजवरून एक साहेबाची तसवीर व एक अडजुना दुहेरी तंबू घेतला तो सरकारांत आला. वे. मू. प्रभाकर शास्त्री वाईकर हैदराबादेस गेले होते ते चार पाच महिने तेथे होते ते आले त्यांनीं वर्तमान सांगितले की हैदराबाजवाल्याचा व इंग्रजाचा कांहीं बिघाड येऊन हैदराबादेस अंमल इंग्रजाचा जाहला.

२५।४।१८४७

छ ९ जमादिलावल वैशाख शु॥ १० रविवार. मु. सांगली

प्रात:काळी बापूजी भट पुणेकर हे मागील जुने श्रीमंताचे हातचे कागद व पुस्त्या वगैरे माहितीचे कागद घेऊन आले होते कांहीं दाखविले नंतर निरोप घेऊन गेले

दोन प्रहरचे सुमारास वे शा. सं. रा. दाजीबा जोसीराव हे महाराजाचे लग्नाचे आमंत्रणपत्र घेऊन आले थोरले महाराज बाबासाहेब यांचे लग्न उदईक शु॥ ११ सोमवार गोधुळचे. कन्या बापुजीराव पाटणकर यांची व धाकटे चिमणसो महाराज यांचे लग्न वैशाख व॥ १ मंदवारी मुलगी नरसिंगराव शिंदे यांची असे पत्रात आहे.

स्वारी करवीरास लग्नास जावे न जावे याचा विचार होऊन न जावे असे ठरले कारण पहिलेपासून सांप्रदाय जाणेचा नाही त्यांत आपले योग्यतेप्रमाणे मान मरातब झाला तर बरे. पुन्हा आवकाश थोडा यास्तव बेत राहिला

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

आवा जोग जिवाजी गोपाळ जोग यांचे नातु ते भेटीस आले होते.

२६।४।१८४७

छ १० जमादिलावल वैशाख शु॥ ११ सोमवार मु. सांगली

तिसरे प्रहरी स्वारी हरीपुरास निघाली तेथील देवापुढे इंग्रजी सरकारांतून आलेली कारांचली ठेवून नमस्कार केला. तेथून निघून परत सांगलीस २८ घटकेचे अंत मुहूर्त म्हणून त्याचे अंत किल्ल्यात जाऊन देवदर्शन केले रात्रौ किल्ल्यांत विष्णूशास्त्री गाडगीळ व दादा दातार यांचे पुराण व भागवतातील आर्यावर चर्चा झाली

२७।४।१८४७

छ. ११ जमादिलावल वैशाख शु॥ १२ मंगळवार मु. सांगली

नाना मायदेव हे आपासाो यांचे सासरे ते मंगळवेढ्याहून काल सांगलीस आले. —कारण कै. व्यंकटराव तात्या यादवाडकर याचे चिरंजीवाचे लग्न मंगळवेढयास आहे सबब श्री. सौ. मातुश्रीबाई साहेब यास मंगळवेढयास लग्नास येणेविशी विनंति व लग्नाचे आमंत्रण करावयाकरिता आले आहेत रा. दिनकरपंत भाऊ गोखले याची आजी व धाकटा भाऊ असे श्री महायात्रेस गेले होते ते काल आले त्याणी आपासाहेब यास श्री गंगा व पांढरे सोवले काशीचे असें आणून दिल्हे आज देसिंग घोरपडे व म्हसवडकर बाजीराव माने वगैरे व मगरमंडळी अशी स्वारीबरोबर सिलेदार होते त्यास निरोप घरी जाणेस दिल्हे. ते गेले. रात्रौ संध्या फराळ जाल्यानंतर वे. रा. नरभट आणा जोसी सांगलीकर वैद्य वगैरे मंडळी होती येरवीच गोष्टी जाहल्या फडणीस भिडे बापट हे मिरजेहून आज आले नाहीत

२८।४।१८४७

छ. १२ जादिावल वैशाख शु॥ १३ बुधवार मु. सांगली

प्रातःकाली स्नानसंध्येचे समई गावातील सिष्ट वे. रा. सखंभट गाडगील व हरभट फडके व बाळंभट म्हैसकर व विठल (भट) जोसी मटकर वगैरे मंडळी येऊन आसीर्वाद नारळ × × व तात्यासाो यास देवलात देऊन घटकाभर बसून निरोप घेऊन गेले नंतर आज नरसिंह जयंति फराळ निद्रा जाहलेनंतर तिसरे प्रहरी जिन्नस जिनसाना व अलिबकस हत्तीचे दात × × जन्मापासून आजपर्यंत जितके निघाले तितके ठेविले आहेत ते आणून पाहिले येकंदर तीन × × सुमार लांब तुकडे आहेत ते पाहिले वगैरे आणखीहि जिन्नस पाहिले रा. बाबा वसगडेकर व विठलराव बाळकृष्ण बिनिवाले हे भेटीस आले होते क्षणभर बसून निरोप घेऊन गेले कर्नाटकातून पांढरे व काळे गंगावन विकावयास घेऊन मुसलमान आला होता ते पाहून परत दिले सरकारात आहे सबब दिल्हे. सहा घटका दिवसास सुमार स्वारी बागेत जाऊन अस्तमानी परत आले. स्वामी

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

मंकेश्वरकर याचे संस्थान जप्त होते ते सुटले म्हणोन खास वर्तमान समजले·स्वारी मुहूर्ताने जे दिवसीं आली त्या दिवसी दारू·नळे चंद्रज्योति मोर व घडेबाजी वगैरे चांगली करविली होती. परंतु पाउसामुळे बेत राहिला सबब आज पांच घटका रात्री अवशीचे सुमारे चांदण्यात श्री देवापुढे रस्त्यांत दारू लावली तात्यासाो भाऊसाो पाहण्यास बसले नगारखान्यापुढे बसले होते वगैरे गावचे माणूस इतर पाहण्यास आले होते दारूवर हत्तीचे × × सिंगरवट घोडी घालून वुजरेपणा घालविला. फडणीस बापट जोग (?) मिरजेहून आले.

२९।४।१८४७

छ. १३ जावल वैशाख शु॥ १४ गुरुवार मु. सांगली.

सौ. बाईसाहेब यांचा बेत मंगळवेढयास लग्नासाठी जाण्याचा राहिला. हरिहरराव दादा लागू आले. दौलतीसंबंधे बोलणे झाले.

३०।४।१८४७

छ. १४ जावल वैशाख शु॥ १५ मंदवार मु. सांगली

आज वार्षिक वसंतपूजा जाली तात्यासोनी ब्राह्मणांचे पाय धुऊन पूजा करून ब्राह्मणभोजन सुमार येक हजार जाले दक्षणा येक रुपया, आठ आणे, चार आणे दाखल्या प्रो दिली. स्वारी तिसरे प्रहरी किल्ल्यातून बागेत जाऊन अस्तमानी परत देवालयांत आली. सखाराम बावा गोडशे हे सालमजकुरी मुंबईस आश्विनच्या सप्त्यास (?) गेले होते ते आज कुटुंबमुधा आले.

१।५।१८४७

छ. १५ जमादिलावल वैशाख. मु. सांगली

तिसरे प्रहरी सखारामबावा गवई हे मुंबईहून आले सबब भेटीस आले भेट घेऊन मुंबईस रा. आनंदराव पालेकर मांडवी म्हणजे जकातीचे कामावर असतात त्याणी गव्याचे शिंगाचे कलमदान रुप्याचे पटयाचे एक व पत्र असे बाबाबरोबर सरकारात पाठविले ते आणून दिले नंतर या देशापेक्षा तरवारीचा लौकिक तिकडे इंग्रजी लोकांत फार मानतात म्हणून सांगितले व तरवार दिली त्यावेळी ममईस सोळा तोफेचे बार केले म्हणून सांगितले.

२।५।१८४७

छ. १६ जमादिलावल वैशाख व॥ २ मु. सांगली

३।५।१८४७

छ. १७ जमादिलावल वैशाख व॥ ३ संकष्टी मु. सांगली.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

४।५।१८४७

छ. १८ जमादिलावल वैशाख व॥ ४ मंगळवार. मु. सांगली

नारायणराव कृष्ण मंगळवेढेकर हे करविरास आहेर घेऊन लग्नास गेले होते त्यांनीं तिकडील वर्तमान सांगितले त्यातील हाशील-करवीरास कोणी मोठे मनुष्य पहिले आमदानीतील आगदी नाही-सारे नवे त्यात इंग्रजी हुकमाशिवाय कोणतेहि करावयाचे नाही-कालमानानुरूप लग्नसमारंभ जाहला थोरले महाराजाची बायको हिला लग्नापूर्वीं आठचार दिवस रजोदर्शन प्राप्त जाहले तिला १४ वर्षे सुमारे आहे नंतर लग्न जाहले. दुसरे महाराजाची बायको लहान आहे व समारंभास मनुष्य थोडेच होते कोणी सरदार वगैरे नव्हते पहिले दिवशी ब्राम्हण भोजन ३००० दुसरे दिवशी चार हजार व पुढे तिसरे चवथे पाचवे दिवशी अनुक्रमे ५–६–९ हजार असे जाहले भोजनाचा बेत पंचगंगेवर झाडीत झाला होता. सावली सुमारांत होती-पांचवे दिवशी देकार झाला सकट ब्राम्हणास एक रुपया मुलास चार आणे बायकास अधेली गोसावी बैरागी कोमटी वगैरेस चार आणे प्रमाणे दिले दहाबारा हजार ब्राम्हण दक्षिणेस जाले सातान्याहून नरसोपंत म्हणोन कोणी देशस्थ हे आले ते साताऱ्यास बुवासाहेब यांचे कारकिर्दी पासून आपले वडीलासह चाकरीस होते महाराज काशीस गेल्यावर हे बेरोजगार झाले म्हणून कांहीं सोइच्या उद्देशे श्री. रा. आप्पासो यांस येऊन भेटले त्यांस भोजनास बोलाविले आहे व वासुदेव बांबा म्हैसकर यांस चिंचवडचे गणपतीचा प्रसाद ते ब्रम्हावर्तास आहेत त्याचे पुत्रास श्री. बाजीराव सो यांची पालक कन्या तिची कन्या देऊन सालमजकूरी लग्न जाहले वासुदेव बाबा पूर्वीं इकडील पदरचे ते स्मरून त्यांनी लग्नसमारंभ झाल्याची वार्ता कळविण्यास आपले चुलत बंधू आपाभट म्हैसकरास लिहिले होते त्यांवरोन ते येथे आले होते. त्यास धोतर जोडा देऊन निरोप दिला.

५।५।१८४७

छ. १९ जमादिलावल वैशाख वद्य ५ मु. सांगली

श्रीमंत बाळासो मिरजकराकडून चंदनाची पेटी कर्नाटकी खोदीव पाहावयास आली आहे.

६।५।१८४७

छ. २० जमादिलावल वैशाख व॥ ६ गुरुवार मु. सांगली या दिवशी विशेष नाही.

७।५।१८४७

छ. २१ जमादिलावल वैशाख व॥ ७ सांगली

हरीहर दादा लागू यांनी आपले सांगलीचे घरांत विहिर खंटली त्याची कूपशांत आज केली

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

गणपतराव विनायक पटवर्धन यांचे चिरंजीव परशरामपंतभाऊ यांची पत्नी माहेरी सातान्यास वैशाख व॥ १४ गुरुवारी वारल्याचे वर्तमान आज आले.

छ. २२ जमादिलावल वैशाख शु॥८ मु. सांगली

शिवराम नाईक बंकापुरे मिरजेस राहणारे यानी एक पांचेची पोहोची सरासरी अडिच बोट हामचौक व दुपटेदार बोट सव्वा बोट अशी रंगदार होती ती विक्रावयास आणिली होती तिची-किमत सुमार ७००, ८०० सांगितली आहे

छ. २३ जमादिलावल वैशाख शु॥ ९ रविवार मु. सांगली

रात्रौ श्रीगणपती महाराजाची एकत्रीस ब्राम्हणाची वसंतपूजा जाहली एक रुपया दक्षणा व पंखा असे ८६ दिले. पंखे सांवतवाडीहून मोरोपंत लेले यानीं पाठविले ते आज आले

तेगुराहून डोंगरातून स्वारी धारवाडास गेली ते समईच माणसे भालेकाठ्या आणावयासपाठविली होती त्याणी ११००-१२०० भालेकाठ्या तोडून सांगलीस आज आणिल्या

छ. २४ जमादिलावल वैशाख शु॥ १०, ११ सोमवार क्षयदोन मु. सांगली

जनार्दन कृष्ण केळकर दिमत पागा याचे पुत्र विनायक जनार्दन याचे लग्न झाले

छ. २५ जमादिलावल वैशाख शु॥ १२ भौमवार मु. सांगली

नरसोबाचे वाडीस कोणी सत्पुरुष दिगांबर मौनी आले आहेत त्याचे दर्शनास उदईक जाण्याचे ठरले

छ. २६ जमादिलावल वैशाख व॥ १३ बुधवार मु. नरसोबावाडी

सांगलीहून प्रातःकाळी कूच करून घटकारात्री वाडीस स्वारी पोंहचली अस्तमानी परत आले सांगलीहून वाडी मुक्काम कोस पांच

छ. २७ जमादिलावल वैशाख व॥ १४ गुरुवार मु. सांगली

काल वाडी येथे मौनी स्वामी बाबाजी गाडगीळ यांचे ओवरीत राहिले होते त्यांचे जाऊन दर्शन घेतले चरणावर मस्तक ठेवले जवळ कोणी होते त्यानी स्वामीचे हात स्वारीचे मस्तकावर ठेवविले स्वामीजवळ कोणी नारायण दीक्षित म्हणून वृद्ध ब्राम्हण सर्वविद्वान आहे ते स्वामीजवळ भाषण सांगत होते ते श्रवण केले

दोन प्रहरी विनायकराव कुरुंदवाडकर भेटीस आले व कुरुंदवाडास येण्याविषयी विनंती केली पण आपासोनी नाकारले नंतर भाऊ वाठारकर निंबाळकर निसबत करवीरकर हे भेटीस आले नंतर गणेशपंत साठे हे आपासो यांची पत्नी यांची बहीण सौ. वारुबाईचे यजमान ते आपासो यांचे साडू ते वाडीस सेवेस असतात ते भेटीस आले होते.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

गोव्याची कळावातीण ममईस होती तिला कांहीं उपद्रव सबब ती येथे सेवेस आली आहे तिणे देवाजवळ पदे म्हटली ती बरीशी वाटून तिजकडून आणखी १, २ पदे म्हणून घेतली तिला लुगडे खण दिले नंतर स्वारी निघाली ती कुरुंदवाड डावे घालून सिरढोणावरून इचलकरंजीस तिसरे प्रहरी गेली कुरुंदवाडास गोपाळराव म्हैसकर आखबारनिशीस असतात ते आले होते ते वाटेने थोडा वेळ होते इचलकरंजीकर केशवराव तात्यासो भाद्रपद मासी दुखण्याने आजारी पडले सबब श्रीव्यंकोबास नवस केला होता सबब बरे होऊन दर्शन घेऊन आले आहेत इचलकरंजीकरीण यांचा, दुसरे पत्नीचा गर्भपात झाला त्याचेहि समाचारास स्वारी गेली होती नंतर गावात त्रिंबकपंत सहस्रबुद्धे तात्यासोचे पंतोजी त्याणीं घरी बोलावून सत्कार केला.

इचलकरंजीहून ६ सहा घटका दिवसास स्वारी निघोन सांगलीस आली.

छ. २८ जमादिलावल विशेष मजकूर नाही

छ. २९ जमादिलावल अधिक जेष्ठ शु॥ मंदवार मु. सांगली विशेष नाही.

छ. १ जमादिलाखर अ. जेष्ठ शु॥ २ रविवार. मु. सांगली

आज कवलापुरास जाण्याचा बेत आहे कारण तेथे गांवचे उत्तरेस पांढर मोठी आहे ती खणतांना त्यात एक दगडाचा रांजण मोठा चाळीस घागरीचा सुमार आहे त्याची भकले आहेत दोन्ही भकलांचा सांधा कळाशी घेतलेला आहे.

तिसरे प्रहरी स्वारी कौलापुरास जाऊन सायंकाळी परत आली.

छ. २ जमादिलाखर अधिक जेष्ठ शु. ३ इंदुवार मु. सांगली.

पंचपा उमदी यांनीं रबकवीहून सरकारांत नजर म्हणून सागवानी पाट रुप्याचे फुलाचा व तांब्याचे कारंजे बिन खजीन्याचे दम भरून उडावयाचे असे पाठविले ते आले आहे व गोपीनाथ दादा वाईकर आले होते राजकी व शास्त्रीय चर्चा झाली.

छ. ३ जमादिलाखर अ. जे. शु॥ ४ मंगळवार मु. सांगली विशेष नाहीं

छ. ४ जमादिलाखर अ. जे. शु॥ ५ बुधवार मु. सांगली.

नगीसमशेर हत्ती उदगावचे रानांत चारणीस होता त्यास मस्त येऊन सुटला तो येथे सांगलीस मौज पाहण्यास आणविला तो काल आला आज प्रातःकाळी श्री गणपतीचे देवालयापुढें येऊन दहापांच वेळ करून (?) मौज केली इतक्यात नारो सदाशिव दांडेकर याचे घरापुढे ××× धक्याने दोन मुले दहा-वर्षांची ××× त्याचे पागोटे व धोतर पायात आडकले तेव्हा एक मुलाने गडबड करून पळाले दुसऱ्या मुलास सवड सापडली नाही हत्तीने येऊन × × × हत्ती मकणा आहे दात नाहीत सोंडेचे मुसंड्याने दोन तीन ठोकरा पोरास मारल्या परंतु कांही लागले नाही पोर बचावले इतक्यात दोन चरकी बाण लावताच हत्ती एकीकडे निघून गेला.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

आज सकाळी गोपाळपंत बावधनकर हे आले काल मोरोपंत लेले सुंदरवाडीकर यांजकडून गोमांती आंब्याची कलमे इसाड करावयास पाठविली आहे व इसाडे करणारा माणूस पाठविला आहे.

कोलापुरास मातीत सांपडेलेला हौद आणिला त्यापैकीं एक खालचे टोपण होते त्यास पदर होता ते टोपण गाड्यावरून उतरताना फुटले तीन तुकडे झाले.

छ. ७ जमादिलाखर अ. जेष्ठ शु॥ ४ मंगळवार मु. सांगली

आज सकाळी देवळातील नगारखान्यापैकी झिल्ला वंब नौबत वगैरे सर्व सामान आणून पाहिले दोन घटका नगारखाना वाजविला.

छ. ८ जमादिलाखर अ. जेष्ठ शु॥ ५ बुधवार. मु. सांगली

नागोपंत बापट वकील मिरजेहून आज आले.

खास पंक्तीस आज बाबा गाडगीळ होते.

छ ९ जमादिलाखर अ. जे. शु॥ ९ मु. सांगली.

अस्तमानी दोन घटका दिवसास पाऊस मोठा पडला वीज श्री गणपतीचे देवळाचे शिखराचे कमानीचे गुमज्या २ दोन त्याच्या व थोडे एक दोन ठिकाणी चुन्याचे ढपले पडले आहे देवळातील एक झाड चंदनाचे पडले व देवळाचे कळसाचे खैराचे लाकडाची ढलपी थोडीशी गेली आहे.

छ. १०–११ जमादिलाखर विशेष नाही

छ. १२ जमादिलाखर मु. सांगली.

छ. १३ जमादिलाखर मु. सांगली.

छ. १४ जमादिलाखर

विनायक भट कळंबकर हे त्रिंबकेश्वरचे सरकारचे क्षेत्रउपाद्धे त्याणी ती. कै. गोविंदपंतनानासो वगैरे वडील मंडळीची अक्षरे लिहिलेल्या वह्या आणून दाखविल्या त्यास १५ रु. देऊन निरोप दिला.

परवाचे दिवसी फिरस्त्या मुसलमानाजवळून दुंबी बकऱ्याची जोडी रु. ११० खरेदी घेतली.

छ. १५ जमादिलाखर अ. जेष्ठ व--१ वार रविवार मु. सांगली.

छ. १६ अ. जे. व. मु. सांगली

देवळावरील विद्युलतापाताबद्दल श्री. मंडपात होम वगैरे करून शांत केली.

छ. १७ जमादिलाखर अ. जे. व. ३ मु. सांगली

चिचणीकर अन्नपूर्णाबाई वारल्यानंतर तिची सवत गंगाबाई इणे मरते समई गणपतराव वासुदेव शिळकर यांचे चिरंजीव दत्तक घेतले त्यांस सरंजाम चालवावया

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

विसई अर्ज केला होता त्याचे बूक इंग्रजी अक्षराचे विलायतेहून चिंचणीस आले आहे ते पाहाण्यास पाठवून देतो येविसईचे पत्र चिंचणीहून आले.

छ. १८ जमादिलाखर अ. जे. व॥ ४ संकष्टी बुधवार मु सांगली.

दाजी विनायक सहस्रबुद्धे काल रात्रौ वाड्यातून घरी परत आल्यावर घेरी येऊन पडले पक्षघाताने डावे अंग गेले आहे

छ. १६ जाखर अधिक जेष्ठ व॥ १ ××× मु॥ सांगली

खाशानी प्रातःकाळी स्नानसंध्या जाहल्यानंतर विद्युल्लतापात श्री गणपतीचे शिखरावर होऊन थोडा थोडा चुना पडला सबब शांत केली श्रीचे मंडपातच होम जाहला नंतर पूजा करून भोजन जाहले रा. बाबाजी सोनी करवीराहून आले. प्रातःकाळी रा. अमृतरावजी थत्ते हे आले होते श्रीमंताचे कारकीर्दीच्या वगैरा गोष्टी निघाल्या होत्या. च्यार घटका बसून निघोन गेले स्वारी तिसरे प्रहरी बागांत जाऊन अस्तमानी परतली संध्या फराळ प्राकृत गणेशपुराण ऐकून निद्रा जाहली.

छ. १७ जाखर अधिक जेष्ठ व॥ ३ मंगळवार मु. सांगली.

खाशानी प्रातःकाळी स्नानसंध्या पूजा भोजन जाहल्यानंतर रा. रामराव पेठे नरगुंदकर हे आले होते दोन घटका बसून परत गेले. चिंचणीकर अन्नपूर्णाबाई वारल्यानंतर तिची सवत गंगाबाई इणे मरतेसमई रा. गणपतराव वासुदेव सीलकर याचे चिरंजीव दत्त घेतले त्या समई विलायतेस लिहून गेले होते सरंजाम चालवावा न चालवावा येविसीचे त्याचे बुक विलायतेहून इंग्रजी अक्षराचे चिंचणीस आले आहे ते पहावयास सांगलीस पाठवून देतो येविसीचे पत्राची (?) ·× ××× न श्रीमंत रा. माधवराव दाजीसो ××× आज उद्या बुक येईल स्वारी तिसरे प्रहरी तात्यासो व श्रीसौ मातुश्रीबाईसो सुधा बाग पहावयास गेली होती अस्तमानी परत आली सौ. बाईसाहेब यास रात्रौ × × × चे सुमारास शैत्यपित्तानें वमन × × येक वेळ होऊन घाम येऊन प्रकृत बिघडली. × × आहेत.

छ. १८ जमाखर अधिक जेष्ठ व॥ ४ संकष्टी बुधवार मु. सांगली.

खाशानी प्रातःकाली स्नानसंध्या पूजा करून श्री गणपति हरिपूर बागेतील याचे दर्शन घेऊन तिसरे प्रहरी परत आली. श्री. सौ. मातुश्री बाईसो यांची प्रकृति बरी आहे रा. दाजी विनायक सहस्रबुद्धे हे काल रात्रौ वाड्यातून घरीं आल्यानंतर किंचित घेरी येऊन प्रहर रात्रीचे सुमारे पडले आणि डावे अंग पक्षघातानें गेले असे आहे पुढे पहावे. हैदराबादेहून राव रंभा यांचे चिरंजीव रा. देवराव निंबाळकर रस्तुमदौला याजकडील भवानी पवारीण ही रावरंभाचे राखीची लेक ही खंडेराव याचे पत्र व पेशकबजाच्या दस्त्या व करांचलीची दस्ती कलाबतूची गंडेरीदार घेऊन आली. बरोबर दोन आसामी

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

भले माणूस होते. व भवानीची लेक बारा तेरा वर्षाची आहे ती तिसरे प्रहरी आली होती तिला बसावयास देऊन बसविली नंतर हैदराबादेचे वर्तमान सर्व सांगितले नंतर रावरंभा × × × खर्ड्याचे स्वारीच्या वगैरे निघाल्या होत्या × × ची बंदुक मारीत असता तिला हैदराबादेहून येताना वाटेत येक गावी बंदुकीचा बार काढीत असताना × × × चुकून पडून बंदुक इंग्रजी चापाची × × × ती फुटली ती बंदुक दाखविली व जाहले वर्तमान सांगितले खाशानी आपल्या बंदुखा तरवारी काही दाखविल्या व इंग्रजी सरकारातून करांचली आलेली दाखविली श्रीमंत रा. तात्यासो यांची पुस्ती दाखविली कचेरीस कारभारी व मुच्छदी व सिपाई लोक होते. भवानी ही जात मराठी आहे. ती करवीरास पुढे जाणार कारण छत्रपती याचे कलवांतिणीची मुलगी इला रावरंभाचे कलवांतिणीचा मुलगा याचे सोइरिकीचे पेशजी ठरून टिळा लाविला आहे हल्ली इणे जाऊन मुहूर्ताचे ठरऊन जाईल मग हैदराबादेहून नवरा येऊन लग्न व्हावयाचे. बरोबर भवानीची मुलगी आहे तिचा वेष पुरुषाचा पठाणी डौलाचा आहे. भवानी इची वृत्ति चांगली आहे. हातात तुळसीचे मणी वगैरे वीतरागी आहे. शूर आहे. पन्नास वर्षाचे वयाची सुमार आहे. धर्मशाळेत उतरली आहेत. बरोबर घोडी ५ माणसे १० × × × आहेत चंदी वैरण सिधा सरकारातून × × दिला अस्तमानी सिरस्तेप्रो श्रीचा छबिना संकष्टीबा। निघाला होता. रात्रौ खाशानी पूजा वगैरे करून चंद्र उदय जाल्यानंतर भोजनोत्तर × × × × सांप्रदायाअन्वये श्रीपुढे नृत्य जाहले पु × × × दारू करणार आला आहे त्याजकडून काही नळे चंद्रज्योती वगैरे दारू करविली ती देवापुढे लावविली बरी केली असे.

छ १९ जा।खर अधिक जेष्ठ वा। ५ गुरुवार मु। सांगली.

खाशानी प्रात:काळी स्नानसंध्या पूजा भोजन निद्रा जाहल्यानंतर तिसरे प्रहरी स्वारी बागेत जाऊन अस्तमानी परत आली मे० उजिट (?) साहेब हे सांगलीस येणेचा बेत सबब बंगला वगैरेची तयारी करविली आहे खाशाचे भोजनानंतर रामराव पेठे वगैरे मंडळी येऊन बसून नंतर निघोन गेले तिसरे प्रहरी भवानी कुणबीण हैद्राबादकर ही पठाणी पोषाक घालून मंडळीसुद्धा आली होती तिची बंदुख फुटली सबब तिला येक बंदुक चापाची विश्वनाथ खुषमस्करे याणी साल मजकुरी ब्रामवीस (?) कासीहून आणून दिल्ही ती बंदुक दिली व तिजकडून पेषकबजास दाली बांधावयाची जरतारी होती ती कसी बांधावी ते समजून घेतले खाशास पहिले माहीत होतेच परंतु पडताल्यास पाहून घेतले व सरकारी पेषकबजे सारी दाखविली सिपरी ढाल सर्व अंग बचावयाची गेंड्याची दाखविली व गुर्दे वगैरे हत्यारे दाखविली व रावरंभानी पेशजी × × × पाठविली ती आणून दाखविली उदईक × × × मिरजेहून येणार उजीट साहेब र × × × सबब स्वारीची तयारी करविली आहे रात्रौ पुराण जाहलेनंतर भवानसिंग याणे इंग्रजी बुके वाचली व गावातील संत मंडळी वगैरे याजकडून श्रीचे देवालयात भोजन करविले.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

छ. २० जमादिलाखर अधिक जेष्ठ व॥ ६ भृगुवार मु. सांगली

करवीराहून मे. उजिटसाहेब सरकीट हे हरिपुरास नदी उतरून दोन तीन घटका दिवसास सकाळचे आले. सामोरे श्रीमंत रा. तात्यासो आंकली वेसीपर्यंत गेले. साहेब आंबराईचे बंगल्यात उतरण्यास गेले तेथपर्यंत पोचऊन तात्यासो माघारे आले मे. अंडरसनसो पोलिटिक्याल असिष्टंट हे कुरुंदवाडास गेले होते ते मिरजेकडून प्रहर दिवसाचे सुमारास आले भाऊसाहेब सामोरे खाणीपर्यंत गेले होते आंबराईचे बंगल्यातच उतरले आहेत. खाशानी स्नान संध्या करून अधिक मासाव॥ वायन देऊन भोजन करून तिसरे प्रहरी खाशाची स्वारी साहेब उभयता याजकडे गेली. उभयता साहेब बंगल्याचे पुढे सामोरे आले होते नंतर कचेरीस च्यार सहा घटका सुमार बसून बोलणी जाहली साहेब यास × × × विसी सांगितले परंतु उजिटसाहेब याचे म्हणणे माघारे येते समई या वाटेने येऊन जावे तेव्हा वाड्यांत वगैरे येऊन जाईन म्हणोन. त्याजवरून उभयताहि साहेब आले नाहींत. स्वारी तेथून निघोन स्वानंदभुवन वगैरे मळे पाहून अस्तमानी देवळांत आली श्रीमंत रा. बाळासाहेब मिरजकर व त्याचे × × विनायकराव पंडित हे मिरजेहून सो याचे मिरजेस येणेविसी बोलवावयास आले होते साहेब याची भेट बंगल्यांतच जाली दोन घटका बसून निरोप घेऊन निघाले ते देवळात खाशाकडे येऊन भेटून मिरजेस अस्तमानी गेले साहेबास बेळगावास जाण्याची निकड सबब मिरजेस न जाता कुरुंदवाडास आज मध्यानरात्रीस चालते जाहले रा. रामराव देसाई व त्याचे चिरंजीव रा. नरसिंगराव हे बाइजाबाई सिंदे याणी पेशजी दौलतीचे काम पाहावयास बोलाविले होते त्याजवरून गेले होते ते आपले खुषीनेच नाशिकाहून आजच तिसरे प्रहरी आले रा. गोविंदराव नाना भिलडवडीकर हे मिरजेहून आले व रा. मोरोपंत मामा सहस्रबुद्धे हे रेटरेहून आले रा. दाजी मोरेश्वर कुळकर्णी हे काल मंगळवेढेहून आले रा. बापू साळोंखे करवीरकर हे उजिटसाहेब याजबरोबर आपलेकडील स्वार रिसाल्याचे घेऊन आले ते आज येथे आहेत लक्ष्मीबाई जोसी याचे घरी उतरले आहेत.

छ. २१ जाखर अधिक जेष्ठ व॥ ७ मं × ×

खाशानी प्रातःकाळी स्नान संध्या पूजा ×× बापू साळोंखे करवीरकर हे त्याजबरोबरचे स्वार पांच साहा आसामी व आपले येथील दोन तीन आसामी × × × करावे असे यास जेवावयास बोलाविले होते स्वारी बागेत जाऊन अस्तमानी परत आली रामरावजी व नरसिंगरावजी हे व कारभारी वगैरे मंडळी अस्तमानी आली होती रामरावजी याणी नासिककडील बाइजाबाई सिंदे याजकडील गोष्टी वगैरे व दौलती संबधे वगैरे बोलणी जाली कृष्णाजीपंत मोकासी ××× फार हैराण ×× सकाळी सहा घटका दिवसास देवाज्ञा जाल्याचे वर्तमान आले ग्रहस्थ बरे होते ईश्वर इच्छा.

अखेर साल जाहले.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

६।६।१८४७

छ २२ जा॥खर अवल साल अधिक ज्येष्ठ व॥ ८ रविवार तेरा घटका बेचाळीस पळास मृग निघाला. मु॥ सांगली

खाशाची प्रातःकाळी स्नान. संध्या पूजा भोगनिद्रा जाहल्यानंतर तिसरे प्रहरी स्वारी बागेत जाऊन अस्तमानी परत आली. श्री. रा. तात्यासाहेब याणी हरणाचा कळप सोडून खेळवीत होते तो येका काळविटाचा व येका हरणाचा पायात पाय अडकून हरणीचा पाय मोडला अगदी तुकडा पडला हकीमाकडून पाय बांधविला आहे रा० भिकाजी हरी पटवर्धन शिलेदार यांची पत्नी प्रसूत जाली कन्या जाहली. × × जेष्ठ व॥ ५ गुरुवारी प्रसून झाल्याचे वर्तमान आले. सायंकाळी रा० रामरावजी व त्याचे चिरंजीव नरसिंगरावजी आले होते. दरबारी गोष्टी बोलून ठिकाणास गेले. व वे. शा. सं. रा. गोपीनाथ दादा आगासे आले होते शास्त्रार्थाच्या गोष्टी निघाल्या होत्या रा. गोपाळपंत उचगावकर हे करवीरास वकिलीचे कामावर आहेत ते आले होते ते सकाळीं गेले.

७।६।१८४७

छ २३ जा॥खर अधिक जेष्ठ व॥ ९ सोमवार मु॥ सांगली.

श्रीस्वामी सावनूरकर हे आज मिरजेहून येथे आले पुढे सामोरे श्री. रा. भाऊसो व गावातील ब्राम्हण मंडळी असे वाजतगाजत गेले होते स्वामी हे तिसरे प्रहरी आले ते विष्णूच्या देवालयात उतरले आहेत खासा स्वारी अस्तमानी बागेतून आल्यावर श्रीस्वामीकडे जाऊन दर्शन घेऊन आले स्वामीनी शालजोडी प्रसाद दिला सिधा चंदी वैरण पाठऊन दिली रा. नारापा नाईक धारवाडकर याचे चुलते रा. लक्ष्मण न॥ धारवाडकर यांचे बंधूचे पुत्र तिमापा नाईक हे स्वामीबरोबर आले आहेत ते येऊन भेटून गेले रा. नाना आपटे निंबकर हे मिरजेस निंबाहून आले होते ते आज मिरजेहून आले आहेत. बांगडी कसबीण मिरजेची पोर्गी इचे गाणे रात्री जाहले व सखाराम बावाचेंहि जाहाले.

छ. २४ ज॥ खर अधिक जेष्ट वद्य १० मंगळवार मु॥ सांगली.

रा. नाना आपटे निंबकर यास पंगतीस भोजनास बोलाविले होते भवानी कुळंबीण इला तिज बरोबरचे मंडळीसुद्धा जेवावयास बोलाविले आहे . तिला व तिचे मुलीस लुगडी खण व येक दोन आसामीस शेले पागोटी देऊन निरोप दिला श्री स्वामी श्री गणपतीच्या दर्शनास येणार सबब श्रीमंत रावसाहेब त्यांचे ठिकाणाहून घेऊन आले स्वामी श्रीचे दर्शन घेऊन ठिकाणास गेले तिसरे प्रहरी स्वारी बागेत जाऊन आल्यानंतर दौलतसंबधे कागदपत्र वगैरे कारभारी यास समजून दिले रा. बाबाजी सहस्त्रबुद्धे श्री. सौ. आवडाबाई यास पुण्यास सासरी पोचऊन माघारे आले.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

छ २५ जा। खर अधिक जेष्ठ व॥ ११ बुधवार मु सांगली

सावलीचे मळ्यांत जाऊन अस्तमानी खासे परत आले रा. दाजीबा गडबोले पुणेकर हे श्रीमंत कै. भाऊसाहेब तासगावकर यांचे पदरचे त्याणी पेशजी त्याचे × × × गोपाळरावसो याजवर फिर्यादी करून खटली केली त्याजवरून त्यास त्याणी घालविले ते आज येथे आले आहेत कारण भाऊसो याज × × काही आपला ऐवज येणे त्या विसीचे कागदपत्र आहेत ते घेऊन म्हणोन आले परंतु त्यांत काही तात्पर्य नाही आग योजला (?) लबाड आहे असी खातरी होऊन त्यास जावे म्हणून सांगून त्यास लाऊन दिल्हा श्री स्वामी सावनुरकर याणी गावातील वैद्य व आचारी व ग्रहस्थ यास तप्तमुद्रा दिल्यावर त्याजपासून खंडणी घेतली रा. नागोपंत बापट हे मिरजेस सायंकाळी गेले.

छ. २६ जाखर अधिक जेष्ठ व॥ १२ गुरुवार मु. ॥ सांगली

तिसरे प्रहरी कचेरीत सिरटी तालुक्यातील चोरटे लोकप्रकर्णी साहेबांची कारभाऱ्यांशी बोलणी झाली रा. नारायणराव मंगळवढेकर निरोप घेऊन मंगळवेढ्यास गेले. तेथे मामलतीवर गेले. श्रीस्वामीची स्वारी किल्ल्यांत गेली होती तिकडे खासा स्वारी तात्यासो सुधा गेली स्वामीनी वाडा पाहिला स्वामीस निरोपसमई ७५ रुपये व धोतरजोडा २५ रु. चा दिल्हा स्वामी उदईक तासगावांस जाणार दाजीबा गडबोले हे निरोप घेऊन करवीरास उदईक जाणार रा. विश्वासराव तात्या व बापू गर्दे हे मिरजेहून व म्हैसाळाहून आले खाशाची भेट घेऊन ठिकाणी गेले. स्वामीकडून अस्तमानी दोन आसामी आचारी मंत्राक्षता व नारळ घेऊन आले होते.

छ. २७ जाखर अधिक जेष्ठ व॥ १३ सह चतुर्दशी भृगुवासर मु. ॥ सांगली—

श्री. सौ. मातुश्रीबाईसो व सौ. वहिनीबाई हरीपुरास श्री संगमास आंग धुवावयास गेली होती तिसरे प्रहरी खाशांच्या तिसरे पत्नीची मातुश्री पुणेकर जोसी ही पुण्याहून आली. भेटून गेली. गोविंद हरी बिनीवाले हे रामदुर्गकर कागवाडास कागवाडकर याचे व त्याचे पत्नीचे वाकडे आहे तें मिटवावयास गेले आहेत रा. भाऊ सरनोबत याणी श्री. स्वामीस भिक्षा करविली आहे आपले घरी बेत केला आहे. आज पाऊस तिसरे प्रहरी मोठा पडला साहा घटका पडला.

छ. २८ जाखर अधिक जेष्ठ व॥ ३० मंदवार आज येरवी काही मजकूर अधिकोत्तर नाहीं.

छ २९ जा।खर जेष्ठ शु॥ १ रविवार मु॥ सांगली

आटपडीहून रा. गोविंदपंत हे आले आहेत त्याजकडील वर्तमान श्रीमंत रा० पंत प्रतिनिधी व त्यांची पत्नी श्री. सौ. लक्ष्मीबाई व त्याणी दत्त मुलगा पेशजी चैत्र शु॥ २ शके १७६९ घेतला तो असे किनईस आहेत पंत हे किनईस प्रकृत बिघडली म्हणोन

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

आले आहेत पंताचे व त्याचे पत्नीचे आजपर्यंत भाषण नव्हते ते भाषण जाहले व घरीच आहेत येविसीची खुशालीची शर्करा घेऊन आले आहेत.

छ ३० ज॥खर जेष्ठ शु॥ २ सोमवार मु॥ सांगली

रा० बापू आठवले याजकडून पंढरपूराहून कारकून × × गद्रे हे त्याचे पत्र घेऊन आले आहेत त्यातील हशील रा० बळवंतराव आठवले हे श्रीमंत रा० पंत प्रधान बाजीरावसाहेब यांचे सासरे त्यांचे पत्र माझे येथे आले त्यांत श्रीमंत यांची कन्या बाई इचे लग्न व्हावयाचे त्यास श्रीमंत रा० आपासाहेब यांचे पुत्र श्री. रा० तात्यासो यास द्यावी येविसी श्रीमंतांची आज्ञा त्यास तात्यसो यांचे जन्म टिपण वगैरे लिहून आणावे वगैरे मजकूर आहे ते पत्राच सेवेसी पाहण्यास पाठविले आहे म्हणोन तें पत्र घेऊन मशारनिले गद्रे हे आले त्याजवरून आठवले याची पत्रे दोन्ही वाचून पाहिली येविसीचा विचार होऊन पंढरीस उत्तर जाईल. रा० गोविंद हरी बिनीवाले हे कागवाडाहून रामदुर्गकर बाई याची कन्या ती कागवाडकर यांची पत्नी त्याजविसींचा मजकूर ठरविण्यास म्हणून आले रा० नारोपंत बापट हे कुरुंदवाडास व आड-पान (?) साहेब याजकडे ऐकीव वर्तमान करवीरास उभयता महाराजाची लग्ने जाहली त्यासंबधे बाइजाबाई शिंदे याणी आहेर पाठविला तो करवीरास मेहरबा ग्रामसहेब वगैरे सर्व मंडळीची कचेरी होऊन आहेर घेतला आठरासे पोषाख दागिने वगैरे × × आदमास आहे.

१५।६।१८४७

छ. १ रजब जेष्ठ मास श्र॥ ३ मंगळवार मु. सांगली

राजश्री गोविंदपंत किनईकर औंधाहून आले त्यास भोजनास बोलाविले होते शेला पागोटे × × × × कोतवाल चावडीत रा. वामनाजीपंत रानडे शेखदार याचा भाऊ रतू म्हणोन १५ वर्षांचा सुमार आहे त्याणे चावडीत शिपायाची बंदूक घेऊन बार मारतो म्हणोन बोलून बार काढला बंदुकेत गोळी होती ही माहित नव्हती बार काढला तो रस्त्यातून उत्तरेस चावडीचे सुमारे वाण्याचे दुकानांत त्याचे घरची म्हातारी बसली होती तिचे हातास लागली हात जाया होईल असे वाटते परंतु जीव बच्चाव जाहला इथे मोठे संकट निवारण केले.

छ. २ रजब जेष्ठ शु॥ ४ बुधवार मु ॥ सांगली

सकाळी कारभारी व रामरावजी देसाई वगैरे मंडळी कचेरीस येऊन दौलती-प्रकरगी बोलणी जाहलीं रा. बाबाजी सोनी व व्यंकाजी धोंडदेव मंगळवेढेकर हे शहा-पुरास सरकारी कामाकरितां गेले.

छ. ३ रजब जेष्ठ शु ॥ ४ वृद्धी गुरुवार मु. सांगली

आज भोजनाचे पंक्तीस रामराव व त्याचे चिरंजीव नरसिंगराव देसाई व हरीहर राव लागू व बळवंतराव फडणीस व गोविंदराव बिनीवाले व चिंतोपंत देशमूख हे होते

 CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

इचलकरंजीहून श्री. रा. केशवराव तात्यासो घोरपडे याणी चार मोरे पाठविली. रात्रौ गावातील गोंधळी वाडीचे गोंधळी याजकडून व राम जोशी याच्या लावण्या इश्वर-परायण म्हणविल्या-सखाराम बाबा वगैरे मंडळी होती.

छ. ४ रजब जेष्ठ शु॥ ५ भृगुवार मु. सांगली.

गजाजीपंत खाडीलकर हे कोंकणांत देवास वगैरे गेले होते ते काल आले ते आज भेटीस आले होते कोंकणचा जिन्नस नारळ काजू वगैरे आणून दिले सावंतवाडीस मोरोपंत लेले याजकडेस गेले होते. तिकडील वर्तमान व त्याची पत्रे असे आणून दिले रामराव हे फडणीस यांचे घरी भोजनास गेले होते हरिहरराव बाबाही भोजनास गेले होते आवडी चिंचणीकर हिचे दोघे लेक सांगलीस आले होते ते निरोप घेऊन चिंचणीस गेले रा. नागोपंत आपा बापट हे कुरुंदवाडास साहेबाकडे गेले.

छ. ५ रजब जेष्ठ शु ॥ ६ मंदवार मु. सांगली.

रामराव अखबारनीस हे कोडोलीस गेले × × × त्याचे चिरंजीव × × × औषध घेण्यास राहिले आहेत मुंबईहून प्रभाकर छापलेले आले त्यात श्री. रा. आपासो यास इंग्रजी सरकारातून तरवार दिली त्यासमयीचे वर्तमान आहे कीं बेळगांवास तरवार सन्मानाने दिल्हेबरोबर फौज अडीच हजार होती व किती एक तोफा होत्या म्हणोन वगैरे आहे. हातास गोळी लागलेली म्हातारी आज मेली. विशाल-गडकरपंत याणी अननस वगैरे जिन्नस पाठविलेला तो आला.

छ. ६ रजब जेष्ठ शु ॥ ७ रविवार मु. सांगली.

पांडुरंगराव आपा मंगळवेढेकर व नाना मायदेव याचे चिरंजीव काशिनाथपंत दाजी हे पंगतीस होते.

छ॰ ७ जेष्ठ शु ॥ ८ सोमवार मु. सांगली.

चितामणराव सदाशिव यांची मातोश्री ८५ वर्षांची गंगाबाई हिची प्रकृती फार बिघडली म्हणून प्रायश्चित गोप्रदानसुद्धा दिले मागाहून स्वारी त्यांच्या समाचारास मिरजेस जाण्याचा बेत होता परंतु प्रकृती आता बरी आहे असे कळल्यावरून बेत राहिला.

रात्रौ गुलाबी व राधा आवडीचे (ध्वाडीचे) ? गाणे जाहले

छ. ८ रजब जेष्ठ शु॥ ९ मंगळवार मु. सांगली.

इंग्रजी सरकारातून करांचली दिली तो मजकूर लिहून थैली गोमंतकास गौरनर याजकडे रा. बाळाजीपंत मराठे याजबराबर पेशजी शाहापूराहूनच पाठविली होती. मराठे हे गोमांतकास जाऊन थैली पावती केली व तांदूळ वगैरे जिन्नस दिल्हा त्याचे उत्तर घेऊन शहापूरास आले, शहापूराहून सांगलीस काल आले आज थैली आणून

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

दाखवली थैलीत करांचली दिल्याचा मजकूर जमेस धरून त्याचे उत्तर आम्हास फार खुषी जाहली म्हणोन वगैरे सलामालकीचा मजकूर आहे.

छ. ९ रजब जेष्ट शु ॥ १० बुधवार मु. सांगली.

आज दशहार श्रीकृष्णाबाईचे उत्साहास प्रारंभ सबब श्रीकृष्णाघाटावर जाऊन श्रीकृष्णेची पूजा व सौभाग्यवायन दिले वे. शा. सं. रा. बिंदूमाधवाचार्य हे महिसाळास असतात त्याजवर काहीं अरोप आहेत सबब त्याचे गुरु स्वामी सावनूरकर हे आले आहेत त्याणी बहिष्कार घातला त्याजवरून दोन रुपये दंड बांधावा असे बोलणें पडले परंतु जमले नाहीं सबब आचार्य यानीं श्रीकृष्णेत जीव दिल्हा पांच दिवस म्हणोन वर्तमान ऐकीले खरे आहे. आज स्वारी बागेत गेली नाहीं श्रीमंत रा. तात्यासाहेब यांस इंग्रजी लिहिण्यास प्रारंभ करविला भवानसिंग रजपुत याजकडून करविला.

छ. १० जेष्ट शु॥ ११ गुरुवार मु. सांगली.

रा. रामजी नाईक भिडे पुण्याहून आज आले बाजारात बुढण' बागवान म्हणून होता त्याजकडे सरकारी × × त्याबद्दल श्रीचे कारखान्यातील दगड घासावयास लावला होता त्यास काल तिसरे प्रहरी एकाएकी घेरी येऊन मृत्यू पावला रात्रौ बडेखान सारंगीवाला याजकडून सतार वाजविली रात्रौ एकादशी सबब नित्याप्रो गणेश पुराण ऐकून निद्रा जाहली.

छ. ११ रजब जेष्ट शु॥ १२ भ्रुगुवासर मु. सांगली

वे. रा. शिवरामभट याची पत्नी तिसरी यांस देवाज्ञा झाली दुखणे लागले होते त्याणे वारली

छ. १२ रजब जेष्ट शु ॥ १३ मंदवार मु. सांगली

बिंदुमाधवाचार्य यांनी जीव दिला असे वर्तमान होते परंतु खास वर्तमान ते नव्हे. श्री नरसोबाचे वाडीस गेले होते तेथे पोटतिडकेने चार दिवसानी वारले असे वर्तमान खास आहे.

श्री. कृष्णाबाईचे उत्साह कथा कीर्तने याच्या सांप्रदायाप्रो होत आहे आज कालचा बाजार पेठेत न भरतां शिरस्तेप्रमाणे श्री कृष्णाबाईचे × × मोर भरला होता.

रामचंद्रपंत आगाशे × × हे आले आहेत सरकारी हत्ती सिरटीस चारणीस आहेत त्यातील चंचलगज हातीनें गडेकरी यास जिवे मारले म्हणोन वर्तमान आज आले म्हणोन

छ. १३ रजब जेष्ठ शु॥ १४ रविवार मु. सांगली

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

पुरुषोत्तम भास्कर दाजीबा लिमये हे गणेशवाडीस होते त्यांनीं चतुर्थाश्रम घेतला म्हणोन आज पत्र आले.

रा. बापू खासगी कै. बापूजी गणेश गोखले याच्या पदरचे ते कोकणात राहणार ते कालापये (?) वृत्तीचे कामास्तव आले आहेत

छ. १४ रजब जेष्ट शु॥ १५ सोमवार मु. सांगली

श्री. कृष्णाबाईचे उत्साह संबंधे समाराधना गांवाकडून वगैरे होती तिचा बेत भोजनांत करविला आहे ब्राह्मण भोजनाचा बेत पुरणाचा सांप्रदाय आहे भोजनदक्षणा एक पैसाप्रो पात्र १००० हजार सुमार जाहले

गोपाळ बल्लाळ करंदीकर श्री महायात्रेहून पत्नीसह आले त्याची मातोश्री काशीत राहिली आहेत

छ. १५ रजब जेष्ठ व॥ १ मंगळवार मु. सांगली

मातोश्री काकूबाई मामी जोसी खाशाचे तिसरे पत्नीची आई ती पुण्याहून पेशजी आली त्यांस भोजनास वाड्यात बोलाविले होते एक दोन दिवशी पुण्यास जाणार आहे. गोपाळ बल्लाळ करंदीकर व भाऊ वागळे व वे. मू. रघुनाथ भट केळकर हे महायात्रेहून काल आले त्यानी आपासोस स्पटिक माळा व गंगा आणून दिली.

चिंतोपंत गोखले वेळावीस सुखवस्तु राहात आहेत त्यानीं कांहीं ईश्वरपर आर्या व सवाया व कटाव व श्लोक वगैरे करून कथा रामायणातील व भागवतातील अशा बांधल्या आहेत ते रात्रौ भेटीस आले होते दोन घटका बसून वाचून दाखवून गेले.

छ. १६ रजब जेष्ठ व॥ २ बुधवार मु. सांगली

कुरुंदवाडकर याचा हत्ती फत्तेउष्कर हा सांगलीस आपा माहात याजकडे काल आला आहे तो आज अस्तमानी आपा महाताने बसवून फिरून पाहिला हरपनहळीचा दारुवाला मुसलमान यास पेशजी स्वारी सिरटीस गेली होती त्या समई आणविला होता तो आला आहे त्याणे दारू चमत्कारिक केली होती ती गणपती महाराजाचे नगारखान्यापुढे रस्त्यात प्रहर रात्रीचे सुमारास लाविली दारू चितल्या नळे तारनळे भुईचक्रे तऱ्हे तऱ्हेची व आंबागोता वगैरे अशी फार चांगली केली होती.

छ. १७ रजब जेष्ट व॥ ३ संकष्टी गुरुवार मु. सांगली.

छ. १८ रजब जेष्ट व॥ ४ शुक्रवार मु. सांगली

छ. १९ रजब जेष्ट व॥ ५ शनिवार मु. सांगली

छ. २० रजब जेष्ट व॥ ६-७ क्षयतिथी रविवार सांगली

छ. २१ रजब जेष्ट व॥ ८ रोज सोमवार मु. सांगली

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २२ रजब जेष्ट व॥ ९ मंगळवार मु. सांगली स्वारी मिरजेस गेली होती चिंतामणराव सदाशिव यांचे घरी त्याची मातोश्री गंगाबाई काकू फार वृद्ध व अशक्त तिच्या समाचारास गेले तिने एका ब्राह्मणास ५० रुपयाची जमीन तुमचे हातून द्यावी अशी इच्छा प्रदर्शित केल्यावरून तिने योजलेला ब्राह्मण वे. मू. तात्या केळकर यांस ५० रुपयेची जमीन दिल्याचे उदक सोडविले

छ. २३ रजब जेष्ट व॥ १० बुधवार मु. सांगली

छ. २४ रजब जेष्ठ व॥ ११ गुरुवार मु. सांगली.

बागेत जाऊन येऊन कै. हरिहररावसो यांचे सावत्सरिक श्राद्ध झाले.

मोरो कृष्ण लेले सावंतवाडीकर कारभारी हे पित्ताचा उपद्रव होऊन जेष्ठ व॥ १ मंगळवार शके १७६९ दिवसी देवाधीन जाहले म्हणून सावंतवाडीहून आजच पत्र आले.

रा. गणेश रामचंद्र बिनीवाले याच्या पत्नीस उदराची भावना होऊन आज देव-आज्ञा झाली.

छ. २५ रजब जेष्ट व॥ १२ शुक्रवार मु. सांगली

स्वानंद भुवनास नवी पेठ करावी असे ठरवून ढाल आज मुहूर्तानें उभी केली.

छ. २६ रजब जेष्ट व॥ १३ शनिवार मु. सांगली

छ. २७ रजब जेष्ट व॥ १४ रविवार मु. सांगली

छ. २८ रजब जेष्ट व॥ ३० सोमवार मु. सांगली

आज श्री सौ. मातोश्रीबाईसो याणी हस्तीदंती फण्यांची सोमवती घातली.

छ २९ रजब आषाढ शु॥ १

(१३-७-१८४७)

मौजे कसबे सांगली संस्थान श्रीगणपति महाराज येथील येसू बिन बापू मोहिता हा काल रात्री मृत्यु पावला त्याचे बायकोचे म्हणणे सती जाणार म्हणून आड्न बसली आहे. सकाळी इंग्रजी सरकारचा रंगापा हालकरा नि॥ वकील व सरकाराकडील कारकून ऐसे तिजकडे समजून सांगोन राहणेविसी पाठविले होते परंतु दुराग्रह फार आहे परंतु चौघानी सांगून प्रेताचे दहन करविले रात्री बाळाचार्य वाईकर व भोंदूनाना व नारायण शास्त्री यांचे चिरंजीव कृष्णशास्त्री यांच्याशी चार घटका चर्चा जाहली.

छ १ साबान आषाढ शु॥ २ बुधवार मु॥ सांगली

रा. नारोपंत बापट हे साहेबाकडून आले तिकडील सर्व वर्तमान सांगितले व बत्तिससिराळ्याहून काटेसांवरीचे लाकूड लांबी पंधरा हात व आठ हात फेराचे ऐसे पेशजी

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

तोडून ठेवले होते ते वारणेच्या पाण्यातून वोढून आणविले ते आज आले बरोबर आंबी गेले होते त्यास इनाम दिल्हे.

श्रीमंत रा. लक्ष्मणराव आणासाो यांस दुसरा मुलगा जाला त्यास देवाज्ञा जालियाचे वर्तमान संध्याकाळी समजले.

छ १ साबान आषाढ शु॥ ३ गुरुवार मु॥ सांगली

श्रीमंत तात्यासाो याचे डोळे आले आहेत.

छ ३ साबान आषाढ शु॥ ४ भृगुवार

तिसरे प्रहरी श्रीगणपतीचे देवळांत पलुसकर हरिभक्तपरायण गाडगीळ गोसावी पलुसकर यांचे कीर्तन जाहले तें श्रवणास स्वारी बसली होती गावातील सिष्टमंडळी बहुत आली होती ब्रह्मनाळकर गोसावी याचा गांव भाऊबंदकीच्या खटल्यामुळे जप्त केला सबब्र सरकारास विनंती साहेबाचे नावे थैली द्यावी म्हणोन विनंती करावयास सकाळी आले होते थैली देणे आज्ञा झाली.

छ ४ साबान आषाढ शु॥ ५ शनवार मु॥ सांगली महत्त्वाची नोंद नाहीं.

छ. ५ साबान आषाढ शु॥ ६ रविवार. मु. सांगली

रा. नागोपंत बापट यास इंग्रजींसरकारातून मुद्दे हासील होणे त्या प्रकर्णी वाक्याचा मजकूर समजून देऊन बापट हे कुरुंदवाडास गेले. रात्रौ गुरुनाथ गोसावी याजकडून आरत्या पदे म्हणविली. कवलापूरकर तमाशेवाले याचा तमाशा देवळातील मंडपात दोन घटका जाला.

छ. ६ साबान आषाड शु॥ ७ सोमवार मु. सांगली रात्रौ जोती आंबीं सांगलीकर याजकडून पोऱ्याचा तमाशा दोन घटका करविला.

छ ७ साबान आषाढ शु॥ ८ भोमवार मु. सांगली हिरेकुभीकर पीरजादे भेटीस आले होते त्यास उगार येथे कांहीं जमीन इनाम दिली आहे त्या जमिनीस कोणी मुसलमान उगारास अडथळा करीत आहे येविसी विनंति पीरजादे याणी केली त्याजवरून त्यास आणवणेविसी ताकीद गेली आहे.

छ. ८ साबान महत्त्वाची नोंद नाही.

छ. ९ साबान आषाढ शु॥१० गुरुवार मु. सांगली मेहेरबान लिजिटसाो सरकीट हे आज सकाळी प्रहर दिवसाचे सुमारे कुरुंदवाडहून हरिपुरास नदी उतरून आले आंबराईत उतरले आहेत खासा स्वारी तिसरे प्रहरी किल्ल्यांत गेली तेथे लिजिटसाहेब हे आले बरोबर बाळासाो व दादासाो मिरजकर होते. मिरजकर परत गेल्यावर साहेबासी बोलणे झाले त्यात इंग्रजी सरकारचे पदरचे साहेबलोक वगैरे गैरआदबी लिहितात व

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

करतात त्या गोष्टी निघाल्या, साहेबाचीं पुसिले जे आपले चिरंजीव तात्यासो यास बाजीरावसो याची मुलगी देणार म्हणोन वर्तमान समजले त्यास ही गोष्ट अलबत व्हावी आम्हास फार खुषी असे, असे बोलले.

छ. १० सावान आषाढ शु. १० वृद्धी तीथ भृगुवार मु. सांगली.

शामसुंदर हत्ती मंगळवेढयास चारणीस होता त्यास आजार होऊन मेला म्हणोन वर्तमान आले आज ९ दिवस झाले.

छ. ११ साबान आषाढ शु॥ ११ सह मंदवार मु. सांगली.

श्री. सौ. मातुश्रीबाई साहेबानी चातुर्मास श्रीविष्णुशयन व्रत केले त्याचे पुण्याह. वाचन केले.

छ. १२ साबान आषाढ शु॥ १२ रविवार मु. सांगली.

हरिहररावदादा लागू यास अठरा घटकानंतर करांचली, फिरंग व सनगे आंगा-वरील दुपटा व पागोटे यैसे द्यावयाचा बेत केला परंतु आज राहिला.

रा. बाबा भावे पुण्याहून आज आले.

छ. १३ साबान महत्त्वाची नोंद नाही.

छ. १४ साबान आषाढ शु. १५ मंगळवार मु. सांगली.

हरिहरराव दादा लागू यास कराचली दुपटा पागोटे आज २७ घटका दिवसानंतर दिल्हे.

छ. १५ साबान महत्त्वाची नोंद नाही.

छ. १६ साबान

रा. गणपतराव नीळकंठ मिरजेहून आले आहेत रात्रौ न्यायपंचायतीच्या गोष्टी समक्ष समजून घेणे होत होते. जवळ पदरची मंडळी विनंति करीत होते मधें जवळ पाटलू मोहिता म्हणोन खिजमतगार होता तो मधे बोलू लागला तो गैरआदबी मधे लहान माणसाने बोलावयाचे प्रयोजन काय म्हणोन रागे भरोन त्याचे पारपत्य जाहले.

छ. १७ साबान आषाढ व॥ ३ शुक्रवार मु. सांगली

ऐकीव वर्तमान श्रीमंत गंगाधरराव बाळासाहेब मिरजकर यांचे दौलतीचा कारभार हली इंग्रजी सरकारातून रा. विनायकराव पंडित हे मुखत्यार कामे पाहात आहेत बाळासो म्हणणे आम्हास १९ वर्षे होत आली आम्ही दौलतीचा कारभार करतो साहेबानी त्यास कुरुंदवाडास बोलावले तेथे एक फिर्यादीची मनसुबी करून रिपोर्ट करावा म्हणून त्यास सांगितले त्यावरून बाळासाहेबानी फैसला करून रिपोर्ट केला तो साहेबास मान्य झाला नाही व तुम्ही आपले दौलतीचे काम कसे पहाल ? असे बोलले.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१।८।१८४७

छ १० साबान आषाढ व॥ ५ रविवार मु. सांगली

श्री. रा० तात्यासो यांनी अलिबक्ष हत्ती यास मस्ती आली आहे मौज कशी करतो सबब पायांत मागील सडक ठेवून खुला केला आज बांधू दिला नाही.

कुशाबा परीट चाबूकस्वार हा गोधाजी चाबूकस्वार याचा नातू हा पहिला दहा वर्षाचे मागे येथे चाकरीस होता तो येथून चाकरी सोडून ब्रह्मावर्तास जाऊन श्रीबाजीरावसो याजजवळ चाकरीस राहिला आहे तो कांहीं कामानिमित्त आपले घरी पुण्याकडेस आला तो येथे येऊन खाशास भेटून जावे म्हणून आला आहे त्याची भेट अस्तमानी झाली श्री रा. विठ्ठलराव बापूसो यांची प्रकृती किंचित बिघडली आहे पोटातील जाहले आहे.

२।८।१८४७

छ २० साबान आषाढ व॥ ६ रोज सोमवार मु. सांगली

श्रीमंतांचे भोजन देवळातील वाडयांत झाले पंक्तीस श्री. माधवराव दाजीसो चिंचणीकर मंडळीसह होते अलिबक्ष हात्ती आज सकाळी धरून किल्ल्यांतील ठाण्यात नेवून बांधला.

खाशाबा चाबूकस्वार हा तिसरे प्रहरी खाशास येऊन भेटला एकांती विनंती केली त्यातील अभिप्राय की इकडे श्री. रा. पंतप्रधान बाजीरावसो यांची कन्या तात्यासोबास द्यावी असे मानस फार तिकडील आहे व श्रीमंताचे पत्नीचे मनांतून आहे तात्यासो यास आज दहावे वर्ष लागले वाढदिवस केला.

छ. २१ साबान महत्त्वाचे नाही.

छ. २२ साबान ,, ,,

छ २३ साबान आषाढ व॥ ९ गुरुवार मु. सांगली

आज पूजा आटोपल्यानंतर पूर्वाश्रमीचे नांव रा. दाजीबा गोळे पुणेकर हे कै श्री. रावजीराव पटवर्धन याच्या बहीण मातोश्री बचूबाई गोळी याचे पुत्र त्याणी चतुर्थाश्रम घेऊन २५ वर्षे सुमार जाहली ते गोकूळ वृंदावनी असतात त्याचे येणे हिकडे जाहले ते सागलीस आले तात्या पुराणीक यांचे घरी उतरले आहेत त्याचे दर्शनास स्वारी गेली होती. दर्शन घेऊन बोलणे झाले स्वामीचे व सरकारचे वय बरोबरीचे पांचचार वर्षांनी स्वामी लहान लहानपणाच्या गोष्टी मिरजेतील ओळखीच्या निघाल्या होत्या स्वामीचे डाव्या कुशीस ल्हासे आहे ते खाशानी लहानपणी पाहिले होते ते आहे की काय म्हणून पुसले. आहे म्हणोन स्वामीने दाखविले आश्चर्य केले कीं कधीची गोष्ट स्मरणास राहिली. पुण्यास स्वारी श्रीमंताकडे जाई तेव्हा श्रीमंतानी गौरव

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

करावा श्रीमंताजवळ राहणे खाशानी होत होते नेहमी पदरचे मंडळीस आज्ञा होत असे याप्रो स्वामीचे मुखातील अक्षरे × × × × × पंतप्रधान बाजीराव पुणे सोडून निघावयाची मसलत जाहली ते समई श्री. सरकारने विनंती केली जे पुणे सोडून जाऊ नये पुण्यात कायम रहावे असे म्हणताच श्रीमंतांनी आज्ञा केली की इंग्रजानी कैद केल्यास कसे म्हणोन त्याची विनंती तसे जाहल्यास घोडी चालवून मरून जाऊ म्हणोन तेव्हां श्रीमंत बोलले जे ही रांगडी मसलत म्हणोन. तेहि बोलणे झालेले स्वामीनी सांगितले. सर्वत्रास आनंद जाहला नंतर स्वामीनी प्रसाद नारळ सरकारास दिला तो घेतला.

छ. २४ साबान आषाढ व. १०–११ पहिली मु. सांगली

स्वामीस देवालय सर्व दाखविले तिसरे प्रहरी कीर्तन पलूसकर बावांचे श्रीचे मंडपात झाले.

छ. २५ साबान आषाढ व॥ १२ भागवत मु. सांगली

स्वामी मांत्रिक आहेत कोणास पिशाच्च उपद्रव झाला असता अंगात आणून बंदोबस्त करतात गोविंदभट गुळवणी हरीपूरकर यांचे बायकोचे अंगावर × × × ×

छ. ५ रमजान जिन्नत मकान राबीनसनसाहेब बहादुर याचे मडमसाो इणे विलायतेहून पांढरे मोरांची जोडी पाठविली होती त्यापैकी मादी मुंबईस येऊन मेली बाकी एक नर राहिला तो व आंब्याच्या हुंड्या दोन अशा आज आल्या मोर फार चांगला आहे. रात्रौ आवडी मिरजकर व राधा शिवरामाची इचे गाणे जाहले.

छ. ६ रमजान.

छ. ७ रमजान.

लक्ष्मणपंत बाबा नादुसकर हे जमखिंडीस इंग्रजी सरकारातून वकिलीस असतात ते भेटीस आले होते सखाराम बाबा गवई यांचे घरी उतरले आहेत.

छ. ८ रमजान श्रावण शु॥ ९ शुक्रवार मु. सांगली

रा. नागोपंत बापट वकील हे साहेबाकडून आले आहेत. रात्रौ गुलाबीचे गाणे जाहले.

छ. ९ रमजान महत्त्वाचे नाही.

छ. १० रमजान.

१३-८-१८४७

छ. ११ रमजान श्रावण शु॥ १२ सोमवार मु. सांगली.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

भिलवडी मुकामी बाईचे जिनगीविषयी भाऊसाो तासगांवकर तक्रार करू लागले त्यास आपासोानी झाडून टाकले बाईची प्रकृत पाहून स्वारी नांद्ऱ्यास येऊन तेथून अस्तमानी सांगलीस आली.

छ. १३ रमजान श्रा. शु॥ १३ बुधवार मु. सांगली

रा. माधवराव सिधये देशमुख यास खाशानीं बंदूक साजसुद्धा व ढाल तरवार व दोन बोथाट्या अशी उत्तम तयार करून सहस्त्रबुद्धे याजबरोबर पाठविले आहे काल रात्रीस आवडी करवीरकर व चिमणी बक्षीची करवीरची याचे रात्रौ गाणे झाले. संध्याकाळचे चार घटका दिवसास भिलवडीहून काकूबाई वारल्याचे पत्र आले किल्ल्यातील नगारखाना दहा दिवस बंद करण्यास सांगितले.

छ. १४ रमजान श्रावण शु॥ १५ गुरुवार मु. सांगली

भिलवडीकर बाई वारल्यानंतर भाऊसाो तासगावकर याणी तिजकडील गांवखेड्यास आपला अमल बसविला तो आमंल इंग्रजी सरकार नि॥ अकबरनिस यांनी उठविला तुम्ही जिनगी वगैरेची व्यवस्था पाहावी अंमल बसविणेस हुकमाशिवाय बसवू देणार नाही म्हणून त्यानी सागितले वाड्यात नाकेबंदी तिचे कारभारी कोल्हटकर यास नजरबंद ठेविले म्हणून वर्तमान ऐकले.

छ. १५ रमजान श्रावण व॥ १ शुक्रवार मु. सांगली

बाळासाो रास्ते यांजकडून यशवंतराव जोसी सखदेव हे चमत्कारीक जिन्नस मातीची भांडी पाणी थंड होण्याची व सुवर्णमुख्या वगैरे जिन्नस पेगू कोमडी अशी घेऊन आले आहेत.

छ. १६ रमजान श्रावण व॥ २–३ मु. सांगली महत्त्वाचे नाही.

छ. १७ रमजान श्रावण व॥ ४ मु. सांगली

कृष्णाजीपंत रोटे पटवर्धन यांस पटवर्धन यांचा वंशवृक्ष व मुंबईची पेटी चित्राची दाखवून त्यांस निरोप दिला.

छ.१८ रमजान महत्त्वाचे नाही.

छ. १९ रमजान ,, ,,

छ. २० रमजान कृष्णाजीपंत तात्या रोटे पटवर्धन हे आज कोकणांत जाण्यास चालते झाले सरकारचे वतनी ठिकाणचे खटले तुटले सरकारचे पुण्य मोठें आज शंभर वर्षे जे खटले होते ते घरी चालून येऊन खटले तोडून टाकले ही मोठी गोष्ट झाली.

सरकारातून बाजार पेठेत गुलाबीस घर बांधून दिले त्याची वास्तु तिणे आज केली.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २४ रमजान श्रावण व ॥ १२ रविवार मु. सांगली

महत्त्वाचे नाही

समंध आहे तिला आणली होती अंगात आणून बोलविला असे काहीं चमत्कार होत आहेत रात्रौ बापू नारायण यांचे घरी आवडी मिरजकर इची बैठक झाली.

छ. २६ साबान आषाढ व॥ १३ (८।८।१८४७) मु. सांगली

स्वामीस भिक्षेस बोलाविले होते.

भाऊ सरनोबत याचे बायकोस पिशाच्चबाधा फार सबब ती स्वामीचे दर्शनास आली येताच तिची तिडीक राहिली असा चमत्कार आहे. गांवातील उपद्रवी माणसे स्वामीचे दर्शनास येत आहे.

कुशाबा परीट चाबूकस्वार यास सणगे जोडी देऊन निरोप दिला.

छ. २७ काही महत्त्वाचे नाही

छ. २८ साबान आषाढ व॥ ३० मु. सांगली काही महत्त्वाचे नाही.

छ. २९ साबान श्रावण शु॥ १ बुधवार मु. सांगली

मिराभाई वैद्य करवीरकर यास येणे विषई पत्र लिहिले होते कारण खाशाचे पायास वायूचा विकार होऊन पाय दुखतो सबब औषधी उपचार करावयास आणविले ते आज सकाळी आले होते.

सुलतानबा बिन बळवंतराव बाबर गारडीकर (?) हे धोंडजी वाघ याचे स्वारीस खाशाबरोबर होते त्यास लढाईत डाव्या पायास गोळी लागली होती त्याणे पाय जाया होऊन गेला तो मांडीपासून कापून काढिला होता ते आषाढ व॥ ११ शुक्रवार शके १७६९ दिवसी गार्डीस मृत्य पावले त्याचा भाऊ जगोबा गार्डीकर याचा लेक यांनीं येऊन वर्तमान सांगितले त्याच्या आस्ति ठेवण्यास आज्ञा झाली आहे फार दुःख खाशास झाले माणूस मर्द चांगला होता त्यास तिघे लेक हणमंतराव व गोविंदराव वारले धाकटा मुलगा आहे.

कोंकणचे वृत्तीप्रकरणी कागदपत्र काशिनाथपंत खोत सहस्रबुद्धे व बाळाजी दामोदर यांणीं आणून दाखविले

नारोपंत पटवर्धन हे कोंकणचे घराण्यातील हे चिंचणीहून दाजीसो याजकडून आले इंग्रजी बुके व बखरीच्या यादी व तलवार वगैरे जिन्नस घेऊन दाखविण्यास आले आहेत.

छ. ३० साबान श्रावण शु॥ १ वृद्धि मु. सांगली

स्वारी तिसरे प्रहरी बागेत जाऊन आली स्वानंद भुवनास नवा बाणसाज ठेवला आहे त्याजकडोन पहिल्या लोखंडी पोलका रिकाम्या होत्या त्या पुन्हा भरवून तयार

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

करविल्या त्यातील एक बाण कसा उडतो तो लावून पाहिला व जुनाहि उडवून पाहिला.

छ. १-२ रमजान श्रावण शु. २।३ शुक्रवार मु. सांगली. महत्त्वाचे नाही.

छ. ३ रमजान श्रावण शु।। ४ रविवार.

दाजीबा लिमये याणी आश्रम गणेशवाडीस घेतला होता ते आषाढ व।। ३० समाधिस्त झाले आज सहावा दिवस–खाशाचे डावे पायाचे बोटास वायूने मुंग्या येत होत्या सबब भिराभाई वैद्य याजकडून बोटाचे मागे चामडयावर तुंबडी लावून रक्त काढले वाटीभर सुमारे निघाले.

छ. ४ रमजान श्रावण शु. ५ (नागपंचमी) मु. सांगली

खाशानी श्रावणी केली बत्तीसशिराळ्याहून नागकुळे व अरण्यातील नाग अगजू नालबंद याणे आणला होता.

छ. ५ रमजान श्रावण शु. ६ सांगली. महत्त्वाचे काहीं नाही.

छ. २६ रमजान श्रावण व।। १३ मंगळवार मु. सांगली

ऐकीव वर्तमान भिलवडीस काकूबाईचे तेरावे दिवशी ब्राम्हणास देकार द्यावयाचा तेव्हा आठ पैसे देऊ म्हणोन तासगांवकर म्हणू लागले तेव्हा दहा पांच हजार ब्राम्हणांनीं कट करून गांवच्या साऱ्या वेशी बंद करून पाणी बंद केले आणि म्हणाले की, बाईचा विषय लाख रुपयाचा गांडीखाली घालून ब्राह्मणास चवल देता ! × × × फार बोलले भाऊसाो तासगावकर हे ब्राम्हण आपणास मारतील म्हणून भिऊन घरांतून बाहेर आलेच नाही तेव्हा पदरच्यानी ब्राम्हणास चार आणेप्रमाणे देवविले आणि तोड काढली आणि मोकळीक केली ब्राम्हणास भोजन घातले त्यांची आगदी राड झाली उकरड्यावर जेवावयास ब्राम्हणास बसविले तेव्हा माशा भारी उठून अस्तमान झाला तेव्हा माश्या लागून शेकडो ब्राम्हण ओकले. असेहि जाहले. सारा विषय तासगावकर याणी सोनीस पहिले मातोश्रीकडे पोहचविला.

श्री सौ. वहिनी यांची प्रकृत बिघडून चार घटका बोलणे बंद झाले कांहीं पिशाच्च उपद्रव आहे

छ. २७ रमजान श्रावण व।। १४ महत्त्वाचे नाही.

छ. २८ रमजान श्रावण व।। ३० गुरुवार मु. सांगली

सावंताचे वाडीहून शेणवी पागे याणी व मोरोपंत लेले यांचे चिरंजीव याणी श्रीगणपतीस मोर्चेल जोडया दोन कलाबतुच्या व दोन गुत्प्या व दोन नळकोटी रंगीत व गंजीफाची पेटी एक पंखे दोन वगैरे जिन्नस पाठविला तो आला.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

श्री. सौ. वहिनीबाईसाठी उपवाडेहून जैन असामी पंचाक्षरी आहेत त्यास बोलावून उपचार केला

छ. २९ रमजान भाद्रपद शु. १ शुक्रवार मु. सांगली

गणपतीउत्सवास प्रारंभ झाला ब्राम्हण भोजन दररोज २०० पर्यंत होऊन तिसरे प्रहरी नाच नंतर छबीना कृष्णाबाईस जाणे रात्रौ कीर्तन रत्नागिरीकर करमरकर बुवाचे असे कार्यक्रम जाहले.

छ. ३० रमजान भाद्रपद शु॥ २ मंदवार मु. सांगली

आज कीर्तन उत्सवांत काशिनाथपंत भिडे बाबा यांचे झाले.

छ. १ सवाल भाद्रपद शु. ३ रविवार मु. सांगली

मुंबईहून मोरोजी त्रिबकजी परभू चित्रे करणारा त्याणी गणपती मूर्ती दोन बाहुल्या अंगावर हात टाकित आहेत अशा तऱ्हेची करून आणून सरकारात दिली आहे

छ. २ सवाल भाद्रपद शु॥ ४ मु. सांगली

आज श्रीचे अंगावर दागिने घालून श्रीची प्रतिष्ठा झाली स्वानंदभुवनास स्वारी जाऊन तेथे श्रीचे देवालय तयार होत आहे तेथे श्रीची मूर्ती मृत्तिकेची असती त्याचें दर्शन घेऊन किल्ल्यात आली मंत्रजागर दोनशे ब्राम्हणाचा झाला त्यांस दक्षणा ५ पासून २ रु. पर्यंत योग्यतेप्रमाणे आज ब्राम्हणभोजन किल्ल्यात २००० ब्राम्हणाचे झाले.

छ. ३ सवाल भाद्रपद शु॥ ५ मंगळवार मु. सांगली.

रमण्यात ब्राह्मण भोजन ४१०० सुमारे झाले रात्रौ देवळांत ललीत झाले.

इमाम नायकिण कै. शिवाजी महाराज छत्रपती याणी ठेवलेली ती करवीराहून आली आहे ती महाराजानी ठेवली सबब तिचा मानमरातब राखविला व आज ललीताचा नारळ व खण प्रसाद देवविला.

छ. ४ सवाल भाद्रपद शु॥ ६ बुधवार मु. सांगली

छ. ५ सवाल भाद्रपद शु॥ ७ गुरुवार मु. सांगली

रात्रौ कै. राम जोशी सोलापूरकर याचे पुत्र रा. पांडूबा जोसी सोलापूरकर हे उत्साहास आले आहे त्याणी राम जोसी याच्या लावण्याची वही आणली आहे ती खाशा जवळ त्याणी रात्री वाचून दाखवली नारायण दिक्षीत मराठे वसईकर दोन चिरंजीवासह मुद्दाम उत्सव पाहण्यास पुण्याहून आले आहे

छ. ६ सवाल भाद्रपद शु॥ ८ शुक्रवार मु. सागली

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

ज्योतीगुरव डवरी नरगुंदकर श्री. व्यंकोबाचा चाकर सारंगी वाजवितो व गातो त्यास बोलाविले होते तो आला आहे.

छ. ७ सवाल भाद्रपद शु॥ ९ शनिवार मु. सांगली

उत्साहास मंडळी आलेपैकीं आज कुस्तीगीर परगांवचे आले आहेत त्यांची व सांगली येथील पैलवानाच्या कुस्त्या वाड्यापुढें झाल्या

छ. ८ सवाल भाद्रपद शु॥ १० रविवार मु. सांगली महत्त्वाचे नाही.

छ. ९ सवाल भाद्रपद शु॥ ११ सोमवार मु. सांगली

तिसरे प्रहरी पांडोबा गोसावी सोलापूरकर हे रामजोशी कवी ज्याणी ईश्वरपर लावण्या केल्या त्याचे नातू त्याचे कीर्तन श्री देवळात जाहले.

छ. १० सवाल भाद्रपद शु॥ १२ रोज मंगळवार मु. सांगली

दत्तोपंत भाऊ पिंगळे हे शाहूराजाच्या वेळेचे पेशवे मोरोपंत पिंगळे होते त्याचे वंशज त्यांनीं विनंती केली. त्यातील भाव कीं आम्ही चौघे बंधू एक आसामीचीं सोय आपले पदरी असावी त्यांस सनगे देऊन निरोप दिला पिंगळ्यानी पहिल्या श्रीमंताच्या वेळच्या गोष्टी माहितीच्या कांहीं बोलले त्यांस लिहून पाठविण्या विशई आज्ञा झाली आहे.

छ. ११ सवाल भाद्रपद शु॥ १३ रोज बुधवार मु. सांगली

आज श्रीगणपतीचे देवळात आणा गोसावी मंगळवेढेकर याचे कीर्तन झाले स्वारी श्रवणास गेली होती वहिनीबाईसाठी करवीराहूए वे.मू. रा. ×× जाणते आणिले आहेत ते वाडयांत उतरले आहेत.

छ. १२ सवाल भाद्रपद शु॥ १४

छ. १३ सवाल भाद्रपद शु॥ १५

आवशीचे घटका रात्रीस ग्रहण लागले ते दहा घटका रात्रीचे सुमार सुटले.

वहिनीबाईस करविरकर मांत्रीकबाबानी उपचार केला पिचाच्च म्हणाले मी विठ्ठलराव बापूसो आहे माझा उपद्रव दोन वर्षे आहे म्हणून सांगितले मला रामतीर्थास व नरसोबाचे वाडीस नेऊन दर्शन करवावे म्हणजे गती घेते.

छ. १४ सवाल भाद्रपद व॥ १ मु. सांगली.

वहिनीबाईकडे स्वारी जाऊन आली.

छ. १५ सवाल भाद्रपद व॥ २ मु. सांगली.

आणा गोसावी मंगळवेढेकर यांस दहा रुपये देऊन निरोप दिला.

छ. १६ सवाल भाद्रपद व॥ ३ मु. सांगली.

महत्त्वाचे नाही.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. १७ सवाल भाद्रपद व॥ ४ मु. सांगली.

इमाम नायकिणीस चाळीस रुपायचे लुगडे व रुपये ५० रोख देऊन निरोप दिला रात्रौ श्रीपुढे राधा व रमा व गुलाबी व नैनी व इमाम नायकीण इच्या पोरी व विठा नायकीण गोवेवाली इचा नाच व गाणे झाले खासास्वारी व मंडळी आली होती.

छ. १८ सवाल भाद्रपद व॥ ५ मु. सांगली.

महत्त्वाचे नाही.

छ. १९ सवाल भाद्रपद व॥ ६ गुरुवार मु. सांगली.

ऐकीव वर्तमान मिरजेस विनायक पंडीत यानी माजी कामगार भास्करपंत जोसी मोरोपंत गोखले, नरसीपंत दामले व खासगी पथक व किल्याकडील जामदार यांचे घरी चौक्या बसविल्या आहेत.

इमाम नायकिणीबरोबर नूरबक्ष गवई आला होता त्यास ५ रुपये बिदागी दिली.

छ. २० सवाल भाद्रपद शु॥ ७–८ शुक्रवार मु. सांगली.

महत्त्वाचे नाही.

छ. २१ सवाल भाद्रपद व॥ ९

आपा आनगळ सातारकर सावकार याणी मोत्याचा कंठा विकावयास आणला होता तो सात पदरी आहे पदराचे मोती चढी आहे थोरली मोती बोराएवढी आहेत लहान मोती हरबऱ्याएवढी किंमत २५००० हजार सांगतात पानड्यास हिरवे सामोसे स्फटीका पारखी हिऱ्याचे मोर आहे दागिना मोठा पण बेढब आहे.

आज हस्तनक्षत्राचा पाऊस मोठा पडला.

ऐकीव वर्तमान गोखल्याचे घर काल तिसरे प्रहरी खंटले त्यात श्री. कै. मोरोबा आबासो याचे खाजगीपैकी ऐवज व कांहीं रुप्याची भांडी व दागिनें असे सांपडले.

छ. २२ सवाल भाद्रपद व॥ ९ रविवार मु. सांगली.

हिरासिंग बारगीर निसबत सरकार यास ज्वर होऊन मेला. बरा होता.

छ. २३ सवाल भाद्रपद व॥ १० सोमवार मु. सांगली.

गणू शिंदा काशीचा निसबत सरकार याला काल रात्री × × उपद्रव चाचा होऊन आज सकाळी मेला वाईट गोष्ट जाहली तात्यासोचा लोभ त्याजवर फार होता.

खाशाचे उजवे पायास गुडघ्याचेवर एक गांठ झाली आहे तिला जळवा लाविल्या.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

छ. २३ सवाल भाद्रपद व ॥ १० मु. सांगली.

राघोबा बापट गवई व जोती डवरी नरगुन्दकर यास देहनगी दहा रुपये १० बापट यांस रोख व डवरी यांस दहा रुपयाचे शेलापागोटे देववून निरोप दिला.

छ. २४ सवाल भाद्रपद व ॥ ११ मंगळवार मु. सांगली.

श्रीचे देवळांत आणा गोसावी याचे कीर्तन झाले. देवाचे वाड्यांत हस्तगौरीचें हळदकुंकू झाले.

आज सकाळी वे. शा. स. गणेशशास्त्री हरीपूरकर खाशाचे भेटीस आलें होते.

राघोपंतभाऊ करमरकर यांस सौ. वहिनीबाईचे प्रकृती पाहण्याकरितां मिरजेहून आणिले होते.

अस्तमानी दिवेलागणी बरोबर अदमासे आकाशातून एक तारा पडला तो पश्चिमेकडून पूर्वेकडें जाऊन नाहीसा झाला.

छ. २५ सवाल भाद्रपद व ॥ १२ बुधवार मु. सांगली.

बापू पवार भाडुलेकर खिजमतगार यांस दुखणे लागले होते तो आज दहाबारा घटका रात्रीस मृत्य पावला माणूस चांगला विश्वासू होता त्याकडे श्री सौ. मा. बाईसो याजकडील कापड वगैरे नखती शिल्लक व तात्यासो याजकडील कापड व नखतीचे काम होते.

छ. २६ सवाल भाद्रपद व ॥ १३ गुरुवार मु. सांगली.

छ. २७ सवाल भाद्रपद व ॥ १४ भृगुवार मु. सांगली.

राधा नाईकीण तेरदळकर इला लुगडे खण दिला ती तेरदळ येथे गेली.

श्री. रा. रामचंद्र आपासो मिरजमळ्यातील व श्री. रा. लक्ष्मणराव आणासो याची पत्नी सौ. गिरजाबाई अशी वहिनीबाईचे समाचारास आली होती.

ऐकीव वर्तमान वाखरीचे वाटेवर अगरणी नदीस पावसाचे पाणी येऊन सौदागराचे उंट होते त्यापैकी ८-१० वाहून गेले या गोष्टीस ५-६ दिवस आदमासे झाले.

छ. २८ सवाल भाद्रपद व ॥ ३० शनिवार मु. सांगली.

सखोपंत जोगळेकर निसबटसोचे वेळेस इंग्रजीस चाकरीस होते करजगीस राहात असतात ते महायात्रेहून परत आले.

आज सूर्यग्रहण १९ घटकास लागले ते २७ घटकेस सुटले पर्व मोठे आंगुळमात्र शेष बिंब राहिले होते.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २९ सवाल अश्विन शु ॥ १ रविवार मु. सांगली

आज नवरात्रास प्रारंभ खाशांची तिसरी पत्नी कै. यशवदाबाई इचे श्राद्ध भाद्रपद व ॥ १४ चे अतिरिक्त राहिले ते आज तात्यासो यांनीं केले.

रामभाऊ सहस्त्रबुद्धे याचे सांगण्यात गवनरसो सातान्यास येणार आहे.

छ. १ जिल्काद अश्विन शु ॥ २ सोमवार मु. सांगली

छ. २ जिल्काद आश्विन शु ॥ ३ मंगळवार मु. सांगली

छ. ३ जिल्काद आश्विन शु ॥ ४ मंगळवार मु. सांगली

छ. ४ जिल्कादा आश्विन शु ॥ ५ बुधवार मु. सांगली

छ. ६ जिल्काद अश्विन शु ॥ ७ मंदवार मु. सांगली

मेहेरबा अंडरसन् असिष्टट पोलिटिकल हे मुंबईस जाणार अशी बातमी आहे बेळगावाहून मेहेरबा इंनवरीटसो बहादूर पोलिटिकल एजन्ट याजकडून वटथैली व जाहिरनाम्याची नक्कल अशी आली त्यांत हाशिल गांवगना व महालानिहाय वगैरे गल्ला कैली जिन्नस व वजनी जिन्नस वगैरेची मोजण्याची मापे आहेत ती सर्वगांवी सारखीच आहे असे नाही त्यामुळें नुकसानी होतें यास्तव कैली मापवजन पक्के पाच ५ शेर ८० रुपये भार शेर प्रमाणे पांच शेरी माप व वजनी अशी सारखी गावगना व महालांनी करावी ती साल मजकूर दिपवाळीसच जाहली पाहिजे व वजने व मापे लोखंड व पितळ व तांब्याची असावीं त्याजवर शिक्का इंग्रजी सरकारातून बेळगांव मुक्कामी जाऊन करून घ्यावा म्हणून आहे त्याचा विचार होऊन उत्तर जाण्याचे होत आहे. रा. पांडोबा जोसी सोलापूरकर हे श्रीचे उत्साहास आले होते त्यास २५ रुपये रवानगी देऊन निरोप दिल्हा त्यांणीं इंग्रजी सरकारातून करांचली आली ती बघीतली इंग्रजी चित्राची पेटीं वगैरे चित्रे बघितली उदईक निघून सोलरपुरास जाणार.

छ. ७ जिल्काद आश्विन शु ॥ ८ मु. सांगली

अण्णासो मिरजमळा, हरिपंत गोखले इचलकरंजी श्री रा. माधव दाजी चिंचणीकर हे समाचाराकरितां येऊन गेले.

छ. ८ जिल्काद आश्विन शु ॥ ९ मु. सांगली

आज खांडे नवमी देवळातच उपाध्याकडून सरकारांत आशौच म्हणुन हत्यारे घोडी हत्ती वगैरे नगारखाना सुद्धा एकंदर पूजा केली.

ब्रम्हनाळकर गोसावी यांचे गांव ब्रम्हनाळवाडी (बुद्रुक) हे इंग्रजी सरकारातून जप्त झाले होते ते सुटले ये विसईचा हुकूम गोसावी हे घेऊन दाखविण्या-करितां आले होते.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

याद़ी दिनचर्या समान आरबैन मयातैन व आलफ शके १७६९

छ. ९ जल्काद आश्विन शु ॥ १० विजयादशमी मु. सांगली.

आज दसरा सबब किल्ल्यातून खासेनिशाण व बिनीकडील खाशा लग्या असे श्रीचे देवळांत आणून श्री कडील जरीपटका पुजले सीमाउल्लंघनास श्रीची स्वारी तिसरे प्रहरी गेली सर्व सरंजाम खाशाकडून दिला होता.

विसाजी धोंडदेव आपटे जमखिंडीकर हे श्री. कै. गंगाबाई वहिनीचे मामा ते समाचारास आले आहेत.

छ. १० जिल्काद आश्विन शु ॥ ११ मु. सांगली.

आज कै. सौ. वहिनीबाईचे क्रियेस आरंभ झाला.

छ. ११ जिल्काद आश्विन शु ॥ १२ मु. सांगली.

तात्यासाो याचे हातातील जोडवे सकाळी स्नान करिताना काढून ठेवले होते ते कोणी पळविले शोध होत आहे.

छ, १२ जिल्काद आश्विन शु ॥ १२ मु. सांगली.

प्रभाकर शास्त्री मुनसफ येऊन भेटले ते इंग्रजी सरकारांत मुनसफीच्या कामावर कर्नाटकांत आहेत त्यास दोनशे रुपये दरमहा पगार आहे पुण्यास एकंदर मुनसफाची परिक्षा कायद्याची वगैरे साहेब लोक घेणार कायद्यांत बरोबर उतरून इन्साफ जास्ती करील त्यास पगार चढवून द्यावयाचा असे ठरले आहे म्हणून प्रभाकरशास्त्री पुण्यास चालले आहेत.

छ. १३ जिल्काद आश्विन शु ॥ १४–१५ मु. सांगली.

आज दशांतकर्म कावळा दोन घटिका आवकाशाने शिवला त्यावेळी खाशानी तुझी मुले लहान त्यांचे संरक्षण करीन असे म्हटल्यावर कावळा शिवला.

छ. १४ जिल्काद आश्विन व ॥ १ मु. सांगली.

छ. १५ जिल्काद आश्विन

खाशाचे उजवे पायास गुडघ्याचे वरचे अंगास एक गांठ आंब्याचे कोईसा रखीवी फिरती तिच्या बाजूने कातड्यातून आपले हाताने सुईने भोक पाडून रेशमाने टाका घेऊन बांधला आहे त्याजवर तूप हाळद घालून किंचित चरले म्हणजे फाडावयाचे आहे.

छ. १६ जिल्काद

छ. १७ जिल्कार आश्विन व ॥ ४ संकष्टी मु. सांगली.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

धर्मराव देसाई काकतीकर यांस ज्वर येत होता तो वारलेचे पत्र काकतीहून आज आले आज सातवा दिवस शिपाई मर्द बहूत दिवस सरकारकामे केलेला चांगला होता ईश्वरइच्छेपुढे उपाय नाहीं.

काल मंगळवारचे रात्री श्री. गणपती महाराज पंचायतन संस्थान सांगली याची रात्रौ आवशीस शेजआरती होऊन कवाड लावलेनंतर देवाचा शागीर्द बंदू याणे १२–१४ घटका रात्रीचे आवशीचे सुमारे उठून रोजच्या पाठाप्रो समईची वात लांबवून काजळी आल्यास आंत जाऊन सारावयाची नाहीं पेक्षां आंत जावयाचे नाहीं तेव्हा त्या दिवशी काजळी आली सबब कवाड उघडून आंत गेला तो त्यांस असे भासले कीं देवाचे बिछान्यावरील पांघरूण होते ते मनुष्य निजून उठते आणि पांघरूण विस्कटते व हालते तसे दिसले नंतर पुन्हा माणूस निजते उठते तसे दिसू लागले डोके पांघरुणाचे आंतून हाल्ले तेव्हां त्याणे नमस्कार केला तो गचांडी मारतात तसे होऊन घेरी येऊन पडला ते चौकीदारानी पाहिले नंतर रामाजीपंत वाडेकर श्रीकडिल कारकून निजले होते त्यास उठवून आणले त्यांनी सावध करून उठवून आणून निजविले असा चमत्कार देवाचा झाला ते वर्तमान खाशास समजले तेव्हा आनंदश्रु येऊन विस्मीत झाले.

छ. ८ जिलकाद आश्विन व॥ २ गुरुवार मु. सांगली.

छ. १९ जिलकाद आश्विन व॥ ६ भृगुवार मु. सांगली.

नारायणराव दादासो मिरजकर केशवराव तात्यासो इचलकरंजीकर हे दुखवटा घेऊन आले होते.

छ. २० जिल्काद आश्विन व॥ ७ शनिवार मु. सांगली.

श्री. म. छत्र. बुवासो महाराज हे काशीनजिक होते ते आश्विन शु॥ ५ गुरुवारी शके मजकुरी देवआज्ञा झाल्याचे वर्तमान सातान्याहून आले महाराज याणी कै. बाळाराव सेनापती यांचा मुलगा आपला म्हणविला तो सातान्यास येणार गौवरनर सो पुण्याहून सातान्यास येऊन तीन दिवस राहून नहरास गेले सातारकर महाराजाची बोलणी जी आहे ती नहरास समजून घेऊ म्हणून सांगितले महाराज वारले सबब नगारखाना तीन दिवस बंद करण्याची आज्ञा दिली.

रा. भिमराव मुन्डरगी याणी निळाची जोडी एक पाठविली आहे. आनंदराव माने बारगीर हे पुण्यास सरकार कामाकरिता गेले होते ते आज आले. गिरैबाज व लपके वगैरे खबुतराच्या जोडया वगैरे जिन्नस आणिला आहे.

खंडेराव फराटे हे निरोप घेऊन आपले गांवी मांडवगणास गेले त्यांचे चुलतबंधु गणपतराव फराटे हे चाकरीस आले आहेत.

छ. २१ जिल्काद आश्विन व॥ ८ मु. सांगली. महत्त्वाचे नाही.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २२ जिल्काद आश्विन व ॥ ८ मु सांगली.

रा. राघोपंत काळे व भवानसिंग इंग्रजी पंतोजी हे शहापुरास आपले कामाकरितां आज निरोप घेऊन गेले आहेत.

छ. २३ जिल्काद आश्विन व ॥ ९ मु. सांगली.

छ. २४ जिल्काद आश्विन व ॥ ११ मु. सांगली.

रघुनाथराव दादासो दुखोटा घेऊन आले अस्तमानी परत गेले.

छ. २५ जिल्काद आश्विन व ॥ १२ मु. सांगली.

छ. २६ जिल्काद आश्विन व ॥ १३ मु. सांगली.

रामभाऊ भिडे सातारकर हे रावजी निसये यांचे जावई हे भेटीस आले होते त्यांनी साताराचे वर्तमान सांगितले की गवरनरसो हे साताऱ्यावर सात मुक्काम करावे या बेताने आले होते परंतु थोरले महाराज गेल्याचे वर्तमान आले सबब तीन दिवसच राहून नहरास गेले समारंभ मोठा केला एकंदर लाख रुपये खर्च केला हृशिल गोष्ट सारे दौलतीवर हूकूम रेसिडन्ट साहेबाचा महाराजाचे हाती कांहीं नाहीं थोरले महाराज काशीस गेल्या तागाईत हल्ली महाराज आपासो हे पेटे हिंडावयास जात नव्हते व हुकूमही नव्हता तो हल्ली सहा महिने शिरस्ते बद्दल पेठ्यास हिंडण्यास जावे म्हणोन दिला आहे.

उदईक दिपवाळी सबब देव गाई बंदीवान बारगीर वगैरे यास शिरस्ते प्रमाणे तेल बुका बाटली व पाठविली साल मजकुरी कै. सौ. गंगाबाई वहिनी वारली सबब पदरचे मानकरी वगैरे तेल पाठविणे व बोलावणे झाले नाही.

छ. २७ जिल्काद अश्विन व ॥ १४ मंदवार मु. सांगली

छ. २८ जिल्काद आश्विन व ॥ ३० रविवार मु. सांगली

आज लक्ष्मीपूजनास खासा स्वारी चिमणाराम व बाबा भावे व गंगाराम व सरदार मल्ल व श्रीधर नाईक देसाई व विष्णू नाईक मोडक व पुरुषोत्तम नाईक जोसी व रामाजी नाईक भिडे यांचे दुकानांत पानसुपारीस गेली होती रामाजी नाईकानी तात्यासोस हिऱ्याची आंगठी दिली.

छ. २९ अश्विन व ॥ ३० वृद्धी तीथ सोमवार मु. सांगली

करवीरचा एक कुंभार त्याची लेक फितवून एका कुंभारानें आणली तो येथे गावात रहात होता. काल रात्री त्या दोघाचे भांडण होऊन त्याने हिचे उरावर बसून तोंडात बोळा घालून व नाक कापून पळून गेला वर्तमान सरकारांत समजल्यावर तिला आणून नाकाचा तुकडा बसऊन सभोवते टाके घातले जखम भारी तिला खर्चास देऊन औषधपाणी करविले आहे गुन्हेगाराचा तपास चालू आहे

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

ब्रम्हानंद बावाचे शिष्य सहजानंद बावा हे श्री कार्तिकस्वामीचे दर्शनास जाणेकरितां भिलवडीहून सांगलीस आले आहेत ते भेटावयास आले होते.

छ. ३० जिल्काद कार्तिक शु ॥ १ मंगळवार सांगली

आज भाऊबिज सबब हरीहरदादा लागू याचे घरी स्वारी बाईसाहेब व सर्व खाशासुद्धा स्वारी भोजनास गेली होती.

यादी सुरुसमान अरबैन मयातैन व आलफ शके १७६९

छ. १ जिल्हेज कार्तिक शु॥ २ बुधवार मु. सांगली.

गोविंदराव नाना भिलवडीकर यांस तैनात व माणसे दिवटी आबदागिर यासुद्धा एकंदर ५०० रुपयाची याद करून दिली.

छ. २ जिल्हेज कार्तिक शु ॥ ३ गुरुवार मु. सांगली.

सखाराम गोडसे गवई यांस पाठवून देण्याविषयीं कुरूंदवाडाहून दादासोचे पत्र आले होते त्याप्रमाणें गोडसे आज रवाना झाले.

छ. ३ जिल्हेज कार्तिक शु ॥ ४ भ्रगुवार मु. सांगली.

छ. ४ जिल्हेज कार्तिक शु ॥ ५ शनिवार मु. सांगली.

बाळाचार्य मुद्गल वास्तव्य सांगली वृधापकाळामुळे अशक्त होऊन आज तिसरे प्रहरी मृत्यू पावले ब्राह्मण थोर विद्यासंपन्न होते.

छ. ५ जिल्हेज कार्तिक शु॥ ६ रविवार मु. सांगली.

शिवराम भट लाटकर निसबत श्री. स्वामी जगद्गुरु यांजवर स्वामीचे कागदपत्र चोरल्याचा ठपका येऊन इंग्रज सरकारानीं त्यास धारवाडचे तुरुंगात पाठविले होते तेथे त्यानीं जीव दिल्याचे वर्तमान आले आज चार दिवस झाले

छ. ६ जिल्हेज कार्तिक शु ॥ ७–८ क्षयतीथ

छ. ८ जिल्हेज कार्तिक शु ॥ १० मु. सांगली.

छ. ९ जिल्हेज

छ. १० जिल्हेज कार्तिक शु ॥ १२ शुक्रवार मु. सांगली.

शंकराचार्य संकेश्वर आज सांगलीस आले खाशानीं समारंभाने दर्शन घेतले

आज तुळसीचे लग्न लाविले

गुलाबीचा भाऊ लिंगू राजमाने याणे आपले घरी तुळसीचे लग्नाचे वेळेस कडाबिनीचा बार काढला तो कडाबीन फुटली चार पांच तुकडे झाले.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. ११ जिल्हेज कार्तिक शु ।। १३ मंदवार मु. सांगली

छ. १२ जिल्हेज कार्तिक शु ॥ १४ बुधवार मु. सांगली

येशवंतराव जोग तासगांवकर यांचे घरची घोडी करडी होती ती दुमच्या वगैरे होड होती परंतु घोडी मासलेदार सबब ती घोडी याणी सरकारांत दिली सरकारातून त्यास बसावयाकरितां करडी निगडे यानी सिरटी मुक्कामी दिली होती ती त्यास दिली.

छ. १३ जिल्हेज कार्तिक शु।। १५ मु. सांगली

छ. १४ जिल्हेज कार्तिक व।। १ मंगळवार मु. सांगली

छ. १५ जिल्हेज कार्तिक व।। २ बुधवार मु. सांगली

गोपिनाथबाबा शास्त्री आगाशे वाईकर हे पुण्यास दक्षिणेकरितां निरोप घेऊन गेले

छ. १७ जिल्हेज कार्तिक

विष्णुशास्त्री गाडगीळ हे आपले वर्षासनाकरितां बेळगांवास निरोप घेऊन गेले

छ. १८ जिल्हेज कार्तिक व।। ५ मंदवार मु. सांगली

मेहेरवान अंडरसन साहेब बहादूर याचे पत्र आले त्याचे हाशिल आपले सरकारांत शिपाई माणसे वगैरे किती व दारूगोळा किती शेरी असेल ते एकंदर लिहून पाठवावे

छ. १९ जिल्हेज कार्तिक व।। ६ मु सांगली

मातोश्री गंगाबाई काकू चिंतामणराव पटवर्धनाची आई नव्वद ९० वर्षांची कार्तिक व।। ५ मध्यरात्री वारल्याचे वर्तमान आले

छ. २० जिल्हेज काही नाही

छ. २१ जिल्हेज कार्तिक व।। ८ सांगली

शंकराचार्य जगदगुरु याची शिक्के कटार शिरगांव येथे कृष्णेत बुडाली

छ. २२ जिल्हेज कार्तिक व ।। ९ मु. सांगली

श्री महायात्रेस मंडळी गेली बीतपशिल

१ आवाजी गणेश करमरकर कुटुंबसुद्धा गेले त्यास सणगे दिली. १ बाळकृष्ण रघुनाथ लेले यांची मातोश्री व बंधु १ रामाजी भगवंत सांगलीकर १ आणखी गावातील गोरगरीब अशी गेली १ सदोबामामा रानडे भिकाजीपंत बाबा रानडे यांचे चिरंजीव ते काशिस जाण्याकरिता इचलकरंजीहून निरोप घेण्यासाठी आले होते तें निरोप घेऊन गेले

छ. २३ जिल्हेज कार्तिक व ॥ १० गुरुवार मु. सांगली

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २४ जिल्हेज कार्तिक व ॥ ११ भृगुवार मु. सांगली

बाल मुकुंद मारवाडी देशाहून परत आला त्यानें एक संगमरवरी जाळीदार खुरसी सरकारांत नजर केली. राजापूरास समुद्रतिरी बंदर आहे ते मोडून दुसरे ठिकाणी इंग्रज घालतात म्हणून वर्तमान ऐकलें बेळगांवाहून पुण्यास जाण्याकरितां मेहेरबा दाक्तर सांगलीस आले त्याणी खाशाच्या मांडीची गांठ पाहिली अपरेशन करून काढून टाकीन म्हणाले त्याना तात्यासोनी इंग्रजी बुक वाचून दाखविले

छ. २५ जिल्हेज कार्तिक व ॥ १२ मंदवार मु. सांगली

काशीहून आश्विन शु॥ ६ चे पत्र खाडीलकराचे आले त्यांत तेथिल कोणा कोकणस्थ शास्त्र्याचा मुलगा द्रव्य घेऊन बाटून किरस्थाव झाला किरस्थाव ब्राम्हण जाहाला आणखी ब्राह्मणांची मुले बाटणार असे वर्तमान आहे रामाजी पंत जालेहाळकर हे भिमराव जालेहाळकर यांचे तीर्थरूप ते काशीयात्रेहून आले भेटीस आले होते वृद्ध ७० वर्षाचा आहे वाघाच्या स्वारीच्या गोष्टी त्याणी ऐकल्या व पाहिल्या आहेत त्या निघाल्या होत्या त्यास खाशानी वाघ प्रकरणी वाकाहि वाचून दाखविला व त्याजवळ वाघ प्रकरणी कैफियत आहे ती पाठवून देण्याविषयी सांगितले

छ. २६ जिल्हेज कार्तिक व ॥ १३ रविवार मु. सांगली.

जगद्‌गुरुस्वामीस किल्ल्यांत भिक्षा झाली स्वामीस रोख रुपये २०० शालजोडी व धोतरजोडी रुमाल शालनाम्याचा व रुप्याचे लोटी व पंचपात्री १००रु. भार असे दिले.

छ. २७ जिल्हेज कार्तिक व ॥ १४ सोमवार मु. सांगली

अंताजीपंत मुतालिक निसबत प्रतिनिधी यांजकडून कारकून लग्नपत्रे घेऊन आले त्यांत त्यांच्या कन्येचा विवाह मार्गशिर्ष शु॥ ९ स व्हावयाचा मुलगा कऱ्हाडकर प्रतिनिधी याणी हल्ली दत्त मुलगा घेतला तो

छ. २९ जिल्हेज मार्गशीर्ष शु ॥ १ बुधवार मु. सांगली

श्री. सौ. लक्ष्मीबाई प्रतिनिधी यांच्या चिरंजीवाचे लग्न सबब बाईचे भाचे गोविंदराव लग्नाचे निमंत्रण देण्यास आले बहुत आग्रह यावयाचा केला कारण बाईचे व खाशांचे बंधूपणाचे नाते

छ. २० मोहरम मार्गशीर्ष व ॥ ८ मु. सांगली

जमखिंडीस मेहेरबा अंडरसनसो आहेत त्याणी श्री. मा. राधाबाई ताई यास दरबारखर्चाचे वगैरे कागदाविषयी नड लागली सबब ती निघोन कलेहलीस गेल्याचे वर्तमान छ. १८ रोजी लिहिलेच आहे हल्ली ताई याजकडून व रा. त्रिंबकपंत फडके घर

× × असे आले आहेत त्याणी सर्व मजकूराची विनंती केली पुढे याची तजवीज कशी करावी आता सर्व वडीलपणा व यातून पार पाडणे आपलेकडे म्हणोन खाशास

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

विनंती केली. आज्ञा जाहलीजे " पेशजी ति. कै रामचंद्रपंत आपासाो व चि. गोपाळ-राव दादा याणी वैर करून सर्वस्वी घात केला हा सर्वत्रास माहित आहे आतां या समयास मजकडे येऊन काय होणे ? तुम्ही केले तुम्ही भोगित अहा परंतु सलाह जर विचारता तर तुम्हाकडे कांहीं खोटेपणा नाहीं तर साफ उत्तर सांगावे की आमचे पदरी मापेची (?) कोणची (ही) गोष्ट घालावी आम्ही जाग करू. आम्ही आपले रिवाजा-प्राो दवलतीचे वगैरे व्यवस्था केली आहे हल्ली तुम्ही जबरदस्त अहा काय पाहिजे ते करा " म्हणोन. नाही तर आपलेकडे खोटेपणा जर आहे तर आधिच पदरी घेऊन जो मजकूर वाजवी असेल तो साफ सांगून मोकळे व्हावे. पुढें जे होणे असेल ते होऊं. हा विचार माझे मनासी येतो, असे खाशानी सांगितले सदरहू मजकूर छ. १८ मोहरमी जाहला तो आजचे तारखेस लिहिला आहे.

जीवनराव देशपांडे धारवाडकर यांचे चि. व्यंकटराव बाळाजीपंत माजी वकील माईणकर, चिंतामणराव सदाशिव, परशराम गणेश पटवर्धन, हे येथे आले आहेत गोविंदराव नाना भिलवडीकर साताऱ्यास प्रतिनिधीच्या लग्नास आहेर घेऊन गेले होते ते आज आले त्यांच्या सांगण्यात महाराजाची स्वारी पेटें पाहण्यास निघाली आहे

मेहरबान इनविरारटीसाो बहादूर यांची मडम व मुले असे आज करवीराहून आले.

छ. २१ मोहरम मार्गशीर्ष वा ८ वृद्धी तीथ गुरुवार मु. सांगली सकाळी व्यंकट-रावजी मंत्री बागणीकर याचे ठिकाणी खाशा स्वारी गेली होती मंत्री आपले उभयता चिरंजीव व जांवई चिटणीस सांवतवाडीकर यांना घेऊन सामोरे आले होते कचेरीस बैठक झाली तेथे इसलामपूरकर आण्णा वैद्य बर्वे व त्यांचे चिरंजीव बापू वैद्यही होते या वैद्याचे आजे कै. शिवराम भाऊ वैद्य यानी मला लहानपणी औषधे दिलेली आहेत वगैरे आठवण खाशांनीं सांगितली नंतर भाऊ सरनोबद आजारी सबब त्याचे घरी जाऊन त्याचे मुलास जवळ घेऊन त्याचे हातात पुतळी घातली नंतर उभयता साो यांस किल्ल्यां-तून तात्यासाो यास सामोरे पाठवून किल्ल्यांत आणिले स्वारी सदरेपर्यंत पुढे जाऊन साहेबास घेऊन दुमजल्यावर कचेरीस बसणे झाले शिरस्ते प्राो भुजंग तोफेचे अकरा ११ बार केले नंतर तिमजल्यावर साहेबास खाना खावयाचा बेत केला होता तेथे जाऊन खाना घेऊन नंतर चवथे मजल्यावर जाऊन सर्व गांव व किल्ला दाखविले नंतर खाली दुमज-ल्यावर येऊन कचेरीस बसून अत्तर गुलाब नाच एक घटका झाला नंतर उभयता साहे-बास घेऊन खाशी मंडळी पायउतारा तोफखान्यांत गेली तोफा वगैरे सर्व सामान व तोफाचे बैल जातीजातीचे ३०० होते ते दाखविले बेळगांवास इग्रजी सरकारचे तोफखान्याचे सामान आहे त्याचे खालोखाल हे सामान आहे अशी साहेबानी बहूत तारिफ केली तोफखान्यात सुतार लोहार घिसाडी करजगार सर्व कामदार आपआपले काम करित होते वाड्यांत दुमजल्या आतील दक्षिणेचे दहालानात (दालनात ?)

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

बंदूका तरवारी पिस्तुले दस्ताने जंबीये ढाल वगैरे सर्व हत्यारे मांडली होती ती सर्व जाती जातीची व अमक्याकडील अमूक अशी दाखविली. व वाघाचे स्वारीस खाशारू जखमा लागल्यावेळेस ढाल पाठीस होती त्यामुळे बचाव झाला वगैरे मजकूर सांगून ती ढालही दाखविली त्या वेळे बरोबर हत्यारे होती तीही दाखविली नंतर कचेरीस आल्यावर साहेब म्हणाले आपण ग्रामसाहेबाकडे आपले कामाचे मजकूराचा वाका पाठविला आहे तो आम्ही पाहिला आणखी पासदर (?) आणि त्याचा तरजमा करणार त्यांस आणखी आम्हांस दाखविला पाहिजे त्यावर खासे म्हणाले उदईक दाखवीन मग साहेबाने विचारले आपले स्वार व पायदळ किती याचे उत्तर खाशाने केले की नेहमी पांचशे स्वार व मावळेसुद्धा २००० दोन हजार पायदळशिवाय कवाईती आहे नंतर साहेबाना कवाईती लोकांची कवाईत पाहण्याची होती म्हणून रथांत बसून किल्ल्याचे मैदानांत बाहेर येऊन कवाइत पाहिली खाशानी पदरचे मानकरी शिलेदार व ब्राह्मण-मंडळी व बारगिर व हशमी जमादार वगैरे व आप्त यांची याद नांवनिशीची केली आहे त्यांत अमका माणूस अमूक पिढीचा त्याणे व त्याचे वडील आजेपणजे याणी अमुक काम आमके वेळेस केले लढाईत जखमा लागले व मेले वगैरेचे माहिती याद केली ती वांचून विनीवाले यांजकडून दाखविली खाशानीं साहेबास सांगितले जे माझे दवलतीत द्रव्य खजीना नाहीं जो खजीना आहे तो ही पिढाजादी माणसें व हत्तारे व घोडी वगैरे आहे हाच खजिना आहे. ज्या माणसास जी नेमणूक दिली होती त्याचे निम चौथाई वगैरे कमी करून माणसास इंग्रज सरकारचे कोणचे वेळेस दोस्तीचे जागा काम पडेल त्यासमई उपयोग इंजानेबाकडून व्हावा सबब बाळगली आहे.

बाळाजीपंत दादा नातू हे साताऱ्याहून खाशाचे भेटीस फार दिवस जाहाले सबब येणार होतें ते बावडे यास (?) आले आहेत उदईक येथे येतील.

तिसरे प्रहरी मोरोपंत गोखले मिरजकर, गोविंदराव म्हैसकर व शिवरामपंत म्हणून कारकून तासगांवचे असे आले होते.

छ. २२ मोहरम मार्गशीर्ष व ॥ ९ शुक्रवार मु. सांगली

रामचंद्रपंत जोसी नि॥ नाना फडणीस मेणवलीकर हे आले आहेत भवानीसिंग रजपूत इंग्रजी लिहिणे शिकवणार बेळगांवास गेला होता तो काल आला श्री. माधवराव दाजी चिंचणीकर साहेबाचे भेटीस आले आहेत ते किल्ल्यांत उतरले आहेत.

छ. २३ मोहरम मार्गशिर्ष व॥ १० रोज मंदवार मु. सांगली बाळाजीपंत दादा नातू हे काल बांबवडयाहून नांदरे येथे वामाणात (?) होते ते आज येथें आले वाडीस वेलबागेत उतरले आहेत दादाकडे सिधा वगैरे जिन्नस पाठविला होता तो त्याणी खाशाची भेट जाहली नाही सबब परत पाठविला जमखिंडीकरीण ताईसाो याणी मेहेरबा इनवारारटी साहेबाचे नावे अडरसन साहेबाविरुद्ध थैली पाठविली त्याजबरोबर साहेबास

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

राग आला व अंडरसन याणी इतकी सक्ती करण्याचे कारण नव्हते असे बोलला वगैरे मजकूर ऐकण्यांत आला.

आज पंक्तीस रामचंद्रपंत जोसी मेणवलीकर होते तिसरे प्रहरी वाडीस बाळाजीपंत नातु उतरले त्यांचे भेटीस स्वारी गेली नातुनी शेपन्नास हात सामोरे येऊन भेट जाहली बोलण्यांत इग्रज सरकारचे करांचलीची गोष्ट निघाली होती बाळाजीपंत नातु म्हणाले श्री. महाराजास करांचली देण्याकरितां आली होती परंतु त्यास कांहीं मिळाली नाहीं आपण पुण्यवान सबब या गोष्टी घडल्या नंतर खाशानी येथे लांब पडते तरी बापूसाो यांचे वाड्यात जागा केली आहे असे नातूस सांगितले खाशानी माधवराव चिंचणीकरास साहेबास भेटविले साहेबास रथांत बसून नारळीचा बाग स्वानंदभुवन तात्यासाो याचा मळा दाखवला.

दादा मनोलीकर तासगांवाहून आज आले आहेत

छ. २४ मोहरम मार्गशिर्ष व॥ ११ रविवार मु. सांगली

सकाळी बाळाजीपंत दादा नातू येऊन दोन तीन घटका बोलणे झाले प्रचलीत राजकीय गोष्टी निघाल्या होत्या त्यात हल्लीचे गवरनर हे सिंध मुलकांत जाणार आहेत कारण तो मुलूख सरकरात सर करून घेतला कारण त्या सरकारातील खर्च भागत नाही सबब तो मुलूख सोडून देणार असे ऐकिले

नातू हिरावागेत डेरे देऊन राहिले

साहेब याजकडील मुनसी वगैरे मंडळी ही छापखाना व देवालय पाहावयास आली होती

छ. २५ मोहरम मार्गशिर्ष व॥ १२ सोमवार मु. सांगली

छ. २६ मोहरम मार्गशिर्ष व॥ १३ मंगळवार मु. सांगली

साहेबास श्रीगणपतीचे देवालय दाखविले. साहेबानी गणपतीच्या देवळाच्या दगडकामाची जसा कांहीं आरसा असे काम कोठे पाहिले नव्हते म्हणून वर्णन केले नंतर मंडपात छापखाना आणिला होता तो पाहिला कांहीं कागदहि छापून बघितले बाळंभट वाटवे खाशाचे पुरोहित त्याचीहि भेट साहेबानी उठून घेतली वाटवे म्हणाले मी श्री. कै. परशरामपंत भाऊ तासगांवकर याजजवळ होतो ते कृपा करीत तसेच आपासाो करितात माझे घर शहापूरास आहे मोरोपंत गोखले यांनीं आपला अर्ज साहेबास दिला त्यांत आपले घराची जप्ती करून जामीन घेतला आहे तरी जामीन घेऊन जिन्नस वगैरेची मोकळीक करावी त्यावर साहेब रागे भरून बोलले जे तुम्ही गंगाधरसाहेबाचे आप्त असून दौलत बुडविली ही फार गैरगोष्ट आहे आम्ही त्यावावत बोलणार नाहीं काय सांगावयाचे ते मिरजचे कारभाऱ्यास सांगावे नंतर

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

खाशाची तसवीर विठ्ठलपंत रोडे चितारी यांणी काढली होती ती साहेबास दिली नगारजी-कडून नगारा वाजवून दाखविला नंतर खासे व तात्यासो व मेहेरबासो. असे घोड्यावर बसून शुक्रवार पेठेतून नीट जाऊन हरीपूरचेमार्गे स्वारी गेली अंकली वेशीपाशी साहेबास निरोप दिला साहेबानी खाशास पेनसिल लिहावयाचे पितळेचे दांडीचे आत शिशाच्या कांड्या असतात तसले भेट म्हणून दिले.

यादी दिनचर्या समान अरबन मयातैन श १७६९ छ. २६ मोहरम

×× मामलतीवर पाठविले त्यांत त्यास राग येण्याचे कारण काय म्हणतात? साहेब बोलले जे ठीक आहे मामलेदार आहेत ते कायमच आहे ये विसई अंडरसनसाहेब याणी आपणास वारंवार लिहूनही असे करितो खासे बोलले जे आम्ही शिपाई लोक आमची अब्रू केवढी ते इंग्रजी सरकारास वगैरे जाहिर आहे इंग्रजी सरकारचे पदरचे कामगार हे हलक्या गोष्टी करितात जिकीर करील लबाडाचे मनावर घेऊन इंग्यानेवास अधिक आगळे लिहून अब्रूची खत्ता करितात त्यास ये विसई बंदोबस्त केला पाहिजे नाही पेक्षा जहागिरीची गरज नाही. जहागिर श्री. गणपती महाराजाचे सरकारांत गुदरली आहे ये विसई इंग्रजी सरकारात लिहीलेच आहे जसे चित्तास येईल तसे करावे इंग्रजी सरकारचे राज्यात वगैरे कोठेच फंदबखेडा केला नाही इंग्रजी सरकार दोस्त त्यांचे ज्या वेळेस काम त्या वेळेस जिवाची इच्छा न धरितां पैसा खर्च करून कामे बजावली आहेत त्याविसईची पत्रे आहेत एवढे मात्र तुमचे ध्यानांत असावे त्याचे उत्तर साहेबानी केले की आपली नेकी व अब्रू व खरेपणा हा विलायतेपर्यंत महशूर होऊन इंग्रजी सरकारची खात्री जाहली सबब दोस्तीची जागा बक्षिसीबद्दल विलायतेहून विलायती तरवार मिळाली आहे त्यापेक्षा कोणत्या गोष्टीची काळजी करू नये कामगार याणी भलते केले आहे त्याचा व पुढे कोणी केल्यास त्याचा बंदोबस्त करितो भिलवडी प्रकरणी बोलणी झाली त्यांत मला या गोष्टीची गरज नाही तासगांवकर हे अधिक आगळे बोलतात याचा अभिमान साहेबास असावा त्याचे उत्तर बरे आहे म्हणून साहेबानी केले

तात्यासो इचलकरंजीकर इचलकरंजीस निरोप घेऊन गेले त्याणी खाशास बोलले त्याचा आशय आमचा व करवीरकर याचा इलाखे प्रकरणी बहुत दिवस तंटा होत आता इंग्रजी आंमल झाला आहे म्हणून त्याच्या इलाख्यात वागावे असे ठरले त्याप्रो वागत अहोत परंतु दरम्यानदारीचे ठरावाची याद ग्रामसो वहादूर करून देणार इनवारारेटीसो आज संध्याकाळी मिरजेस गेले चंदोपंत रामदुर्गकर हे निरोप घेऊन रामदुर्गास गेले.

छ. २७ मोहरम मार्गशिर्ष व॥ १४ बुधवार मु. सांगली

श्रीमंत व्यंकटराव साहेब मंत्री बागणीकर हे निरोप घेऊन बागणीस केले

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

श्री. कै. गणपतराव तात्यासो मिरजकर यांची पत्नी दुसरी सरस्वतीबाई ही व तिची सून बाळासो याची बायको सौ. उमाबाई अशी कोकणांत माहेरी जाण्याकरिता काल येथे आली आहेत.

छ. २८ मोहरम मार्गशिर्ष व॥ ३० गुरुवार मु. सांगली

खासास्वारी तिसरे प्रहरी बाळाजीपंत नातु याचे ठिकाणास गेली होती.

उदईक विनायकराव खाडीलकर नातूस मेजवानी करणार सबब तात्यासोस आमंत्रण करण्यास आले होते इनविरारेटीसो आज प्रातःकाळी मिरजेहून जमखिंडीस रवाना झाले.

अस्तमानी तात्यासो याणी कर्नाटकी कळसूत्र डोंबारी याचा खेळ करविला.

जिनगौडा जैन चाबूकस्वार कागवाडास त्याचे वडिल आज्यापासून चाकरीस आहे हल्ली जिनगौडाचे तेथे बनेनासे होऊन येथे आला चाकरीस राहणेकरितां–घोडयावर बरा बसतो सबब त्यास १० रु. दरमहा ५० आंख कापड २५ रु. नालबंदी अशी करून चाकरीस ठेवला बाळासो यास मुखत्यारी यावी असे वर्तमान आहे दोन महिने साहेबानीं आपले बरोबर नेवून काम करण्याजोगे अक्कलवान आहेत कसे त्याची परीक्षा पाहून मुखत्यारी सांगावी असे आहे.

छ. २९ मोहरम पौष शु॥ १ गुरुवार मु. सांगली

बाळाजीपंत नातू यांस मेजवानी खाडिलकरानीं केली ते समई पंक्तिस श्री. तात्या सप्रे, बापू शहापूरकर, बापू लागू, बळवंतराव फडणीस, गोविंदपंत विनीवाले व गोपाळपंत करंदीकर असे होते दादा नातू त्यांचे चिरंजीव नाना, कनिष्ट बंधू पांडोबाभाऊ.

खासा स्वारी तिसरे प्रहरी बागेत जाऊन येताना बाळाजीपंत नातू याचेकडे जाऊन त्यास उद्याच्या भोजनाचे त्यांच्या मंडळीसुद्धा आमंत्रण करून आले.

छ. १ सफर पौष शु. २ मंदवार (८–१–१८४८). मु. सांगली

आज मुंबईहून पत्र आले त्यात मजकुर कीं गवरनरसो बहादूर हे सिंध प्रांतात इंग्रज सरकारचा आमल जाला आहे तेथील बंदोबस्त करण्यास गेले आहेत सयाजीराव गायकवाड बडोदेकर हे सन मजकुरी मार्गशीर्ष देवआज्ञा जाहली त्याचे वर्तमान मुंबईस आले त्यावरून साहेबानी खेद करून ४ तोफा मारल्या त्याच्या कायद्याप्रमाणे—महाराजाचे वय ४८ वर्षांचे होते सबब चार वर्षास एक असे याप्रो केल्याविसईचे पत्र मार्गशीर्ष व॥ १२ आले त्यात लिहिले आहे.

बाळाजीपंत नातूस श्रीचे वाड्यात मेजवानी दिली दादा मनोळीकर निरोप घेऊन गेले उद्या तासगांवास गेले.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २ सफर पौष शु. २ रविवार. मु. सांगली

बाळाजीपंत नातू तिसरे प्रहरी गणपतीचे देवळांत खाशाकडे आले होते त्यास कागदपत्र पंढरपूरचे मुक्कामचे करारातील मुद्दे इंग्रजी सरकारातून हाशील करून द्यावयाचे त्या प्रकरणी दाखविले खाशानीं नातूस संक्रांत करून जावे असा आग्रह केला म्हणून ते राहणार आहेत.

छ. ३ सफर पौष शु. ४ सोमवार. मु. सांगली

पांडुरंगराव गणेश मंगळवेढेकर यांचे चिरंजीव रामचंद्र आबा याची पत्नी सौ. सिताबाई इला उष्णतेचा विकार होऊन दुखण्याने पडली होती ती गाणगापूर मुक्कामी मार्गशीर्ष व॥ १० शनिवारी छ. २३ मोहरम देवाज्ञा झालेचे पत्र मंगळवेढ्याहून आले.

छ. ४ सफर पौष शु. ५ मंगळवार. सांगली

रा० लिंगोपंत निपाणीकर याजकडून कारकून सूतशेखर मात्रा मागावयास आले आहेत.

करवीराहून उचगांवकर याचे पत्र आले त्यांत उभयता महाराज करवीरवासी संक्रमण झाले म्हणजे समुद्र पाहावयास कोकणांत जाणार असे आहे.

आज खाशा स्वारी भोजनोत्तर मिरजेस गणपतीचे मळ्यात जाऊन बाळाजीपंत नातुस बाग दाखवून त्यासुद्धा अस्तमानी परत आले उद्या नातूस बळवंतराव फडणीसाचे घरी मेजवानी आहे.

छ. ५ सफर पौष शु॥ ६–७ क्षयतीथ बुधवार मु. सांगली.

रामाजी नाईक भिड्यानी नातू यास बाजारात आपले दुकानी पानसुपारी केली खासेहि गेले होते.

छ. ६ सफर पौष व॥ ८ गुरुवार मु. सांगली

आज मकर संक्रमण खाशांनी संप्रदाय प्रो तीळपात्र व गोप्रदान वगैरे व सर्व खाशा मंडळींनी तीळ पात्रे वगैरे दिली श्री. सौ. बाईसो विष्णूभट खाडिलकर यास आंधण म्हणून देतात ते त्याचे घरी जाऊन तपेले पळी वेळणी नेऊन त्या आधण घालून दिले व वर्षाची धडोती ब्राम्हणाचे घरी दिली तिसरे प्रहरी खाशाकडे व तात्यासोकडे सर्व पदरची मंडळी व भाईबंद व बाळाजीपंत दादा नातू व बाजार पेठेतील सावकार व गांवातील शिष्टविद्वान व पदरचे मोठे मोठे मानकरी व बारगीर वगैरे सर्वत्रानी तीळगुळ येऊन दिले ज्याचा जसा मान तसा स्वहस्ते अगर कारकूनाकडून देवविले. स्वारी २ घटका दिवसास अस्तमानी किल्ल्यात जाऊन घरचे देवास तीळगुळ ठेवून आले पदरच्या मंडळीपैकी ज्यावर बहूत लोभ त्यास बोलावून सर्वत्राची नांवे

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

घेऊन तीळगुळ सोहळयानी खाणे जाहले वे. मू. रा. बावाजी भट जोसी वरखंडकर यांचे बंधू पूर्वाश्रमीचे नाव कृष्णशास्त्री थाणी आश्रम घेऊन आठ वर्षे अधिकच जाहली कांहीं दिवस काशिस ब्रम्हावर्तास होते. हल्ली सातान्यासहि होते येथे येऊन आठ चार दिवस झाले डोके फिरले आहे विक्षिप्त झाले आहेत ते आज खाशाकडे येऊन आचावचा भाषण करून गेले.

उद्या बाळाजीपंत नातूस हरिहर दादा लागू यानी हरीपूरास आपले घरी मेजवानीस बोलावले आहे.

छ. ७ सफर पौष भृगुवार मु. सांगली.

आज वाडयांत हाळदकुंकू संक्रांतीबद्दल जाहले.

बाळापंत नातूस पागे पैकी एक उंट व कर्डा बराल्या सिंगा असे सामानासुद्धा दिले सदाशिव भट जोसी जटापाठी सातारकर रघुनाथ बावाचे शिष्य हे साधु आहेत ते अस्तमानी खाशाकडे येऊन बसून निरोप घेऊन गेले त्याजकडे शिधा पाठविला आहे.

छ. ८ सफर पौष शु॥ १० मंदवार मु. सांगली.

आज खाशांनीं बाळापंत नातूस श्रीचे देवळांत मेजवानी केली.

मौजे बस्तवाड येथे डोंगरातून एक वाघ आला आहे तो मळयात येऊन उसांत राहिला आहे अशी गांवकऱ्याची आर्जी आली सबब तो धरण्यासाठी सांपळा व शिपाई बरकंदाज असे पाठविले आहेत.

भोजनोत्तर नातूस कागदपत्र वाचून दाखवून निरोप दिला बाळाजीपंत दादास शालजोडी व पागोटे किमत एकूण २२५ व चिरंजीव नानास दुपट्टा पागोटे किंमत २०० बंधू पांडूभाऊ यांस ५० रुपये जोडी व कारकून मंडळीस शेले पागोटे व आश्रित मंडळीस संभावना व धोतरजोडे दिले दादाबरोबर श्रीपाद भट जोसी इचलकरंजीकर आहेत ते फार विद्वान आहेत अल्पवयी आहेत त्यांचेसारखे विद्वान पुण्यापासून अलिकडे थोडे त्यांची संभावना केली.

छ. ९ सफर पौष शु॥ ११ रविवार मु. सांगली.

पुण्याची पत्रे आली त्याचे हाशील माधवराव देशमूख जावई याचा व त्याचे चुलते दामोदरराव देशमूख याचा घरगुती खटला मुंबईस पडला होता त्याचा फैसल माधवराव याजसारखा जाहला म्हणोन ऐकण्यात ते लिहिलेले आले सदाशिव भट्ट जोशी जटापाठी यांस धोतर जोडा व दहा रुपये रोख देऊन निरोप दिला शिवाय ओझ्यास बैल व भटजीसाठी पोहचवावयास मेणाहि दिला.

इनव्हेररेटी साहेबानी बाळासो दादासो मिरजकराचे बोलणे उडवून लावले आमचे हातात कांहीं नाही गवरनरमोस लिहा (मुखत्यारीबद्दल) म्हणून सांगितले ते दोघे साहेबा जवळून जमखिंडीहून मिरजेस परत आले.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. १० सफर पौष शु॥ १२ सोमवार मु. सांगली

राधानाईकीण तेरदळकर ही आज येथे आली आहे

छ. ११ सफर पौष शु॥ १३ मंगळवार मु. सांगली

व्यंकटराम देशपांडे धारवाडकर निरोप घेऊन मुंबईस गेले

यादी दिनचर्या सुरू समान आरबैन मयातेन शके १७६९

छ. १२ सफर पौष शु. १४ बुधवार मु. सांगली

गंगाधरराव बाळासाहेब व दादासो हे मिरजेहून येऊन तीळगूळ देऊन अस्तमानी परत गेले.

वे. शा. सं. पुरुषोत्तमशास्त्री खरडेकर पुराणिक हे खर्ड्याहून इंग्रजी सरकारातून तरवार दिली त्या मजकुरावर काही श्लोक कविता करून घेऊन आले आहेत

नाना व बाबाजी कोलटकर हे साहेबाकडून आले ते खाशास येऊन भेटले.

छ. १३ सफर पौष शु. १५ गुरुवार मु. सांगली

रघुनाथ हणमाजी भाऊ सरनोबत क्षयाने पाच चार महिने आजारी होता तो आज सूर्योदयानतर घटका दिवसाचे सुमारे मृत्यू पावला खाशाचे लोभातील चिरंजीवातील आसामी व फार सुमनुष्य अल्पवई होता खाशास बहुत दुःख जाले

छ. १४ सफर पौष वद्य १ भृगुवार मु. सांगली

चिंतामणभट जोसी सातारकर हे जोतिषशास्त्री आहेत त्यास नारायणभट जोसी सांगलीकर हे खाशाकडे घेऊन आले होते त्यास संभावना पांच रुपये व धोतरजोडा दिला

छ. १५ सफर पौष व॥ २ मंदवार मु. सांगली

खाशी स्वारी भाऊसो तात्यासो व पदरची मंडळी दिगरजेच्या मळ्यावर कळकीचे बेटात चव्हाणाकडे भोजनास गेली चव्हाणानी खाशास बंदुक तोड्याची चांगली दिली तात्यासाहेबास बाबासाहेबास कटयारी भाऊसाहेबास निमच्या कारभारी यांस बकरा (बकरा?) म्हणोन सुऱ्यासारखे असते ते दिल्हे. जोत्याजीराव चव्हाणाची मातोश्री हिने खाशावरून सतका दोन रुपये उतरून टाकिला तात्यासाहेब यांचे स्वारीबरोबर कवाइती लोक होते त्यात कुशा कदम म्हणोन आंबी सरकारची कुणबीण आहे तिचा भाऊ हा होता तो तेथे कळकीत निजला होता तेथे सर्प चावला किंवा कसे हे कळलें नाही स्वारी मागारी आली येते समई त्यास काही कळले नाही कृष्णाबाईस पाणी पिऊन चौकीत आला तो झेंड्ड येऊन निपचित पडला आणि अर्ध घटकेने प्राण गेला ! मोठा चमत्कार जाहला.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

बाळाजीपंत नातू हे इचलकर्जीस गेले होते ते आज मिरजेस येऊन तेथे किल्ल्यात मेजवानी झाली उदईक येथे येऊन भोजन करून पुढे नांद्रयास मुकामास जाणार पुढे सातान्यास जाणार येविसीचे त्यांचे पत्र आले आहे.

पुरुषोत्तम शास्त्री खरडेकरानी श्रीमंताचे कारकीर्दीचे काही श्लोकबद्ध कविता करून पुस्तके केली आहेत त्यातील काही श्लोक म्हणून अर्थ करून दाखविले त्यांचा सिधा वगैरेचा बंदोबस्त केला आहे.

छ. १६ सफर पौष वद्य॥ ३ रविवार मु॥ सांगलीं.

आज संकष्टी चतुर्थी बाळाजीपंत नातु आले आहेत उदईक जातील.

तिसरे प्रहरी नारायण महाराज हरीपूर बागेतील यांचे दर्शनास स्वारी जाऊन आली

छ १७ सफर पौष वद्य ४ सोमवार बाळाजीपंत नातू व मंडळी भोजनास आली होती.

छ. १८ सफर पौष वद्य॥ ५ मंगळवार वासुदेव शास्त्री जुन्नरकर खाशास भेटण्यास आले त्यास ५ रुपये संभादना व धोत्रजोडा दिला तिसरे प्रहरी डोंबारी याचा खेळ तात्यासाहेबानी श्रीच्या देवळापुढे करविला छत्रपती सातारकर आपासाहेब हे चवदा पेटे पाहण्यास गेले होते ते पंढरपूर पेट्यास गेले त्यांचा मुकाम काल जहागिरीतील मंगळवेढयास येक दिवस होता त्याजकडे मामलेदार याणी फडफर्मास नेऊन दिली

निपाणीकर निंबाळकर सरलस्कर याची बायको जानूबाई यांचा कारकून तिळगूळ तात्यासोसाठी बंदुक व बाईसाहेबास हळदकुंकू असे घेऊन आला होता कारकुनाचे नांव बाबाजीपंत.

नाथाजीराव शिंदे मळणगांवकर व मानसिंगराव ऊर्फ रावजी भोसले करवीरकर (हे पदरचेच) हे खाशाचे भेटी घेऊन गेले.

छ. २० सफर पौष व॥ ७ गुरुवार—लक्ष्मण भट खरे पनवेलकर हे येथे आले आहेत त्यास खासे जाऊन भेटून त्यास भोजनास बोलावले सिवगिरी गोसावी हे करवीराहून आले कारण मिरजेस मनसागिरीबाबा याणी देवालय मार्कंडेश्वराजवळ बांधले आहे त्यात देवाची प्रतिष्ठापना करावयाची आहे म्हणून आले ते येऊन खाशास भेटून गेले.

रामचंद्र जोशी मेणवलीकर निरोप घेऊन गेले मंगळवेढयास जाणार

छ. २१ सफर—महत्त्वाची नोंद नाही

छ. २२ सफर पौष व॥ ९ मंदवार—माधवराव देशमुख जावई यांजकडून कारकून सखोपंत मामा गोरे व दिनकरभाऊ सोहोनी उभयता आले आहेत त्याणी नारिंगे वगैरे जिन्नस व जावई याजकडील पुस्त्या दिल्या.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २३ सफर देशमुखाकडील कारकुनानी हकीकत सांगितली त्यातील हशील कै. विनायकरावजी देशमूख हे वारल्यानंतर इंग्रजी सरकाराकडील सरंजाम वगैरे दाहा हजार अदमासाचा चालत होता तो जप्त जाहला त्या विसी मुंबईस बोलणे दोन वर्षे पडले आहे त्या विसीचे कौसलांत ठरून निम्मे सरंजाम चालवावा याप्रो होऊन विलायतेस रपोट लिहिला आहे उत्तर येईल ते समई सरंजाम सुटेल.

बाळंभट काळे पौष व॥ २ मंदवारी वारले

नाना मायदेव खाशाचे सासरे व भाऊ पेठे हे मंगळवेढ्याहून आले आहेत.

छ. २४ सफर पौष वद्य॥ १० वृद्धी तीथ सोमवार

चिमणाराम वगैरे मारवाडी यांची कापडाची खरेदी नागपूरची शंभर दीडशे वोझी आज आली ते समई बार वगैरे समारंभ संप्रदायाप्रो त्याणी करविले त्यास दोन तीन दिवस झाले

छ २५ सफर चिंतामण दीक्षित चिरंजीवासह पुण्याहून आले त्यानी सुकी केळी दिली

जगद्गुरु संकेश्वरकर यांची सिक्केकटार गमावली होती सबब येथून नवे सिके व दऊत रुप्याचो व कटार वगैरे तयार करून पाठविली.

ऐकीव वर्तमान की श्री भीमाशंकराकडे कोणी बंड करून इंग्रजी सरकारच्या पदरचे साहेबलोक यांची नाके कापली होती ज्याणे बंड केले तो श्री पंढरपुरास वारी करीत असे त्याचा पत्ता लाऊन श्री वेणुनादापासी त्यास साहेबलोकांनी मराठे लोकांचा वेश धरून धरला आणि त्याचा मुसक्या बांधला मुंबईस लाऊन दिला आठ चार दिवस झाले

छ. २६ सफर पौष व॥ १२ बुधवार सिवरामपंत अण्णीगिरीकर यास श्रीपादवाडीस गणपतीची मूर्ती तांब्याची सिद्धिविनायक उजव्या सोंडेचा तीन बोटे उंचीची सांपडली त्यास दृष्टांत झाला की सांगलीस आप्पासाहेबास द्यावी म्हणून त्यानी ती मूर्त छ २३ सफरी आणून दिली.

मिरजेस हरिपंत फडक्यांच्या घरी पिशाचे व समंध बहूत उपद्रव करीत सबब जमखंडीनजीक आठ कोसावर दोडमलगांव आहे तेथे पांडुरंगभट म्हणून जाणते घरदांज पिढीजादे आहेत त्यास विचारले त्याणी काही सांगितले त्याप्रो एक वर्सभर अभिषेक वगैरे केले समंध घरातील गेले हली त्याणी त्या बावास मिरजेस आणिले आहेत सांगता सहस्रभोजन घालीत आहेत. बावाची वृत्ती साधी वय २५।३० वर्षांचे आहे. कोणास काही मागत नाहीत.

छ. २७ सफर पौष वद्य १३ गुरुवार—महत्त्वाचे नाही.

(छ. २८ सफर—महत्त्वाचे नाही)

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

छ. २९ सफर माघ शु॥ १ मंदवार आज हरिपूरचे संगमेश्वराचा उत्सव दोन हजार ब्रा० भोजन झाले मुक्तद्वार होते.

छ. ३० सफर उद्या शु॥ २ सोमवारी मुंजीचा मुहूर्त गावातील १८ जणांची अक्षत आली.

७-२-१८४८

यादी दिनचर्या समान अरबैन मयातैन आलफ श. १७६९.

छ. १ रबिलावल माघ शु. ३ सोमवार. मु. सांगली

आज मिराभाई वैद्य करवीरकर बोलावण्यावरून येऊन खाशाच्या पायाची गांठ पाहिली.

छ. २ रबिलावल माघ शु. ४ मंगळवार.

लक्ष्मणभट खरे पनवेलीकर आले आहे त्यास संभावना: रु. १० धोतरजोडा दिला.

छ. ३ रबिलावल माघ शु. ५ वसंतपंचमी बुधवार. मु. सांगली.

छ. ४ रबिलावल माघ शु. ६ गुरुवार मु. सांगली.

छ. ५ रबिलावल माघ शु. ७ शुक्रवार.

रा. रामभाऊ कापसे निसबत नाना फडणीस हे येथे आले आहेत

छ. ६ रबिलावल माघ शु. ८ शनिवार. मु. सांगली

भाऊ कापसे यांस भोजनास पंक्तिस बोलावून शेला पागोटे दिले त्याजबरोबर स्मरणार्थ लिहिलेले दिले त्यात नवाब निजामअलीखान हे भागानगराहून खरड्यास गेले ते कोणकोणच्या मार्गाने गेले त्या गांवाची नावे व नबाबाबरोबर फौज किती होती त्याचा तपशिल लिहून पाठवावा म्हणून. याचे कारण कापशे हे नाना फडणीस यास इनाम गांव आहे त्या गांवात असतात सबब तिकडे शोध करून लिहून पाठवावे म्हणून लिहून दिलें.

तात्यासो इचलकरंजीकर यास मूत्र बंद होऊन प्रकृती बिघडली म्हणून समजले..

छ. ७ रबिलावल माघ शु॥ ९ रविवार मु. सांगली

छ. ८ रबिलावल माघ शु॥ १० सोमवार मु. सांगली

छ. ९ रबिलावल माघ शु॥ ११ मंगळवार मु. सांगली

काल रात्री पुणेकर ललींते खेळकरी आले आहेत त्याचा खेळ श्रीचे देवळात झाला.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. १० रबिलावल माघ शु॥ १२ बुधवार मु. सांगली

दामोदरपंत भानु श्री कै. नाना फडणीस याचे दायाद हे आले आहेत.

छ. १२ रबिलावल माघ शु १४ भृगुवार मु. सांगली

खासा स्वारी कौलापूरास जावून अस्तमानी परत आली जाणेचे कारण कौलापूरच्या रानांत पूर्वेस तुकाईची वाडी म्हणून खुले पाटील यांनीं बांधली आहे लहान आहे तेथे देवीचे देवालय आहे तेथील मूर्त फारच चांगली आहे ती पाहावयास गेली होती मूर्त अष्टभुजा मरेगुदीचे दगडाची आहे पहिली संगमरवरी दगडाची २४ भुजाची होती ती मागे कधी दंग्यात फोडली आहे सबब दुसरी मरेगुदीची करून बसविली आहे व जवळ उजवे आंगास स्वयंभूदेवी आहे.

श्री रा. परशरामपंत भाऊसाो तासगांवकर हे कुटुंबासह सोनीकर मातोश्री ताईस घेऊन शिवरात्रीकरितां गोकर्णास गेले ते कौलापूरांवरून आज म्हैसाळचे मुक्कामास आले.

छ. १३ रबिलावल माघ शु॥ १५ मु. सांगली

छ. १४ रबिलावल माघ व॥ १ मु. सांगली

छ. १५ रबिलावल माघ व॥ २ सांगली

मार्तंड शामजी उपनवाडीकर हे पंढरीस दंडवत नवसाबद्दल घालीत गेले होते ते आले त्याणीं श्रीस नैवेद्य व मावंदे केले तात्यासाो भाऊसाो श्री. सौ. बाईसाो प्रसादास गेले होते.

छ. १६ रबिलावल भौमवार संकष्टी माघ व॥ ४ मु. सांगली

काल नानाचे घरी अष्टपुत्रे वाईकर यांची कन्या सखोपंत रेटरेकर कुलकर्णी याचे नातवात दिली त्या लग्नास स्वारी गेली होती.

बायजाबाई शिंदे आलिजा बहादूर ही नाशकास होती ती ग्वालेरीस गेली तिणे दिल्लीचे तांदूळ पाठविले येविषयीचे पत्र त्यांचे खंडेराव याणी लिहिले ते आज आले

छ. १७ रबिलावल माघ व॥ ४ बुधवार मु. सांगली.

रामचंद्रपंत गोखले हरीपूरकर याचे मुलाचे लग्नाची व विष्णूदास भाई याच्या मुलीचे लग्न सखाराम मनसाराम यांचे नातवाशी, अशी दोन लग्ने माघ व॥ ५ ची आहेत त्याच्या अक्षती आल्या होत्या.

श्री. सौ. मा. बाईसाो व सौ. आवडीबाई अक्का याणी अनुक्रमे गणपती व बाळकृष्ण याच्या मूर्ती रुप्याच्या करविल्या त्यांची प्राणप्रतिष्टा आज केली ५-५० ब्राम्हण भोजन व सवाष्णी झाल्या.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

छ. १८ रबिलावल माघ व ॥ ६ गुरुवार.

खाशानी आपले पायाचे गुडघ्याजवळ गांठ झाली आहे ती आपले हातानी शस्त्र घेऊन फाडून तीन बोटे लांबी करंगळी इतके खोल असे कापले आतली गांठ निघणेस थोडा लग राहिला दुखूं लागलें सबब तितकेच ठेवून दुसरे वेळेस पाहावयास येईल म्हणोन ठेविले जवळ मिराभाई वैद्य हे होते आपले हाताने आपले शरिर फाडणे हे परम कठिण सर्वत्र मंडळीस आश्चर्य वाटले.

श्री. रा. भाऊसो यांची स्वारी मिरजेस गेली कारण विष्णूदास भाई याचे घरी लग्न आहे.

अलिबक्ष हात्ती आज तिसरे प्रहरी तात्यासोनीं आगदी चारी पाय खुले करून सोडला आहे.

छ. १९ रबिलावल माघ व ॥ ६ भृगुवार मु. सांगली.

सातारकर महाराजाची स्वारी पेटे पाहण्यास निघाली ती बहेबोरगांवास आली आहे.

बापू आठवले यांजकडे पंढरपूर पेटा आहे त्याची घालमेल होणार म्हणून ऐकले परंतु सध्या काम राहाते झाले आहे.

छ. २० रबिलावल माघ व ॥ ७ मंदवार मु- सांगली.

करविरकर छत्रपती नरसोबावाडीस यात्रेस आले आहेत येऊन तीन दिवस झाले सप्रदायाप्रो इकडून फडफरमास पाठविली गोपाळ आपा उचगांवास गेले आहेत.

सातारकर छत्रपतीना बरे वाटत नाही म्हणून माहाळूंगे आणावयास खाशाकडे माणूस पत्र घेऊन आले माहाळूंगे पाठवीली व समाचारास रामचंद्र विश्वनाथ सहस्त्रबुद्धे यास बहेबोरगावांस पाठविले.

छ. २१ रबिलावल माघ व ॥ ८ रविवार मु. सांगली.

छ. २२ रबिलावल माघ व ॥ ९ सोमवार मु. सांगली.

कै. बापू गोखले यांचे गुरु कै. ठाकूरदास बाबा हे साताऱ्यास रहात असत त्यांचे चिरंजीव वे. मू. रा. बाबा हे आले आहेत धर्मशाळेत उतरले आहे त्याजकडे शिधा चंदी पाठविली उद्या भेटीस येतील.

छ. २३ रबिलावल माघ व॥ १० मंगळवार मु. सांगली.

तिसरे प्रहरी ठाकूरदास बाबाचे चिरंजीव भेटीस आले होते.

छ. २४ रबिलावल माघ व ॥ ११ बुधवार मु. सांगली.

ठाकूरदास बाबाच्या मुलाची कथा आज श्रीचे देवळात झाली

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

छ. २५ रबिलावल माघ वद्य १२ गुरुवार मु. सांगली

छ. २६ रविलावल माघ व ॥ १३ शिवरात्र शुक्रवार

खासास्वारी ब्रम्हनाळास जाऊन श्री. आनंदमूर्तींच्या समाधीचे दर्शन घेऊन गेले शिवरात्रीस समाधीची वृंदावने आहेत त्यापैकी पश्चिमेचे वृंदावन डोलते ते पाहून नंतर हरीपुरास जाऊन संगमेश्वराचे दर्शन घेऊन आली.

छ. २७ रविलावल विशेष नाही

छ. २८ रविलावल विशेष नाही

छ. २९ रबिलावल फाल्गुन शु ॥ १ रविवार मु. सांगली

वे. रा. चिंतामण दिक्षीत आपट्यास घर रहावयाकरितां पेठेत श्रीचे डावे बाजूस पश्चिमाभिमुख दुकाने आहेत त्यापैकी वामनाजी बाबाजी रानडे याणी घर बांधले होते तेच त्याची किंमत देऊन त्यांस दिले

छ. १ रबिलाखर फाल्गुन शु॥ २ मंगळवार मु. सांगली

छ. २ रबिलाखर फाल्गुन शु॥ ३ मु. सांगली

छ. ३ रबिलाखर फाल्गुन शु ॥ ४

करविरकर महाराज स्वारी श्रीपादवाडीहून कूच करून मौजे उदगांवचे मुक्कामास आली आहे उदगांवास करवीरकर छत्रपतीच्या चोपदाराची सोन्याची काठी गमावली हे वर्तमान ऐकले

छ. ४ रबिलाखर फाल्गुन शु ॥ ५-६ क्षयतीथ मु. सांगली

मालगांवकर सिदगौड पाटील याची प्रकृती विघडली सबब सरकारातून बाबा सांबारे वैद्य यांस पाठविले

छ. ५ रबिलाखर फाल्गुन शु॥ ७ मंदवार

अंडरसनसाहेब कुरुंदवाडाहून सांगलीस आमराईतील बंगल्यात आले बायजाबाई शिंदे याणी करवीरकर छत्रपतीस हत्ती सामानासुद्धा व तीन घोडे असे पाठविले आहेत ते येथे पाहावयासाठी महाराजाकडून आणविले आहेत घोडे बोर आहेत मातबर आहेत हत्तीहि बराच आहे आपला फुंदणगज आहे त्यासारखा आहे उंची व डौल तसाच आहे वर सामान भरगच्ची कलाबुतूचा गाशा व शिरी व रुप्याचे मोराचा जीन दोन आसामी बसावयाजोगा आहे

अंडरसनसाहेबास भेटण्याकरितां स्वारी गेली होती.

छ. ६ रबिलाखर फाल्गुन शु॥ ८ मु. सांगली

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

हरी रामचंद्र दाते यास आज तिसरे प्रहरी देवआज्ञा झाली खंडेराव निंबाळकराचा व खाशाचा परमस्नेह निंबाळकर हे चिरंजीवातील आसामी असे आहेत निरोप घेऊन जाते वेळी निंबाळकरानी पायावर डोसकी ठेविली यापुढे मला पत्र खासे पाठवितील त्यांत अखंडित लक्ष्मी असा मायना न लिहिता 'चिरंजीव' असा लिहावा म्हणून विनंती केली खाशांनी मान्य केली

छ. ७ रबिलाखर फाल्गुन शु॥ ९ मु. सांगली

अंडरसनसाहेबाचा मेणा, आमची दाद घेत नाही म्हणोन फिर्यादी लोकांनी वाटेत आडविला. जाऊ देईनात. साहेबाने कळविल्यावरून कवाईत लोक पाठवून दबाव देऊन वाट मोकळी केली. नंतर साहेबाची स्वारी मुक्कामास आली. श्रीचे मळयांत बैठक घातली होती. नंतर श्रीकगणेश्वरीचे आवारांत येऊन साहेब बसले. तात्यासोकडून बंदुकीचे बार व तीरकमान व पट्टयाचे हात व तोफेची शिस्त करून दाखविली व कवाईतीची पोरे नवी तयार करविली आहेत त्यास कवाईत सागून करवली व भवानसिंग पंतोजी इंग्रजी याजकडून मुले तयार पदरची वगैरे झाली आहेत त्याची परीक्षा साहेबानी खुद्द आपले हाती बूक घेऊन घेतली

रा. हरीपंत तात्या बिनीवाले यांचे धाकटे चिरंजीव, तसेच बाबा फडणीस, रावजी निमये, भाऊ भावे या त्रिवर्गाचे चिरंजीव याणी परीक्षा दिली साहेब संतोष जाहले मग साहेब गेले. जाते वेळी साहेबास खाशानी तुम्ही एकटे फिरता हे चांगले नाही चार लोक बरोबर ठेवावे कोणी वाईटावर असतात कोणते वेळी काय गुदरेल हे सांगता येत नाहीं असें म्हटले. साहेब म्हणाले ठीक आहे असे आम्हास सांगणारे कोण आहे अलबत तुम्ही सांगता तसेंच करू.

भास्करराव लक्ष्मण किल्लेदार याणी आपले घरी खाशास मेजवानीचा बेत केला आहे.

छ. ८ रा॥खर फाल्गुन शु ॥ १० मंगळवार—

साहेब आज पहाटे कुरुंदवाडास रवाना झाले

काल सोमवारी सोळा घटका रात्रीस कोकणात श्री देवास दर्शनास जाणेचा मुहूर्त पाहून प्रस्थान ठेविले आहे

ठरल्याप्रमाणे आज सर्व मंडळी भास्करराव किल्लेदाराचे घरी मेजवानीस गेली. भोजनाचा बेत तमाजी नरसिंह जमखिंडीकर यांचे घरी केला होता पंक्तीस विष्णुपंत जोसी मुनसी नि॥ साहेब अंडरसन होते.

छ. ९ रबिलाखर फाल्गुन शु ॥ ११ बुधवार—(नाही)

छ. १० रबिलाखर फा. शु ॥ १२ गुरुवार—

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

आन्या रामोसी व राम्या रामोसी आळतेकर हे पेशजी दरवड्यात होते ते धरून आणून कैदेत ठेविले होते ते पळाले होते ते हल्ली आळतेकर याणी धरले ते येथे आणून कैदेत ठेविले आहेत त्यास मारहि दिल्हा.

छ. ११ र॥खर— (विशेष नाहीं)

छ. १२ रबिलाखर—

रामभाऊ सहस्रबुद्धे साताऱ्यास श्रीमंत छत्रपती याजकडे गेले होते ते काल रात्री आले त्यांच्या सांगण्यात छत्रपतीची प्रकृति फार बिघडली होती हात घालून उठवावे असे जाहले होते आता बरी आहे साताऱ्यास पांच देवालये बांधण्याचा त्यांचा बेत आहे मुहूर्त पाहून कामहि लावले आहे सांबाची ३ व्यंकोबाचे १ देवीचे १ अशी पांच.

अस्तमानचे तीन घटका रात्रीनंतर नगारखान्यापुढे बसोन तेथे खेळे वगैरे याणी खेळून नंतर राधेचा तमाशा दोन घटका करून स्वारी माघारी आली. चवदा घटका रात्रीनंतर चंद्रग्रहण ते नऊ घटकेने मुक्त जाले रात्री आग लागून कोऱ्याचे घर जळाले.

छ. १४ र॥खर फाल्गुन वद्य १ धुळवड व ग्रहणाची कर रोज सोमवार—

सांप्रदायाप्रो धुळवडीचा खेळ दांडपट्टा कुस्त्या डफगाणी झालीं बागेत व कंगणेश्वराच्या आवारात जाली तिसरे प्रहरी गावात बहुरूपी मुस(लमा)न आला आहे त्याणे भावाने राजास लढाईत जखमा लागल्या तो जखमी राजा पाठीशी बांधून आणि.लेला अशी दोन स्वरूपे येकानेच घेतली असे सोंग आणिले होते तें खाशाकडे दाखविण्यास आला होता तें पाहिले सोंग बरे आणले म्हणोन आज्ञा झाली. तो गेला. रात्रौ जोती आंबी सांगलीकर याजकडील पोऱ्याचा तमाशा जाला.

छ. १५ रबिलाखर फाल्गुन वद्य.२ मंगळवार—

रात्रौ घाणीवरील राघू सोनार याचा व जोती आंबी याजकडील राधेचे तमाशे झाले तात्यासाो व भाऊसाो बसले होते.

छ. १६ रबिलाखर—

लिंगोपंत निपाणकराकडून कृष्णाजीपंत कारकून आला त्याणे भुईकोहळा व कोळीसरे सरकारात भेट दिली

छ. १७ रबिलाखर फाल्गुन व॥ ३ संकष्टी गुरुवार मु. सांगली.

संप्रदायाप्रो कितन छबीना व रात्रौ नृत्य वगैरे झाले रा. दामोदरपंत भानू पुणेकर हे आले होते त्यास आज निरोप देऊन लावून दिले निरोप समई शेलापागोटे व नक्त

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

रुपये ३० दिले गृहस्थ थोर घरचे खरे परंतु संभावित पदरी राखणेजोगे अगर विश्वासाची जागा नव्हे. त्यास नाना फडणीस याणी चिरंजीव म्हणविले त्याविषयीची पत्रे श्री. कै. सवाई माधवरावसो यांचे एक, नानाची एक दोन त्याच्या नकला त्याणी दिल्या. त्या पाहता कागद तगली असे दिसते ज्याचे ते जाणे !

छ. १८ रविलाखर फाल्गुन व ॥ ४ भृगुवार मु. सांगली.

छ. १९ रविलाखर फाल्गुन व ॥ ५ रंगपंचमी मु. सांगली.

वे. रा. यज्ञेश्वर दिक्षीत वाईकर हे साताऱ्यास जाऊन आले त्यास छत्रपतीची प्रकृत विघडावयाचे कारण काय येविसई विचारले त्याणे सांगितले जे बहेबोरगांवास मुक्काम होता तेसमई श्रीकृष्णाबाईचे डोहांत मच्छ होते ते धरून भक्षण जाहाले तेथील कोणी धरित नाहीत असे श्री मारुतीचे स्थान मोठे आहे असे असता धरून भक्षण केले तेव्हां दोन दिवस खाताच प्रकृत विघडली ती फार विघडली हल्ली बरी आहे म्हणून सांगत होते.

आज रंगपंचमी रंगाचा समारंभ व्हावयाचा परंतु सालमजकुरी श्री. सौ. गंगाबाई ही वारली सबब आज बेत झाला नाही.

छ. २० रविलाखर फाल्गुन व ॥ ६ रविवार मु. सांगली.

ब्रम्हचारी गोळपकर जोशी काशीस आसतात त्याची गांठ ते मिरजेस आले तेव्हां पडली होती त्यास सांगलीस बोलावले होते त्याप्रो ते आज आले त्यास संभावना १ धोतरजोडी दिली

छ. २१ रविलाखर फाल्गुन व ॥ ७ रोज सोमवार मु. सांगली

प्रभाकरपंत आठवले मिरजकर कोणी मूठ मारली किंवा कसे न जाणो ते एकाकी रक्त ओकून एक प्रहरांत परवाचे दिवशी मंदवारी व ॥ ५ वारले.

छ. २२ रविलाखर फाल्गुन व॥ ८ मंगळवार मु. सांगली

आज स्वारी हरीपूरास जाऊन चार लग्नघरी आहेर केले.

छ. २३ रविलाखर फाल्गुन व॥ ९ बुधवार मु. सांगली.

काल अस्तमानी मोरोकेशव नातु फडणीसाचे मूल यास गांवातील गढीछोड याणे धरून गळ्यातील ताईत व कमरेतील अंडबुली अशी काढून घेतली पायातील साखळ्या उरावर पाय देऊन तोंड धरून बोळा घालून काढावयाचा बेत होता इतक्यांत मागून आरडा होताच सोडून पळाला मुलगा वाचला. नाही पेक्षा घटकाभर आवकाश पडेल तरी मेला असता मुलगा चार वर्षांचा होता सदरहू प्रकार सुतारआळीस वीरभद्राचे देऊळ जुन्या गांवात पडकेसे आहे आहे तेथे अस्तमानी झांज पडता झाला.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

अस्तमानी राघोपंत गोखले पूर्वी जिऊबाई मेणवलीकर यांचे पदरचे ते हल्ली आपटे याजवळ असतात ते आले आहेत खाशाचे भेटीस आले होते बोलणी झाली त्यात दामोदरपंत भानू हे नाना फडणीस यास दत्तक दिले हे खरे किंवा कसे म्हणुन खाशांनीं विचारले. राघोपंत गोखले वृद्ध नाना जवळ होते त्याणी ही गोष्टीं खोटी, नानानी त्यास कांहीं दत्तक घेतले नाही, त्यानी पत्रे दाखविली ती सारी खोटी केली आहेत म्हणून सांगतले आहे. कृष्णराव आपटे वडील कै वामनराव आपटे श्री. पंतप्रधान बाजीरावसो याजबरोबर हालपटीत होते ते कांहीं स्वारीतून निघोन आले म्हणोन विचारिले त्याचा मजकूर; त्यांस स्वारीत कर्ज झाले ऐवज श्रीमंत देईनात सबब निघोन आले. खाशानी सांगितले जे वामनराव सभ्य गृहस्थ खाविंद याचे चाकरीविसई मोठे तत्पर

छ. २४ रबिलाखर फाल्गून व॥ १० मु. सांगली

आपटे भोजनास आले होते

तिसरे प्रहरी तात्यासो यांचे मराठी शाळेत जाऊन खाशानी साऱ्या मुलांच्या पुस्तका पाहिल्या कांहीं हिशेब तात्यासोकडून करविले.

अस्तमानी मिराभाई वैद्याकडून खाशांचे मांडीस गांठ उठली तिला तुंबडी लावून रक्त काढले.

छ. २५ रबिलाखर फाल्गुन व॥ ११

कृष्णराव आपा आपटे यास किल्ल्यांत तोफखाना व सिलेखाना व किल्ला दाखविला

छ. २६ रबिलाखर फाल्गुन व॥ १२ मंदवार शनिप्रदोष मु. सांगली

कृष्णराव आपट्यास बरोबर घेऊन हरीपूरास संगमेश्वराचे दर्शनास गेले तात्यासो मळयांतही गेले होते कारंजे झऱ्याचे दाखविले. घरी येऊन पूजा भोजन झाल्यावर पालखीच्या दांड्याची बेटेही दाखविली.

छ. २७ रबिखर फाल्गुन व॥ १३ रविवार मु. सांगली

आपटे यांस भोजनास बोलावून वस्त्रे देऊन निरोप दिला आपट्यास चापाची बंदूक सामानासुद्धा व पोलादी वाकी (?) दिली.

छ. २८ रबिलाखर फाल्गुन व ॥ १४ सोमवार मु. सांगली.

उद्यापासून ब्रह्मनाळास रामनवमीचा उत्सव सर्वास आमंत्रणास गोसावी आले होते.

आज सोमवती श्री. सौ. बाईसो यानी अंजीर घातले सातारकर छत्रपतीस बरे नाही सबब श्रीपादवाडीस गुरुचरित्रास ब्राह्मण एक व सांगलीच्या गणपतीस प्रदक्षणा घालण्यास ब्राम्हण एक असे लाविले आहेत

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. २९ रविलाखर चैत्र शु॥ १ गुढ्याचा पाडवा मु. सांगली

श्री गणपती महाराज पंचायतन संस्थान कसबे सांगली याजकडील नैवेद्य व विद्यार्थी कामगार ब्राम्हणमंडळी याचे जेवणाचा बेत आज पावेतो तो सरकार खाजगी कढून होता तो आज मुहूर्ताने निराळा खर्च श्री कडील नेमणूकेपैकी करून करावा असे ठरवून २५ पात्रांचा बेत चालता जाहला. पावसाळा हिवाळा त्यात गावातील विद्यार्थि वगैरे १५० सुमार आजमासे हे दोन प्रहरी मधोकरीस जातात त्यास ऊन लागते पाय पोळ्तात सबब त्यास जेवणाचा बेत भोजन घालणेचा बेत आज दहा वर्षें सुमार चालला आहे त्याप्रो बेत आजपासून होऊन चालते जाहाले सदरहू विद्यार्थ्याच्या भोजनाचे काम काशिनाथ गंगाधर कानिटकर याजकडे सांगितले आहे आज पाडव्यास स्वारी किल्ल्यात जाऊन गुढीची व खासे व बिनीकडील निशाणे व लग्या यांची पूजा केली.

छ. ३० रबिलाखर चैत्र शु ॥ २ बुधवार मु. सांगली

छ. १ जमादिलावल चैत्र शु॥ ३ गुरुवार मु सांगली

इमाम बहुरुपी होनवाडकर याणे सोंगे आंणली सबब त्यांस १० रुपयें पागोटे असे दिले त्याणे आज सोंग राच्याच्या लेकीचे आणले होते. बरेच होते.

मिराबाई हकिम याणे खाशाचे पायांस इलाज केले सबब त्यास सोन्याचे कडे वजन तोळे १० किंमत ७५ दिले

छ. २ जमादिलावल चैत्र शु ॥ ४ मु. सांगली

छ. ३ जमादिलावल चैत्र शु ॥ ५ मु. सांगली

काल रात्री खाशास शैत्य होऊन ज्वर फार आला होतां त्याणे किंचित भ्रमही पडला होता.

महाराच छत्रपती आपासाो यांची प्रकृती चैत्र शु॥ २ बुधवारी फारच बिघडली सबब सर्वत्र पदरचें कारभारी याणी व बाळाजीपंत नातू यांनी दत्त मूल घ्यावा असे ठरवून चिमणाजी भोसले शेडगांवकर याचा नातु यास दत्तक घेवविले दोन प्रहर दत्तविधान झाले साखरा, वाटल्या तोफा केल्यानंतर तीन घटकां अदमासे त्याच दिवसी महाराजाचा काळ झाला त्या विसईचे पत्र रामचंद्र विश्वनाथ सहस्त्रबुद्धे हे साताऱ्यास गेले होते त्याचेकडून आज आले. खाशानी किल्लयातील नगारखाना दहा दिवस बंद करविला आहे मुलगा दत्तक दिला त्याचे नांव जनकोजी राजे म्हणून ठेविले आहे जे दिवसी दत्तविधान काळ जाहला त्याच दिवसी सकाळी साताऱ्याचे रेसिडेन्ट फ्रीयर साहेब हे नहरास गवरनर साहेबाकडे गेले दोन दिवशी येणार. आले नंतर दत्तविधान होऊन मुल घेतळा त्याविसई कसे होते ते पाहावे म्हणोन सहस्त्रबुद्धे याच्या लिहिण्यात आहे बहूधा ही गोष्ट कायम होईल असे आहे.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

छ. ४ जमादिलावल चैत्र शु ॥ ६ रविवार मु. सांगली.

खाशानी काल आज मंत्र स्नान केले. कशाय आज दिला आहे.

छ. ५ जमादिलावल चैत्र शु ॥ ७ सोमवार मु. सांगली.

छ. ६ जमादिलावल चैत्र शु ॥ ८ मंगळवार मु. सांगली.

श्री. रा. विठ्ठलराव बापूसो यास तिसरे प्रहरी २५ घटका दिवसानंतर देवीचा तोडगा पीलसांवत याजकडून करविला व गांवातील दहावीस मुलासही करविला.

छ. ७ जमादिलावल चैत्र शु ॥ ९ रामनवमी मु. सांगली.

दाजीबा खाडिलकर लग्न सावताचे पाडीस करून कुटूंबासह भेटीस आहे त्यानी गव्याचे शिंगाचे संपुष्ट आणून दिले.

छ. ८ जमादिलावल चैत्र शु ॥ १० मु. सांगली.

कौलापुरास हरीहर दादा लागू यास जमीन दिली आहे त्यात विहिर खंटली आहे त्या जमीनीत नांगर धरला होता त्या नागटींत तांब्याचे अष्टदळ त्याजवर तांब्याची डबी अशी सांपडली ती पाहाता त्याचे खाली दगडाचे चिरे आहे असे समजले व पत्रा अष्टदळी आणून दाखविला सबब स्वारी तिसरे प्रहरी पाहण्यास गेली.

आज साताऱ्याहून बावाजी गोपाळ वसगडेकर याचे पत्र आले त्यांत रेसिडेन्टसो महाराजाच्या कारकून मुखत्यारा कडून काम चालविले आहे

छ. ९ जमादिलावल चैत्र शु॥ ११ मु. सांगली

छ. १० जमादिलावल चैत्र शु॥ १२ शनिप्रदोष मु. सांगली

श्रीमंत मातोश्री लक्ष्मीबाई कुरुंदवाडकर ही निरोप घेऊन कुरुंदवाड येथे गेली.

नाना काळे तासगांवकर हे तासगांवाहून आले आहेत स्फटिकाचे लिंग मिरजेस रा. याचे घरी गहाण होते ते रा. गोविंदराव गणेश भिलवडीकर याणी आणिले अहे सरकारांत खरेदी घेणार असा बेत आहे लिंग सहा बोटे उंची सुमार निर्मळ बेजिरीम आहे फार चांगले आहे हुडकू गेले असतां मिळणार नाही

छ. ११ जमादिलावल चैत्र शु॥ १३ मु. सांगली

छ. १२ जमादिलावल चैत्र शु॥ १४ मु. सांगली

आज मारवाड देशांतून कारिगार याणी संगमरवरी दगडाचे जिन्नस उत्तम आणिले आहेत ते पाहावयास श्रीचे पुढे मंडपांत उभे केले आहेत ते पाहावयास गावातील वगैरे मंडळी आली होती जिन्नस वी तपशिल १ दोन गज लांबीची चौकी मेचासारखी ती ×× की हम चौक फळी आहे वगैरे सामान जाळ्या वगैरे फार उत्तम आहे नंतर २ मेघडबऱ्या देव्हारे (१ लहान प्रत थोर)

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

सातारकर छत्रपती चैत्र शु॥ २ वारले सबब किल्यातील नगारखाना वंद केला होता तो काल दिवस चांगला होता सबब १२ वे दिवशी पुन्हा वाजवावयास आज्ञा झाली.

यादी दिनचर्या सुरू सबा आरबैन मयातैन आलफ श १७७०.

छ. १३ जमादिलावल चैत्र शु॥ १५ मु. सांगली.

महायात्रेहून मंडळी आली ती १ बाजी हरी खाडीलकर १ बावा पुराणीक १ बाबाजी बाबूराव करंदीकर याची पत्नी. मारवाडातून आलेले देव्हारे फार चांगले मोठे आहेत. गणपती महाराजाचे देवळ्यात सिद्धीबुद्धीसुद्धा आत मावावयाजोगे आहेत एक आहे त्याची किंमत आठ हजार सांगतात सोईवार पटल्यास घेण्याचा विचार आहे

छ. १४ जमादिलावल चैत्र व॥ १ मु. सांगली.

अलिबक्ष हत्तीने मागील पिछघाड्या तोडून घेतल्या होत्या सबब तात्यासाो याणी जाऊन पुढील पायातील लंगर सोडणे करितां सांगितले परंतु जवळ मनुष्य येऊ देईना तेव्हां पिराजी गडेकरी यास सांगितले जे चार पायाने हत्ती मोकळा कर म्हणजे सोन्याचे कडे बक्षिस देईन त्याणी हत्ती मोकळा केला सबब त्यास सर्वत्रा देखता आपले हाताने बक्षिस दिले

नरसिंगराव रामाजी देसाई याणी हस्तीदंती कलमदान जाळीदार फार उत्तम खोदीव काम केले आहे तसले सरकारास आज दिले आत रुप्याच्या दौती आहेत

मौजे मंपगे हा इनाम गांव रा. महादाजी सदाशिव बापट यांचा तो इंग्रजी सरकारातून जप्त झाला होता दोन वर्षे सुमार झाली तो चौकशी होऊन सोडल्याचे पत्र मुबईहून आले म्हणून कोन्हेरराव शहापूरकर यानीं साखर वाटली फणसळकर सावकार निरोप घेऊन आजऱ्यास गेले.

छ. १५ जमादिलावल चैत्र व॥ २ गुरुवार सांगली

छ. १६ जमादिलावल चैत्र व॥ ३ शुक्रवार सांगली

छ. १७ जमादिलावल चैत्र व॥ ४ शनिवार सांगली

खाशास आज बराच ज्वर आला प्रकृत हलक झाली आहे.

ब्रह्मनाळास श्री. स्वामी आनंदमूर्ती यांचे वृंदावनाचा ढोल होतो म्हणून काल समजले त्याजवरून स्वार पाठविला तो आज उत्तर आले त्यांत ढोल आज पांच दिवस पौर्णिमापासून होत आहे म्हणोन लिहून आले

ऐकीव वर्तमान, मेहरबा अंढरसनसाो जमखिंडीस होते तेव्हा जमखिंडीजवळ कलहळी म्हणोन गांव आहे तेथे श्री. मारुती जागृत आहे त्याजवळ एक विहिर आहे

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

त्या विहीरीस गांवातील ब्राह्मणाची बायको पाण्यास आली तिने नाकातील नथ काढून चूळ भरली नंतर माघारी जाताना नथ विसरली. कोणी पळविली. साहेब रपोर्टास गेले होते ते त्या विहीरीपाशी गेले होते त्यास ती नथ दृष्टीस पडली त्यानीं उचलून चपराशा-जवळ दिली इकडे नथ हरवल्या बाईने दुसऱ्या बाईने नथ चोरल्याचे किटाळ घेऊन मारुतीस कौल लावला कौल चार वेळ लावला त्यांत दुसऱ्या बायकोने नथ उचलली असा आला म्हणोन ती बाई तिच्या गळयांत पडली अखेर फिर्याद साहेबाकडे गेली साहेब म्हणाला मारुती लबाड आहे मी नथ उचलली असतां या गरीब बाईवर तुफान घेऊन कौल देतो म्हणून रागास येऊन श्रीची पूजा वगैरे बंद करून कवाडसा कुलूप घालून त्या कुलपास बेडी लोखंडी घातली आणि श्रीस नैवेद्याबद्दल तीन पैसे देऊन त्या कडिल जमीन वगैरे नेमणूकीची जप्ती केली !

छ. १८ जमादिलावल चैत्र व॥ ५ रविवार सांगली

खाशाची प्रकृत आहे तशीच आहे. कषाय सांवारे यांनीं दिला आहे.

नाना काळे फडणीस तासगांवकर याणी सरकारात मालवी गाई पेशजी दिली होती तिचे नांव मंदाकिनी ती नेहमी तात्यासो जवळ असे तिला आजार होऊन आज पाहाटे मृत्यु पावली खाशास वाईट वाटले

छ. १९ जमादिलावल मु. सांगली.

अर्ल ऑफ क्लेअर हे गवरनर होऊन पेशजी आले होते त्यास तरवारप्रकर्णी पत्र येथून विलायतेस गेले होते त्याचे उत्तर विलायतीहून आले त्यात त्यानीं खाशांचा गौरव फार केला आहे ते पत्र आज तिसरे प्रहरी भरकचेरीत खाशानी आपले मुखे वाचून पाहिलें.

छ. २० जमादिलावल चैत्र व॥ ७. मु. सांगली

खाशानी ग्रहपीडेबद्दल नवग्रहाचीं दाने ब्राम्हणास दिली.

छ. २१ जमादिलावल चैत्र व॥ ८ मु. सांगली.

छ. २२ जमादिलावल चैत्र व॥ ९. मु. सांगली.

कैं. कृष्णाजी त्रिंबक व हरी त्रिंबक व बापूजी त्रिंबक परचुरे हे खाशाचे आतेबंधू या त्रिवर्गास त्रिंबक कृष्णा यास हूजूरची आसामी, हरी त्रिंबकास लक्ष्मीश्वराचे फडणीसी व बापूस हुबळीची फडणीसी अशा तिघास तीन नेमणूका करून दिल्या.

छ. २३ जमादिलावल चैत्र व॥ १०. मु. सांगली.

छ. २४ जमादिलावल चैत्र व॥ ११ शनिवार. मु. सांगली

गोपाळपंत बावधनकर श्री. भाऊसोस नवऱ्या पाहावयास गेले होते त्याणी पुणे वाई सातारा येथे पुढील मुली पाहिल्या. एक कृष्णराव गोळे पुणेकर

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

बुधवारातील जोग पुणेकर मोरोबादादाचे वाड्यातील विनायकपंत करमरकर पुणेकर एक नाना फडणीस उपाध्ये नितसुरे पुणेकर वासुदेव नाईक गोखले पुणेकर दाजी वैद्य लावगणकर पुणेकर भिडे विश्रामबागेलगत पुणेकर चिमणापंत साने देशमुखाचे वाड्याजवळ पुणे गणेशपंत जोसी पुणे सखारामभट्ट सातारकर मोरभट जोसी याच्या मुली दोन वाईकर धोडोपंत खरे वाईकर दाजीबा रानडे वाईकर दाजीबा फडके वाईकर इतक्यांत उत्तम मुलगी करमरकर यांची आहे योगबले करून होईल ते होईल.

आज गारोड्याचा खेळ तिसरे प्रहरी केला.

यादी समान आरबैन मयातैन आलफ श. १७७०.

छ. २४ जमादिलावल चैत्रमास १२ मु. सांगली.

सातारकर महाराज याणीं दत्तक घेतला त्याजकडे मुखत्यारपणा कौसलातून नव्हता पहिले महाराजानी काशीस मुलगा घेतला त्यास आणून गादीवर कायम करावे करावे असे ठरवून त्यास आणावयाकरितां सरंजाम गेला म्हणोन लेखीच वर्तमान आले.

छ. २५ जमादिलावल चैत्रमास १३ मु. सांगली.

आज सरकारतून हरीहर दादा लागू व कोन्हेरराव बापू देशपांडे यास रंगीत लाकडी आंत गुप्ती अशा सांवतवाडीकडील दिल्या.

छ. २६ चैत्र मास वद्य १ मे १८४८ इ. मु. सांगली.

छ. २७ चैत्र व॥ १४ मे २ १८४८ मु. सांगली.

ब्रह्मनाळास रघुनाथ स्वामीचे वृंदावन चैत्र शु॥ ५ पासून डोलत होते ते पाहण्यास आज स्वारी गेली होती पांच चार वेळ डोल चांगला झाला येताना स्वारी नावेत बसून आली.

छ. २८ जमादिलावल चैत्र व॥ ३० मे ३ १८४८ सांगली.

राधा नाईकीण तेरदळकर ही तेरदळाहून आज आली.

छ. २९ वैशाख शु॥ गुरुवार ४ मे १८४८ मु. सांगली.

मंदाकिनी गाईच्या मृत्यूस बारा दिवस सबब तिच्या नावे पांच ब्राह्मण भोजनास बोलाविले होते.

छ. १ जमादिलाखर वैशाख मे ५ १८४८ सांगली.

बाळाजीपंत गोडबोले आज प्रातःकाळी २ घटका दिवसास निर्वतले.

छ. २ जमादिलाखर वैशाख मे ६ १८४८ सांगली.

छ. ३ जमादिलाखर वैशाख मे ७ १८४८ सांगली.

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

सिदगौडा पाटील मालगांव चैत्र व॥ १४ मंगळवारी वारला आज सहावा दिवस कोंडोपंत सहस्त्रबुद्धे व सखारामपंत व भिमराव जालेहाळकर हे पुण्यास इंग्रजी सरकारचे पदरी असतात ते दहावीस मंडळीसुद्धा आले आहेत.

छ. ४ जमादिलाखर वैशाख शु॥ मे ८ १८४८ मु. सांगली.

नारोपंत नाना मायदेव हे खाशाचे पांचवे श्वशुर हे निरोप घेऊन मंगळवेढयास जाणार पुणेकर कामगार मंडळीस राधाबाई तेरदाळकर हिचे गाणे ऐकवले.

छ. ५ जमादिलाखर वैशाख ९ मे १८४८ मु. सांगली.

छ. ६ जमादिलाखर वैशाख १० मे १८४८ सांगली.

छ. ७ जमादिलाखर वैशाख ९ गुरुवार ११ मे १८४८

सातारकरमहाराज वारले ते समई अकारावे दिवशी हत्ती दान दिला तो हत्ती येथे आला आहे बरा आहे मागील डावे पायांत ताव आहे

छ. ८ जमादिलाखर ता. ११ मे १८४८ सांगली

पुणेकर मंडळीस निरोप दिला व सनगे दिली जाते समई त्यास श्रीमंताचे कारकीर्दी-तील कागदपत्र दाखवले व पटवर्धन मंडळीच्या वंशावळीचा वंशवृक्ष चित्रे काढलेला दाखविला.

यादी दिनचर्या समान अरबैनमयातैन श १७७०

छ. ९ जमादिलाखर वैशाख व॥ मे १३ १८४८ मु. सांगली.

भाऊमहाराज करवीकर यांचे घरी लग्न आहे सबब आमंत्रण पत्र घेऊन कारकून आला होता सबब त्याजकडे आहेर घेऊन नाना फाटक गेले आहेत.

छ. १० जमादिलाखर वैशाख मे १४ १८४८ मु. सांगली

सांगलीस श्रीमंत गणपतराव बाबा यास कागद लिहिण्याचा मुहूर्त आज सकाळी दहा घटका दिवसास केला.

अस्तमानचे दोन घटका सुमारे वीज कडाडून नरसू गवंडी याचे घरावर पडली.

छ. ११ जमादिलाखर वैशाख शु॥ १३ मे १५ १८४८ सांगली

छ. १२ जमादिलाखर मे १६ १८४८

हिंदुस्थानातून कोणी मुसलमान नगारखाना वाजविणार व गाणे गातो व सार मंडळ व सारंगी बीन व जलतरंग वाजवितो असा घुडण नगारची यांचे ओळखीने आला आहे त्याणे रात्री येऊन नगारखाना वाजविला व गाणेही झाले. सुमारांत आहे.

छ. १३ जमादिलाखर मे १७ १८४८ सांगली

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

छ. १४ जमादिलाखर मे १८ १८४८

सालावादप्रमाणे आज किल्ल्यातील थोरली वसंत पूजा झाली गावातील व हरीपूरची घरची मंडळी आमंत्रण करून बोलाविले होते खेरिज आणखी व आगांतूक वगैरे पात्र सुमार १०००० हजार झाले आमंत्रित ब्राह्मणास चार आण्यापासून रुपयापर्यंत दक्षणा दिली.

कै. नाना फडणीस भान् श्रीमंत दैववान पेशव्याचे घरी कारभार करून लौकीक मिळविला तेव्हा त्यांचे जन्मग्रह कोणचे पडले असतील ते पाहावे असे खाशास वाटून त्याची जन्मपत्रिका मेणवलीहून आणविली आहे.

श्री. भाऊसोसाठी जोगांची कन्या नेमस्त करून येतो म्हणून गोविंदराव कृष्ण व गोपाळपंत वावधनकर यांचे पत्र आले.

छ. १५ जमादिलाखर वैशाख १९ मे १८४८.

मुंबईहून वर्तमान आले त्यांत पारश्याची दुकाने अग्नी लागून जळाली १६–१७ लाखाचे नुकसान झाले आपासो महाराज सातारकर वारले त्यावेळी त्याने सांगितले होते कीं सरस्वती व येशवंतराव भाऊ यास माझे तालुक्यांत ठेवू नये हद्दपार करावे महाराज वारल्यावर रेसिडेन्टसाहेब तिच्या घरी जाऊन विचारले आता कसे महाराजाचा हुकूम असा आहे तिने उत्तर केले आता माझे रुसणे बोलणे कोणतेच राहिले नाही मी राणीसाहेब महाराज याचा जोडा उचलावा माझे संरक्षण करावे महाराजांचा खाजगीचा खर्च दरमहा ८–१० हजार होता तो आणखी ८ हजार रुपये दौलतीपैकी करून दौलतीस कर्ज आहे त्याचे रदकर्जाचीं व्यवस्था दरमहा १५ हजार रुपयाची करून कर्ज फेंडावे असे ठरले आहे तूर्त राणीसो मुखत्यार आहे त्याणी घेतलेला दत्तक मंजूर झाला नाहीं प्रतिनिधी कऱ्हाडकर क्षीण होत होत वैशाख शु. ८ बुधवारी छ. ६ जमादिलाखरी देवाधिन झाली आज दहावा दिवस यजमानास बहूत दुःख झाले. श्री. लक्ष्मीबाई प्रतिनिधीनी खाशास भाऊ म्हणविले होते त्याची यांची भेट जन्मभर नव्हती परंतु परस्परे लोभ फार उत्कर्ष.

छ १६ जमादिलाखर वैशाख मे २० १८४८.

ग्रामसाहेब करवीरचा कारभार पाहात होते त्यांची बदली होऊन क्लार्कसाहेब आले आहेत.

छ. १७ जिमादिलाखर २१ मे १८४८.

छ. १८ जमादिलाखर मे २२ १८४८.

श्रीमंत भाऊसाहेबाचा मुहूर्त दहा घटकाचा ठरला लग्नपत्रे लिहिली.

छ. १९ जमादिलाखर मे २३ १८४८ मु. सांगली.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

भाऊसाहेबाचे लग्न सुमुहूर्तावर झाले पांच तोफा झाल्या किल्ल्यात ब्राम्हण भोजन १००० पात्र झाले ब्राम्हणास देकार दक्षणा झाली.

छ. २० जा॥खर २४ मे १८४८.

लग्नाचा समारंभ आज दुसरा दिवस.

यादी दिनचर्या सुरसमान आर्बैन मयातेन व अलफ शके १७७० कीलकनाम संवत्सरे.

छ. २१ जा॥खर वैशाख वद्य ७ गुरुवार ता. २५ मे सन १८४८ इ॥ सन १२५७ फसली मु॥ सांगली.

श्रीमंत रा. दादासो मिरजेहून आहेर घेऊन आले होते रा. हरी बाळकृष्ण बिनीवाले याचे कन्येचे लग्न कागवडास (म्हणून) गेले. दिनकर बाळकृष्ण म्हैसकर याचे चिरंजीवास दिल्ही त्याची अक्षत त्याणी आणली होती ते कागवाडास आज गेले जोग व्याही आमंत्रणास आले होते.

छ. २२ जा॥खर वैशाख व॥ ८ भृगुवार २६ मे १८४८ मु॥ सांगली.

सांप्रदायाप्रो जोग व्याही आमंत्रणास आले होते. श्री रा. आप्पासो कुरुंदवाडकर यांची पत्नी सांगलीस आली आहेत सबब वाडयांत येऊन गेली श्री. सौ. बाईसो याणी लुगडी खण व कुंची मुलास दिली व खाशानी हातात पुतळी मुलाचे घातली येथे येण्याचे कारण ही बाई पुणेकर गोळ्यांची कन्या व बळवंतराव फडणीस यांची कन्या सौ. विठाबाई ही गोळे यांचे घरी दिली आहे यास पुत्र जाहला सबब बाळंतविडा घेऊन आली होती ती परत आजच गेली. कर्नाळ गोसावी व. चव्हाण हिमत बहादर याचा खटला त्याजविसीचे कागदपत्र चव्हाण याजकडील समजून घेतले रा. बळवंतराव मोरेश्वर पटवर्धन यांचे चिरंजीव मोरो बळवंत हे लग्नास आले होते त्यास परत आहेर देऊन त्यानी निरोप घेतला ते मिरजेस गेले. स्वारी तिसरे प्रहरी बागेत जाऊन अस्तमानी आली श्रीचे वाडयात स्नान संध्या फराळ जाला श्रीमंत रा. तात्यासो याणी बखर वाचून दाखविली बत्तीस पुतळ्याची वाचली.

छ. २३ जा॥खर वैशाख व॥ ९ मंदवार ता. २७ मे सन १८४८ मु॥ सांगली.

आज सोहेरास अकरावा दिवस सोहेर फिटला.

कृष्णराव आपटे मामलेदार पेटा वाळवे अष्ट्यास राहतात त्याणी इंग्रजी रिवाजाचे कायद्याची याद पाठऊन दिली ती आली. रात्रौ परजन्य मोठा प्रहरभर पडला आज सकाळी बस्तवाडकर पाटील व चौगुल्या प्रकर्णी खटले सरकारात पडले आहे त्या विसी मजकूर समक्ष होत होता.

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

छ. २४ जाखर वैशाख व. १० सह ११ क्षयतीथ स्मार्त एकादसी रविवार ता. २८ मे सन १८४८ इ. मु॥ सांगली.

दिलीहून पातशाहजादे कोणी या देशी आले आहेत त्याणी सरकारास पत्रे पाठविली त्यात नागपुरचे वाटेस आम्हास लुटले तीन हजार रुपये व घोडे २ गेले आपला लौकिक ऐकोन आलो आहें म्हणून तें पत्र चिटणिसानीं वाचून दाखविले त्याची आज्ञा उत्तराची जाली की येजमानसाहेबाचा इशारा आल्यासिवाय भेट घ्यावयाची नाही म्हणोन जाहली. सदरहू मजकुर त्याजकडील माणसास सांगून पत्र परत दिल्हे. तिसरे प्रहरी अलीबक्ष हत्तीजवळ कोन्हेरराव बापू वगैरे मंडळी गेली होती त्यास माणसाकडून छाविला त्याणे दगड घेऊन मारला तो बापूचे हातास निसटता लागला गणपतराव वासूदेव सीळकर याची सापत्न मातोश्री कोकणात होती ती वै॥ वद्य ८ शुक्रवारी देवाज्ञा झाल्याचे पत्र जाले.

२९ मे १८४८

तिसरे प्रहरी खाशाची परवानगी घेऊन तात्यासो व कान्हेरराव बापू याणी अलीबक्ष हत्ती सोडविला खासा स्वारी शुक्रवार पेठेत नवा बंगला सरकारातून बांधला आहे त्याजवर बसून व तात्यासो वगैरे मंडळी वाड्याचे माडीवर बसून रस्त्यात हत्तीचा तमाशा पाहणे झाले.

छ. २६ जाखर वैशाख वद्य १३ मंगळवार ३० मे १८४८.

आज व्याह्याकडून मांडव परतणे बा। आमंत्रण आले होते.

३१ मे १८४८ अलीबक्ष हत्ती मोकळाच आहे त्याने श्रीचे नगारखान्याचे दरवाज्यावर चालून येऊन चौकटीस दात लाविले ते समई बापू बाणदार नि॥ सरकार याणे चर्की बाण लाऊन हत्ती मागे सारला. अशी आणखी हुल्लड केली ते समई दुसरा बाण लावताच निघोन जाऊन रा. गणेशपंत मोडक याचे घराचे दार मोडून नदीकडे गेला तिसरे प्रहरी पुन्हा येऊन पागेजवळील छपरात गडेकरी व रा. रावजी मुकुंद जोसी गोळपकर याचा भाऊ सदाशिव हा १६ वर्षाचा सुमार आहे तो होता त्याचे अंगावर जाऊन त्याचे पागोटे खाली पाडले व त्याला पाडला इतक्यांत बापू बाणदार याणे बाण लाऊन हत्ती मागे फिरविला तिसरे प्रहरी हत्ती पाहण्यास पेठेतील बंगल्यावर स्वारी व मंडळीसुद्धा बसणे झाले होते.

१ जून १८४८ अलीबक्ष हत्ती मोकळाच आहे तो धरण्याचा इलाज बहुत केला परंतु धरू देत नाहीं दोन प्रहरचे सुमार हत्तीने पुढील श्रीचे दरवाजावर चालून आला बाण लाऊन मागे फिरविला नंतर बाजारांत परशराम आतार याचे दुकानाजवळ जाऊन पडवी पाडली त्यात येक ब्राह्मण व कुपवाडचा चांभार असे दोन आसामी होते ते सांपडले चांभारास फार लागले हैराण होऊन अस्तमानी मेला ब्राह्मण बचावला

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

अस्तमानी स्वारी व कारभारी असे पेठेतील नवे बंगल्यावर जाऊन तमाशा हत्तीचा पाहिला नाना सिंदे बेदरकर हे रा. भाऊ लागू याचे घोडयावर बसून हत्तीस भाले लावीत. हत्तीहि त्याजवर पल्ले घेऊन उठे परंतु घोडा चांगला सांपडला नाहीं.

२ जून १८४८ आज हत्ती धरणेचा प्रयत्न करून पुढील दोन पायास फास घातले असता तोडून घेऊन कृष्णेवर गेला बायका धूत होत्या त्या पळाल्या रा. गणेश-पंत केळकर याची पत्नी धूत होती तिला जावयाची आवध राहिली नाही हत्तीने येऊन गाठले धक्का सोडेचा मारून पाण्यात पाडली परंतु जिवास काहीं जाहले नाहीं हत्ती निघोन गेला. वाई फार आर्ष आहे.

३ जून १८४८ मंदवार मु. सांगली हत्तीस सकाळपासून धरण्याचा प्रयत्न मोठा करून शेवटी अस्तमानी धरून बिंढा भरून ठाणावर नेंऊन बांधला.

३ जून १८४८

श्री. सौ. मातुश्रीबाईसाो याणी मोगऱ्याचे फुलाची लाखोली श्री सांब पंचायतना-तील यास वाहिली त्याची सांगता पंधरा ब्राह्मण सांगितले होते. रा. हरिपंत तात्या बिनीवाले कन्येचे लग्नास कागवाडास गेले होते ते करून परत आले जहिनुलाबंदीन खान गवई ख्यालीचे दिल्लीवाले हे सांगलीस आले आहेत त्यांचे गाणे रात्रौ श्रीचे देवालयांत मंडपात मागीलजाहले. साल मजकुरी पौषमासी रा.बाळाजीपंत दादा नातू हे साताऱ्याहून खाशाच्या भेटीस म्हणोन आले होते त्या समई त्यांचे म्हणण्यातील अभिप्राय येथून सरकारातून काही तरी इनाम जमीन असावी म्हणोन परंतु त्या समई त्याविसीचे काही जाहले नाही हली नारायण नाइक येथे आहेत त्याणी त्या गोष्टीचा उद्योग करून विनंति केली त्याजवरून पो मंगळवेढे येथे दोनशे रु. ची जमीन इनाम दिल्ही ती तपसील.

१०० मौजे चल हे पते प्रोमजकूर १०० मौंजे अनवली प॥ मजकूर.

दोनसे रुची जमिनीची ताकीद दिल्ही.

(दिनचर्या खंड १ समाप्त)

• • •

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

वर्गीकृत ढोबळ नामसूची

अ

अटसनसाहेब २२
अंताजीपंत साठे २३
अन्नपूर्णाबाई चिंचणीकर ५३
अमृतरावजी थत्ते ५४
अंडरसनसाहेब ४६, ५६, ७५, ८०, ८१, ८३, ८४, ९५, ९६, १०२, १०३
अन्या रामोसी ९७
अंताजी मल्हार दप्तरदार मिरज किल्ला ४८

आ

आकप्पा देसाई ४४
आनंदराव पालेकर ४९
आनंदराव माने बारगीर ७७
आपा अनगळ सातारकर ७३
आपासाहेब भोसले छत्रपति १००
आपा महात ६२
आपा भट म्हैसकर ५०
आपासाहेब सांगलीकर (चिंतामणराव आप्पा) १, २, ४, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२, १३, १४, १५, १६, १७, १८, २१, २२, २३, २४, २८, ३२, ३७
आपा भागवत बत्तीकोपचा ३२
आपा रायटर १२
आपा फडणीस १२
आपाजीराव देसाई जांबोटीकर १३
आपाजीपंत रानडे २६
आबा चोळीकर १७
आबा जोग ४८
आबासाहेब कुरुंदवाडकर २, १४
आबाजी गणेश करमरकर ८०
आवडाक्का २, १६, २०, ५७, ९३
आवडी मिरजकर ६७
आवडी करवीरकर ६८
आणासाहेब मिरजमळा ७५
आण्णा वैद्य बर्वे इसलामपूरकर ८२
आण्णा गोसावी मंगळवेढेकर ७२, ७४
आण्णा देशपांडे १६
आण्णासाहेब मिरजकर २, ३७

इ

इनवर्ड साहेब ११, १३, १७
इनवरारीट साहेब ७५, ८२, ८३, ८५, ८६, ८८
इमाम नायकीण ७१, ७३
इमाम बहुरूपी १००

उ

उजिटस हेब ५५, ५६
उंटसाहेब ३, ९, ११, १३
उटरामसाहेब १२
उद्धव नाईक तबीब ३०

ए

एकप्पा नाडगौडा ३६

क

काशिनाथ गंगाधर कानिटकर १००
काशिनाथपंत खोत सहस्रबुद्धे ६९
काशिनाथपंत दाजी मायदेव ६०
काशिनाथपंत भिडे बावा ७१
किंचन गौडा देसाई ३८
कुशाबा परीट चाबुकस्वार ६६, ६९

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

कुशाबा नाना लिमये पंतोजी ४९
कुशी कसबीग ९
केशव लक्ष्मण मोडक ४४
कृष्णराव आपटे मामलेदार पेटा वाळवे १०७, २२
कृष्णराव आपटे (दु. बा. चे सरदार वामनराव आपट्यांचे पुत्र) ९९
कृष्णशास्त्री जोशी वरखंडकर ८८
कृष्णाजी त्रिंबक परचुरे १०३
कृष्णाजीपंत कारकून नि॥ लिंगोपंत निपाणकर ९७
कृष्णाजीपंत मोकाशी ५६
कृष्णाजीपंत रोटे पटवर्धन ६८
कृष्णराव हुळगोळ ३९
केशवराव तात्यासाहेब इचलकरंजीकर ५२, ७७
केशवराव लागू ३३
कोंडोपंत सहस्रबुद्धे १०५
कोल्हटकर (कारभारी) ६८
कृष्णराव हुलगोळ २३, २५, २७, २८
कोन्हेरराव पेठे (बाबा) २१, २२, २३,
कुंडलगीकर स्वामी २२
कोंडो रामानुज रायटर १०
कृष्णराव सरअमीन १२
केशवशास्त्री नि॥ स्वामी कुंडलगीकर २५,२८
केशवराव भाऊ ओक ३३
कायसनसाहेब २४
केंचव्वा ३४

ख

खरडेकर २
खंडेराव निंबाळकर ५४, ९६
खंडेराव फराटे मांडवगणकर ७७
खानाप्पा देसाई काकतीकर १५

ग

गमाजीपंत खाडिलकर ६०
गणपतराव नीळकंठ ६१
गणपतराव फराटे मांडवगणकर ७७
गणपतराव बाबा १०५
गणपतराव वासुदेव शीळकर ५३
गणपतराव विनायक पटवर्धन ५१
गणू शिंदा (काशीचा) ७३
गणेशपंत केळकर १०९
गणेशपंत मोडक १०८
गणेशपत साठे ५१
गणेश रामचंद्र बिनीवाले ६३
गणेशशास्त्री हरीपूरकर ७४
गाडगीळ गोसावी पलुस्कर ६४
गणेश रामचंद्र मलठणकर १९
गणपतराव बाबासाहेब ११
गुरुनाथ गोसावी ६४
गुलाबी ३८, ६०, ६७, ६८, ७३
गोवाजी चाबूकस्वार ६६
गोपाळ बल्लाळ करंदीकर ६२
गोविंदपंत नि॥ प्रतिनिधी ५८, ५९.
गोविंदराव गारडीकर ६१
गोविंदराव निगडे ३६
गोविंदराव नाना भिलवडीकर ५६, ७९, ८२
गोविंदराव म्हैसकर ८३
गोविंद हरी बिनीवाले ३५, ५८, ५९
गोविंदसिंग रजपूत ४३
गोपाळपंत उचगांवकर ५७
गोपाळपंत बावधनकर ५३, १०३
गोपाळराव म्हैसकर अखबारनीस ५२

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

गोपीनाथ दादा आगाशे वाईकर ५७, ८०
गोळपकर जोशी ब्रह्मचारी ९८
गंगाधर बाळासाहेब मिरजकर ६५
गंगाबाई चिंचणीकर ५३
गंगाबाई वहिनी ७६, ३,
गंगाराम ७८
ग्रामसाहेब ५९, ८३, १, २
गणपतराव भोसले ३६
गणेश रघुनाथ तळावली ३९

घ

घुडण नगारची १०५

च

चितांबर रामचंद्र कुळकर्णी ३६
चिंतामण जोतिषी सातारकर ८९
चिंतामण दीक्षित ९१
चिंतामण दीक्षित आपटे ९५
चिंतामणराव आप्पासाहेब ७६
चिंतामणराव सदाशिव ८२
चिंतोपंत गोखले ६२
चिंतोपंत देशमुख ५९
चापाजी विश्वनाथ खुसमस्करे ५५
चिमणाराम ७८
चिमणासाहेब छत्रपति ४७

ज

जगन्नाथ शास्त्री ३३
जगोबा गारडीकर ६९
जनार्दन कृष्ण केळकर ५१
जानूबाई निपाणकर सर लस्करची बायको ९०
जिनगौडा जैन चाबुकस्वार ८६
जिवनराव देशपांडे ८२
जिवाजी गोपाळ जोग ४८
जोति गुरव डवरी नरगुंदकर ७२,७४

ठ

ठाकुरदास बाबाचा पुत्र ९४

त

ताईसाहेब जमखंडीकरीण ८३
तात्या पुराणिक ६६
तात्या सप्रे ८६
तात्यासाहेब ३५, ३८, ४९
तात्यासाहेब इचलकरंजीकर ८५, ९२
तिमाप्पा नाईक धारवाडकर ५७
त्रिंबकपंत फडके ८१
त्रिंबकपंत सहस्रबुद्धे ५२

द

दत्तोपंतभाऊ पिंगळे ७२
दाजी मोरेश्वर कुळकर्णी ५६
दाजी विनायक सहस्रबुद्धे ५४
दाजीबा गोडबोले पुणेकर ५८
दाजीबा गोळे पुणेकर ६६
दाजीबा लिमये ७०
दाजीबा जोसीराव ४७
दादा मनोळीकर ८४, ८६
दादा दातार पुराणिक ४८
दामोदरपंत, नाना फडणिसांचे दायाद ९३
दामोदरपंत भानू पुणेकर ९७
दामोदरपंत देशमुख, माधवराव देशमुखांचे चुलते ८८
दिनकर भाऊ सोहोनी ९०
दिनकरपंत भाऊ गोखले ४८
देवराव निंबाळकर रुस्तम दौला ५४
देशिंगकर घोरपडे ३६
धर्मराव देसाई काकतीकर ७७

न

नरभट वैद्यजोसी ४८
नरसिंगराव देसाई ५६, ५९

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

नरसोपंत दि॥ छत्रपती सातारा ५०
नागोपंत बापट ६३, ५८, ६७
नाथाजी शिंदे मळणगांवकर ९०
नाना आपटे निंबकर ५७
नाना काळे फडणीस तासगांवकर १०३
नाना फडणीस १०६
नाना मायदेव ४८, ६०, ९१
नाना नातू, बाळाजीपंताचा पुत्र ८६
नाना शिंदे बेदरकर १०९
नाराप्पा नाईक धारवाडकर ५७
नारायण दीक्षित ५१
नारायण दीक्षित मराठे वसईकर ७१
नारायण महाराज ९०
नारायणराव कृष्ण मंगळवेढेकर ५०
नारायणराव दादासाहेब मिरजकर ७७
नारोपंत पटवर्धन ६९
नारोपंत बापट ६३
नारो सदाशिव दांडेकर ५२
नूरबक्ष गवई ७३
नैनी नायकीण ७३

प

परशराम गणेश पटवर्धन ८२
पंचाप्पा उमदी ५२
पारो शेणवी ७०
पाटलू मोहिता ६५
पांडुरंग भट पंचाक्षरी ५१
पांडुरंगराव आप्पा मंगळवेढेकर ६०
पांडोबा भाऊ (बाळाजीपंत नातूचा कनिष्ठ बंधू) ८६
पांडोबा जोसी सोलापूरकर राम जोशाचा नातू ७१, ७२, ७५
पिराजी गडेकरी १०२
पुरुषोत्तम शास्त्री खरडेकर पुराणिक ८९, ९०
पुरुषोत्तम नाइक जोशी ७८
पुरुषोत्तम भास्कर दाजीबा लिमये ६२
प्रतिनिधी कराडकर १०६
प्रभाकर शास्त्री मुनसफ ७६
प्रभाकरपंत आठवले मिरजकर ९८

ब

बचूबाई गोळी ६६
बडेखान सारंगीवाला ६१
बळवंतराव आठवले, दु. बाजीरावांचे सासरे ५९
बाजीराव दुसरे ६५, ६६
बापू आठवले ५९, ९४
बापू गर्दे ५८
बाबा गाडगीळ ५३
बाबाजी गाडगीळ ५१
बाबाजी सहस्रबुद्धे ५७
बाबाजी सोनी ५४, ५९
बापू पवार भादुलेकर खिजमतगार ७४
बापूजी त्रिंबक परचुरे १०३
बाबा भावे ६५, ६७
बाबाजीभट जोशी वरखंडकर ८८
बायजाबाई शिंदे ५६, ५९, ९३
बाळाजी दामोदर ६९
बाळाजीपंत गोडबोले १०४
बाळाजीपंत नातू ८३, ८४, ८६, ८७, ८८, ९०, १००, १०९
बाळाजीपंत मराठे ६०
बाळासाहेब मिरजकर ५०, ५६
बाळासाहेब रास्ते ६८
बाळमुकुन्द मारवाडी ८१
बाळकृष्ण रघुनाथ लेले ८०

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

बाळंभट काळे ९१
बाळंभट वाटवे खाशांचे पुरोहित ८४
बाळाचार्य मुद्गल ७९
बाळाचार्य वाईकर ६३
बाळाराव सेनापती सातारकर ७७
बांगडी कसबीण ५७
बिंदु माधवाचार्य ६१
बुवासाहेब छत्रपति सातारकर ७७
ब्रम्हनाळकर गोसावी ६४,७५

भ

भवान सिंग ६१, ७८, ५५, ८३, ९६
भवानी पवारीण नि॥ रावरंभा ५४
भाऊ महाराज गुरू करविरकर १०५
भाऊ लागू १०९
भाऊ वागळे ६२
भाऊ वाठारकर निंबाळकर ५१
भाऊ सरनोबत ५८, ६९, ८२
भाऊसाहेब ४९,१०७
भाऊसाहेब तासगांवकर ६८
भास्करराव लक्ष्मण किल्लेदार ९६
भास्करपंत जोशी ७३
भिकाजी हरी पटवर्धन ५७
भीमराव मुंडरगी ७७
भीमराव भट लाटकर ७९
भीमराव जालीहाळकर ८१

म

मनसागिरि बावा गोसावी ९०
मार्तंड शामजी उप्पनवाडीकर ९३
माधवदाजी चिंचगीकर ७५, ६६, ८३
माधवराव जोशी ८८
माधव रामचंद्र जोशी मेणवलीकर ९०
माधवराव सिधये देशमुख ६८
मानसिंगराव भोसले करवीर ९०
महादाजी सदाशिव गडेकर १०२
मिराभाई वैद्य ९१, ९४, १००, ६९, ७०
मोरोबा आबासाहेब ७३
मोरोपंत गोखले ८३,७३
मोरोपंत लेले ५१,५३,७०,
मौनीबाबा नरसोबाडी ५१

य

यशवंतराव जोग तासगावकर ८०
यशवंतराव जोसी सखदेव ६८
यश्वदाबाई (चिंतामणरावांची ३ री पत्नी) ७५
यज्ञेश्वर दीक्षित वाईकर ९८
येसू बिन बापू मोहिता ६३

र

रघुनाथ भट केळकर ६२
रघुनाथराव दादासाहेब ७८
रघुनाथ हणमाजीभाऊ सरनोबत ८९
राधा (शिवरामाची) ६७, ७३, ७४, ८९
रमा नाइकीण ७३
रामजोशी कवी ६०
रामभाऊ कापसे नि॥ नानाफडणीस ९२
रामभाऊ भिडे सातारकर ७८
रामभाऊ सहस्रबुध्दे ७५, ९७
रामचंद्र आप्पासाहेब मिरजमळा ७४
रामचंद्र जोशी नि॥ नानाफडणीस ८३, ८४
रामचंद्र विश्वनाथ सहस्रबुध्दे १००
रामचंद्रपंत आगाशे ६१
रामराव अखबारनीस ६०
रामराव पेठे ५५. ५४
रामराव देसाई ५६, ५९
रामजी नाइक भिडे ६१, ७८

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

रामाजी भगवंत सांगलीकर ८०
रामाजीपंत जालीहाळकर ८१
रामाजीपंत वाडेकर ७७
राम्या रामोसी ९७
राघोपंत काळे ७८
राघोपंत गोखले नि॥ जिऊबाई मेणवली-
कर ९९
राघोपंतभाऊ करमरकर ७४
राघोबा बापट गवई ७४
राबिनसन साहेब ६७
रावजीराव पटवर्धन ६६
रंगाप्पा हलकारा ६३

ल

लक्ष्मण नाईक धारवाडकर ५७
लक्ष्मणराव आप्पासाहेब ६४
लक्ष्मणराव आण्णासाहेब ७४
लक्ष्मणपंत बाबा नादुसरकर ६७
लक्ष्मीबाई प्रतिनिधी ८१, १०६
लिजिट साहेब ६४
लिंगू राजमाने गुलाबीचा भाऊ ७९
लिंगोपंत निपाणीकर ८७

व

वामनाजीपंत रानडे शेखदार ५९
वासुदेवबाबा म्हैसकर ५०
वासुदेवशास्त्री जुन्नरकर ९०
विश्वासराव तात्या ५८
विठ्ठलपंत रोडे चितारी ८५
विठ्ठलराव बापूसाहेब ६६, १०१
विठानाइकीण ७३
विनायक जनार्दन केळकर ५१
विनायकभट कळंबकर त्रिंबकेश्वर उपाध्ये ५३
विनायकराव कुरुंदवाडकर ५१
विनायकराव खाडीलकर ८५
विनायकराव देशमुख सिधये ९१
विनायक पंडित ७३, ५६, ६५
विष्णू नाईक मोडक ७८
विष्णुशास्त्री गाडगीळ ८०
विष्णुपंत जोसी नि॥ अंडरसन ९६
विष्णुभट खाडिलकर ८७
विसाजी धोंडदेव आपटे जमखंडीकर ७६
व्यंकटराव तात्यासाहेब ८६
व्यंकटराव देशपांडे ८२
व्यंकटराव मंत्री बागणीकर ८२, ८५
व्यंकाजी धोंडदेव मंगळवेढेकर ५९

श

शंकराचार्य संकेश्वर ७९
शिवराम नाईक बंकापुरे ५१
शिवरावमभाऊ वैद्य ८२
शिवरामपंत अण्णीगिरीकर ९१
शिवगिरी गोसावी ९०
श्रीधर नाईक देसाई ७८
श्रीपाद जोशी इचलकरंजीकर ८८

स

सखारामपंत गोडसे गवई ७९, ६७, ४९,
५७
सखारामपंत जालेहालकर १०५
सखोपंत गोरे मामा ९०
सखोपंत जोगळेकर नि॥ निसबटसाहेब ७४
सदाशिवभट जोसी जटापाठी ८८
सदोबा मामा रानडे भिकाजी बाबा रानडे
यांचे चिरंजीव ८०
सयाजीराव बडोदेकर ८६

CC-0. Agamnigam Digital Preservation Foundation, Chandigarh

सरस्वती (नाइकीण) १०६
सरदारमल्ल ७८
सहजानंद बाबा ७९
सावनूरकर स्वामी ५७
सुलतानबा विन बळवंतराव बाबर गारडीकर ६९

ह

हणमंतराव बाबर ६९
हरी त्रिंबक परचुरे १०३
हरी रामचंद्र दाते ९६
हरीपंत गोखले इचलकरंजी ७५
हरीहरराव दादा लागू ४९, ५०, ६५, ७९

भारत-इतिहास-संशोधक-मंडळ, स्वीय ग्रंथमाला

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

१ अहवाल (शक १८३२) रु. ३—०
२ अहवाल (शक १८३३) रु. ५—०
* ३ सुवंतविचार (वि. का. राजवाडे) १०—०
४ वार्षिक इतिवृत्त (शक १८३४) ५—०
५ मराठ्यांच्या इतिहासाचीं साधनें खंड १२ (वि. का. राजवाडे) १—५०
६ प्रथम संमेलनवृत्त (शक १८३५) ०—७५
७ वार्षिक इतिवृत्त (शक १८३५) ६—०
* ८ द्वितीय संमेलनवृत्त (शक १८३६) ३—०
९ वार्षिक इतिवृत्त (शक १८३६) ३—०
१० मराठ्यांच्या इतिहासाचीं साधनें खंड २० (शिवकालीन घराणीं) ३—०
११ वार्षिक इतिवृत्त (शक १८३७) ६—०
१२ तृतीय संमेलनवृत्त (शक १८३७) ३—०
१३ मुकुंद-महाभाष्य (संस्कृत) ०—५०
*१४ ग्रंथराज (दासोपंत) ०—५०
१५ स्फुट प्रकरणें, भाग १ ला ०—७५
१६ स्फुट प्रकरणें, भाग २ रा ०—७५
१७ वार्षिक इतिवृत्त (शक १८३८) ३—०
१८ चतुर्थ संमेलनवृत्त (शक १८३८) ४—०
१९ राजवाडे खंड स्थलसूची ४—०
२० पंचम संमेलनवृत्त (शक १८३९) ३—०
*२१ संशोधनसंग्रह
२२ चंद्रचूड-दप्तर, कलम १ (द. वि. आपटे) ३—०
*२३ महाराष्ट्र-सारस्वत १०—०
२४ षष्ठ संमेलनवृत्त (शक १८४०) ४—०
२५ सप्तम संमेलनवृत्त (शक १८४१) ३—०
२६ संशोधकाची छोटी जंत्री (आपटे) ०—२५
२७ मंडळप्रदर्शनपरिचय ०—२५
२८ फार्सी पत्रव्यवहार (गं. ना. मुजुमदार) ५—०
२९ फार्सी-मराठी कोश (मा. त्र्यं. पटवर्धन) ४—०
३० शिवचरित्रसाहित्य खंड १ ला १—५०
३१ हिस्टॉरिकल मिसलेनी १—०
३२ पुरंदरे-दप्तर, भाग १ (कृ. वा. पुरंदरे) ४—०
३३ शिवचरित्रसाहित्य, खंड २ ४—०
३४ दक्षिणच्या मध्ययुगीन इतिहासाचीं साधनें, खंड १ (ग. ह. खरे) २—०
*३५ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य, खंड १ २—०
३६ राजारामचरितम् (वा. सि. बेंद्रे) १—५०
३७ मंडळांतील नाणीं (ग. ह. खरे) १—०
*३८ शिवचरित्रसाहित्य, खंड ४ १—५०
३९ गोवळकोंड्याची कुतुबशाही (वा. सि. बेंद्रे) ४—०
*४० ऐतिहासिक फार्सी साहित्य, खंड १ (ग. ह. खरे) १—५०
*४१ दक्षिणेच्या मध्ययुगीन इतिहासाचीं साधनें, खंड २ (ग. ह. खरे) २—०
*४२ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य, खंड २ १—५०
*४३ मंडळचित्रग्रंथ, चित्रें २० ०—५०
४४ शिवकालीन पत्रसारसंग्रह, खंड ३ (शं. ना. जोशी) २—५०
४५ विजयनगर-स्मारक-ग्रंथ (करमरकर व ओतुरकर) ४—०
*४६ ऐतिहासिक फार्सी साहित्य, खंड २ (ग. ह. खरे) १—५०
४७ शिवचरित्रसाहित्य, खंड ६ (ग. ह. खरे) १-५०
४८ मराठ्यांच्या सत्तेचा उत्तरेकडील विस्तार (शं. पु. जोशी) ०—७५
४९ शिवचरित्रवृत्तसंग्रह (कानडी), भा. १ (पां. भी. देसाई) १—५०
४९अ, अखिल भारतीय अर्वाचीन इतिहास परिषद पहिलें अधिवेशन ३—०
५० शिवचरित्रसाहित्य, खंड ७ (कृ. वा. पुरंदरे व ब. द. आपटे) १—५०
*५१ ऐतिहासिक फार्सी साहित्य खंड ३ (ग. ह. खरे) १—५०
५२) शिवचरित्रवृत्तसंग्रह, खंड २ व ३
५३) फार्सी विभाग (ग. ह. खरे), प्रत्येकीं १—२५
५४ पुणें नगरसंशोधनवृत्त, खंड १ (चिं. ग. कर्वे) १
*५४अ, ऐ. संकीर्ण साहित्य, खंड ३ ३—०

CC-0. Agamnigam Digital Presevation Foundation, Chandigarh

५५ शिवचरित्रसाहित्य, खंड ८ १—५०
*५५ अ, शिवचरित्रसाहित्य, खंड ५ ३—५०
५६ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य, खंड४ २—०
५७ ऐ. संकीर्ण वाङ्मय साहित्य,खंड१ १—५०
५८ शिवकालीन दंडनीति (वा.सि. बेंद्रे) ३—०
५९ पुर्णेनगरसंशोधनवृत्त,खं. २(चिं ग.कर्वे)१-५०
६० ऐतिहासिक संकीर्ण निबंध, खंड१ १-५०
६१ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य,खंड५ १-५०
६२ शिवचरित्रसाहित्य, खंड ९ (शां. वि. आवळसकर) १—५०
६३ हिंगणे दप्तर, खंड १ (ग. ह. खरे) ३--०
६४ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य,खंड६ १-५०
६५ ऐतिहासिक संकीर्ण निबंध, खंड३ २—०
६६ पुर्णे नगरसंशोधनवृत्त खंड ३ १—५०
६७ महाराष्ट्रांतील कांहीं ताम्रपट व शिलालेख (डॉ. मो. गं. दीक्षित) ३—०
६८ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य, खंड७ २--०
६९ ऐतिहासिक संकीर्ण निबंध,खंड २ ३--०
७० हिंगणे दप्तर, खंड २ (ग. ह. खरे) ३--०
७१ आंग्रेकालीन पत्रव्यवहार (शां. वि. आवळसकर) ३—०
७२ ऐतिहासिक संकीर्ण निबंध, खंड४ २-५०
७३ पेठे दप्तर, भाग १ (वि.सि.चितळे) ३-०
७४ Explorations at Karad 5—0
७५ संभाजीकालीन पत्रसारसंग्रह व शकावली (शं. ना. जोशी) ३—०
*७६ दक्षिणच्या मध्ययुगीन इतिहासाचीं साधनें, खंड ३ (ग. ह. खरे) ३—०
७७ ऐतिहासिक फार्सी साहित्य, खंड ४ (ग. ह. खरे) ३—०
७८ पेठे दप्तर, भाग २ (वि.सि.चितळे) ३-०
७९ पेशवेकालीन सामाजिक व आर्थिक पत्रव्यवहार (रा. वि. ओतुरकर) ३—०
८० इतिहासकर्ते मराठे (ग. ह. खरे) २—०
८१ दाभाडे दप्तर, खंड१ (शं.ना.जोशी) ३-०
८२ दक्षिणेच्या मध्ययुगीन इतिहासाचीं साधनें, खं. ४ (डॉ.मो. गं. दीक्षित) ३-०
८३ पुणें नगरसंशोधनवृत्त, खंड ४ २—०
८४ ऐतिहासिक संकीर्ण निबंध, खंड ५ ३-०
८५ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य, खंड ८ (द. वा. पोतदार) ३—०
८६ शिवचरित्रसाहित्य, खंड १० (शां. वि. आवळसकर) ३—०
८७ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य, खंड९ ३-० (शं. ना. जोशी)
८८ ऐतिहासिक संकीर्ण निबंध, खंड ६ ५-०
८९ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य खंड१० ५-० (शां. वि. आवळसकर)
९० शिवचरित्रसाहित्य खंड ११ (ग. ह. खरे) ५—०
९१ ऐतिहासिक संकीर्ण साहित्य, खंड ११ (य. न. केळकर) ५—०
९२ भारत–इतिहास–संशोधक–मण्डलस्थ–हस्तलिखित–ग्रन्थानुक्रमणिका (ग. ह. खरे) १५—०
९३ ऐतिहासिक फार्सी साहित्य, खंड ५, भाग १ (ग. ह. खरे) ६—०
९४, ९५ शिवचरित्रसाहित्य, खंड १२ व १३ (ग. ह. खरे) अनुक्रमें ५ व ६
९६ ऐतिहासिक संकीर्ण निबंध,खंड ७ ५—०
९७ ऐतिहासिक संकीर्ण निबंध,खंड८ ५—०

मंडळ त्रैमासिक पुस्तकें १ ते ४५, प्रत्येकीं ५ रु.; याशिवाय सर्व प्रकारचीं ऐतिहासिक पुस्तकें मिळवून देण्याची खटपट केली जाईल; तारकांकित पुस्तकें अप्राप्य; पण क्र. ३५, ३८, ४०–४३, ४६, ५१, ५४ अ, ५५ अ, ७६ हीं त्रैमासिकांत भागशः प्रकाशित झालीं आहेत; स्वीय मालेंतील पुस्तकांच्या खरेदीवर खालीं दिल्याप्रमाणें सवलत मिळेल— २५–५० रु. = १० टक्के; ५१-१०० रु. = १२॥ टक्के; १०१ रु. व पुढें = १५ टक्के.